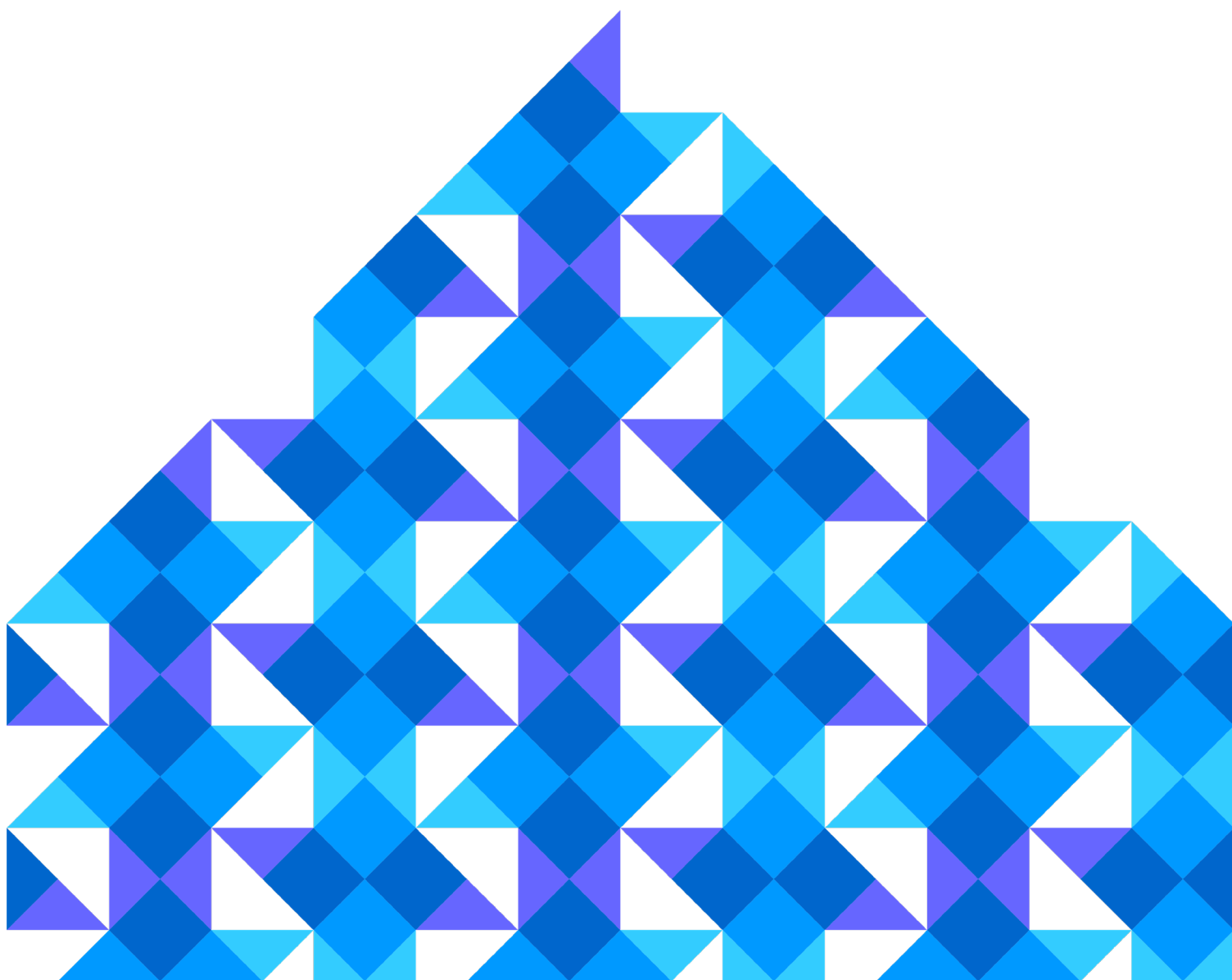

Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2024

Strategi för systematisk uppföljning av
funktionshinderspolitiken

Myndigheten för delaktighet arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar.

Myndigheten för delaktighet, 2025
Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2024

Nummer 2025:12
ISBN: 978-91-989335-0-5 (pdf)

Publikationen finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.
Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

E-post: info@mfd.se
Telefon: 08-600 84 00

Förord

Funktionshinderspolitiken har som mål att skapa jämlika levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning, i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I denna rapport följer Myndigheten för delaktighet (MFD) upp utvecklingen inom funktionshinderspolitiken 2024.

MFD kan konstatera att utvecklingen i flera av de samhällsområden som regeringen pekat ut som prioriterade, fortfarande präglas av stora utmaningar och skillnader i levnadsvillkor mellan personer med funktionsnedsättning och den övriga befolkningen. Trots att vissa framsteg har gjorts, inom exempelvis digital tillgänglighet, kvarstår omfattande hinder för personer med funktionsnedsättning på de flesta samhällsområden.

Vid den senaste dialogen med FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning i mars 2024 fick Sverige rekommendationer inom en rad områden. Kommittén anser att Sverige bör kunna förbättra sina insatser för att fullt ut uppfylla landets åtaganden i enlighet med FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. FN-kommittén konstaterar att Sverige har lagstiftning på plats inom flera samhällsområden, men att den inte följs i tillräcklig utsträckning och att det finns oacceptabla lokala skillnader i tillämpning. MFD anser överlag att många av de synpunkter som FN-kommittén lämnar återspeglar utmaningar och brister som framkommer i uppföljningen av levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning.

Sammantaget visar årets uppföljning att Sverige fortfarande har långt kvar till att målet om jämlikhet i levnadsvillkor blir verklighet och att samhället blir fullt tillgängligt och inkluderande för personer med funktionsnedsättning. Den visar att arbetet med universell utformning behöver intensifieras så att de miljöer och tjänster som olika samhällsaktörer erbjuder och utformar, fungerar och är tillgängliga för så många invånare som möjligt.

Uppföljningen visar också fortsatt på en oroväckande utveckling vad gäller de individuella stöd som ska komplettera det universellt utformade i samhället. Exempel på detta är en minskad individualisering, minskad förutsägbarhet och högre trösklar för att individen ska få tillgång till stöd. Individens eget inflytande och möjlighet att vara delaktig i utformning och innehåll av sitt eget stöd minskar fortsatt och allt fler gränsdragningar kring individuella stödinsatser avgörs idag i domstol. MFD befarar att detta är en utveckling som kan bidra till att de individuella stöden minskar i träffsäkerhet och förhindrar att personer med funktionsnedsättning kan leva självständigt och bidra till samhällsutvecklingen.

Sammanfattningsvis ser inte MFD att det har skett några avgörande förbättringar av levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Vi ser att många

förutsättningar behöver förändras, för att den omfattande diskriminering många personer med funktionsnedsättning rapporterar i vardagen ska kunna förebyggas och minska. MFD ser med oro på att utsattheten hos vissa grupper av personer med funktionsnedsättning ökar på ett oroväckande sätt.

Bland de viktigaste iakttagelserna för året är att tillgången till viktiga skyddsfaktorer för utsatthet som skola och utbildning, etablering på arbetsmarknaden, tillgång till vård och stöd, ekonomisk trygghet och en aktiv fritid, allvarligt brister för gruppen. Konsekvenser av detta går också se i den ökade utsatthet gruppen har för såväl ohälsa, våld och annan kriminalitet, ekonomisk utsatthet och social isolering och ofrivillig ensamhet.

Vad gäller arbetet inom strategin för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken framgår att utvecklingen går framåt. Många strategimyndigheter har under 2024 arbetat aktivt med egna handlingsplaner, genomfört fördjupande studier av sina målgrupper och utvecklar sin uppföljning. Uppföljningen visar även i år att den särskilda styrning och de krav på uppföljning som de strategiska myndigheterna har ger resultat, i form av generellt bättre resultat inom flera områden jämfört med andra myndigheter. Samtidigt finns det undantag och förbättringsområden även bland de strategiska myndigheterna.

För att uppnå funktionshinderspolitikens mål krävs ett fortsatt och proaktivt arbete på alla samhällsnivåer. Detta för att de nyckelutmaningar som har identifierats ska kunna tas omhand. Samhällets aktörer måste också överlag intensifiera sina insatser för att skapa ett mer inkluderande samhälle, där personer med funktionsnedsättning ges samma möjligheter som alla andra att delta, påverka, och ta del av sina rättigheter. En viktig pusselbit i detta är det förberedande uppdrag som regeringen initierade vid årsskiftet om att ta fram ett förslag till en nationell handlingsplan. Det är ett arbete som både har förutsättningar att konkretisera utmaningar och behov av insatser inom de prioriterade samhällsområdena, men också kan omfatta förslag som ytterligare effektiviserar styrningen och uppföljningen av politiken.

Stockholm i mars 2025

Malin Ekman Aldén
Generaldirektör

Innehåll

1. Inledning.....	7
1.1. MFD:s uppföljning av funktionshinderspolitiken.....	7
1.2. Indikatorer och nyckeltal	8
1.3. FN-rekommendationer	8
1.4. Disposition	9
2. Sammanfattande iakttagelser av årets utveckling.....	10
2.1. Iakttagelser gällande levnadsvilkorens utveckling	10
2.2. Iakttagelser gällande funktionshinderspolitikens utveckling.....	20
2.3. MFD:s stöd i strategiarbetet.....	21
2.4. Stöd till kommuner och regioner 2024 - Ett samarbete mellan länsstyrelserna och MFD	22
3. Utvecklingen inom de prioriterade samhällsområdena	24
3.1. Arbete och försörjning.....	24
3.2. Utbildning och livslångt lärande.....	38
3.3. Transport	59
3.4. Byggd miljö och samhällsplanering	68
3.5. Digitalisering	75
3.6. Offentlig upphandling	89
3.7. Hälsa, folkhälsa och social välfärd	96
3.8. Kultur och fritid.....	113
3.9. Demokratisk delaktighet.....	130
3.10. Rättsväsende.....	139
3.11. Konsumentpolitik	147
3.12. Krisberedskap.....	156
4. Offentliga aktörers arbete med de fyra inriktningarna	171
4.1. Universell utformning	171
4.2. Åtgärda bristande tillgänglighet.....	176
4.3. Individuella stöd och lösningar	180
4.4. Förebygga och motverka diskriminering.....	184
5. Strategimyndigheternas arbete med strategin	189
5.1. Det praktiska arbetet med strategin	190
5.2. Samråd och aktiv involvering i årsredovisningarna.....	198
5.3. Arbete med jämställdhet, barnrätt och Agenda 2030.....	204
6. MFD:s stöd i strategiarbetet	209

6.1 Erbjudande om att delta i Rivkraft	209
6.2 Workshop i samband med Delaktighetsdagen	209
6.3 Stöd på webben	210
6.4 Strategiskt gd-råd för funktionshinderspolitiken	210
7. Stöd till kommuner och regioner 2024 - Ett samarbete mellan länsstyrelserna och MFD.....	212
7.1 Kommuner och regioner har en central roll i genomförandet av funktionshinderspolitiken.....	212
7.2 Utgångspunkter för uppdraget	214
7.3 Genomförda insatser under 2024.....	216
7.4 Struktur och organisering av arbetet	221
7.5 Samlade behov och arbetet framöver	222
6 Referenslista	228
Tabellbilaga: Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2024.....	239
1. Arbeta och försörjning.....	239
2. Utbildning och livslångt lärande	243
3. Transport	245
4. Byggd miljö och samhällsplanering	248
5. Digitalisering	251
6. Offentlig upphandling	253
7. Hälsa, folkhälsa och social välfärd	254
8. Kultur och fritid.....	260
9. Demokratisk delaktighet.....	262
10. Rättsväsende.....	264
11. Konsumentpolitik	268
12. Krisberedskap.....	269
13. Indikatorer för uppföljning av offentliga aktörers arbete med funktionshinderpolitiken	272

1. Inledning

Riksdagen har beslutat att det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till en ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas. Arbetet för att uppnå målet ska riktas in mot att

- använda principen om universell utformning
- identifiera och åtgärda hinder för tillgänglighet
- utveckla individuella stöd och lösningar för individens självständighet
- förebygga och motverka diskriminering.^{1, 2}

År 2021 beslutade regeringen om en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken som löper till 2031. Beslutet innebär att 29 myndigheter tillsammans med Folkbildningsrådet har i uppdrag att följa upp funktionshinderspolitiken utifrån det nationella målet.^{3, 4}

1.1. MFD:s uppföljning av funktionshinderspolitiken

Ett kärnuppdrag för Myndigheten för delaktighet (MFD) är att följa och bedöma förflyttningen i relation till det nationella målet för funktionshinderspolitiken. MFD tar också fram fördjupade kunskapsunderlag inom olika områden som bidrar till uppföljningen av funktionshinderspolitiken.

I samband med att strategin beslutades fick MFD i uppdrag att stödja myndigheterna i deras genomförande av strategiuppdraget.⁵ MFD ska årligen lämna en samlad rapport till regeringen som följer upp utvecklingen inom funktionshinderspolitiken och beskriver hur levnadsvillkoren för personer med

¹ Proposition 2016/17:188. *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken*. Socialdepartementet.

² Betänkande 2017/18: SoU5. *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken*. Socialdepartementet.

³ Socialdepartementet (2021). *Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031*. Regeringsbeslut (2021-09-23), diarienummer: S2019/02213 och S2021/06595.

⁴ Arbetsmarknadsdepartementet (2022). *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige*. Regeringsbeslut (2022-12-22), diarienummer: A2022/01642

⁵ Socialdepartementet (2021). *Uppdrag att ge stöd vid uppföljning av funktionshinderspolitiken*. Regeringsbeslut (2021-09-23), diarienummer: S2021/06596.

funktionsnedsättning utvecklar sig. Denna rapport är den fjärde inom ramen för strategiuppdraget.

MFD:s uppföljning utgår bland annat från nationell offentlig statistik, strategimyndigheternas årsredovisningar, rapporter och studier, MFD:s årliga enkätuppföljning av myndigheter, regioner och kommuner, resultat från MFD:s undersökningspanel Rivkraft⁶, MFD:s fördjupade kunskapsunderlag, liksom ett flertal andra relevanta uppföljningar och studier.

1.2. Indikatorer och nyckeltal

Under år 2023 identifierade MFD ett antal indikatorer och nyckeltal som ska följas och redovisas årligen i myndighetens uppföljning av funktionshinderspolitiken fram till och med 2031. Indikatorerna speglar dels levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning, och dels hur de offentliga aktörernas arbete bidrar till att uppfylla det nationella målet och dess fyra inriktningar samt bidrar till jämställdhet och barnrättsperspektivet. Indikatorerna och deras utveckling beskrivs löpande i rapporten och redovisas även i tabellbilagan.

De redovisade indikatorerna och nyckeltalen består i huvudsak av tillgänglig offentlig statistik och är så långt det är möjligt indikatorer som kan följas årligen. I vissa fall sker dock mätning och uppföljning mer sällan. Tillgången på statistik som beskriver levnadsvillkoren ser också olika ut mellan olika samhällsområden. Inom vissa områden finns mycket statistik att tillgå, medan andra områden har mer bristfällig statistik, varför antalet indikatorer skiljer sig åt mellan områden. MFD kompletterar den befintliga statistiken, med kunskapsunderlag och andra rapporter som kan fördjupa förståelsen av utvecklingen.

1.3. FN-rekommendationer

I årets rapport beskriver vi även ett urval av de rekommendationer som FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning lämnade till Sverige i samband med den senaste dialogen mellan Sverige och FN i mars 2024.⁷

⁶ MFD har en undersökningspanel, kallad Rivkraft. I panelen deltar över 2300 personer. Alla som är 18 år eller äldre och har en eller flera funktionsnedsättningar kan anmäla sig till panelen. Deltagarna får årligen svara på cirka fyra enkäter som rör olika samhällsområden. Resultat och svar används för att belysa förutsättningar och hinder som finns i samhället.

⁷ Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2024).

Sammanfattande kommentarer avseende Sveriges kombinerade andra och tredje periodiska rapport. Svensk översättning av Myndigheten för delaktighet. Artikelnummer 2024:17.

Rekommendationerna återfinns löpande i beskrivningen av respektive samhällsområde.

1.4. Disposition

Rapporten är indelad i sju kapitel. Kapitel 1 beskriver bakgrunden till MFD:s uppdrag att följa upp den nationella funktionshinderspolitiken.

Kapitel 2 innehåller en sammanfattande analys och MFD:s reflektioner över hur levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning har förändrats under året, liksom hur de offentliga aktörerna har arbetat med att uppfylla det funktionshinderspolitiska målet.

Kapitel 3 beskriver hur levnadsförhållandena ser ut inom de tolv samhällsområden som regeringen pekat ut som särskilt prioriterade i arbetet med den funktionshinderspolitiska strategin.

Kapitel 4 och 5 beskriver de offentliga aktörernas arbete med det funktionshinderspolitiska målet, med huvudfokus på de strategiska myndigheternas arbete med den nationella strategin för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken.

Kapitel 6 presenterar det stöd som MFD har gett strategimyndigheterna inom ramen för den nationella strategin för funktionshinderspolitiken.

I kapitel 7 beskrivs det stöd MFD och Länsstyrelserna har utvecklat för regioner och kommuner samt hur det har bidragit till en förflyttning mot målet för funktionshinderspolitiken.

Tabellbilagan innehåller de indikatorer som ingår i MFD:s uppföljning av levnadsvillkorens utveckling och funktionshinderspolitikens genomförande.

2. Sammanfattande iakttagelser av årets utveckling

2.1. Iakttagelser gällande levnadsvilkorens utveckling

Funktionshinderspolitiken i Sverige strävar efter att skapa ett samhälle där personer med funktionsnedsättning har jämlika levnadsvillkor och full delaktighet. För att uppnå detta har politiken organiserats utifrån fyra centrala inriktningar: universell utformning, åtgärdande av bristande tillgänglighet, individuella stöd och lösningar samt förebyggande av diskriminering. Dessutom ska jämställdhetsperspektivet och barns rättigheter vara en integrerad del av arbetet.

Sammantaget visar uppföljningen av funktionshinderspolitiken att Sverige fortfarande har långt kvar innan samhället blir fullt tillgängligt och inkluderande för personer med funktionsnedsättning. För att uppnå jämlika levnadsvillkor och full delaktighet krävs att arbetet med universell utformning stärks, att bristande tillgänglighet åtgärdas, att individuella stödinsatser förbättras och att diskriminering motverkas på ett mer effektivt sätt.

I MFD:s uppföljning framgår att det sedan föregående uppföljning inte skett några avgörande förbättringar av levnadsvilkoren för personer med funktionsnedsättning, som minskar klyftorna mellan personer med funktionsnedsättning och den övriga befolkningen. Bland de viktigaste iakttagelserna för året är att levnadsvilkoren för personer med funktionsnedsättning fortfarande är betydligt sämre inom områden som exempelvis skola och utbildning, etablering på arbetsmarknaden, hälsa, vård, ekonomi, utsatthet för våld, och möjligheter till en aktiv fritid.

Redan i tidig skolålder syns skillnader i levnadsvillkor mellan barn och unga med funktionsnedsättning och deras jämnåriga, vilket kan grundlägga ett livslångt utanförskap och innebär stora risker för deras fortsatta livsutveckling.

Sämre ekonomiska förutsättningar för personer med funktionsnedsättning

I årets uppföljning framgår att det råder ekonomiskt svåra förutsättningar särskilt för personer med funktionsnedsättning. Den totala andelen i befolkningen som har svårigheter att få ekonomin att gå ihop har ökat under 2024. Men det är dubbelt så vanligt att personer med funktionsnedsättning har svårt att få ekonomin att gå ihop jämfört med andra. Det är också dubbelt så vanligt för personer med funktionsnedsättning att sakna kontantmarginal, det vill säga att inte klara av att betala en oväntad utgift utan att behöva låna pengar.

Inkomstskillnaderna mellan personer med och utan funktionsnedsättning är fortsatt stora. Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har svårt att få ekonomin att gå ihop har ökat.

Så mycket som en fjärdedel av personer med funktionsnedsättning lever i fattigdom, och för personer med funktionsnedsättning och utländsk bakgrund är denna andel ännu större. Ett flertal av de indikatorer som MFD följer i rapporten, och som mäter ekonomiska levnadsvillkor, visar att personer med funktionsnedsättning och utländsk bakgrund är bland de som har det allra svårast ekonomiskt.

Sämre ekonomiska förutsättningar påverkar levnadsvillkoren inom många andra områden som boendeförhållanden, fritid, transporter och hälso- och sjukvård. En sämre ekonomi begränsar individens valmöjligheter och riskerar att utesluta personer från olika sammanhang. Det är exempelvis inte en självklarhet för alla att ha råd med en fritids- eller nöjesaktivitet: Nästan dubbelt så många bland personer med funktionsnedsättning uppger att de inte har råd att delta i en fritids- eller nöjesaktivitet utanför hemmet som kostar pengar. Bland kvinnor med funktionsnedsättning i åldersgruppen 30–64 år är det 25 procent som uppger att de inte har råd att delta i en fritids- eller nöjesaktivitet utanför hemmet som kostar pengar.

En sämre ekonomi påverkar inte bara de vuxna i en familj, utan också barnen och deras möjlighet till en aktiv fritid. Andelen barn som går på en fysisk aktivitet på fritiden ökar med vårdnadshavarens inkomst. Det är fem av tio barn till vårdnadshavare med låg inkomst som går på en fysisk aktivitet, jämfört med åtta av tio barn till vårdnadshavare med hög inkomst. Forskning visar även att kostnader inom föreningsidrotten i allt högre grad överförs till barn, ungdomar och deras föräldrar som förväntas ta ställning till och betala för extra kostnader som uppstår.

Uppföljningen visar även att arbetslösheten är betydligt högre bland personer med funktionsnedsättning än i övriga befolkningen. Det finns stora skillnader i sysselsättningsgrad mellan personer med funktionsnedsättning och övriga i befolkningen som ingår i arbetskraften. Skillnaderna är också stora bland personer med funktionsnedsättning, beroende på grad av arbetsförmåga. De personer som har en nedsatt arbetsförmåga har i betydligt lägre utsträckning ett arbete. Men många personer med nedsatt arbetsförmåga tror att de skulle kunna arbeta om de fick rätt stöd på en arbetsplats, som exempelvis anpassade arbetstider, ett lägre arbetstempo, personliga hjälpmedel, lokalanpassning, eller en person som kan ge extra stöd. Särskilt utsatta är kvinnor, unga och personer med utländsk bakgrund. För de personer som behöver särskilda insatser via Arbetsförmedlingen försvårar de långa handläggningstiderna för beslut inträdet på arbetsmarknaden.

Här menar MFD att ett stort ansvar för att bidra till en mer inkluderande arbetsmarknad vilar på ansvariga myndigheter på lokal, regional och nationell nivå, men även på enskilda arbetsgivare. Arbetsplatser behöver skyndsamt tillgängliggöras både fysiskt och digitalt, och de behöver kunna erbjuda större mångfald och högre flexibilitet i såväl arbetssätt som arbetsinnehåll.

Den sociala välfärden har urholkats, vilket drabbar vissa särskilt hårt

Många av de personer som har sämst ekonomi i samhället är helt beroende av stöd och hjälp från samhällets skyddsnät, som exempelvis försörjningsstöd samt sjuk- och aktivitetsersättningar. Det kan handla om personer med funktionsnedsättning som inte kan jobba alls, eller i mycket begränsad omfattning, och därmed är beroende av att få stöd från samhället för sitt uppehälle och sin utveckling. Det kan vara personer som har gått i anpassad skola, har omfattande funktionsnedsättningar och inte har lyckats ta sig in på arbetsmarknaden. Dessa personer blir särskilt utsatta eftersom bidragsnivåerna inom socialförsäkringssystemet inte har räknats upp i förhållande till pris- och löneutvecklingen, och därmed har urholkats över en längre tid. MFD anser att det är av högsta vikt att socialförsäkringssystemets utformning ses över, för att de personer som är helt beroende av dessa stöd ska kunna få en grundläggande ekonomisk trygghet.

I de rekommendationer FN-kommittén för personer med funktionsnedsättning lämnade till Sverige 2024 så framfördes oro över en successiv återgång till en medicinsk modell, bland annat inom systemen för social trygghet och stöd till personer med funktionsnedsättning. Kommittén ställer denna utveckling mot den så kallade människorättsmodellen som FN-konventionen föreskriver. I människorättsmodellen är utgångspunkten människors individuella och samlade behov och egna bedömningar av sina behov, snarare än kriterier som tar sin utgångspunkt i en medicinsk diagnos. MFD delar FN-kommitténs oro. I uppföljningen ser MFD tydligt en minskad individualisering på en rad områden. Tillgången till stöd har inom många områden utvecklats mot att bli ett utbud som individen behöver kvalificera sig för och anpassa sig till, snarare än att vara ett stöd utifrån det sammantagna individuella behovet. Allt fler individuella beslut fattas idag utifrån prejudicerande domar, än utifrån en dialog kring individens förutsättningar och behov. Inom de olika stödsystemen så speglas denna förskjutning också genom ökande krav på medicinska intyg vid bedömning av rätten till, eller utformningen av, stöd och insatser. Undersökningar har också visat att förekomsten och användningen av lokala riktlinjer har ökat inom LSS och SoL. Detta påverkar på ett negativt sätt individens inflytande och delaktighet och skapar också en stor osäkerhet och otrygghet. De grundläggande livsförutsättningarna för en person kan vid en omprövning snabbt förändras utifrån nya administrativa riktlinjer, trots att de individuella behoven kvarstår och

trots att lagstiftningen är oförändrad. Detta faktum är något som ofta framkommer i MFD:s dialoger med funktionshindersorganisationerna.

Den ansträngda kommunala och regionala ekonomin får särskilt allvarliga konsekvenser för grupper som är beroende av stöd för att kunna klara sin vardag. Detta rör exempelvis insatser inom LSS och socialtjänsten. Uppföljningen visar att detta får konsekvenser så som minskat självbestämmande och autonomi, högre trösklar till stöd, minskad individualisering och större enheter för exempelvis boende. Utvecklingen påverkar också i hög grad verksamheter för barn och unga. Det gäller till exempel fritidsverksamhet, skola och förskola. För elever med funktionsnedsättning som lever i en utsatt situation är fritidsaktiviteter, förskola och skola, centrala skyddsfaktorer för såväl psykisk hälsa som för att minska risken att utveckla ett antisocialt beteende och att hamna i exempelvis riskbruk och kriminalitet. Forskningen visar också att uteblivna insatser, eller insatser som inte träffar rätt, ytterligare fördjupar redan befintliga riskfaktorer. Även om MFD:s uppföljning visar att det finns goda exempel på åtgärder så är den samlade bilden att det finns ett oroande stort kunskapsgap och brist på systematiska åtgärder för gruppen barn och unga med funktionsnedsättning.

Ojämlighet i fysisk och psykisk hälsa

I uppföljningen framgår att personer med funktionsnedsättning har en sämre fysisk hälsa än övriga befolkningen. Det framgår också att vården fortfarande är ojämlig och att många upplever att de inte får sina vårdbehov tillgodosedda. Exempelvis är dödligheten i bröstcancer fem gånger högre bland patienter med stöd enligt LSS och sex gånger högre bland dem med stöd enligt SoL, delvis på grund av att många får sina diagnoser i ett sent skede.

Även inom tandvården upplever många personer med funktionsnedsättning att de inte får sina behov tillgodosedda. I uppgifter från Socialstyrelsen framgår att personer med funktionsnedsättning oftare är föremål för akuta åtgärder, såsom tandutdragning, och att de som har stöd från socialtjänsten besöker tandvården mer sällan än den övriga befolkningen, trots att de har sämre munhälsa. Andra problem inom tandvården är dåligt anpassade rutiner, bristande bemötande och kommunikation samt bristande samverkan med personal från LSS, SoL eller socialpsykiatri.

När det gäller den psykiska hälsan är situationen lika alarmerande. Att exempelvis ha sämre ekonomi, stå utanför arbetsmarknaden, vara utan sysselsättning och ha sämre fritid påverkar den psykiska hälsan negativt. Personer med funktionsnedsättning tenderar att må sämre än övriga befolkningen, oavsett kön eller ålder. De är betydligt mer missnöjda med livet och lever med en högre suicidrisk. Ett annat problem som många lever med, och som påverkar den psykiska såväl som den fysiska hälsan negativt, är ofrivillig ensamhet. MFD

menar att dessa resultat understryker vikten av åtgärder från samhällets sida, för att bryta dessa mönster och säkerställa en jämlik hälsa för personer med funktionsnedsättning.

Våldsutsatthet och oro en fortsatt utmaning

Personer med funktionsnedsättning är särskilt utsatta för våld, övergrepp och exploatering, men möter samtidigt betydande hinder när de söker rättslig upprättelse. FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har uttryckt oro över att Sverige inte till fullo lever upp till sina åtaganden enligt konventionen, särskilt inte när det gäller skyddet mot våld och rätten till ett tillgängligt rättssystem. Forskning och statistik visar att personer med funktionsnedsättning löper högre risk att utsättas för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld, och att kvinnor och barn med funktionsnedsättning är särskilt sårbara. Statistiken visar att både hot om våld och våldsutsatthet för kvinnor fortsätter att öka, i synnerhet för åldersgruppen 16–29 år.

Personer med funktionsnedsättning avstår i högre grad från att vistas utomhus på kvällstid, jämfört med övrig befolkning, och rädslan är särskilt stor bland kvinnor. Var tredje kvinna med funktionsnedsättning avstår från att gå ut på kvällen på grund av oro. Denna otrygghet bidrar till social isolering och minskad delaktighet i samhället. Att behöva begränsa sitt liv på grund av rädsla innebär också en förlust av självständighet och en minskad livskvalitet.

Utmaningar inom rättssystemet

En annan utmaning inom det här området är bristen på anpassningar inom rättssystemet, vilket gör det svårt för personer med funktionsnedsättning att anmäla brott och delta i rättsprocesser på lika villkor. Personer med funktionsnedsättning är underrepresenterade i brottsutredningar, trots att de enligt internationell forskning löper en betydligt högre risk att utsättas för brott.

Professionella som möter våldsutsatta, såsom poliser, sjukvårdare och anställda inom socialtjänsten, kan inte alltid identifiera att någon har en funktionsnedsättning. Det innebär att de inte kan genomföra anpassade intervjuer och förhör eller ge anpassad information. Samtidigt visar forskning att våld och övergrepp ofta förblir oupptäckta. Många drabbade, särskilt personer med intellektuell funktionsnedsättning, saknar kunskap om sina rättigheter och vad som utgör ett övergrepp, vilket gör att de inte alltid förstår att de blivit utsatta eller vågar berätta om sina upplevelser. Personer med intellektuell funktionsnedsättning befinner sig ofta i starka beroenderelationer, och de kan ha svårt att rapportera övergrepp på grund av rädsla för omgivningens reaktioner.

För att stärka skyddet för personer med funktionsnedsättning krävs omfattande reformer inom rättssystemet. FN:s funktionsrättskommitté har rekommenderat

Sverige att utveckla en nationell strategi för att förbättra rättssäkerheten, vilket inkluderar förändringar i rättsprocesserna för att säkerställa tillgängliga anpassningar utan kostnad, förbättrad utbildning för yrkesverksamma inom rättsväsendet och en förstärkning av den rättsliga hjälpen. Utan åtgärder som på ett effektivt sätt bemöter problemen riskerar många personer med funktionsnedsättning att även fortsättningsvis stå utan skydd och rättvisa i samhället.

Våldsutövande och rekrytering till kriminella miljöer

Samtidigt som personer med funktionsnedsättning är en grupp som löper högre risk att utsättas för våld, kan de också själva vara våldsutövare. Kunskapen om detta område är dock bristfällig, och det saknas anpassade insatser för att hantera och förebygga våld inom denna grupp. En promemoria från MFD som publicerades 2024 belyser kunskapsluckor och utmaningar kring våldsutövande bland personer med funktionsnedsättning. Den lyfter även behovet av ett riktat kartläggningsuppdrag för att bättre förstå och hantera våldsutövande bland och förbättra stödet till våldsutövare med funktionsnedsättning.

Kopplingen mellan funktionsnedsättning och risken att utnyttjas i brott uppmärksammas i större utsträckning än tidigare. Barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, som exempelvis adhd, beskrivs i rapporter såväl som i media som en särskilt utsatt grupp med högre risk att rekryteras till organiserad brottslighet. I ett läge där kriminella miljöer rekryterar barn och unga till allvarlig brottslighet är det avgörande att samhället sätter in mer resurser för att förstå och förebygga rekryteringen bland personer med funktionsnedsättning.

Brister och tvångsåtgärder i gruppboendestäder är vanligt

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har under flera år uppmärksammat att personer med funktionsnedsättningar som bor på LSS-boenden utsätts för otillåtna tvångs- och begränsningsåtgärder. IVO har genomfört en riktad tillsyn av gruppboendestäder för vuxna med fokus på just användningen av tvångs- och begränsningsåtgärder, som visade att en majoritet av de granskade gruppboendestäderna hade brister. I tillsynen konstaterar IVO att alla brukare i gruppboendena inte får rätten att leva som andra. En viktig anledning är att många kommuner och privata aktörer inte säkerställer att det finns tillräcklig kompetens hos ledning och personal.

Principen om universell utformning behöver tillämpas

Universell utformning är en grundläggande princip som syftar till att göra samhällets strukturer, tjänster och miljöer tillgängliga för alla från början, utan behov av särskilda anpassningar.

MFD:s uppföljning visar att samhället fortfarande innehåller många otillgängliga miljöer, bland annat inom skola och utbildning, arbets- och bostadsmarknad och inom transportområdet.

Inom utbildningssystemet saknar många skolor anpassade lärmiljöer, och elever med exempelvis neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), upplever att de inte får den hjälp de behöver. Skolmyndigheter beskriver att många skolor inte följer skollagens krav på särskilt stöd, vilket gör att elever med funktionsnedsättning halkar efter i undervisningen.

Bristande tillgänglighet inom hälso- och sjukvården är ytterligare en utmaning, där personer med funktionsnedsättning ofta upplever långa väntetider och otillräcklig anpassning av vårdtjänster.

Digitaliseringen är ett annat område där universell utformning skulle kunna möjliggöra större delaktighet, men där brister fortfarande finns, exempelvis i hur offentliga e-tjänster och digitala system är utformade. Komplexa digitala tjänster, där användare behöver legitimera sig och göra ekonomiska transaktioner, skapar också problem för många användare.

Inom den byggda miljön och transportsektorn är tillgängligheten fortsatt ojämnr över landet. För att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för alla måste den kunna användas och ge lika möjligheter oavsett om man har en funktionsnedsättning eller ej. Under 2024 framgår dock att den upplevda användbarheten av kollektivtrafiken har blivit sämre, och att den relativa risken att låta bli att resa med kollektivtrafiken är större bland personer med funktionsnedsättning än i den övriga befolkningen. Risken att en person avstår från att använda kollektivtrafiken ökar dessutom om hen har flera funktionsnedsättningar.

Lagstiftning som rör tillgänglighet och universell utformning för personer med funktionsnedsättning finns på plats inom ett flertal samhällsområden, exempelvis vad gäller upphandling, men som FN-kommittén för personer med funktionsnedsättning särskilt påpekar är det uppenbart att lagstiftningen inom många områden inte alltid följs och att starkare tillsyn skulle behövas.

Åtgärder för att undanröja bristande tillgänglighet

Att åtgärda bristande tillgänglighet är avgörande för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhället på lika villkor. Trots detta är bristande tillgänglighet fortfarande en viktig orsak till exkludering inom olika samhällsområden. I uppföljningen framgår exempelvis att många personer med funktionsnedsättning inte kan ta del av jobbannonser och rekryteringsprocesser eller inte kan arbeta på arbetsplatser för att lokaler och arbetsverktyg inte är tillgängliga. Inom skola och utbildning är bristen på tillgängliga lärmiljöer och tillräckligt stöd fortfarande en stor utmaning. Brister i tillgängligheten påverkar

även möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att ta del av samhällets utbud av kultur- och fritidsaktiviteter.

Digitaliseringen av den statliga förvaltningen går sakta framåt och även om fler myndigheter följer upp tillgänglighet återstår brister. Offentliga webbplatser är ofta mer tillgängliga än interna arbetssystem, trots att interna arbetssystem är avgörande för inkludering på arbetsmarknaden. Endast mellan 24 och 29 procent av kommuner, regioner och myndigheter har tillgängliga arbetsplattformar, vilket begränsar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att välja en offentlig arbetsgivare. Genom ökade satsningar på tillgängliga digitala system kan fler ges möjlighet till arbete och delaktighet.

Individuella stöd för individens självständighet

För att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva självständiga liv är det viktigt att det finns individuella stöd och lösningar som utgår från individens behov. Uppföljningen visar att många av de insatser som skulle kunna göra skillnad inom exempelvis utbildningsväsendet och arbetsmarknaden är otillräckliga eller tar alltför lång tid att beviljas. Individuella stöd och lösningar är för vissa helt avgörande för att kunna delta i utbildning, ha ett arbete, att kunna transportera sig, besöka vänner och fritidsaktiviteter och delta i samhället på andra sätt.

Tillgången på individuella stöd och lösningar varierar beroende på var i landet man bor. En anledning till variationen är att flertalet kommuner har utformat lokala riktlinjer för insatser inom LSS och SoL, som exempelvis begränsar hur ofta en insats kan ges, vilka som kan ta del av insatserna och vilka aktiviteter som kan ingå. Uppföljningen visar att LSS-insatserna ledsagarservice, korttidsvistelse och kontaktperson har minskat sedan andra halvan av 2010-talet. Detta utan signaler om att behovet av insatserna skulle ha minskat. Personer med funktionsnedsättning vittnar om oro att förlora stödinsatser, eftersom det påverkar möjligheterna att leva ett självständigt liv.

Förebygga och motverka diskriminering

För att motverka och förebygga diskriminering behöver samhällets aktörer ha god kunskap om hur de kan uppnå detta genom universell utformning och genom att åtgärda befintliga brister i tillgänglighet och tillgodose individuella stöd och lösningar. Det behövs även en god kunskap om bristande tillgänglighet som en form av diskriminering och funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund.

Trots att Sverige har en stark lagstiftning mot diskriminering är diskriminering fortfarande ett omfattande problem. Uppföljningen visar att anmälningar om diskriminering ökar inom flera samhällsområden och att en stor del av

anmälningarna har samband med diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning. Det kan till exempel handla om diskriminering i samband med anställning, hur arbetsgivaren leder och fördelar arbetet, arbetsgivarens utrednings- och åtgärdsskyldighet i samband med trakasserier på arbetsplatsen eller om uppsägning. Många personer med funktionsnedsättning upplever att de inte blir anställda på grund av sin funktionsnedsättning, och att de möts av negativa attityder från arbetsgivare. Det kan leda till att personer väljer att dölja sin funktionsnedsättning vid jobbsökningar, eftersom de är rädda att det ska minska deras chanser att få anställning. Många anmälningar om diskriminering inom utbildningsområdet handlar om elever med funktionsnedsättning som exempelvis inte får det stöd som de har rätt till i skolan.

Jämställdhet och barnrätt

När det gäller jämställdhet framgår av uppföljningen att det finns tydliga könsskillnader vad gäller kvinnor och mäns levnadsvillkor inom flera områden. Kvinnor med funktionsnedsättning har generellt sett en ännu sämre ekonomisk situation än män med funktionsnedsättning. De har svårare att få ekonomin att gå ihop och saknar oftare en ekonomisk buffert för oväntade utgifter. Fler kvinnor med funktionsnedsättning arbetar deltid och har lägre tillgång till arbetsmarknadsstöd jämfört med män.

Inom utbildningsområdet finns också skillnader mellan könen och kvinnor med funktionsnedsättning hoppar av sina studier i högre utsträckning. En möjlig förklaring är att unga personer med funktionsnedsättning, särskilt kvinnor i åldrarna 16–34 år, stöter på så stora problem under studietiden att de tvingas avbryta sin utbildning, antingen tillfälligt eller för gott. Det kan också vara så att det stöd de fått inte varit tillräckligt och att mer resurser hade kunnat förhindra avhoppet.

Flickor med funktionsnedsättning rapporterar i högre grad att de möts av negativa attityder från både lärare och elever, och att de inte får den hjälp de behöver för att klara skolan. Barn med funktionsnedsättning trivs generellt sämre i skolan. De blir sämre behandlade och är mer utsatta för mobbning och dåligt bemötande från andra elever och vuxna. I skolan saknas dessutom rätt stöd och insatser till de elever som behöver det, trots att alla som behöver extra stöd har rätt till detta enligt skollagen. MFD anser att det är avgörande att satsa på tidiga och riktade stödåtgärder inom skola och utbildning för att skapa inkluderande skolmiljöer med fokus på rätt stöd, så alla barn ges en chans till likvärdig utbildning och framtidsutsikter.

Det är även tydligt att barn och unga med funktionsnedsättning mår sämre än jämnåriga utan funktionsnedsättning. Särskilt flickor med funktionsnedsättning rapporterar sämre mående, med en ökad förekomst av sömnsvårigheter och psykisk ohälsa. Studier visar också att barn med funktionsnedsättning förekommer i en betydande andel av socialtjänstens utredningar. I majoriteten av utredningarna

framkommer någon form av utsatthet, ofta i hemmiljön. Barn med funktionsnedsättning riskerar därmed att få sämre studieresultat och en negativ start i livet och att tidigt hamna i en marginaliserad situation. Risken finns att en ond cirkel skapas där bristande skolprestationer begränsar möjligheterna att nå vidare till högre utbildning, vilket i sin tur påverkar chanserna att etablera sig på arbetsmarknaden och få en rimlig livsinkomst. MFD anser att det är avgörande att proaktivt och genom tidiga insatser motverka en utveckling som gör att barn och ungdomar med funktionsnedsättning riskerar att hamna i ett bestående utanförskap.

Barn med funktionsnedsättning tillbringar mer tid framför skärmen, vilket både kan ge sociala möjligheter och medföra risker. Unga tjejer med psykisk funktionsnedsättning i åldrarna 13–18 år, i synnerhet med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som autism och adhd, utsätts oftare för näthat och obehag på nätet. Det kan exempelvis vara mobbning, obehagliga bilder eller sexuella trakasserier, något som påverkar deras psykiska välbefinnande negativt. Inom detta område skulle det finnas behov av att skapa lösningar för trygga och inkluderande digitala miljöer, där riskerna för unga med funktionsnedsättning minimeras, samtidigt som de sociala fördelarna bevaras.

Barn och unga med funktionsnedsättning är särskilt utsatta för våld. Internationella studier visar att risken för att utsättas för misshandel och övergrepp är 3–5 gånger högre för barn med funktionsnedsättning jämfört med övriga barn, och svenska studier pekar på en dubbelt så hög risk. Samtidigt är barn med funktionsnedsättning underrepresenterade i brottsutredningar, och såväl polisanmälningsfrekvensen som den efterföljande åtalsfrekvensen är lägre för fall som involverar barn med funktionsnedsättningar än för fall som involverar barn utan funktionsnedsättningar. MFD anser att det krävs kraftfulla åtgärder för att motverka den särskilt höga våldsutsatthet som finns bland barn och unga med funktionsnedsättning, och särskilt bland flickor och kvinnor.

Utöver detta visar rapporter från funktionshindersorganisationer att barn med funktionsnedsättning är överrepresenterade inom tvångsvård och placering på HVB-hem. Många av barnen har neuropsykiatriska diagnoser och lever i en osäker miljö där våldsanvändning och övergrepp har rapporterats. Funktionshindersorganisationerna bedömer också att rättssystemet på ett bristfälligt sätt hanterar fall där både offer och förövare är barn med funktionsnedsättning, vilket skapar rättsosäkerhet.

2.2. Iakttagelser gällande funktionshinderspolitikens utveckling

Strategimyndigheternas återrapportering av det nationella målet och de fyra inriktningarna

Strategimyndigheterna ska i sina årsredovisningar redovisa de åtgärder de har vidtagit under året för att nå det nationella målet. De ska beskriva hur de fyra inriktningarna för genomförandet av funktionshinderspolitiken, det vill säga principen om universell utformning, åtgärdande av befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet, och att förebygga och motverka diskriminering har beaktats. De ska också redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av att det nationella målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas.

MFD konstaterar, liksom i föregående års uppföljningsrapport, att strategimyndigheternas återrapportering skiljer sig mycket åt, bland annat vad gäller rapporteringens omfattning och huruvida de återrapporterar någon eller samtliga fyra inriktningar. Det förekommer även att myndigheter beskriver att de på grund av bristande resurser inte har kunnat arbeta fokuserat med utveckling av området.

I MFD:s genomgång av strategimyndigheternas årsredovisningar för 2024 framgår samtidigt att det är många myndigheter som bedriver ett målmedvetet arbete utifrån sina interna handlingsplaner. Myndigheterna fortsätter att identifiera områden inom den egna verksamheten där ytterligare förbättringsåtgärder kan behövas. Under året har många strategimyndigheter fortsatt att identifiera behov av åtgärder, utvecklat sin uppföljning, tagit fram nya kunskapsunderlag och bedrivit kompetensutveckling. Flera myndigheter har även genomfört samråd med funktionshindersorganisationer eller har haft dialoger med personer med funktionsnedsättning, i syfte att inhämta kunskap.

Flera myndigheter rapporterar att de under året har utvecklat sin uppföljning av funktionshinderspolitiken eller arbetar med att skapa underlag för framtida uppföljning inom området. Detta beskriver exempelvis Skolverket, Skolinspektionen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Folkbildningsrådet, Post- och telestyrelsen, Myndigheten för digital förvaltning, och Myndigheten för tillgängliga medier. Deras arbete omfattar bland annat förbättrade metoder för systematisk uppföljning, identifiering av nya datakällor för statistik samt framtagande av vägledningar för att stärka uppföljningsarbetet.

När det gäller hur arbetet med strategin har bidragit till jämställdhet, barnrätt och Agenda 2030 är det svårt för MFD att bedöma detta utifrån årsredovisningarna. Om arbete med barn och unga eller med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsinsatser redovisas, så görs detta ofta i övergripande ordalag. Det är även vissa myndigheter som inte beskriver något sådant arbete, vilket delvis kan

ha att göra med vilka verksamhetsinriktningar och ansvarsområden myndigheterna har. I MFD:s enkätuppföljning av statliga myndigheter, framgår att det är ett antal strategiska myndigheter som svarar nej på frågan om de inkluderar ett funktionshindersperspektiv i sitt barnrättsarbete, jämställdhetsarbete, eller arbete med Agenda 2030. Ett fåtal svarar även ”ej relevant”, vilket kan tolkas som att dessa myndigheter inte alls arbetar med vissa rättighetsperspektiv.

MFD kan konstatera att för flera av de indikatorer som myndigheten följer för utvecklingen av de fyra inriktningarna visar att strategimyndigheterna oftast har bättre resultat än andra statliga myndigheter, vilket visar att den statliga styrningen och kraven på uppföljning ger resultat. Det finns samtidigt undantag och förbättringsområden även bland strategimyndigheterna.

2.3. MFD:s stöd i strategiarbetet

Sedan 2021 har MFD i uppdrag att stödja och ge vägledning till de utpekade myndigheterna i den tioåriga strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken som löper fram till 2031.⁸

MFD ger stöd i två huvudsakliga spår, dels kring utveckling av uppföljningsinsatser och dels i genomförandet av funktionshinderspolitiken. MFD erbjuder bland annat strategimyndigheterna att ställa frågor till undersökningspanelen Rivkraft. Under 2024 ställde åtta strategimyndigheter frågor till panelen.

Som en del i stödet kring strategin organiserar MFD årligen den digitala konferensen Delaktighetsdagen. Konferensen 2024 handlade bland annat om jämlikhetsdata och inriktningarna om att förebygga och motverka diskriminering och att identifiera och åtgärda brister i tillgänglighet.

Under 2024 utvecklade MFD flera olika stöd på mfd.se så som webbutbildningen Delaktighetsguiden, inklusive stöd om hur myndigheterna kan arbeta med funktionshinderspolitikens fyra inriktningar. MFD initierade även framtagande av filmer med inspirerande exempel på hur strategimyndigheter arbetar till exempel med aktiv involvering, uppföljning av effekter och upphandling.

MFD erbjuder också olika möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte, exempelvis i det strategiska rådet där 35 myndighetschefer eller motsvarande ingår. Till rådet finns också ett tjänstepersonsnätverk. Årets möten har bland annat handlat om FN:s observationer och rekommendationer till Sverige avseende genomförandet av CRPD. Ett annat tema var att synliggöra hur situationen och levnadsvillkor ser ut under livet utifrån MFD:s koncept Livsresan. Genom att följa

⁸ strategin

situationen för personer med funktionsnedsättning genom barndom, ungdom, vuxenåren och ålderdom utifrån olika samhällsområden, tydliggörs hinder för delaktighet. GD-rådet och tjänstepersonsnätverket diskuterade även möjliga former för att samverka kring den handlingsplan för funktionshinderspolitiken som regeringen aviserar i strategin för systematisk uppföljning.

2.4. Stöd till kommuner och regioner 2024 - Ett samarbete mellan länsstyrelserna och MFD

Under 2024 har MFD och länsstyrelserna genomfört ett uppdrag om att ge stöd till kommuner och regioner, med fokus på genomförandet av funktionshinderspolitiken utifrån gemensamt identifierade och prioriterade behov.

Prioriterade områden under 2024

MFD och länsstyrelserna har fokuserat på fyra prioriterade områden i genomförandet av uppdraget. De prioriterade områdena var att

- ge stöd till kommunerna utifrån kunskapsnivå och mottagarkapacitet
- ge stöd kring uppföljning, indikatorer och statistik
- inhämta kunskap om regionernas behov
- integrera funktionshindersperspektivet i andra uppdrag på länsstyrelserna.

Spridning av kunskap och lärande exempel

MFD och länsstyrelserna har genomfört konferenser, utbildningar och fört dialog med kommuner och regioner. Centrala områden har varit allmän kunskap om funktionshinderspolitiken och mer specifika områden som till exempel tillgängliga lärmiljöer och krisberedskap.

MFD har under året genomfört kompetensutvecklingsinsatser exempelvis genom Kompetensforum för funktionshindersfrågor. Forumet riktar sig till yrkesgrupper i kommun och region som har ett tvärspektoriellt eller funktionshinderspolitiskt uppdrag. En annan central arena för spridning av kunskap är den digitala konferensen Nationell samling för delaktighet. Konferensen riktar sig främst till anställda eller politiker i kommun och region men deltagare finns även från civilsamhället, näringslivet eller myndigheter. Konferensen hade knappt 1 900 anmälda deltagare. Ett av fokusområdena på konferensen Nationell samling för delaktighet handlade om uppföljning med fokus på befintlig statistik och lärande exempel från kommuner.

MFD har också deltagit i flera nätverk, utbildningar och konferenser som har anordnats i samarbete mellan MFD och olika länsstyrelser.

Behov och stöd inom specifika områden

Under 2024 har MFD fått en klarare bild av vilka behov kommuner och regioner har för att kunna utveckla sitt arbete med funktionshindersfrågor. MFD kommer att arbeta vidare för att tillmötesgå dessa behov i sitt arbete framöver. Några exempel på efterfrågade stöd från kommuner och regioner är

- utbildning om funktionshindersfrågor
- uppföljning, statistik och indikatorer
- arbete med aktiv involvering.

I dialogerna med regionerna framkom härutöver även önskemål om nätverk för erfarenhetsutbyte, och att det sker en samordning av nationella myndigheters stöd.

Kommuners och regioners behov – en utgångspunkt för det fortsatta stödet

Det är centralt att MFD, i sin roll som funktionshinderspolitisk kunskapsmyndighet, arbetar vidare med stöd till kommuner och regioner. Kommunernas och regionernas behov och förutsättningar, som exempelvis mottagarkapacitet, behöver vara utgångspunkter för att det nationella stödet ska bli effektivt. Stödet behöver också utformas och ta höjd för pågående förändringar, exempelvis införandet av den nya socialtjänstlagen. Det nationella stödet behöver fortsatt fokusera både på grundläggande kunskap och fördjupande kunskap i funktionshinderspolitiska frågor.

3. Utvecklingen inom de prioriterade samhällsområdena

3.1. Arbete och försörjning

En trygg förankring på arbetsmarknaden och möjlighet till egen försörjning är avgörande för att säkerställa individens delaktighet och oberoende i samhället. Det är också av betydelse för en god gemenskap och en god psykisk och social hälsa hos befolkningen. Rätten till arbete slås fast i flera internationella konventioner. Inom samhällsområdet Arbete och försörjning ingår de strategiska myndigheterna Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan.

Rättigheter enligt FN-konventionen

I artikel 27 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förtydligas att personer med funktionsnedsättning, på jämlika villkor med andra, har rätt till ett fritt valt arbete i en arbetsmiljö som är inkluderande och tillgänglig.

FN-kommittén kritiserar situationen på arbetsmarknaden

Kommittén pekar särskilt ut den höga arbetslösheten bland kvinnor, ungdomar, liksom personer som tillhör nationella minoriteter, är migranter, och har funktionsnedsättning. De lyfter också fram den diskriminering och de hinder som personer med funktionsnedsättning uppgår att de möter på arbetsmarknaden, och att det finns stora skillnader mellan regioner och kommuner i fråga om vilka stöd de tillhandahåller.

Kommittén anser att det är viktigt att bland annat:

- öka antalet anställningar för personer med funktionsnedsättning på den öppna arbetsmarknaden
- säkerställa att arbetsplatser blir tillgängliga och att skälig anpassning sker
- tillgängliggöra fler yrkesutbildningar för att underlätta inträde på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning
- se till att övergången från yrkesutbildning och högre utbildning till den öppna arbetsmarknaden fungerar smidigt.

Det ekonomiska samhällsläget påverkar många negativt

SCB beskriver att det ekonomiska läget i Sverige har varit turbulent under ett flertal år, delvis på grund av pandemin 2020 och 2021, men även på grund av den

höga inflationen under 2022 och 2023.⁹ Några av resultaten för de svenska hushållen har varit höjda matpriser och minskad köpkraft. SCB beskriver att inkomstutvecklingen visserligen ökade totalt sett i befolkningen under 2021, men att inkomstskillnaderna parallellt ökade kraftigt. Det innebär sammantaget att inkomstskillnaderna inte har varit så ojämnt fördelade sedan i mitten på 1970-talet. SCB:s statistik visar även att andelen hushåll med stadigvarande låg ekonomisk standard har ökat.¹⁰ Under senare år är det allt fler i befolkningen som har svårt att få ekonomin att gå ihop och hamnar efter med betalningar. Likaså har en ökning skett av personer som är skuldsatta.¹¹

För dem som har behov av samhällets socialförsäkringsstöd har möjligheten till kompensation blivit sämre. Möjligheterna att kunna förvärvsarbeta skiljer sig åt bland personer med funktionsnedsättning, exempelvis beroende på typ och grad av funktionsnedsättning. Det finns personer med funktionsnedsättning som har små, eller inga möjligheter, att kunna få ett arbete på den öppna arbetsmarknaden och därmed är helt beroende av sjuk- och aktivitetsersättning som inkomstkälla. Det kan handla om personer som har flera och omfattande funktionsnedsättningar och som är i behov av stöd och omvårdnad för att kunna klara sin dagliga livsföring.

Inspektionen för socialförsäkringen konstaterar i en rapport om socialförsäkringsförmånernas utveckling,¹² att de stöd och bidrag som ingår har urholkats, eftersom de inte har räknats upp i takt med den generella pris- och löneutvecklingen. Detta har försämrat bidragens syfte och funktion att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan olika grupper. De personer eller hushåll som befinner sig långt från, eller helt utanför arbetsmarknaden, gynnas heller inte av skattereformer som riktas till arbetande hushåll, exempelvis jobbskatteavdrag, sänkt skatt på sparande, eller liknande.

Ekonomiskt svårt särskilt för personer med funktionsnedsättning

I Statistiska centralbyråns (SCB) årliga undersökning om levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning ingår frågor om bland annat ekonomi och

⁹ Statistiska centralbyrån (2024). *Sveriges ekonomi Statistiskt perspektiv*, Nummer 12 2024.

¹⁰ Statistiska centralbyrån (2023-01-25). *Stark inkomstutveckling under 2021, men ökade skillnader*, [Stark inkomstutveckling under 2021, men ökade skillnader](#) (Hämtad 2025-02-13).

¹¹ Kronofogden (2024). Årsredovisning 2023.

¹² Inspektionen för socialförsäkringen (2022). *Utvecklingen av socialförsäkringsförmånen under de senaste 30 åren*. Rapport 2022:2.

arbetsmarknad, vars resultat visar tydliga skillnader i levnadsvillkor mellan personer med funktionsnedsättning och övrig befolkning.

I SCB:s undersökning framgår att 16 procent av personer med funktionsnedsättning uppger att de har svårt eller mycket svårt att få ekonomin att gå ihop under 2023.¹³ Motsvarande siffra för den övriga befolkningen är 7 procent. Precis som under 2022 tenderar kvinnor med funktionsnedsättning generellt ha det svårare att få ekonomin att gå ihop än män med funktionsnedsättning, men skillnaden är inte statistiskt säkerställd. I den övriga befolkningen tenderar män vara de som har det svårare att få ekonomin att gå ihop, men även här är skillnaden inte statistiskt säkerställd¹⁴ (se figur 1). Allra svårast att få ekonomin att gå ihop är det för personer med funktionsnedsättning i åldersgruppen 30–64 år med utländsk bakgrund, där 36 procent uppger detta. Bland de med svensk bakgrund och funktionsnedsättning i samma åldersgrupp är andelen knappt 19 procent.¹⁵

Fler personer hade det svårt ekonomiskt 2023 jämfört med 2022. Det gäller hela befolkningen. Personer med funktionsnedsättning uppgav dock i dubbelt så hög grad att det var svårt att få ekonomin att gå ihop.

Under 2023 var det nästan dubbelt så stor andel personer med funktionsnedsättning som saknade kontantmarginal jämfört med övriga befolkningen.

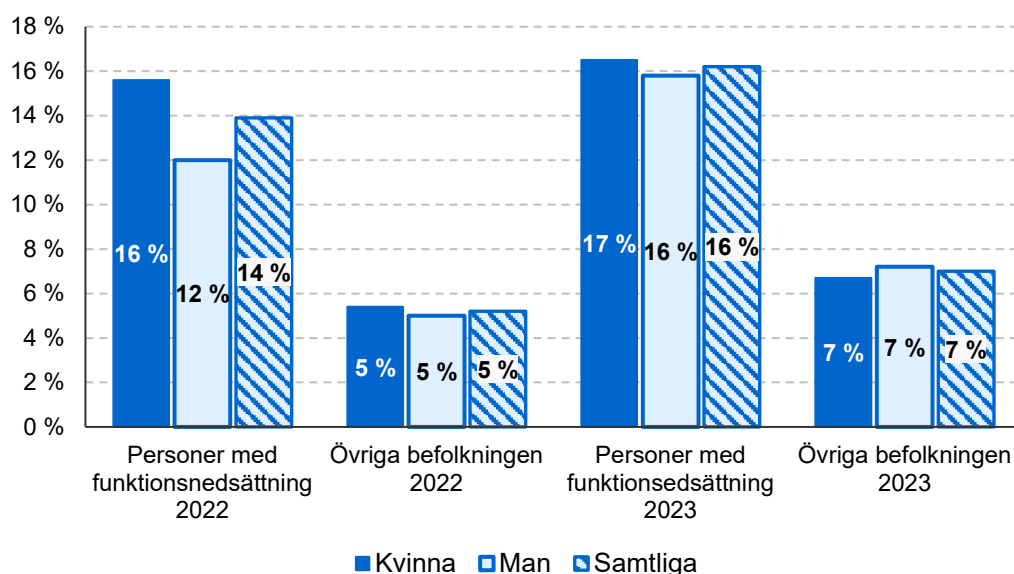
En fjärdedel bland personer med funktionsnedsättning lever i fattigdom.

¹³ MFD utgår från SCB:s definition två för personer med funktionsnedsättning i Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). Personer med funktionsnedsättning består av de personer som svarat att de har "stora svårigheter" eller "kan inte alls" kan utföra de aktiviteter som efterfrågas (se, höra, gå/gå i trappor, komma ihåg/koncentrera sig, ta hand om sig själv eller kommunicera) och/eller har svarat ja på frågan Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?

¹⁴ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

¹⁵ Ibid.

**Figur 1. Andel personer som har svårt att få ekonomin att gå ihop.
År 2022–2023.**

Ett tydligt tecken på ekonomisk utsatthet är om en person saknar kontantmarginal¹⁶, och därmed inte klarar av att betala en oväntad utgift utan att låna eller be om hjälp. Det är en betydligt större andel personer med funktionsnedsättning som saknar kontantmarginal (33 procent), jämfört med övriga befolkningen (17 procent). Skillnaderna är därutöver mycket stora beroende på om en person har svensk eller utländsk bakgrund. Bland personer med funktionsnedsättning och utländsk bakgrund, är det hela 55 procent som saknar kontantmarginal, jämfört med 37 procent bland övrig befolkning med utländsk bakgrund. I den övriga befolkningen med svensk bakgrund är motsvarande andel 10 procent.¹⁷

Den disponibla inkomsten är lägre

Hushållsinkomsterna är ofta lägre för personer med funktionsnedsättning. Under 2023 uppskattades personer med funktionsnedsättning ha en disponibel inkomst

¹⁶ Personer som i SCB ULF har svarat nej på följande fråga: Skulle du/ni, inom en månad, klara av att betala en oväntad utgift på 13 000 kronor utan att låna eller be om hjälp? Summan bestäms av Eurostats riktlinjer för frågan om "oväntad utgift". Enligt dessa ska beloppet i frågan sättas till 1/12 av gränsvärdet för det EU definierar som en inkomstnivå som innebär risk för fattigdom, vilket är 60 procent av medianinkomsten i respektive land. Beloppet justeras i jämna tusental baserat på hur gränsvärdet för risk för fattigdom förändras från år till år.

¹⁷ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

per konsumtionsenhet¹⁸ på cirka 237 000 kronor, jämfört med 306 000 kronor för övriga befolkningen, vilket gör en skillnad på 69 000 kronor. Bland personer med funktionsnedsättning har äldre (över 65 år) och personer med utländsk bakgrund lägre inkomst än övriga befolkningen.¹⁹ Det är samma mönster som tidigare år.

Större risk för fattigdom

Personer med funktionsnedsättning löper fortsatt större risk att leva i fattigdom än övriga befolkningen, 25 procent jämfört med 14 procent. Det finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan män och kvinnor. Däremot framgår tydliga skillnader mellan svensk och utländsk bakgrund. Bland personer med funktionsnedsättning och utländsk bakgrund är andelen som lever i fattigdom 35 procent, jämfört med 27 procent i den övriga befolkningen med utländsk bakgrund.²⁰

Fler kommer efter med betalningar och behöver låna pengar

Bland de som uppger att de har kommit efter med betalningar så är andelen som beskriver detta större bland personer med funktionsnedsättning: 11 procent, jämfört med 5 procent i den övriga befolkningen. Bland personer med utländsk bakgrund och funktionsnedsättning är andelen ännu större, cirka 17 procent.

Personer med funktionsnedsättning svarar också i högre grad att de ha behövt låna pengar, eller be om hjälp för att kunna betala hyran, 17 procent jämfört med 11 procent med övriga i befolkningen. Det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan män respektive kvinnor.²¹

Ekonomiska skillnader begränsar barns möjligheter

Skillnader i ekonomisk jämställdhet syns även i SCB:s undersökning om barns levnadsvillkor (Barn-ULF)²², både mellan barn med eller utan funktionsnedsättning, och mellan flickor och pojkar. Barn med funktionsnedsättning svarar i högre grad att de inte har kunnat följa med kompisar

¹⁸ SCB beskriver att de använder medianinkomsten, dvs det mittersta inkomstvärdet i redovisningsgruppen, istället för medelinkomst. Inkomsten i ett hushåll är en variabel där medianvärdet är att föredra, eftersom det är vanligt att många hushåll har låga eller medelhöga inkomster och ett fåtal har höga eller mycket höga inkomster. Ett medelvärde kan då vara missvisande.

¹⁹ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) 2023*.

på en aktivitet för att det har kostat för mycket. Det påverkar framför allt flickor med funktionsnedsättning där andelen som svarar detta är 18 procent, och 11 procent bland pojkar med funktionsnedsättning. Bland flickor och pojkar utan funktionsnedsättning är motsvarande andelar 11 procent, respektive 8 procent.²³

En annan begränsning som barnen lyfter är att de inte har kunnat köpa något som andra har, för att det kostade för mycket. 41 procent av flickorna och 29 procent av pojkarna med funktionsnedsättning svarade detta. Bland flickor och pojkar utan funktionsnedsättning är motsvarande andelar 32, respektive 23 procent.²⁴

Färre ingår i arbetskraften och färre är sysselsatta

SCB beskriver att den totala andelen sysselsatta i befolkningen under 2023 var på den högsta nivån sedan 2001. Samtidigt började arbetslösheten stiga igen, efter en period av återhämtning efter Covid-19-pandemin. Andelen sysselsatta totalt i befolkningen (16–65 år) var 78 procent, vilket motsvarar drygt 5 miljoner personer. Av dessa hade ungefär 373 000 personer en funktionsnedsättning.²⁵

I SCB:s årliga undersökning om situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning²⁶ framgår att andelen personer med funktionsnedsättning som tillhör arbetskraften (dvs. som antingen arbetade eller var arbetslösa) var 62 procent 2023.

Bland de personer med funktionsnedsättning som bedömer att de har en nedsatt arbetsförmåga²⁷ var det 55 procent som tillhörde arbetskraften. I den övriga befolkningen var andelen i arbetskraften 88 procent. Bland personer utan funktionsnedsättning är andelen kvinnor i arbetskraften lägre än andelen män, medan det inte finns någon statistiskt säkerställd skillnad mellan kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Bland personer med funktionsnedsättning är sysselsättningsgraden i snitt 52 procent och det finns inte några statistiskt säkerställda skillnader mellan kvinnor och män med funktionsnedsättning. Sysselsättningsgraden varierar samtidigt stort: Bland personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är sysselsättningsgraden 55 procent, medan den är 75 procent för personer utan

²³ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

²⁴ Ibid.

²⁵ Statistiska centralbyrån (2024). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2023*.

²⁶ Ibid.

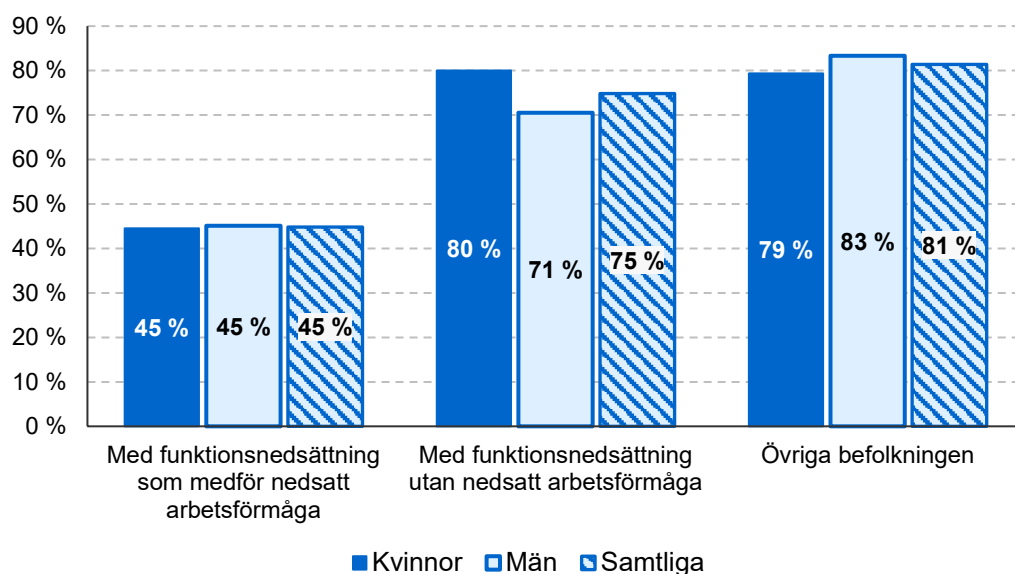
²⁷ Personerna får i SCB:s undersökning själva bedöma om deras funktionsnedsättning medför en delvis nedsatt, eller mycket nedsatt, arbetsförmåga.

nedsatt arbetsförmåga. I den övriga befolkningen är sysselsättningsgraden 81 procent och är lägre för kvinnor än män.

Personer med funktionsnedsättning har generellt en lägre sysselsättningsgrad än den övriga befolkningen.

Sysselsättningsgraden varierar beroende på arbetsförmåga. Många personer med funktionsnedsättning som inte arbetar tror att de skulle kunna arbeta om de fick stöd eller anpassningar.

Figur 2. Andel sysselsatta personer med funktionsnedsättning, med och utan nedsatt arbetsförmåga, och övriga befolkningen. Kvinnor och män. År 2023.

Källa: SCB, Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Fler skulle kunna arbeta om de får rätt stöd och anpassningsåtgärder

För att en person med funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga ska kunna arbeta utifrån sina förutsättningar finns olika typer av stöd eller insatser som exempelvis anpassat arbetstempo, eller personligt anpassade hjälpmedel.²⁸

I SCB:s undersökning av arbetsmarknaden framgår att 80 procent av sysselsatta med funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga har behov av

²⁸ Förordning 2017:462. Om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

minst en stöd- och anpassningsåtgärd för att kunna utföra sitt arbete. Det finns inga statistiskt signifikanta skillnader mellan kvinnor och män, men däremot mellan olika åldersgrupper. Äldre personer har i högre grad behov av stöd- och anpassningsåtgärder än yngre. Behovet är högst i åldrarna 50–65 år och 30–49 år, och lägst i åldersgruppen 16–29 år. Vanligast är att det finns behov av ett anpassat arbetstempo. Därefter kommer anpassade arbetsuppgifter, anpassad arbetstid och personligt anpassade hjälpmedel. Mindre vanligt är behov av anpassade lokaler eller en särskilt utsedd person som stöd på arbetsplatsen. Det finns inte någon signifikant skillnad i svaren mellan kvinnor och män.²⁹

I SCB:s undersökning får sysselsatta personer med funktionsnedsättning också svara på om de har fått det stöd eller anpassningsåtgärder de har behov av. Bland personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och har behov av minst en stöd- och anpassningsåtgärd, är det 83 procent som fått minst en åtgärd. Det är samtidigt 17 procent som inte fått de stöd- och anpassningsåtgärder de behöver i sitt arbete.³⁰

I undersökningen fick personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och inte har ett arbete, svara på om de tror att de skulle kunna arbeta om de fick ett stöd eller en anpassning. 66 procent svarade att de trodde detta. Till skillnad från de som redan är sysselsatta är det en betydligt högre andel bland de unga som inte arbetar, som har behov av stöd och anpassning. I åldersgruppen 16–29 år är det 92 procent som har behov av minst en stöd- och anpassningsåtgärd för att kunna utföra ett arbete.³¹ Bland personer som har nedsatt arbetsförmåga och inte har ett arbete, är det fler som har behov av personligt anpassade hjälpmedel, särskild lokalanpassning, eller en särskild utsedd person som stöd på arbetsplatsen än bland sysselsatta personer.³²

Färre arbetar heltid

Utöver att personer med funktionsnedsättning i lägre utsträckning har ett arbete, så är det också färre som arbetar heltid. Det är 64 procent som arbetar heltid, jämfört med 83 procent i övriga befolkningen. Fler män än kvinnor arbetar heltid, både bland personer med funktionsnedsättning, och i övrig befolkning. Bland personer med funktionsnedsättning är det 54 procent kvinnor, respektive 74 procent män som arbetar heltid.

²⁹ Statistiska centralbyrån (2024). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2023*.

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

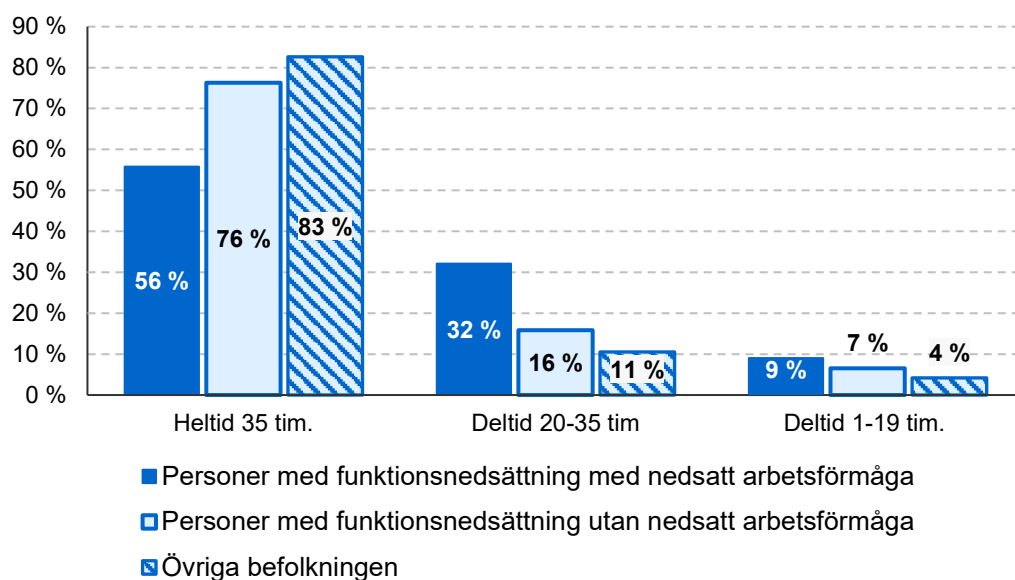
³² Ibid.

SCB:s underlag visar också att personer med funktionsnedsättning arbetar mer inom vissa yrken än andra. Det är vanligare med yrken inom:

- administration och kundtjänst
- service
- omsorg
- försäljning.

Samma statistik visar att personer med funktionsnedsättning generellt sett oftare arbetar i yrken med kortare utbildning, jämfört med sysselsatta i den övriga befolkningen. De arbetar i mindre utsträckning i chefsyrken och i yrken med krav på högskolekompetens eller fördjupad högskolekompetens.

Figur 3. Andel sysselsatta heltid och deltid, personer med och utan nedsatt arbetsförmåga och övriga befolkningen. År 2023.

Källa: SCB, Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Arbetslösheten är dubbelt så hög bland personer med funktionsnedsättning

Arbetslösheten är betydligt högre bland personer med funktionsnedsättning än för personer i övriga befolkningen. År 2023 var andelen arbetslösa totalt bland personer med funktionsnedsättning 16 procent, jämfört med 8 procent i den övriga befolkningen. Bland personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är arbetslösheten dock något högre, 19 procent 2023, jämfört med

20 procent 2022. Det finns inte några statistiskt signifikanta skillnader mellan kvinnor och män.³³

Arbetsförmedlingen beskriver att det under 2023 tog i snitt drygt två år för en arbetssökande att få beslut om en särskild insats efter att de skrivits in. En särskild insats kan exempelvis vara lönebidrag för utveckling, bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen eller bidrag för personligt biträde. Den kortaste genomsnittliga ledtiden gällde beslut om bidrag till personligt biträde (drygt 300 dagar) och längst fick arbetssökande vänta för att få beslut om att få en särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (drygt 900 dagar).

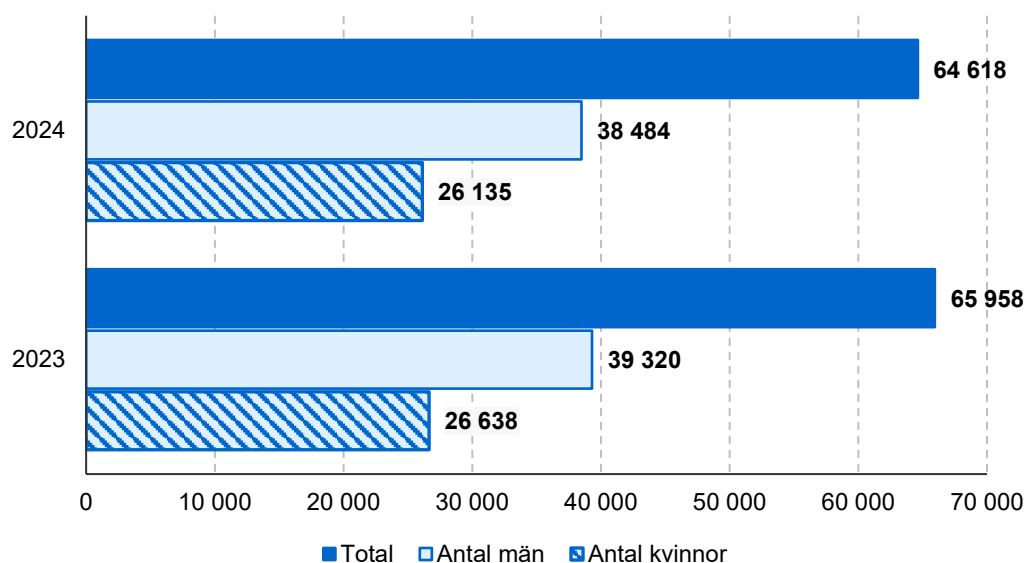
Enligt Arbetsförmedlingen kan den långa tiden innan beslut om särskilda insatser bero på att det inte alltid är tydligt vilka behov eller arbetsförmåga som den sökande har, och det kan ta tid innan detta uppmärksammas. Det kan också ta tid att hitta en lämplig arbetsplats. Arbetsförmedlingen bedömer dock att de under senare år har lyckats minska tiden till att en persons funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga snabbare blir registrerad. Det beror på att Arbetsförmedlingen har infört möjligheten för personer att lämna samtycke för registrering av funktionsnedsättning digitalt.³⁴

I Arbetsförmedlingens statistik över antalet beslutade arbetsmarknadsstöd, där bland annat insatser för personer med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga ingår framgår att det under 2024 var i genomsnitt 63 491 personer som hade särskilda insatser. Kvinnor tar i lägre utsträckning del av särskilda insatser (40 procent) jämfört med män (60 procent). Antalet personer som får särskilda insatser har minskat sedan 2022.

³³ Statistiska centralbyrån (2024). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2023*.

³⁴ Arbetsförmedlingen (2024). *Arbetsförmedlingens bidrag till de funktionshinderpolitiska målen*. Diarienummer: Af-2023/0008 7106.

Figur 4. Antal personer med särskilda insatser (i genomsnitt). År 2023–2024.

Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik: Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Unga vuxna med intellektuell funktionsnedsättning arbetar ofta inom privat sektor

I en studie från Försäkringskassan³⁵ framgår att arbetsmarknaden för unga vuxna med intellektuell funktionsnedsättning ofta finns inom privat sektor. Studien följde ungdomar som hade avslutat gymnasieskolan åren 2001–2010, och 2011 hade fått ett arbete. Av de som 2011 hade ett jobb var 71 procent män och 29 procent kvinnor. I intervjuer med unga vuxna och arbetsgivare framgår att viktiga faktorer för att få ett arbete bland annat är att de unga får göra praktik och har engagerade stödpersoner i sin närhet. Viktiga faktorer för att kunna behålla jobbet är, förutom att personen trivs och sköter sitt jobb, att det finns balans i krav och anpassningar. Det kan handla om att arbetstid och arbetsuppgifter är anpassade efter individens förutsättningar. Arbetsgivaren behöver också ha ett engagemang och viss flexibilitet för att tillgodose detta. Möjligheten att få lönebidrag var för arbetsgivarna en viktig faktor för att anställa de unga vuxna.

Studien visade att andelen personer i förvärvsarbete successivt ökade över uppföljningsperioden mellan 2011–2020 med knappt 10 procent. Andelen i förvärvsarbete ökade både bland kvinnor och män, men ökningen var något större för männen. Den stora skillnad avseende arbetsmarknadsanknytning som sågs

³⁵ Försäkringskassan (2024). *Att få och behålla ett arbete. Hållbarhet i arbetslivet för personer med intellektuell funktionsnedsättning*. Forskarrapport 2024:2.

mellan kvinnor och män år 2011 minskade något över perioden, men var fortsatt stor även år 2020. Andelen i förvärvsarbete 2020 var 32 procent bland kvinnorna i gruppen och 69 procent för männen.³⁶

Anmälningar om diskriminering på arbetsmarknaden ökar

Arbetslivet är det samhällsområde som flest personer upplever sig diskriminerade inom. I Diskrimineringsombudsmannens (DO) årliga statistik över antalet anmälningar om diskriminering framgår att anmälningar inom arbetslivet fortsatte att öka 2023. Av de anmälningar som kom in handlade den största andelen om diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet, följt av diskriminering som har samband med funktionsnedsättning och därefter kön.

Det var totalt 339 anmälningar om diskriminering som har samband med funktionsnedsättning, vilket är 30 procent av det totala antalet anmälningar inom arbetslivsområdet. Anmälningarna handlar till exempel om diskriminering i samband med arbetsgivarens ledning och fördelning av arbetet, arbetsgivarens utrednings- och åtgärdsskyldighet i samband med trakasserier på arbetsplatsen, eller om uppsägning. En stor del av anmälningarna rör också diskriminering i samband med rekrytering.³⁷ (se tabellbilaga 1. Arbete och försörjning).

Det är ungefär 14 procent av samtliga sysselsatta kvinnor och knappt 10 procent av samtliga sysselsatta män som upplever diskriminering i arbetslivet. För personer med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga är motsvarande andel för kvinnor 14 procent och 16 procent för män.³⁸

Exempel på hinder och diskriminering på arbetsmarknaden

Risken för diskriminering eller ett sämre bemötande kan leda till att vissa personer inte berättar om sin funktionsnedsättning när de söker ett arbete. I en enkät³⁹ till MFD:s frågepanel Rivkraft fick deltagarna svara på om de brukar berätta att de har funktionsnedsättning när de söker ett arbete eller ett uppdrag. Det var en av tre personer som beskrev att de alltid gör det, drygt en av fyra som angav att de gjorde det ibland, och en av sex personer som aldrig gjorde det. En svarande beskriver att:

³⁶ Ibid.

³⁷ Diskrimineringsombudsmannen (2024). *Statistik 2015–2023: Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*. Rapport 2024:1. Solna.

³⁸ Statistiska centralbyrån (2024). *På tal om kvinnor och män 2024*.

³⁹ Myndigheten för delaktighet (2023). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 39. Enkäten hade 1753 respondenter.

Möjligheterna att få ett jobb minskar om man är öppen med sin diagnos. Läser man beskrivningar i en jobbannonser är det också oftast raka motsatsen till hur det är att ha en NPF-diagnos. Den enda alternativet blir att maskera sina svårigheter. (sic!)

Närmare hälften av deltagarna i enkäten hade också upplevt att de inte hade fått ett arbete eller uppdrag just på grund av sin funktionsnedsättning.

På frågan vilka hinder de hade upplevt när de sökte arbete, eller uppdrag, lyfte deltagarna i Rivkraft negativa attityder eller fördomar, antingen hos arbetsgivare (65 procent), eller hos handläggare på Arbetsförmedlingen (40 procent). Det kunde också handla om bristande tillgänglighet i ansökningsformulär, datorsystem, och i de lokaler som användes vid anställningsintervjun. Några andra hinder var svårigheter att hitta deltidsarbeten, eller att det fanns krav på körkort för att kunna få en anställning.⁴⁰

Även anhöriga kan drabbas ekonomiskt

I förbundet Attentions anhörigenkät 2024,⁴¹ som riktar till anhöriga till personer med neuropsykiatriska diagnoser, framgår att arbetsliv och ekonomi kan påverkas för de som är anhöriga till personer med funktionsnedsättning. De anhöriga kan behöva ge känslomässigt, socialt och ekonomiskt stöd, koordinera och hjälpa till med exempelvis vård- och myndighetskontakter.

I undersökningen svarade 79 procent av de anhöriga att deras arbetssituation och ekonomi påverkades, exempelvis genom att de behövde sjukskriva sig, dra ned på arbetstid, byta tjänst eller sluta arbeta helt och hållet. En av Attentions slutsatser är att det bland föräldrarna oftast är kvinnorna som drar ett tungt lass i anhörigstödet. En annan sårbar grupp är föräldrar som har en egen diagnos, och även behöver vara anhörigstöd till sina barn med diagnoser. Dessa föräldrar mår sämre och blir i högre grad utmattade än andra grupper av anhöriga som besvarade enkäten.

⁴⁰ Myndigheten för delaktighet (2023). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 39.

⁴¹ Attention (2024). *Attention's anhörigenkät 2024. "Kraschar jag så kraschar allt"*.

Arbete och försörjning: utveckling inom området

- **Andel i och utanför arbetskraften (nyckeltal):** Personer med funktionsnedsättning ingår i lägre utsträckning i arbetskraften än övrig befolkning. Nästan en tredjedel av personer med funktionsnedsättning ingår inte i arbetskraften år 2023. Oförändrad utveckling 2022–2023.
- **Sysselsättningsgrad och andel heltidsanställningar (indikator och nyckeltal):** Drygt hälften av personer med funktionsnedsättning har inte en sysselsättning, jämfört med fyra femtedelar hos övriga befolkningen. Sysselsatta personer med funktionsnedsättning har likaså i lägre utsträckning fasta heltidsanställningar än övriga befolkningen. Oförändrad utveckling 2022–2023.
- **Disponibel inkomst (indikator):** Personer med funktionsnedsättning har generellt sett en lägre disponibel inkomst än övriga befolkningen. Skillnaderna vad gäller disponibel inkomst mellan personer med funktionsnedsättning och övriga befolkningen är i stort sett oförändrad 2022–2023.
- **Särskilda insatser vid nedsatt arbetsförmåga (nyckeltal):** Antalet beviljade särskilda insatser har fortsatt minskat sedan både 2021 och 2022. Kvinnor tar i lägre utsträckning del av särskilda insatser än män.
- **Svårt eller mycket svårt att få ekonomin att gå ihop (indikator):** Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har svårt att få ekonomin att gå ihop har ökat, motsvarande ökning syns även i övriga befolkning. Det innebär att skillnaderna mellan personer med funktionsnedsättning och övrig befolkning är oförändrade 2022–2023.
- **Lever i materiell och social fattigdom (indikator):** Personer med funktionsnedsättning löper större risk att leva i fattigdom än övriga befolkningen. Utveckling är i stort sett oförändrad sedan 2022–2023.
- **Anmälningar om diskriminering i arbetslivet (nyckeltal):** Antalet anmälningar inom arbetslivet med funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund har ökat mellan 2022 till 2023.
- **Diskriminering eller kränkande särbehandling (indikator):** Statistik från 2022 visar att en av tre personer med funktionsnedsättning har någon gång utsatts för diskriminering i arbetslivet i samband med sin funktionsnedsättning. *Denna indikator har inte uppdaterats sedan föregående rapport, på grund av att nya data saknas.*

För detaljerad information se tabellbilaga avsnitt 1, Arbete och försörjning.

3.2. Utbildning och livslångt lärande

En bra utbildning ger individen bättre möjligheter på viktiga områden i livet. Det ger bättre förutsättningar att delta i demokratiska processer. Det ökar också möjligheten till sysselsättning och ekonomisk självständighet. I samhällsområdet Utbildning och livslångt lärande ingår de strategiska myndigheterna Myndigheten för yrkeshögskolan, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens skolinspektion, Statens skolverk, och Universitetskanslersämbetet. Dessutom har Folkbildningsrådet ett särskilt uppdrag inom området.

Rättigheter enligt FN-konventionen

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning slår i artikel 24 fast att rätten till utbildning ska förverkligas utan diskriminering och på lika villkor. Där förtydligas också att denna rättighet gäller i hela utbildningssystemet, det vill säga på alla nivåer och under hela livet.

FN:s rekommendationer för att stärka tillgängligheten inom utbildning och livslångt lärande

FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har efter dialog med Sverige i mars 2024 lämnat en rad rekommendationer för hur tillgänglighet och delaktighet kan stärkas. Ett antal rekommendationer handlar om samhällsområdet utbildning och livslångt lärande och beskriver bland annat att Sverige bör:

- se till att elever med funktionsnedsättning kan gå i reguljära skolor genom att förbättra tillgänglighet och ordna lämpliga transporter, särskilt i avlägsna områden
- se till att elever med funktionsnedsättning får tillgång till kompensatoriska hjälpmedel och läromedel i tillgängliga format, samt att det finns tillräckligt många lärare som kan svenskt teckenspråk
- garantera fortbildning om inkluderande utbildning, inklusive teckenspråk, för lärare och övrig personal
- skapa ett system för att följa upp och motverka all diskriminering av barn med funktionsnedsättning och deras familjer
- ge fler resurser för skälig anpassning och program för särskilt stöd inom högre utbildning, inklusive yrkeshögskolor, för studerande med alla typer av funktionsnedsättning
- införa en klagomålsmekanism för att utreda diskriminering vid yrkesrehabilitering och arbete.

Personer med funktionsnedsättning har generellt en lägre utbildningsnivå

Statistik från Statistiska centralbyrån (SCB) visar att det är betydligt vanligare att personer med funktionsnedsättning endast har förgymnasial utbildning jämfört med befolkningen i övrigt.

Enligt statistiken för 2023 är det 24 procent bland personer med funktionsnedsättning över 30 år som bara har förgymnasial utbildning. Det kan jämföras med 13 procent bland personer över 30 år i befolkningen i övrigt. Det är generellt fler män än kvinnor som endast har förgymnasial utbildning. Bland personer utan funktionsnedsättning är det 15 procent män respektive 12 procent kvinnor. Bland män och kvinnor med funktionsnedsättning är skillnaden mellan män och kvinnor inte statistiskt säkerställd, men andelen med förgymnasial utbildning har uppmätts till 26 respektive 23 procent (se tabellbilagan avsnitt 2 Utbildning och livslångt lärande).⁴²

Vad gäller gymnasieutbildning som högsta avslutade utbildning finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan personer med funktionsnedsättning och personer i den övriga befolkningen (se tabellbilagan avsnitt 2, tabell 10). Det är dock tydligt att fler personer med funktionsnedsättning, 11 procent, har påbörjat men inte avslutat en gymnasial utbildning. Bland den övriga befolkningen är motsvarande andel 3 procent. Skillnaden vad gäller påbörjad men ej avslutad gymnasial utbildning är statistiskt säkerställd för män, men inte för kvinnor (se tabellbilagan avsnitt 2, tabell 11).^{43, 44}

När det gäller eftergymnasial utbildning som högsta avslutade utbildning är det 27 procent bland personer med funktionsnedsättning som har detta. Det kan jämföras med 43 procent i den övriga befolkningen. Kvinnor har generellt en högre utbildningsnivå än män (se tabellbilagan avsnitt 2, tabell 10).⁴⁵

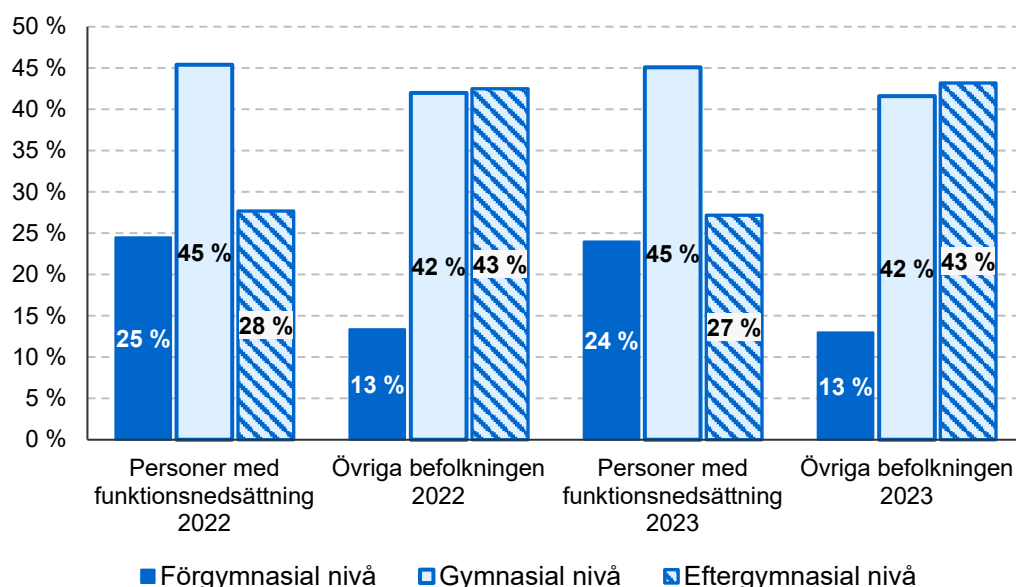
⁴² Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

⁴³ Avser personer vars högsta avslutade utbildning är grundskola och som någon gång mellan höstterminen 1995 och höstterminen 2022 (för gymnasieskola samt folkhögskola) respektive vårterminen 2023 (för Komvux) varit registrerade för studier på gymnasienivå på gymnasieskola, Komvux eller folkhögskola (uppgift om registrering på folkhögskola finns från och med 1998). Det inkluderar inte personer som har studier som huvudsaklig sysselsättning vid svarstillfället.

⁴⁴ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

⁴⁵ Ibid.

Figur 5. Skillnader i utbildningsnivå, andel personer med och utan funktionsnedsättning. År 2022–2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Elever med NPF får inte tillräckligt stöd i skolan

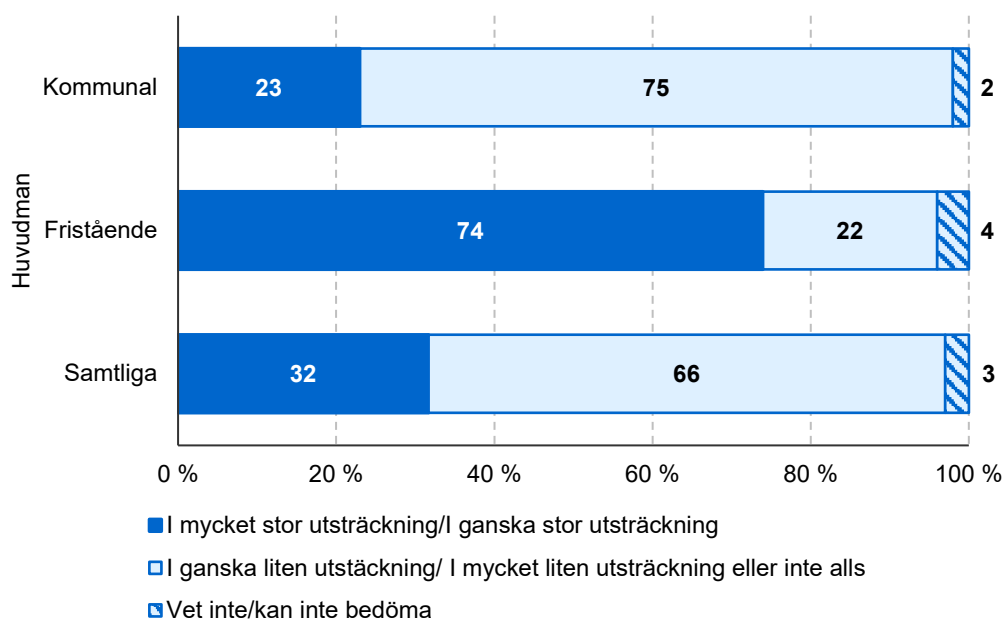
En ny rapport från Skolverket, baserad på enkätundersökningar med rektorer och huvudmän, ger en nationell bild av hur skolor arbetar med stödinsatser, frånvaro, kompetensutveckling och styrning när det gäller elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF).⁴⁶ Rapporten belyser vikten av att prioritera resurser och kompetens för att förbättra situationen för dessa elever och förbättra deras framtid. Skolverket konstaterar att många elever med NPF-diagnoser som adhd, autism och språkstörning inte får det stöd de har rätt till i grundskolan, detta trots engagemang från huvudmän och rektorer. Bristen på resurser, kompetens och tydliga rutiner utgör hinder för att skapa en tillgänglig lärmiljö för elever med NPF, vilket står i strid med skollagens krav på att alla elever ska få det stöd och den stimulans de behöver för att utvecklas utifrån sina förutsättningar.

Drygt hälften av rektorerna bedömer att upprepade eller längre frånvaro är vanligare bland elever med NPF-diagnoser eller liknande svårigheter, än bland andra elever på deras skolenhet, något som allvarligt kan påverka dessa elevers möjligheter att nå utbildningens mål. Därför är tidiga insatser och individuellt anpassade stödåtgärder av avgörande betydelse. Samtidigt rapporterar två av tre rektorer att de saknar tillräckliga resurser för att möta dessa elevers behov.

⁴⁶ Skolverket (2025). *Grundskolors arbete för en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Enkätstudie till huvudmän och skolenheter*. Solna. Rapport 2025:1.

Bristande ekonomiskt stöd från huvudmän är ett särskilt stort problem i kommunala skolor – där majoriteten av eleverna i grundskolan finns⁴⁷ – jämfört med fristående skolor, även om resurserna ofta upplevs som otillräckliga även där.

Figur 6. Rektorers bedömning av i vilken utsträckning som huvudmannen ger skolenheten de ekonomiska resurser som krävs för att kunna möta stödbehovet bland elever med NPF-diagnoser eller liknande svårigheter, uppdelat på kommunala och fristående skolenheter (andelar i procent).

Källa: Skolverket, Grundskolors arbete för en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.⁴⁸

Mer än hälften av huvudmännen och rektorerna framhåller ett ganska eller mycket stort behov av kompetensutveckling om NPF för lärare och övrig skolpersonal som medverkar i undervisningen. Flera lyfter dessutom utmaningar med att omsätta teoretisk kunskap om NPF till praktisk nytta i undervisningen. Skolans lokaler kan behöva anpassas för elever med NPF eller liknande svårigheter. Vissa rektorer rapporterar att de har anpassade lärmiljöer och god tillgång till mindre rum, medan andra pekar på att bristande ekonomiska resurser hindrar dem från att kunna göra nödvändiga anpassningar.

⁴⁷ Enligt Skolverkets officiella statistik om elever i grundskolan. Läsåret 2023/2024 gick drygt 923 000 grundskoleelever i skolor med kommunal huvudman och knappt 181 000 elever i skolor med enskild huvudman.

⁴⁸ Skolverket (2025). *Grundskolors arbete för en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Enkätstudie till huvudmän och skolenheter*. Solna. Rapport 2025:1. Diagram 10.

Skolverket betonar att huvudmännen måste säkerställa att skolorna får tillräckliga resurser för att tidigt kunna identifiera och möta elevernas behov av stöd. Brister i detta avseende riskerar att få allvarliga och långvariga konsekvenser för elevernas mående, utbildning och framtida arbetsliv. Lärarna och den övriga skolpersonalen behöver få rätt förutsättningar att möta de behov som finns hos elever med NPF.

Skolverket anser att mer behöver göras för att elever med NPF-diagnoser eller liknande svårigheter ska få det stöd de har rätt till, så att de kan utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Skolverket ser allvarligt på att så många rektorer inte anser sig ha tillräckliga resurser för att ge det stöd som de bedömer att elever med NPF eller liknande utmaningar behöver. Brist på resurser får inte vara en anledning till att elever inte får det stöd de har rätt till. Det är centralt att huvudmännen säkerställer att skolorna får de resurser de behöver.⁴⁹

Vårdnadshavares erfarenheter av skolsituationen för elever med NPF

Två rapporter från Riksförbundet Attention lyfter fram brister i stödet till barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) i förskola samt grund- och gymnasieskola. Enligt rapporten om förskolan saknar ett av tre barn med NPF tillräckliga anpassningar för att möta deras individuella behov, vilket leder till oro hos föräldrarna för barnens övergång från förskolan till förskoleklass. En annan oro handlar om ifall barnet får det stöd som behövs för att utveckla ett socialt samspel och om barnet har, får eller lyckas behålla vänner. Föräldrar beskriver att stora barngrupper, otillräcklig personaltäthet och låg kompetens om NPF bland pedagogerna är återkommande problem. Många föräldrar upplever att deras egna insatser eller ageranden är helt eller till viss del avgörande för att barnet ska få rätt stöd, vilket ofta innebär en stor belastning för familjerna. Rapporten rekommenderar ökad kompetensutveckling för personal och ledning, förbättrade förberedelser inför skolstart och stärkt samverkan mellan förskola och föräldrar.⁵⁰

I grund- och gymnasieskolan framstår situationen som ännu mer akut. Hälften av eleverna med NPF riskerar enligt vårdnadshavarnas bedömning att inte uppnå behörighet till gymnasiet eller att inte ta examen från gymnasiet. Bristande stöd och långa väntetider för insatser leder till hög frånvaro, som i många fall inte utreds eller hanteras av skolan. Mer än hälften av föräldrarna upplever att de anpassningar som ges är otillräckliga. Attention betonar att dessa brister strider mot skolans skyldighet att ge alla barn likvärdig tillgång till utbildning.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Riksförbundet Attention (2024). *"Vissa pedagoger är riktiga stjärnor. Vissa verkar inte förstå alls."* Rapporten lanserades i maj 2024 för Attentions projekt *Förskolelyftet* som har finansierats av Allmänna arvsfonden.

Organisationen har tagit fram en rad rekommendationer, såsom obligatorisk NPF-utbildning för skolpersonal, ökade resurser för att säkerställa de rättigheter som eleverna har enligt skollagen samt statistikinsamling för att följa upp i vilken mån elever med NPF når skolans mål. Vidare föreslår Attention att skolans anmälningsskyldighet reformeras, elevhälsans insatser stärks och att det införs krav på skolorna att utarbeta planer för att förebygga frånvaro och ge undervisning till elever som inte kan närvara fysiskt.⁵¹

Likvärdig utbildning hotas av nedskärningar enligt Sveriges Lärare

I en rapport⁵² om lärares syn på nedskärningar i skolan beskriver fackförbundet Sveriges Lärare⁵³ en kritisk situation för förskolor och skolor i Sverige, där omfattande nedskärningar hotar både elevernas utbildningsmöjligheter och lärarnas arbetsmiljö. Forskning visar att skolan är en central skyddsfaktor för barns psykiska hälsa och samhällets utveckling. Ändå genomförs sparåtgärder som leder till större barngrupper, färre lärare och minskad möjlighet till särskilt stöd. Nästan hälften av lärarna i skolan rapporterar om ökad arbetsbelastning och försämrad arbetsmiljö, vilket ökar risken för sjukskrivningar. Åtta av tio lärare bedömer att nedskärningarna kommer att leda till att elevernas kunskaper försämras, medan sju av tio förutser sämre studiero och ökad psykisk ohälsa bland eleverna. Samtidigt uttrycker många vårdnadshavare oro över att barnens behov inte tillgodoses och att det hotar likvärdigheten i utbildningen. Sveriges Lärare kräver omedelbara åtgärder, däribland att skolorna får en resursförstärkning på nästan 30 miljoner kronor, att barngruppernas storlek minskas och att elevhälsan förstärks. Förbundet konstaterar att lärarna behöver bättre resurser och stöd för att kunna fokusera på sitt kärnuppdrag och säkerställa kvaliteten i undervisningen.

Barn med funktionsnedsättning trivs inte lika bra i skolan

I skollagen är det reglerat när en elev har rätt till särskilt stöd och att stödet ska svara mot elevens behov. Det finns olika former av stöd. Valet av pedagogiska strategier, läromedel och utformning av lärmiljön kan vara avgörande för elevens möjlighet att nå målen. Alla former av särskilt stöd ska föregås av en utredning, och rektor ska skyndsamt fatta beslut om att en utredning ska påbörjas och därefter om hur stödet ska utformas. Elever som på grund av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygs- eller bedömningskriterier

⁵¹ Riksförbundet Attention (2024). "För höga krav och för lite stöd." Attentions skolrapport 2024.

⁵² Sveriges lärare (2023). "Döden för svenska skolan." En rapport om lärares syn på nedskärningarna och deras konsekvenser. SVLU006 2023–08.

⁵³ Sveriges lärare är fackförbundet för lärare eller studie- och yrkesvägledare och har ungefär 300 000 medlemmar.

som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.^{54 55}

FN:s barnrättskommittés rekommendationer från 2023 understryker vikten av att förbättra insamlingen av data om barns levnadsvillkor, och särskilt om barn med funktionsnedsättningar. Därför har SCB under året publicerat en rapport baserad på undersökningen Barn-ULF, med fokus på statistik om barn med funktionsnedsättningar.⁵⁶

Undersökningen visar att barn med funktionsnedsättning generellt trivs sämre i skolan än sina jämnåriga utan funktionsnedsättning. De har i lägre utsträckning en nära vän i klassen och upplever oftare bristande arbetsro under lektionerna. Skillnaderna är särskilt tydliga mellan flickor och pojkar. Flickor generellt, och särskilt flickor med funktionsnedsättning, upplever mindre stöd från sina lärare jämfört med pojkar. Dessutom föredrar en högre andel barn med funktionsnedsättning, framför allt flickor, ett långsammare arbetstempo, vilket indikerar att undervisningen inte alltid är anpassad efter deras behov. Det framkommer dock att många barn, både med och utan funktionsnedsättning, önskar ett långsammare tempo, vilket pekar på ett bredare problem i undervisningen.

SCB:s analys påvisar att barn med funktionsnedsättning oftare utsätts för dåligt bemötande från både lärare och elever, vilket påverkar deras skolgång negativt. De som i allra högst grad upplever dåligt bemötande är flickor med funktionsnedsättning. Bland dem är det 20 procent som svarar att de blivit illa behandlade av lärare, jämfört med 13 procent bland flickor utan funktionsnedsättning. Motsvarande andel bland pojkar med funktionsnedsättning är 14 procent och bland övriga pojkar 10 procent.

Andelen som har blivit dåligt behandlade av någon elev är 37 procent bland flickor med funktionsnedsättning, jämfört med 28 procent bland övriga jämnåriga flickor. För pojkar är skillnaderna större: Andelen pojkar med funktionsnedsättning som upplever dåligt bemötande från andra elever är nästan dubbelt så hög som bland jämnåriga pojkar utan funktionsnedsättning, 33 procent jämfört med 18 procent.

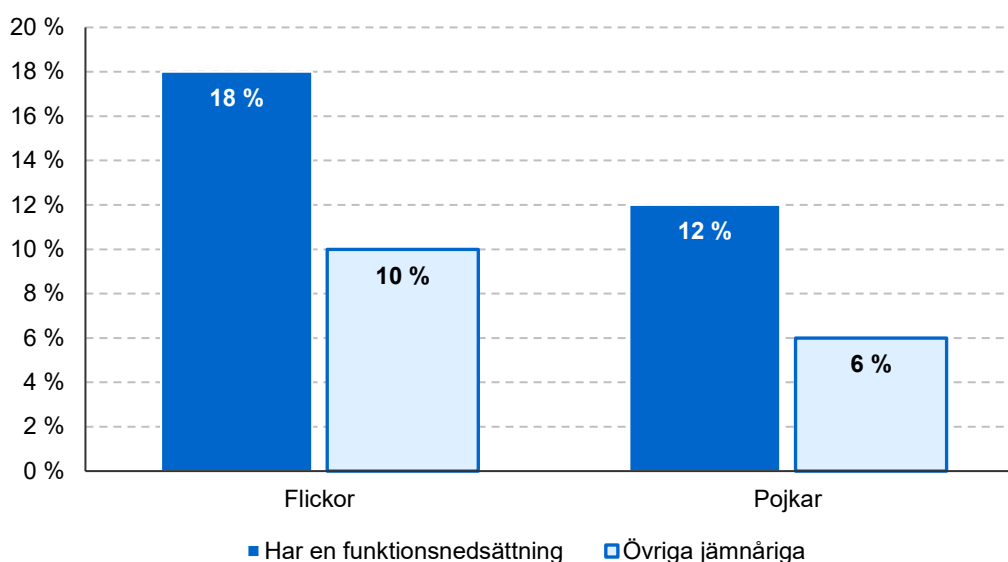
⁵⁴ På Specialpedagogiska skolmyndighetens webbplats finns mer information om olika funktionsnedsättningar och vilket stöd SPSM kan erbjuda till den som arbetar inom förskola, skola, gymnasium och vuxenutbildning.

⁵⁵ På Skolverkets webbplats finns en detaljerad beskrivning av hur en elevs behov av särskilt stöd utreds.

⁵⁶ Statistiska centralbyrån (2024). *Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning*. Örebro. Rapport 2024:6.

Resultaten tyder på att skolmiljön i lägre grad möter behoven hos barn med funktionsnedsättning. Otillräckligt stöd från lärare, bristande arbetsro och ett högt undervisningstempo framstår som centrala utmaningar. Skolk är vanligare bland barn med funktionsnedsättning, vilket sannolikt kan kopplas till att de i högre grad upplever att skolan inte tillgodoser deras behov. Bland dem med funktionsnedsättning har 15 procent svarat att de har skolkat minst en gång i månaden under det senaste halvåret. Bland övriga jämnåriga är det 8 procent. Figur 7 visar att 18 procent av flickor med funktionsnedsättning och 10 procent av övriga jämnåriga flickor har skolkat. Bland pojkar med funktionsnedsättning är andelen 12 procent och bland övriga jämnåriga pojkar 6 procent.

Figur 7. Andel 12–18-åringar som skolkat minst en gång i månaden under det senaste halvåret, efter kön, med och utan funktionsnedsättning. År 2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF).

SCB konstaterar att bristande sociala relationer och utsatthet för dåligt bemötande ytterligare kan förklara varför barn med funktionsnedsättning trivs sämre i skolan. Resultaten understryker att skolmiljön behöver anpassas för att bättre stödja barn med funktionsnedsättning.

Att barn och elever med funktionsnedsättning möter utmaningar inom utbildningen lyfts även av Specialpedagogiska myndigheten (SPSM). I en rapport från 2024 skriver SPSM att eleverna ofta saknar anpassningar, stöd och en trygg skolmiljö, vilket leder till sämre hälsa, högre frånvaro och lägre studieresultat. Myndigheten beskriver att samarbetet mellan elevhälsa, specialpedagogisk personal och lärare inte fungerar optimalt, delvis på grund av bristande ledarskap och kunskap om inkluderande utbildning hos skolledare, lärare och beslutsfattare. För att säkerställa en likvärdig utbildning bedömer myndigheten att det krävs

tydligare styrning från regeringen, ökad kunskap på alla nivåer och att SPSM behöver stärka stödet till skolor och huvudmän i linje med barnkonventionens principer.⁵⁷

Organisationen Funktionsrätt Stockholms stad⁵⁸ drar liknande slutsatser i en ny rapport om skolan. Rapporten är baserad på en enkätundersökning riktad till föräldrar i Stockholm som har barn med funktionsnedsättning i skolåldern. Föreningen skriver att skolorna ofta misslyckas med att använda den kunskap som finns om hur elever med funktionsnedsättning bäst kan stödjas. Många elever får inte tillräckligt stöd i tid, och ofta föreslås skolbyte som en lösning istället för att skolan anpassar skolmiljön, vilket skapar konflikter mellan skolan och föräldrarna samt påverkar familjen negativt. Föreningen lyfter att eleverna ofta känner sig ensamma och otrygga i en skolmiljö som har bristande tillgänglighet, och att elever med funktionsnedsättning sällan når sin fulla potential.⁵⁹

10 procent av eleverna i årskurs 9 har ett åtgärdsprogram under läsåret 2023/2024

De elever som behöver extra stöd i skolundervisningen kan och ska enligt skollagen få detta. Andelen elever i grundskolan med åtgärdsprogram har varit relativt konstant sedan bestämmelserna om särskilt stöd och åtgärdsprogram reviderades 2014.⁶⁰

Skolverkets redovisning för läsåret 2023/2024 visar att drygt 6 procent av grundskoleeleverna, motsvarande knappt 68 600 elever, omfattas av ett åtgärdsprogram, vilket innebär en liten ökning jämfört med föregående läsår. Såväl åtgärdsprogram som olika typer av stödåtgärder är vanligare bland pojkar än flickor; ungefär 8 procent av pojkarna har ett åtgärdsprogram jämfört med knappt 5 procent av flickorna (se tabellbilagan avsnitt 2 Utbildning och livslångt lärande). Andelen elever med åtgärdsprogram varierar stort mellan årskurserna, vilket visas i figur 8. Högst är andelen i årskurs 9, där nästan 10 procent av

⁵⁷ Skolpedagogiska specialmyndigheten (2024). *Barn och elever med funktionsnedsättning missgynnas inom utbildningen*. Intern rapport. Diarienummer 1 STY-2024/611.

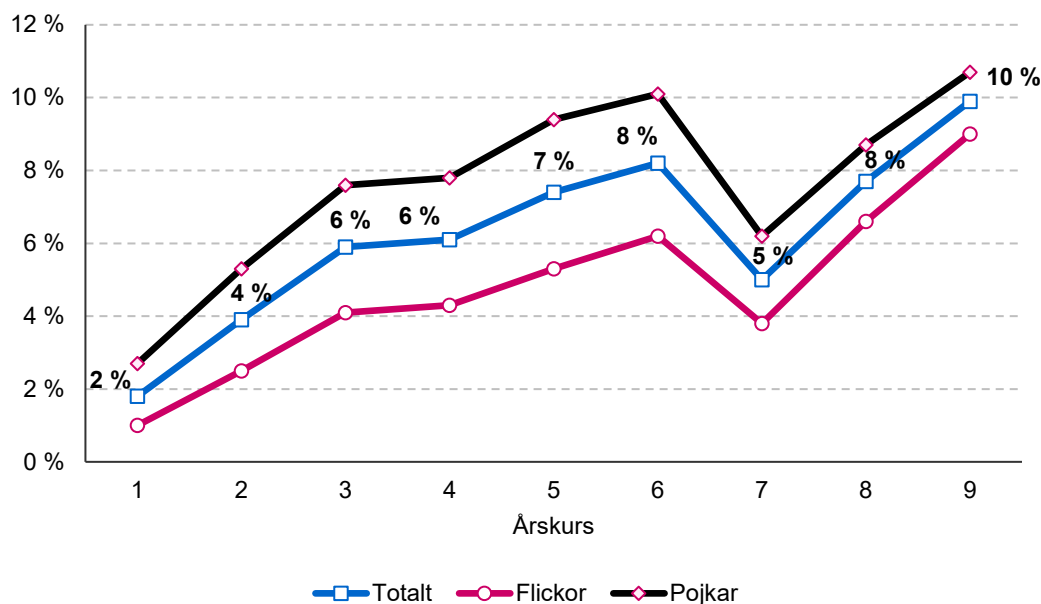
⁵⁸ Funktionsrätt Stockholms stad är en paraplyorganisation med drygt 30 000 enskilda medlemmar inom ett brett spektrum av funktionsnedsättningar. Organisationen representerar 32 förbund.

⁵⁹ Funktionsrätt Stockholms stad (2024). *Så funkar skolan! En rapport från föräldrar till barn med funktionsnedsättning i Stockholms stad*.

⁶⁰ Skolverket (2024). *Särskilt stöd i grundskolan: Läsåret 2023/24*. Diarienummer: 2023:2057. Stockholm. Diagram 1.

eleverna eller drygt 12 100 elever har ett åtgärdsprogram läsåret 2023/2024. Detta mönster har varit likartat de senaste åren.⁶¹

Figur 8. Andel elever (procent) med åtgärdsprogram i grundskolans årskurs 1–9, totalt samt fördelat på flickor och pojkar läsåret 2023/2024.

Källa: Skolverket, Grundskolan, Skolor och elever, tabell 9A för läsåret 2023/24.

Samtidigt som antalet elever med särskilda behov ökar rapporterar Skolinspektionen återkommande att huvudmännen brister i att ta sitt ansvar att säkerställa att skolorna följer reglerna för extra anpassningar och särskilt stöd.⁶² Många skolor saknar förankrade rutiner och en gemensam förståelse för arbetet med stödinsatser. Det råder ofta osäkerhet om när eleverna bör få ledning och stimulans, extra anpassningar eller särskilt stöd, samt hur och när anmälan till rektor ska göras. Bristande tillgång till kompetenser i elevhälsan försvårar arbetet och leder till att inte alla elever utreds eller får det stöd de behöver. Utredningar om särskilt stöd kräver samverkan mellan flera aktörer. Det är dock en

⁶¹ Ibid.

⁶² Skolinspektionen (2024). *En granskning av skolornas arbete med extra anpassningar och särskilt stöd i de obligatoriska skolformerna och i fritidshemmet: Skolinspektionens samlade erfarenheter*. Rapport 2024:8. Se även Skolinspektionen (2024), *Elevens hela dag som utgångspunkt för stöd. Arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd i skola och fritidshem*. Tematisk kvalitetsgranskning. Rapport 2024:7.

tidskrävande process och kan innebära oenigheter, vilket kan leda till ofullständiga utredningar och till att elevernas särskilda stöd fördröjs.⁶³

Skolinspektionens utvärdering av garantin för tidiga stödinsatser, eller läsa-skriva-räkna-garantin som den också kallas, visar att intentionerna bakom reformen inte nås i flera delar. Skolinspektionen konstaterar att garantin inte genomförs på det sätt som avsetts och inte leder till att fler elever får stöd. Dessutom konstaterar Skolinspektionen att det saknas viktiga förutsättningar för arbetet med garantin, bland annat stödjer skolornas organisation och rutiner inte alltid ett korrekt genomförande av garantin. Det förekommer att skolorna saknar tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens, men även att personal med sådan kompetens inte involveras i de moment där samråd med sådan personal ska ske.^{64 65}

Antalet elever som går i den anpassade grundskolan har ökat läsåret 2023/2024

Antalet elever som studerar i den anpassade grundskolan har ökat med 4,4 procent jämfört med föregående läsår. Läsåret 2023/2024 uppgick antalet elever till drygt 16 000, jämfört med drygt 15 300 elever läsåret 2022/2023.⁶⁶ Siffrorna indikerar en fortsatt ökning i behovet av anpassad undervisning för elever med särskilda behov.

Statistiken visar att 87 procent av eleverna som läsåret 2022/2023 gick den anpassade grundskolans årskurs 9 gick direkt vidare till den anpassade gymnasieskolan hösten 2023, medan 5 procent fortsatte till gymnasieskolan.

⁶³ Skolverket kommer fram till liknande resultat i myndighetens senaste undersökning med särskilt fokus på elever med NPF eller liknande utmaningar, se Skolverket (2025), *Grundskolors arbete för en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Enkätstudie till huvudmän och skolenheter*. Solna.

⁶⁴ Skolinspektionen (2024). *Garantin för tidiga stödinsatser. Slutredovisning av regeringsuppdrag om att följa upp och utvärdera Läsa, skriva, räkna - en garanti för tidiga stödinsatser*. Rapport 2024:18.

⁶⁵ Garantin för tidiga stödinsatser omfattar förskoleklassen och lågstadiet i grundskolan, sameskolan och specialskolan, och sedan den 1 juli 2024 omfattas även den anpassade grundskolan.

⁶⁶ Skolverket (2024). *Elever i anpassade grundskolan Läsåret 2023/24*. Diarienummer: 2023:2058. Stockholm.

Totalt läser nästan 7 200 elever en utbildning i anpassad gymnasieskola läsåret 2023/2024. 40 procent av dem är flickor och 60 procent är pojkar.⁶⁷

Specialskolan växer – dubbelt så många elever på tio år

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) rapporterar att antalet elever i specialskolan har ökat något sedan föregående läsår.⁶⁸ Under läsåret 2023/24 var 790 elever inskrivna i specialskolan, vilket innebär en ökning med 26 elever jämfört med föregående läsår då antalet uppgick till 764. Av eleverna i specialskolan är 38 procent flickor och 62 procent pojkar. Verksamheten bedrivs på sex orter i Sverige och vänder sig till elever som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller den anpassade grundskolan. Specialskolan omfattar fem regionskolor och fem riksskolor.⁶⁹

I sin årsredovisning för 2023 redovisar SPSM att antalet elever i specialskolan har ökat med cirka 50 procent under en tioårsperiod. Den största delen av ökningen utgörs av elever med grav språkstörning.⁷⁰

Antalet studenter som får särskilt pedagogiskt stöd har fyrdubblats 2011–2024 – anslaget räcker inte längre till

Studenter på universitet och högskolor som har en varaktig funktionsnedsättning kan ansöka om riktat pedagogiskt stöd. Stödet innebär att det görs anpassningar utifrån studentens funktionsnedsättning.⁷¹ Sedan 1993 har Stockholms universitet ett särskilt nationellt åtagande vad gäller pedagogiskt stöd till studenter med varaktig funktionsnedsättning. Universitetet samlar in uppgifter från alla lärosäten

⁶⁷ Skolverket (2024). *Elever i anpassade gymnasieskolan. Läsåret 2023/24*. Diarienummer: 2023:1504. Stockholm.

⁶⁸ Specialpedagogisk skolmyndigheten (2025). Årsredovisning 2024.

⁶⁹ Regionskolorna tar emot elever som är döva, eller som har en hörselnedsättning, som inte behöver utbildning vid en riksskola. Riksskolorna finns för elever med olika förutsättningar som hörselnedsättning och intellektuell funktionsnedsättning, grav språkstörning, dövblindhet samt elever med synnedsättning och ytterligare funktionsnedsättning. Specialskolan har tio årskurser, som delas in i lågstadium, mellanstadium och högstadium.

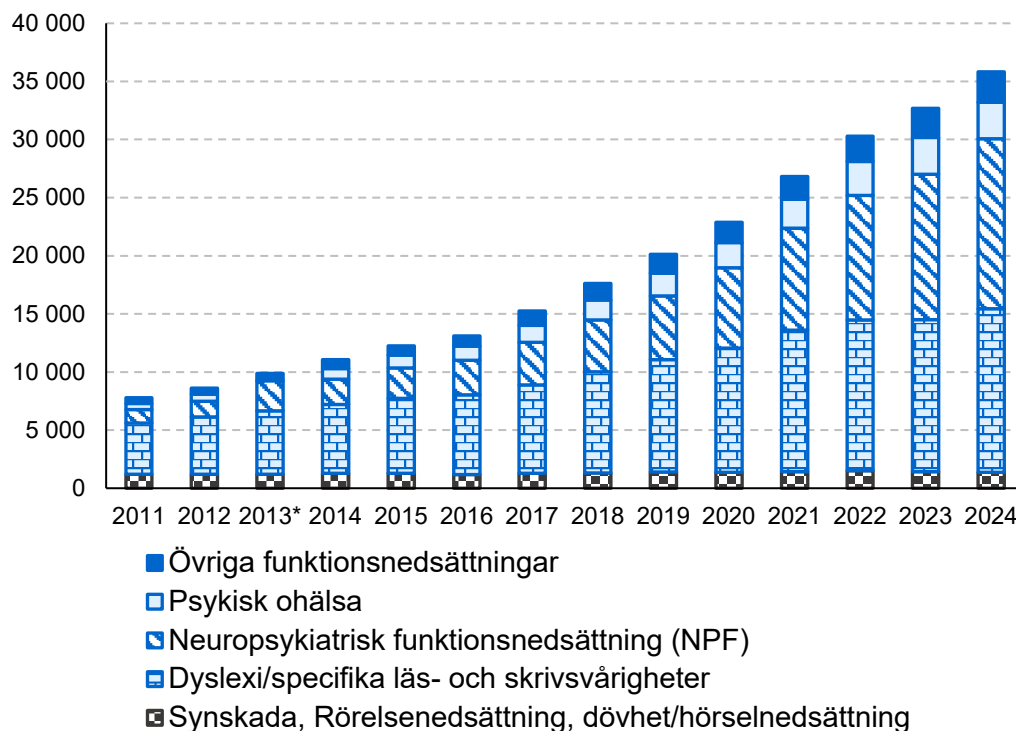
⁷⁰ Specialpedagogisk skolmyndigheten (2024). Årsredovisning 2023.

⁷¹ Riktat pedagogiskt stöd är ett samlingsbegrepp för varierande stödformer som erbjuds enskilda studenter med varaktig funktionsnedsättning. Stödet ska kompensera för svårigheter som kan uppstå i studiesituationen till följd av funktionsnedsättningen. Syftet med stödet är att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter. Lärosätenas ansvar för detta finns bland annat reglerat i diskrimineringslagen (2008:567), 1 kap. 4 § 3 p., som handlar om diskriminering på grund av bristande tillgänglighet.

om personalkostnader för särskilt (riktat) pedagogiskt stöd till studenter och doktorander, rapporterar till Utbildningsdepartementet och fördelar extra nationella medel till de universitet och högskolor som har haft särskilt höga kostnader. Universitetet samlar också in statistik om antal studenter med riktat pedagogiskt stöd utifrån kön och funktionsnedsättningsområde.

Under 2023 fick knappt 33 000 studenter riktat pedagogiskt stöd i Sverige. Det är cirka 7 procent av landets studenter. Av dessa studenter var 70 procent kvinnor och 30 procent män. Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning var det funktionsnedsättningsområde som ökade mest mot föregående år och utgjorde 38 procent av studenterna som fick riktat pedagogiskt stöd. Dyslexi/specifika läs- och skrivsvårigheter var det största området och utgjorde 40 procent av studenterna som fick stöd. För tio år sedan, 2013, fick cirka 9 900 studenter pedagogiskt stöd, det har alltså skett en dryg tredubbling av antalet studenter med stödbehov på tio år och en fyrdubbling mot år 2011 (se figur 9). Kostnaderna var sammanlagt 128 miljoner kronor år 2023, jämfört med 114 miljoner föregående år. Det innebär att verksamheten gick med ett underskott av nästan 58 miljoner kronor.⁷²

Figur 9. Riktat pedagogiskt stöd. Utveckling 2011–2024, fördelat på olika funktionsnedsättningar.

Källa: Stockholms universitets årsredovisningar. *Siffror gällande psykisk ohälsa saknas för 2013.

⁷² Stockholms universitet (2024). *Årsredovisning 2023*.

En möjlig förklaring till denna kraftiga ökning – både vad gäller antal och kostnader – kan vara lärosätenas uppdrag att bredda sin rekrytering. Syftet med breddad rekrytering är att göra högskolan mer tillgänglig, motverka social snedrekrytering och säkerställa att alla grupper i samhället får lika tillgång till högre utbildning.⁷³ Stockholms universitet konstaterar också att allt fler studenter har större stödbehov jämfört med tidigare år. Förr handlade det främst om studenter med dyslexi som behövde exempelvis förlängd skrivtid. Nu är det fler studenter som behöver mer omfattande stöd, till exempel mentorer som hjälper till att strukturera studierna, extra lärarstöd eller att få tentera enskilt.⁷⁴

I en rapport från 2023 har Sveriges förenade studentkårer (SFS)⁷⁵ kartlagt tillgången till pedagogiskt stöd på 43 universitet och högskolor i Sverige. Undersökningen visar att examinationsanpassning, anteckningsstöd och mentor är vanliga stödåtgärder, men att vissa efterfrågade stödinsatser saknas eller försenas. Beslut om stöd varierar också mellan lärosätena, och inte alla studenter får det stöd de behöver, ofta på grund av resursbrist. Enligt lärosätena själva är ökade resurser och utökad kompetensutveckling för universitetslärare viktigast för att förbättra det särskilda pedagogiska stödet. Mot denna bakgrund har SFS lämnat flera rekommendationer. De föreslår bland annat höjda ersättningsbelopp per helårsstudent, för att säkerställa att lärosätena har tillräckliga resurser för att erbjuda det stöd som behövs. Ett annat förslag är att utveckla nationella riktlinjer för stödåtgärderna, för att skapa en högskolegemensam standard. Dessutom föreslår SFS att lärare och forskarstuderande får mer kompetensutveckling inom området, gärna genom högskolepedagogiska utbildningar.⁷⁶

Färre ansökningar om särskilt stöd inom yrkeshögskolan

En av FN:s rekommendationer till Sverige är att ge mer resurser för skälig anpassning och särskilda stödprogram för studerande med alla typer av funktionsnedsättning inom högre utbildning. Det inbegriper också yrkeshögskolor. Utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan kan ansöka om

⁷³ Dagens nyheter (2024-10-11). *Studenter med stödbehov ökar dramatiskt – nu räcker inte pengarna*, [Studenter med stödbehov ökar – nu räcker inte pengarna - DN.se](#) (Hämtad 2025-03-12).

⁷⁴ Stockholms universitet (2024-11-01). *Stort ökat behov av pedagogiskt stöd – universitetet samordnar nationellt*, [Stort ökat behov av pedagogiskt stöd – universitetet samordnar nationellt - Medarbetarwebben](#) (Hämtad 2025-03-13)

⁷⁵ SFS representerar omkring 390 000 studenter i 58 studentkårer.

⁷⁶ Sveriges förenade studentkårer (2023). *Särskilt pedagogiskt stöd. En kartläggning av lärosätenas insatser*. Stockholm.

bidrag för kostnader för särskilt pedagogiskt stöd hos Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH).⁷⁷

Under 2023 tog MYH emot drygt 500 ansökningar, vilket var 8 procent färre än 2022. Totalt beviljades nästan 600 ansökningar, varav 64 procent avsåg kvinnor och 36 procent män.⁷⁸ De vanligaste stödinsatserna var mentorstöd av pedagog, anteckningsstöd och anpassade examinationer, som tillsammans utgjorde två tredjedelar av de beviljade stödinsatserna. Den dyraste insatsen var teckenspråkstolk, med 18 beviljade ansökningar till en kostnad av drygt 14 miljoner kronor. Totalt betalade MYH ut drygt 17 miljoner kronor för stödinsatser under 2023, vilket är 3 miljoner kronor mindre än året innan.⁷⁹

Folkhögskolor är viktiga för att ge behörighet till högre studier

Folkhögskoleutbildningar erbjuds på grundskole-, gymnasie- och eftergymnasial nivå. Folkhögskolans allmänna kurser ger möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till eftergymnasiala studier. Under de senaste fem åren har mellan 2 300 och 2 600 folkhögskoledeltagare årligen uppnått denna behörighet. Antalet personer, både med och utan funktionsnedsättning, som genom folkhögskolestudier skaffar sig behörighet har ökat stadigt över tid. År 2022 utgjorde personer med funktionsnedsättning 47 procent av dem som uppnått behörighet. Året innan var det 46 procent. Kvinnor är överrepresenterade bland dem som uppnår grundläggande behörighet genom folkhögskolans allmänna kurser, oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte (se tabellbilagan avsnitt 2, Utbildning och livslångt lärande).⁸⁰

I sin samlade bedömning av folkbildningen 2023 framhåller Folkbildningsrådet betydelsen av såväl de allmänna kurserna som folkhögskolans studiemotiverande kurser⁸¹ för att stärka möjligheterna till vidare studier och arbetsmarknadsetablering. De lyfter fram folkbildningens kompensatoriska roll för grupper som fått mindre av samhällets utbildningsresurser, särskilt unga

⁷⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2024). *Årsredovisning 2023*.

⁷⁸ Antalet beviljade ansökningar om statsbidrag eller särskilda medel för stödinsatser är högre än antalet ansökning år 2023. Det beror enligt MYH:s årsredovisning på att vissa ansökningar kom in under 2022 och beviljades år 2023.

⁷⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2024). *Årsredovisning 2023*

⁸⁰ Statistiska centralbyrån (2022). *Deltagare med behörighet till eftergymnasiala studier från folkhögskolans allmänna kurser, varav andel som läst vidare på högskolan efter kön, ålder, nationell bakgrund och funktionsnedsättning. Behörighetsår 2014 – 2022*. [Dataset]. (Hämtad 2025-03-12).

⁸¹ Studiemotiverande folkhögskolekurs är en tre månader lång utbildning som syftar till att motivera deltagarna till fortsatta studier. Målgruppen är arbetssökande som varken har gymnasieexamen eller grundläggande högskolebehörighet och som är inskrivna på Arbetsförmedlingen.

personer med funktionsnedsättning.⁸² Rådet ser det som problematiskt att Arbetsförmedlingen under senare år har anvisat färre deltagare till den studiemotiverande folkhögskolekursen, och att dessutom andelen deltagare med funktionsnedsättning som anvisats till kursen har minskat.⁸³

När MFD år 2024 yttrade sig⁸⁴ över betänkandet *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid* (SOU 2024:42) framhöll myndigheten bland annat vikten av att det generella statsbidraget till folkbildningen behöver säkerställa att det finns tillräcklig finansiering för att möjliggöra utbildning för personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Myndigheten anser att det både behövs förstärkningar inom folkbildningsanslaget, och ett utökat anslag till det särskilda utbildningsstödet som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Studieförbunden och folkhögskolorna spelar en central roll i att nå de deltagare som befinner sig längst från samhället och arbetsmarknaden, vilket är ett arbete som är såväl resurskrävande som arbetsintensivt. Att skapa tillgängliga miljöer och verksamheter, anpassa pedagogiken och motivera unga som varken arbetar eller studerar kräver omfattande och målmedvetna insatser. För att stärka detta betydelsefulla arbete krävs inte bara att verksamheterna prioriterar sina insatser, utan framför allt att staten och kommunerna säkerställer ett långsiktigt och tillräckligt stöd. Därtill behövs en styrning som underlättar, uppmuntrar och stimulerar verksamheter inriktade på samhällets mest utsatta grupper.

Att folkhögskolan spelar en viktig roll som utbildningsform för personer med funktionsnedsättning bekräftas av Myndigheten för delaktighets (MFD) undersökningspanel, Rivkraft. Under hösten 2023 genomförde MFD en panelundersökning med frågor om folkhögskolan, där nästan 1 800 personer med funktionsnedsättning deltog.⁸⁵ En av deltagarna beskrev det konkreta stöd som varit avgörande för att möjliggöra fortsatta studier på universitetsnivå.

⁸² Folkbildningsrådet (2024). *Folkbildningens betydelse för samhället 2023. Folkbildningsrådets samlade bedömning*. Notera att rapporten återspeglar förhållanden under år 2023.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Myndigheten för delaktighet (2024). *Yttrande över betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid* (SOU 2024:42). Diarienummer 2024/0391.

⁸⁵ I många undersökningar är det svårt att få en rättvis bild av personer med funktionsnedsättningar och deras situation. Därför har MFD skapat undersökningspanelen Rivkraft, där personer som själva har en funktionsnedsättning delar sina erfarenheter genom att besvara enkäter.

Fick stöd med att ta raster och starta upp aktiviteter. Därför blev jag medveten om min egen funktionsnivå. Med det stödet tog jag mig från 100% sjukskrivning till universitetsstudier.

Detta är ett konkret exempel som visar hur rätt stöd kan göra stor skillnad för att öppna dörrar till vidare studier och bättre möjligheter på arbetsmarknaden.

Stärkt stöd till personer med funktionsnedsättning: I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen att det särskilda utbildningsstödet som ska underlätta studier på folkhögskola för personer med funktionsnedsättning förstärks med 25 miljoner kronor.⁸⁶ Det särskilda utbildningsstödet kan sökas av folkhögskolor med deltagare som har behov av extra stöd. Ansökan behandlas av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM).⁸⁷

Folkbildningsrådet satsar 18 miljoner på ett särskilt förstärkningsbidrag till folkhögskolor över två år

Folkbildningsrådet har utlyst ett särskilt förstärkningsbidrag för verksamheter som riktar sig till deltagare med varaktig och omfattande funktionsnedsättning. Satsningen innebär ett tillskott om nio miljoner kronor per år och sträcker sig över åren 2024 och 2025. Bidragen, som fördelas efter ansökan och kvalitetsbedömning, är riktade till folkhögskolor som genomför kvalitativ kursverksamhet för deltagare med stora stödbehov.⁸⁸ Bakgrunden till satsningen är att kurser för deltagare med stora stödbehov medför höga kostnader för folkhögskolorna, och en utredning från 2023 visade att tidigare förstärkningsbidrag inte i tillräckligt hög grad nått de verksamheter som hade störst behov.⁸⁹

⁸⁶ Utbildningsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet (2024-07-16). *Stärkt stöd till personer med funktionsnedsättning*, [Stärkt stöd till personer med funktionsnedsättning - Regeringen.se](#) (Hämtad 2025-03-12).

⁸⁷ Mer information om detta så kallade särskilda utbildningsstöd finns på webbplatsen www.spsm.se.

⁸⁸ Mer information om satsningen finns på webbplatsen www.folkbildningsradet.se.

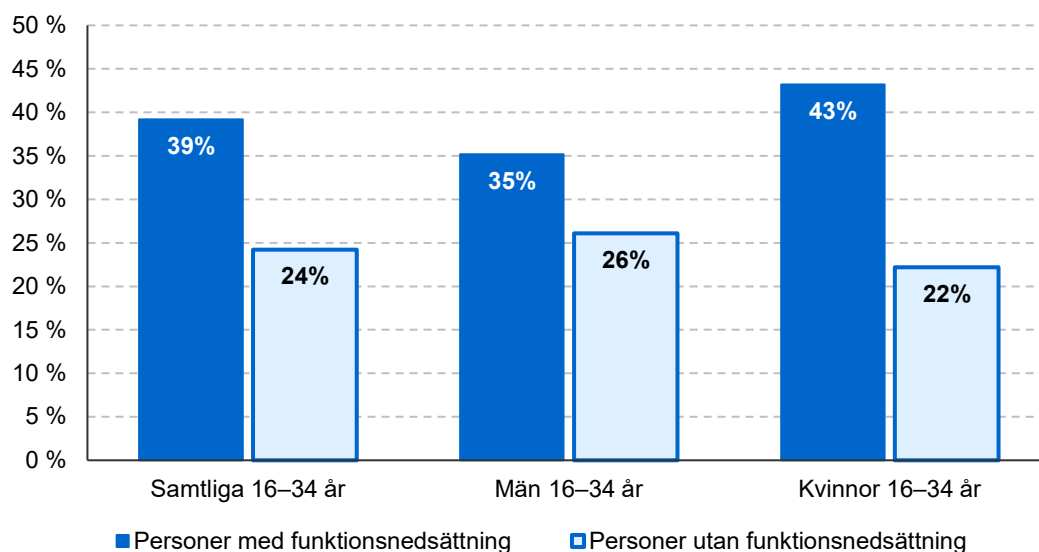
⁸⁹ Folkbildningsrådet (2023). *Studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning*.

Personer med funktionsnedsättning hoppar oftare av sina studier

Statistiska centralbyrån har undersökt hur vanligt det är för personer i åldrarna 16–34 år att någon gång avbryta sina studier på en utbildning. Resultaten visar signifikanta skillnader mellan personer med och utan funktionsnedsättning. Bland personer med funktionsnedsättning har 39 procent någon gång hoppat av en utbildning, jämfört med 24 procent bland personer utan funktionsnedsättning (se figur 10). Det är alltså generellt vanligare att personer med funktionsnedsättning avbryter sina studier jämfört med övriga befolkningen. När man tittar på enbart kvinnor är skillnaden ännu större. Bland kvinnorna med funktionsnedsättning har 43 procent någon gång hoppat av en utbildning, jämfört med 22 procent bland kvinnor utan funktionsnedsättning.

Även om vi inte vet i vilken utsträckning personer som någon gång avbrutit sina studier återupptar dessa vid ett senare tillfälle, tyder skillnaderna på att en funktionsnedsättning ökar risken för avhopp – särskilt bland kvinnor. En möjlig förklaring är att unga personer med funktionsnedsättning, särskilt kvinnor i åldrarna 16–34 år, stöter på så stora problem under studietiden att de tvingas avbryta sin utbildning, antingen tillfälligt eller för gott. Det kan också vara så att det stöd de fått inte varit tillräckligt och att mer resurser hade kunnat förhindra avhopp. Detta resonemang överensstämmer med FN:s rekommendation till Sverige om att tillföra fler resurser för skälig anpassning och riktade stödprogram för studerande med funktionsnedsättning inom högre utbildning.

Figur 10. Personer 16–34 år som någon gång har avbrutit sina studier på en utbildning, andel personer med och utan funktionsnedsättning, totalt samt fördelat på kön. År 2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Antalet anmälningar om bristande tillgänglighet inom utbildning har tredubblats sedan 2015

Bristande tillgänglighet är förbjudet enligt diskrimineringslagen och innebär att en verksamhet inte genomför skäliga tillgänglighetsåtgärder för att en person med funktionsnedsättning ska komma i en jämförbar situation med en person utan funktionsnedsättning.

Diskrimineringsombudsmannens (DO) statistik över anmälningar 2015–2023 visar att det totala antalet anmälningar om diskriminering ökade med 9 procent mellan 2022 och 2023, från 3 594 till 3 930.^{90 91}

Av dessa har anmälningar om diskriminering som har samband med funktionsnedsättning varit fortsatt vanligast. År 2023 inkom 1 818 anmälningar om diskriminering som har samband med funktionsnedsättning, vilket motsvarar 46 procent av alla anmälningar om diskriminering. Anmälningarna om bristande tillgänglighet har ökat förhållandevis mycket från 2022 till 2023, från 456 till 690 anmälningar. Sett över en längre period, 2015–2023, har antalet anmälningar ökat med 135 procent.⁹²

Figur 11 visar att anmälningar om bristande tillgänglighet inom samhällsområdet utbildning år 2023 var vanligast (334 anmälningar eller 48 procent).⁹³ Under perioden 2015–2023 har antalet anmälningar inom utbildningsområdet ökat från 84 till 334, vilket motsvarar en nästan 300-procentig ökning.⁹⁴

⁹⁰ Diskrimineringsombudsmannen (2024). *Statistik 2015–2023. Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*. Rapport 2024:1. Solna.

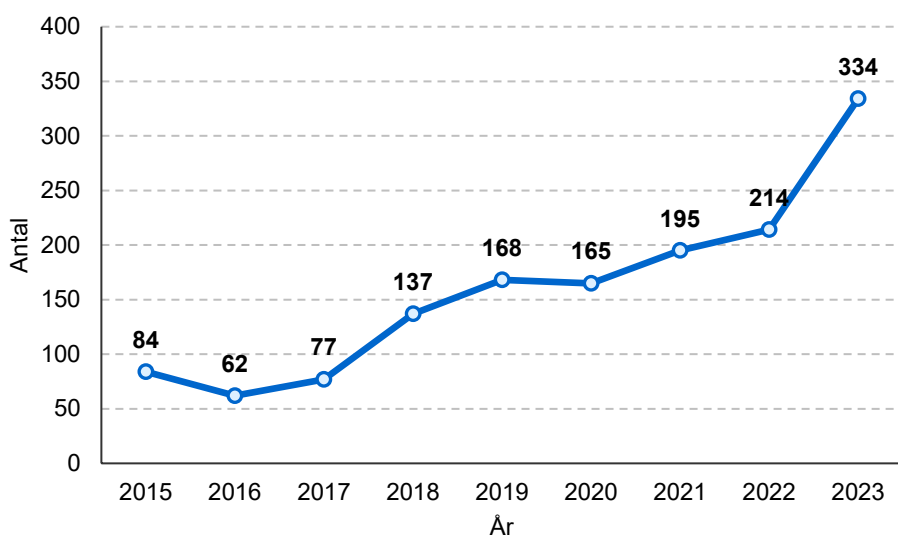
⁹¹ Bristande tillgänglighet: Sedan 2015 är bristande tillgänglighet en av de sex former av diskriminering som är förbjudna enligt diskrimineringslagen. Bristande tillgänglighet kan förekomma inom de samhällsområden som regleras i diskrimineringslagen. Begreppet bristande tillgänglighet innebär att en person med en funktionsnedsättning missgynnas, genom att en verksamhet inte genomför skäliga åtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. Skäliga åtgärder för att åstadkomma tillgänglighet kan vara åtgärder i den fysiska miljön, men de kan även bestå av stöd och personlig service eller tillgänglig information och kommunikation. Att kravet gäller *skäliga* åtgärder innebär att en bedömning av förutsättningarna måste göras i varje enskilt fall

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Ibid.

Figur 11. Antal anmälningar om bristande tillgänglighet för samhällsområdet utbildning. År 2015–2023.

Källa: Diskrimineringsombudsmannen, Statistik 2015–2023.

DO:s statistik över anmälningar ger inte en fullständig bild av diskrimineringen i samhället, men den ger viktiga indikationer på områden där behovet av insatser är särskilt stort. När det gäller diskriminering på grund av funktionsnedsättning visar DO:s statistik på att fler insatser krävs för att motverka bristande tillgänglighet inom olika samhällsområden – särskilt inom utbildningsområdet.

Utbildning och livslångt lärande: utveckling inom området

- **Utbildningsnivå (indikator):** Det är stora skillnader i utbildningsnivåer mellan personer med eller utan funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning har i högre grad än övriga befolkningen endast förgymnasial utbildning, 24 procent jämfört med 13 procent. Det är också en mindre andel av personer med funktionsnedsättning som har eftergymnasial utbildning jämfört med övriga befolkningen, 27 procent jämfört med 43 procent. Skillnaderna i utbildningsnivåer är i princip oförändrade mellan 2022–2023.
- **Påbörjad men ej avslutad gymnasieutbildning (indikator):** Det är fler personer med funktionsnedsättning som inte avslutar sin gymnasieutbildning, jämfört med personer utan funktionsnedsättning. Skillnaderna har minskat svagt från föregående år.
- **Anmälningar om diskriminering inom utbildning (nyckeltal):** Antalet anmälningar om bristande tillgänglighet inom samhällsområdet utbildning har ökat från 84 till 334 under perioden 2015–2023, vilket är en ökning med nästan 300 procent.
- **Åtgärdsprogram i skolan (nyckeltal):** Läsåret 2023/2024 omfattades drygt 6 procent av eleverna (knappt 68 600 elever) i grundskolan av ett åtgärdsprogram. Detta är en förhållandevis liten ökning mot föregående läsår. Ungefär 8 procent av pojkarna och nästan 5 procent av flickorna hade åtgärdsprogram under läsåret 2023/2024.
- **Eftergymnasial behörighet från folkhögskola (indikator):** År 2022 hade 47 procent av deltagarna som fick behörighet till eftergymnasiala studier från folkhögskolans allmänna kurser en funktionsnedsättning, jämfört med 46 procent året innan. Fler kvinnor än män har sedan 2018 fått behörighet, både med och utan funktionsnedsättning.

För detaljerad information se tabellbilagan avsnitt 2, Utbildning och livslångt lärande.

3.3. Transport

Regeringens övergripande mål för den svenska transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Dessutom ska transportsystemets utformning, funktion och användning medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Inom samhällsområdet Transport ingår de strategiska myndigheterna Transportstyrelsen och Trafikverket.

Rättigheter enligt FN-konventionen

I artikel 20 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning slår FN fast att effektiva åtgärder ska vidtas för att säkerställa personlig rörlighet med största möjliga oberoende, bland annat genom att underlätta personlig rörlighet för personer med funktionsnedsättning på det sätt och vid den tid de själva väljer och till överkomlig kostnad. I konventionens artikel 9 om tillgänglighet framgår också att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra ska få tillgång till bland annat transportmedel och information i samband med resor med kollektivtrafik.

FN-kommittén pekar ut brister inom universell utformning och tillgängliga transporter

I mars 2024 återrapporterade Sverige sitt arbete inom funktionshinderspolitiken i FN. I samband med det lyfte FN-kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning fram områden, där de anser att Sverige brister i sitt arbete. Kommittén uppmärksammade bland annat att kollektivtrafiken behöver utformas universellt, och att tillgången till transporter för barn med funktionsnedsättning behöver ses över.

Persontransporter behöver tillgängliggöras

Transportområdet är ett av de områden som påverkas av den nya lag om vissa produkter och tjänsters tillgänglighet⁹⁵ som träder i kraft den 28 juni 2025. Syftet med den nya lagen är att öka tillgängligheten till produkter och tjänster, framför allt för personer med funktionsnedsättning. Lagen inbegriper regler för persontransporter med flyg, buss, järnväg och båt som exempelvis handlar om att passagerare ska få information om tillgängligheten hos fordon, den omgivande

⁹⁵ Betänkande 2022/23: SoU10. *Genomförande av tillgänglighetsdirektivet*. Socialutskottet.

infrastrukturen och byggda miljön, och om det går att få assistans. Det handlar också om att biljettförsäljning och självbetjäningsautomater ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.^{96 97}

Kollektivtrafiken brister i användbarhet

Det är respektive region och dess kommuner som gemensamt ansvarar för den regionala kollektivtrafiken, men de kan komma överens om att det är antingen regionen eller kommunerna som ska bära ansvaret.⁹⁸ I lagstiftningen framgår att den eller de som ansvarar för den regionala kollektivtrafiken, också ansvarar också för persontransporter enligt lagen (1997:736) om färdtjänst eller lagen (1997:735) om riksfärdtjänst.

Trafikanalys följer årligen upp om kollektivtrafiken uppfyller kraven på tillgänglighet för resenärer med funktionsnedsättning. I sin bedömning använder de totalt tre delmått: tillgänglighetsinformation, tillgängliga hållplatser och upplevd användbarhet. I den senaste mätningen 2024⁹⁹ följdes delmåttet upplevd användbarhet upp.

Trafikanalys beskriver att kollektivtrafikens användbarhet handlar om upplevelsen av att kollektivtrafiken är ändamålsenlig och funktionell och ger jämförbara möjligheter oavsett om en person har en funktionsnedsättning eller ej. Kollektivtrafikens användbarhet gäller både innan, under och efter resan och utgår från användarnas behov. Det handlar om resmöjligheter, att kunna planera resvägar och att kunna ta sig till hållplatser inom rimlig tid. Under resan måste det vara möjligt att använda både infrastruktur och färdmedel, till exempel att kunna ta sig fram med rullstol, få ledsagning och kunna ta del av och förstå information. Efter avstigning ska det vara möjligt att ta sig vidare till resmålet och hem igen, även om det sker trafikstörningar.¹⁰⁰

Den upplevda användbarheten av kollektivtrafiken har gått i negativ riktning sedan tidigare mätningar. Det innebär att för personer med en eller flera

⁹⁶ Post- och telestyrelsen (2024-05-14). *Lagen om vissa produkter och tjänsters tillgänglighet*, [Lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet](#) (Hämtad: 2025-01-09).

⁹⁷ SFS (2023:254) *Lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet*.

⁹⁸ SFS (2010:1065) *Lag om kollektivtrafik*.

⁹⁹ Trafikanalys (2024). *Uppföljning av de transportpolitiska målen 2024*. Rapport 2024:4.

¹⁰⁰ Ibid.

funktionsnedsättningar har den relativa risken (RR)^{101, 102} att avstå från att resa med kollektivtrafiken ökat sedan 2019 och 2021. Detta trots att pandemin nu är över. Risken för att en person avstår från att resa är högre om personen har flera funktionsnedsättningar.

Den upplevda användbarheten i kollektivtrafiken har blivit sämre. Den relativa risken för att personer med funktionsnedsättning avstår från att resa med kollektivtrafiken har ökat.

Trafikanalys beskriver att det generellt finns stora geografiska variationer när det handlar om hur personer kan använda transportsystemet och att nå sitt önskade slutmål. Eftersom Trafikanalys väger samman sin uppföljning av tillgängligheten inom kollektivtrafiken med tre delmått blir den sammanlagda bedömningen att tillgängligheten varken blivit bättre eller sämre under 2024.^{103,104}

Att det finns problem med att använda kollektivtrafiken bekräftas i en rapport från Institutet för mänskliga rättigheter.¹⁰⁵ Institutet har ställt frågor till deltagarna i MFD:s svarspanel Rivkraft, bland annat om de upplever att de blivit nekade rättigheter i samhället. De allra flesta svaren gäller områden som exempelvis vård, arbete och olika individuella stöd, men flera deltagare upplever att de inte får sin rätt till rörlighet i samhället tillgodosedd, bland annat på grund av bristande tillgänglighet i den byggda miljön och olika hinder i kollektivtrafiken.

¹⁰¹ Trafikanalys mäter inte frekvenser i populationen direkt, utan räknar ut en relativ risk (RR) med underlag från en enkätundersökning. RR är kvoten av andelen personer med funktionsnedsättning som avstår från att resa kollektivt, jämfört med personer utan funktionsnedsättning som avstår från att resa kollektivt.

¹⁰² Trafikanalys (2024). *Måluppföljningens indikatorer och mått 2024*.

¹⁰³ Trafikanalys (2024). *Uppföljning av de transportpolitiska målen 2024*. Rapport 2024:4.

¹⁰⁴ Trafikanalys använder i sin bedömning totalt tre delmått. De mäter ett delmått per år, och väger samman utfallen av måtten från de tre senaste åren. Om alla delmått pekar i olika riktningar (positiv, neutral och negativ) anses riktningen för helhetsmålet vara neutral. De två tidigare delmått gick i neutral riktning (*tillgänglighetsinformation* 2022) respektive positiv (*tillgängliga hållplatser* 2023). Det gör att helhetsutvecklingen klassificeras som neutral (oförändrad).

¹⁰⁵ Institutet för mänskliga rättigheter (2024). *Allt ifrågasätts. Kunskap om och upplevelser av mänskliga rättigheter hos personer med funktionsnedsättning i Sverige 2023*.

Prisökningar påverkar möjligheten att resa och att kunna ta del av kollektivtrafiken

En ytterligare faktor som påverkar möjligheten att resa eller kunna ta del av kollektivtrafiken är prisutvecklingen. Trafikanalys har under senare år börjat följa upp inkomstutvecklingen för personer som ingår i hushåll med låg ekonomisk standard. De jämför den utvecklingen med prisutvecklingen för bilresor och kollektivtrafik. Både bil och kollektivtrafik har blivit cirka 30 procent dyrare per mil mellan 2020 och 2022, vilket har gjort att närmare 70 procent av personerna med låg ekonomisk standard har fått sämre ekonomiska möjligheter att använda dessa trafikslag.¹⁰⁶

Bil och kollektivtrafik har under de senaste åren blivit dyrare vilket i sin tur har lett till att personer med låg ekonomisk standard har sämre möjligheter att resa.

Personer med funktionsnedsättning reser mer sällan och kortare sträckor

Personer med funktionsnedsättning reser i lägre utsträckning än övriga befolkningen. Det framgår av myndigheten Trafikanalys årliga statistik om svenskarnas resvanor. Under en genomsnittlig dag 2023 var det 46 procent bland personer med funktionsnedsättning som reste. Motsvarande siffra för personer utan funktionsnedsättning var 71 procent. Den genomsnittliga resesträckan under 2023 var 22,2 km per dag och resenär för personer med funktionsnedsättning, jämfört med 40,4 km för den övriga befolkningen. Precis som i förra årets statistik framgår att personer med syn- eller rörelsenedsättning reser mindre än andra. Det är 41 respektive 37 procent av dessa som reste en genomsnittlig dag.¹⁰⁷

Färdtjänsten uppfyller inte sin avsedda roll som komplement till kollektivtrafiken

Personer som har mycket stora svårigheter att resa med allmänna kommunikationer kan få färdtjänsttillstånd. Färdtjänst är en transportpolitisk fråga men det är också en funktionshinderspolitisk insats, som syftar till att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga i samhället. Tillstånd för färdtjänst prövas av kommunen där den sökande bor, eller den regionala kollektivtrafikmyndigheten om kommunen har överlåtit hanteringen till denna.

¹⁰⁶ Trafikanalys (2024). *Uppföljning av de transportpolitiska målen 2024*. Rapport 2024:4.

¹⁰⁷ Mailuppgift från Trafikanalys, statistiker Andreas Holmström, 2024-10-15 och 2024-12-18.

Trafikanalys bedömer att färdtjänsten inte uppfyller sin avsedda roll som ett komplement till kollektivtrafiken.¹⁰⁸ De menar att tillämpningen av lagen inte alltid följer förarbetenas intentioner, och att den strider mot det funktionshinderspolitiska målet. Det handlar främst om att avståndet till närmaste hållplats inte beaktas i rättspraxis när en person söker färdtjänstillstånd. Det har också uppkommit krav på att de som söker färdtjänstillstånd istället ska resträna eller att de ska ha ledsagare med i kollektivtrafiken¹⁰⁹, vilket bland annat har drabbat personer med synnedsättning och personer med orienteringssvårigheter. Det är oklarheter i lagstiftningen som har lett till denna praxis. Därför föreslog Trafikanalys under 2023 en lagändring för att förtydliga regelverket. Deras förslag skulle potentiellt kunna innebära att fler personer får rätt till färdtjänstillstånd, jämfört med dagens praxis. Flera funktionshindersorganisationer har under 2024 kritiserat regeringen för att det ännu inte har hänt något i frågan.^{110 111}

Fler kvinnor har färdtjänstillstånd, men män reser mer

Trafikanalys uppföljning visar att 323 178 personer i Sverige hade färdtjänstillstånd¹¹² i slutet av 2023. Det är en ökning med 11 procent jämfört med året innan. En stor del av ökningen skedde enligt Trafikanalys i Region Stockholm, där antalet färdtjänstillstånd ökade med drygt 24 000.

Innan dess har dock antalet färdtjänstillstånd stadigt minskat under flera år. Enligt Trafikanalys finns det för lite kunskap om vilka de viktigaste orsakerna till denna minskning är, men de konstaterar att det sannolikt beror på flera samverkande faktorer. Några av dessa faktorer återfinns i resultaten av en intervjuundersökning som Trafikanalys genomförde 2019 med tjänstepersoner inom ett antal regioner och en kommun. Undersökningen sökte förklaringar till trenden med allt färre färdtjänstillstånd. Av resultaten framgick bland annat att i de län och kommuner där antalet tillstånd hade sjunkit så var utvecklingen medvetet styrd i denna riktning. Regelverket tolkades mer strikt efter att den nya lagen om färdtjänst trädde i kraft 1998. Undersökningen visade också att i de regioner där ansökningarna inte hade minskat hade i stället avslagen blivit fler. En skillnad mot

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Dvs. färdtjänstillstånd har nekats om sökanden kan resa kollektivt med en ledsagare.

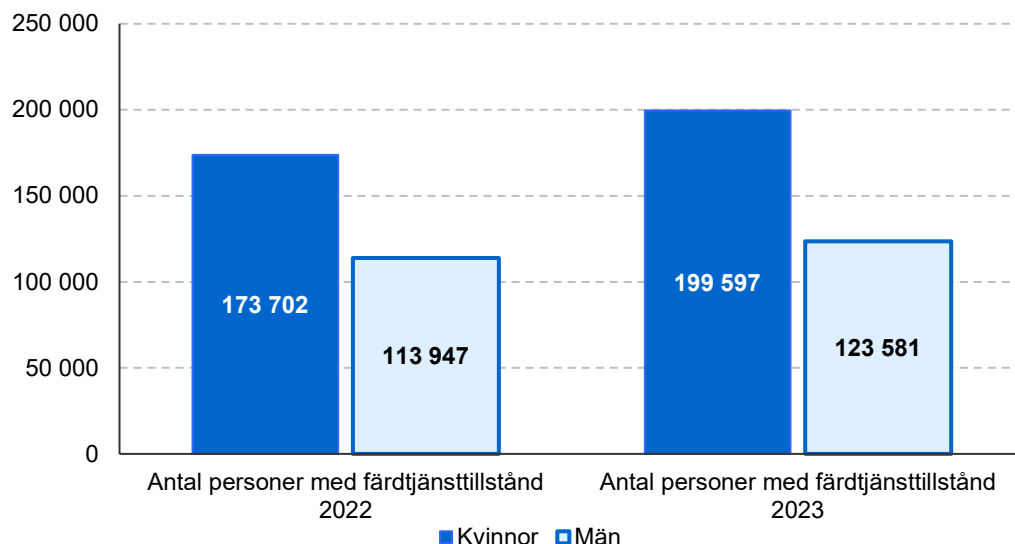
¹¹⁰ Funktionsrätt Sverige (2024). *Andra alternativrapporten om genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Sverige*.

¹¹¹ Heja Olika (2024-07-26). *Många nekas färdtjänst – så kan rättigheterna återställas*, [Många nekas färdtjänst – så kan rättigheterna återställas](#) (Hämtad 2024-11-25).

¹¹² Tillstånd för färdtjänst provas av kommunen där den sökande bor, eller av den regionala kollektivtrafikmyndigheten. Beslutet baseras på en individuell behovsprövning.

den äldre lagstiftningen var dessutom att tillstånd inte längre ges på grund av sociala skäl, eller på grund av brister i kollektivtrafikförsörjningen.¹¹³

Figur 12. Antal personer med färdtjänsttillstånd 2022 och 2023. Kvinnor och män.

Källa: Trafikanalys, Statistik om färdtjänst och riksfärdtjänst.

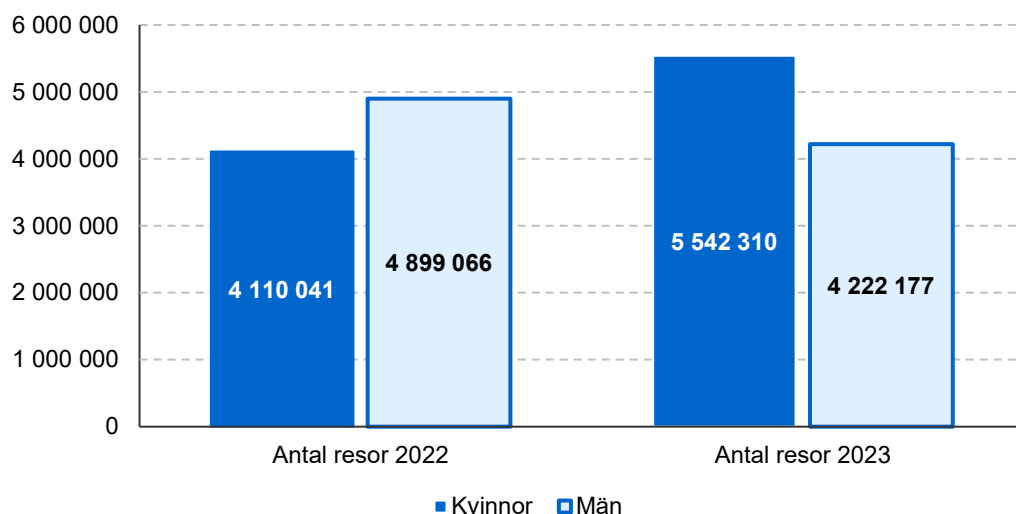
I snitt var det 31 personer per 1 000 invånare som hade färdtjänsttillstånd 2023. Det fanns 38 tillstånd per 1 000 kvinnor, att jämföra med 23 per 1 000 män. Men även om en större andel kvinnor har färdtjänsttillstånd, så gör män i genomsnitt fler resor per person. Männen gjorde i genomsnitt 34 färdtjänstresor under 2023, medan kvinnorna gjorde 28 resor. Totalt sett uppgick antalet enkelresor till 30 per person, vilket är en liten minskning från året innan och under genomsnittet på 35 resor under perioden 1991–2019.¹¹⁴

Statistiken visar att det inte är alla som använder sina färdtjänsttillstånd. Under året 2023 utnyttjades totalt 65 procent av alla färdtjänsttillstånd, men nyttjandegraden skiljer sig mycket åt i olika delar av landet. Även kvinnors och mäns resande skiljer sig mycket åt beroende på region.

¹¹³ Trafikanalys (2023). *Tydligare kriterier för färdtjänsttillstånd – redovisning av regeringsuppdrag*. Rapport 2023:3.

¹¹⁴ Trafikanalys (2024). *Färdtjänst och riksfärdtjänst 2023*.

Figur 13. Antal enkelresor med färdtjänst 2022 och 2023. Kvinnor och män.

Källa: Trafikanalys, Statistik om färdtjänst och riksfärdtjänst.

Mer än hälften av de som 2023 hade färdtjänstillstånd är 80 år eller äldre, och nästan fyra av fem finns i gruppen 65 år och uppåt. Jämförelsevis är det få personer i lägre åldersgrupper som har färdtjänstillstånd, men antalet har ökat något sedan den förra mätningen. Det totala antalet färdtjänstresor ökade från 9,0 miljoner 2022 till 9,8 miljoner under 2023.

Under 2023 reste knappt 7 500 personer med riksfärdtjänst¹¹⁵. Av dem var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Det är i stort sett samma nyttjande som året innan. Även om fler kvinnor än män använder riksfärdtjänsten, är det genomsnittliga resandet högre för män än för kvinnor. Kvinnorna gjorde i genomsnitt 4,7 enkelresor, medan motsvarande för männen var 4,9 enkelresor.¹¹⁶

Bilstödet minskar fortsatt

Personer med varaktig funktionsnedsättning, som har stora svårigheter att förflytta sig eller åka med allmänna kommunikationer, kan ansöka om bidraget bilstöd hos Försäkringskassan. Bidraget kan även sökas av de som har barn med funktionsnedsättning. Bidraget är till för att dessa personer ska kunna köpa eller anpassa ett fordon efter sina specifika behov. Under 2023 var det 1 024 personer

¹¹⁵ Riksfärdtjänst är en transport som sträcker sig över en kommungräns och kan beviljas för längre resor, exempelvis för att besöka släkt och vänner. Till skillnad mot färdtjänsten tilldelas i regel inget generellt tillstånd för riksfärdtjänst, utan tillstånd måste sökas för varje enskild resa.

¹¹⁶ Trafikanalys (2024). *Färdtjänst och riksfärdtjänst 2023*.

som fick bilstöd från Försäkringskassan, vilket är en minskning från 2022, då det var 1 100 personer.

Det är procentuellt fler män som får bilstöd (57 procent), jämfört med kvinnor (43 procent).¹¹⁷ Det totala bidragsbeloppet omfattade 2023 drygt 138 miljoner kronor, vilket också är en minskning från 2022.

¹¹⁷ Försäkringskassans statistikdatabas (2024). *Antal personer som har fått bilstöd*. [Dataset]. [Statistikdatabas - Försäkringskassan](#) (Hämtad 2024-12-02).

Transport: utveckling inom området

- **Transport och resvanor (indikator):** Det är stora skillnader i hur mycket personer med funktionsnedsättning reser jämfört med övriga befolkningen. Personer med funktionsnedsättning reser i genomsnitt i lägre utsträckning, sett till både antalet resor och resans längd.
- **Resor och antalet färdtjänsttillstånd (nyckeltal):** Antalet personer med färdtjänsttillstånd och som reser med färdtjänst har minskat kontinuerligt sedan 2018. Den senaste uppföljningen 2023 visar en ökning i färdtjänsttillstånd sedan föregående år.
- **Tillgänghet till kollektivtrafik för personer med funktionsnedsättning (indikator):** Delmålet kollektivtrafikens upplevda användbarhet för personer med funktionsnedsättning har minskat 2024, jämfört med de tidigare mätningarna 2019 och 2021.
- **Antal mottagare av bilstöd (nyckeltal):** Antalet mottagare av bilstöd har minskat konstant sedan 2016. År 2023 var antalet mottagare 1 024 personer, en minskning sedan året innan.

För detaljerad information se tabellbilagan avsnitt 3, Transport.

3.4. Byggd miljö och samhällsplanering

Byggnader, infrastruktur och allmänna platser behöver vara tillgängliga för att alla ska kunna vara delaktiga i samhället. För att uppnå ökad tillgänglighet krävs både att nya miljöer är universellt utformade och att hinder som finns i befintliga miljöer tas bort. Inom samhällsområdet Byggd miljö och samhällsplanering ingår den strategiska myndigheten Boverket.

Rättigheter enligt FN-konventionen

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förtydligar i artikel 9 att ändamålsenliga åtgärder måste vidtas för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång på lika villkor som andra till den fysiska miljön. Detta gäller till exempel byggnader, vägar, transportmedel och andra inom- och utomhusanläggningar som skolor, bostäder, vårdinrättningar och arbetsplatser.

FN-kommittén rekommenderar ökad lagefterlevnad inom byggd miljö

I samband med att Sverige återrapporterade sitt arbete inom funktionshinderspolitiken i FN, lämnade FN-kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning rekommendationer för att förbättra Sveriges arbete inom byggd miljö och samhällsplanering.

Kommittén föreslår en rad åtgärder, bland annat att Sverige bör:

- vidta verkningsfulla åtgärder för att den lagstiftning som rör tillgänglighet efterlevs inom upphandling och i all fysisk miljö
- vidta åtgärder så att arbetsplatser och miljöer blir tillgängliga
- använda universell utformning vid utarbetande av standarder och riktlinjer
- undanröja de hinder som idag finns för att personer med funktionsnedsättning ska kunna välja var och med vem de ska bo
- öka utbudet av säkra och tillgängliga boenden till överkomlig kostnad.

Byggda miljöer ska vara tillgängliga

När det gäller hur lagstiftningen om tillgänglighet och användbarhet i den byggda miljön efterlevs, och hur det faktiskt ser ut runt om i landet, finns idag inte mycket data. Det är de kommunala byggnadsnämnderna som har ett generellt tillsynsansvar vad gäller plan- och bygglagstiftningen lokalt. Länsstyrelserna ger tillsynsvägledning till kommunerna och ska följa upp och utvärdera deras

tillsynsarbete. Boverket i sin tur ger vägledning till både länsstyrelser och byggnadsnämnder. I Boverkets uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen (2010:900), PBL, finns begränsad information om hur lagstiftning som rör tillgänglighet och användbarhet tillämpas i praktiken. Där framkommer dock att många byggnadsnämnder har för lite resurser för att hinna arbeta med tillsynsärenden. Tillsyn enligt PBL konkurrerar också med andra resurser i kommunerna, exempelvis till skola och omsorg. Generellt sett finns det på lokal nivå även stora behov av mer vägledning om plan- och bygglagstiftningen.¹¹⁸

Nya byggregler införs under 2025

Boverket har under 2024 tagit fram nya byggregler som gäller från och med 2025. De nya byggreglerna innehåller precis som Boverkets tidigare byggnadsregler (BBR) funktionskrav, det vill säga krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning. En viktig skillnad är dock att det i de flesta fall inte längre anges hur kraven ska uppfyllas, genom exempelvis allmänna råd och hänvisningar till standarder. Det blir i stället samhällsbyggnadssektorn som ska tolka bestämmelserna och ta fram förslag till lösningar som uppfyller funktionskraven.¹¹⁹ När förslagen om de nya byggreglerna var ute på remiss fick de stor kritik från flera håll,¹²⁰ bland annat med hänvisning till att tillgänglighet och användbarhet riskerar att försämrast.¹²¹

Personer med funktionsnedsättning bor oftast i lägenhet

I Statistiska centralbyråns (SCB) statistik om levnadsförhållanden¹²² ingår bland annat frågor som rör hur befolkningen bor. Det framgår att personer med funktionsnedsättning oftare bor i lägenhet jämfört med villa eller radhus. Under 2023 var det 59 procent bland personer med funktionsnedsättning som bodde i lägenhet, jämfört med drygt 47 procent i övriga befolkningen. Det var 39 procent bland personer med funktionsnedsättning som bodde i villa eller radhus, jämfört med 52 procent i övriga befolkningen. Det fanns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan män och kvinnor, vare sig bland personer med funktionsnedsättning eller i den övriga befolkningen. Det framgår dock att med

¹¹⁸ Boverket (2024). *Redovisning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen år 2023*. Rapport 2024:10.

¹¹⁹ Boverket (2024). *Om Boverkets nya byggregler*, [Om Boverkets nya byggregler - Boverket](#) (Hämtad 2024-11-26).

¹²⁰ Bland annat av Funktionsrätt Sverige, Sveriges Arkitekter och Hyresgästföreningen.

¹²¹ Funktionsrätt Sverige (2023-10-03). *Debatt: Nya byggregler hotar att stänga människor ute*, [Debatt: Nya byggregler hotar att stänga människor ute | Funktionsrätt Sverige](#) (Hämtad 2024-12-28).

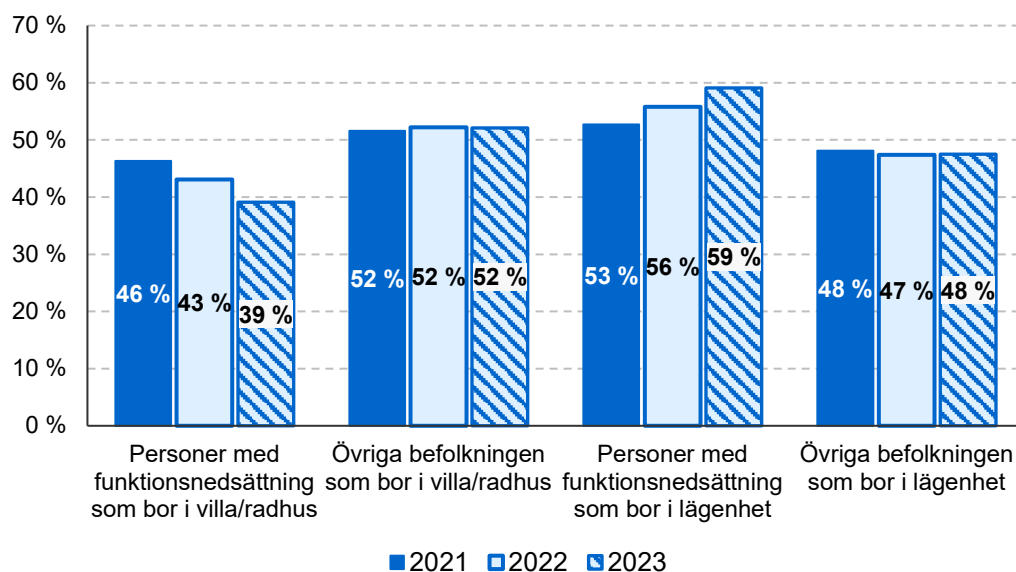
¹²² Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

utländsk bakgrund och funktionsnedsättning fördjupas de skillnader som finns ytterligare (se tabellbilagan avsnitt 4, Byggd miljö och samhällsplanering).

Andelen personer med funktionsnedsättning som bor i lägenhet är större än den övriga befolkningen, och andelen har ökat under perioden 2021–2023. Under samma period har även andelen personer med funktionsnedsättning som bor i villa eller radhus sjunkit. För den övriga befolkningen ligger andelen stabilt mellan åren.

Mellan åren 2021 och 2023 har andelen bland personer med funktionsnedsättning som bor i lägenhet ökat med ett par procentenheter per år. Under samma period har andelen personer med funktionsnedsättning som bor i villa eller radhus sjunkit. För den övriga befolkningen ligger andelen stabilt mellan åren (se figur 14).

Figur 14. Andel personer som bor i radhus/villa eller lägenhet. Personer med funktionsnedsättning och övriga befolkningen. År 2021–2023.

Källa: SCB, *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)*.

Ökande antal ansökningar om bostadsanpassning

Den som har en funktionsnedsättning kan efter en särskild prövning från kommunen ha rätt att få ett bidrag för att anpassa sin bostad, med syftet att kunna leva ett självständigt liv i eget boende. Rätten till bidrag regleras i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

Boverket beskriver i sin uppföljning att antalet bidragsärenden har ökat tre år i rad, med totalt 3,2 procent.¹²³ Under 2023 har antalet bidragsärenden som gäller bostadsanpassning och reparation ökat i kommunerna med en procent jämfört med 2022. Antalet beviljade ärenden i kommunerna har också ökat. 2023 beviljades 53 943 bidrag (varav 40 612 bostadsanpassningsbidrag och 13 331 reparationsbidrag), jämfört med totalt 50 885 bidrag under 2022.

De fem vanligaste åtgärderna i bidragsärendena under 2023 var att jämna ut nivåskillnad vid tröskel, sätta upp stödhandtag, montera ramp, montera spistimer/spisvakt och utföra service/reparation/besiktning av teknisk utrustning.¹²⁴ I Boverkets uppföljning framkommer dock att många kommuner har beslutat att inte ha vare sig bostadsanpassningsbidrag, eller reparationsbidrag som ett kommunalt åtagande.¹²⁵

Kommunerna har fortsatta underskott på boenden med särskild service för personer med funktionsnedsättning

Kommunerna ansvarar för särskilda, biståndsbedömda, boenden med service för personer med funktionsnedsättning, enligt LSS och SoL.¹²⁶

I Boverkets årliga bostadsmarknadsenkät svarar kommunerna på frågor om tillgången till anpassat boende för vuxna i sin kommun. Det omfattar gruppboendestäder, serviceboendestäder och annan särskilt anpassad bostad. De får också beskriva om de planerar att bygga nya bostäder. Enligt Boverkets uppföljning¹²⁷ finns det fortfarande ett stort behov av bostäder med särskild service i landet. I 2024 års enkätresultat är det 137 kommuner som uppskattar att de har underskott på någon form av bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning. Det är en liten minskning jämfört med föregående år. 131 kommuner anser 2024 att de har balans i sina boendeformer. Sex kommuner anger ett överskott på den här typen av bostäder.

Resultatet är likt det senaste resultatet från 2023. Ett underskott på bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning är vanligast i högskolekommuner med färre än 75 000 invånare, där 83 procent har ett underskott, och i Storgöteborg. Lägst är underskottet i de minsta kommunerna

¹²³ Boverket (2024). *Bostadsanpassningsbidragen 2023*. Rapport 2024:16.

¹²⁴ Ibid.

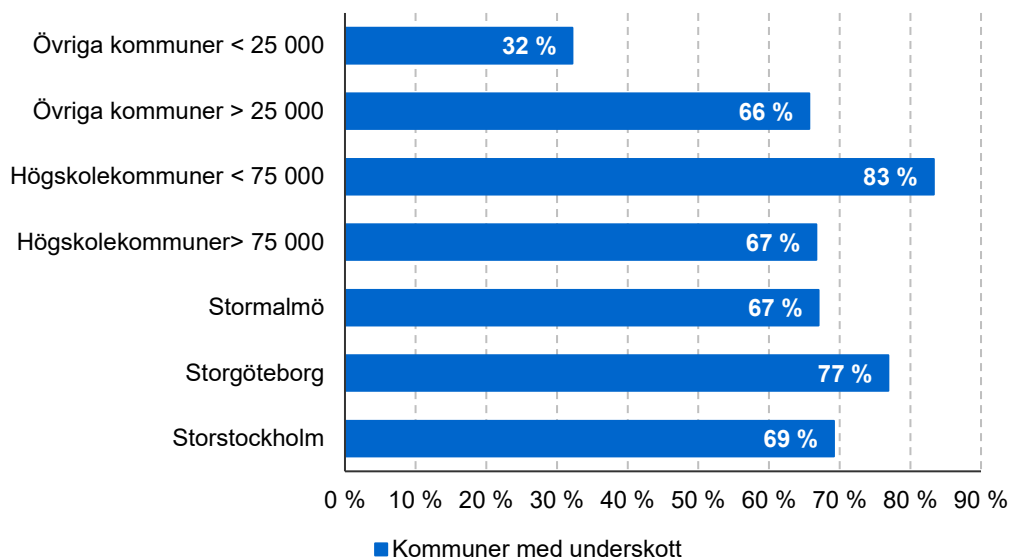
¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ Bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning är antingen boende enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), eller boende enligt 5 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

¹²⁷ Boverket (2024). *Öppna data – Boverkets bostadsmarknadsenkät, Bostadsmarknadsenkäten - Boverket* (Hämtad 2024-12-10).

med färre än 25 000 invånare. 32 procent av dem har ett underskott. Det innebär att läget har förbättrats något i de mindre kommunerna sedan förra mätningen. Enligt Boverkets tolkning kan detta bero på att det är lättare att ha kännedom om och planera för behoven i en mindre kommun.¹²⁸

Figur 15. Andel kommuner med underskott i procent. År 2024.

Källa: Boverket, Boverkets bostadsmarknadsenkät 2024.

Enligt resultaten planerar totalt 94 kommuner att bygga sammanlagt 1 190 bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning under åren 2024–2025.

Bristen är störst på gruppbofasta

Det är framför allt brist på gruppbofasta¹²⁹ i kommunerna. 261 kommuner uppger att det finns totalt cirka 16 900 gruppbofasta för personer med funktionsnedsättning. Totalt 122 kommuner har underskott på gruppbofasta, medan 134 kommuner uppger att de har balans.

¹²⁸ Boverket (2024). *Fortsatt många kommuner med underskott på bostäder för personer med funktionsnedsättning*, [Personer med funktionsnedsättning - Boverket](#) (Hämtad 2024-12-12).

¹²⁹ Gruppbofasta kan erbjudas personer som har så stora behov av tillsyn och omvårdnad att det behöver finnas personal till hands hela tiden. Gruppbofasten består av ett mindre antal lägenheter som är samlade kring gemensamma utrymmen. En fast personalgrupp ska täcka de boendes hela stödbehov, inklusive fritidsintressen och kulturella intressen.

Läget är något bättre vad gäller servicebostäder. Totalt 245 kommuner har cirka 12 200 servicebostäder¹³⁰ för personer med funktionsnedsättning. Av de kommuner som har svarat på frågan är det 69 kommuner som inte har tillräckligt många servicebostäder, medan 170 kommuner uppger att de har balans.

Om kommunerna har ett generellt underskott på bostäder har det betydelse för möjligheten att ordna servicebostäder och särskilt anpassade bostäder¹³¹, eftersom de ofta ingår i det ordinarie bostadsbeståndet. Några kommuner uppger att personer med funktionsnedsättning har företräde till allmännyttans hyresrätter och att kommunen samarbetar med allmännyttan för att få tillgång till servicebostäder.

De flesta svarande kommuner har inte några särskilt anpassade bostäder alls, medan 83 kommuner har totalt cirka 780 lägenheter inom boendeformen särskilt anpassad bostad. Av de kommuner som har denna boendeform anser 81 kommuner att de har balans i beståndet, medan 15 menar att antalet bostäder är för få. En kommun uppger överskott.

Anmälningarna om diskriminering ökar inom bostadsområdet

Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering inom bostadsområdet. Förbudet omfattar både när någon söker, köper eller hyr en bostad, och det gäller för både hyresvärdar, bostadsrättsföreningar och mäklare.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) rapporterar att det under 2023 inkom sammanlagt 114 anmälningar om diskriminering inom samhällsområdet bostad, vilket är det högsta antalet hittills. Den största andelen av anmälningarna inom området bostad rör diskriminering som har samband med funktionsnedsättning (55 procent). Därefter följer diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet.¹³²

¹³⁰ Servicebostäder består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och en fast personalgrupp. Lägenheterna är i regel anpassade efter varje persons behov och ligger oftast i samma eller kringliggande hus. Varje person ska erbjudas stöd dygnet runt i den egna lägenheten i den omfattning som den behöver.

¹³¹ En särskilt anpassad bostad är en egen bostad som den bostadssökande beviljas av kommunen och som är anpassad till den boendes behov. Ingen fast bemanning ingår. I denna boendeform ingår inte omvårdnad och inte heller fritidsverksamhet eller kulturella aktiviteter.

¹³² Diskrimineringsombudsmannen (2024). *Statistik 2015–2023. Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*. Rapport 2024:1.

Byggd miljö och samhällsplanering: utveckling inom området

- **Bostadstyp (indikator):** Skillnaderna mellan personer med och utan funktionsnedsättning har 2023 ökat vad gäller boendetyp. Personer med funktionsnedsättning bor i högre utsträckning i hyresrätt jämfört med övriga befolkningen. Det är mindre vanligt att personer med funktionsnedsättning bor i villa eller radhus än det är i övriga befolkningen.
- **Balans i kommunala bostäder för personer med funktionsnedsättning (indikator):** År 2023 har 137 kommuner uppskattat att de har underskott på någon form av bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning (särskilt boende, serviceboende och annan särskilt anpassad bostad). Underskottet har sjunkit något sedan 2022.
- **Beviljade bostadsanpassningsbidrag och reparationsbidrag (nyckeltal):** Antalet beviljade bostadsanpassningsbidrag och reparationsbidrag har ökat jämfört med 2022.
- **Antal anmälningar om diskriminering inom bostadsområdet (nyckeltal):** Antalet anmälningar om diskriminering inom samhällsområdet bostad ökade under 2023 till det högsta antalet hittills. Den vanligaste formen av diskriminering inom bostadsområdet har samband med funktionsnedsättning.

För detaljerad information se tabellbilagan avsnitt 4, Byggd miljö och samhällsplanering.

3.5. Digitalisering

I takt med att samhället blir alltmer digitalt, blir även tillgängliga digitala tjänster en allt viktigare förutsättning för full delaktighet. Digital tillgänglighet regleras på både nationell och internationell nivå genom olika direktiv, lagar och standarder.¹³³ Inom samhällsområdet Digitalisering ingår de strategiska myndigheterna Myndigheten för digital förvaltning (Digg) och Post- och telestyrelsen (PTS).

Rättigheter enligt FN-konventionen

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning fastställs att personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till informations- och kommunikationsteknik och digitala lösningar på lika villkor som andra.

Rekommendationer om ökad digital tillgänglighet

FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har efter dialog i mars 2024 lämnat en rad rekommendationer för hur tillgängligheten kan stärkas i Sverige. Ett antal av rekommendationerna handlar om digitalisering. Kommittén anser bland annat att Sverige bör:

- garantera möjligheter till digital tillgänglighet och elektronisk identifiering
- se till att information som riktar sig till allmänheten erbjuds i tillgängliga format och via hjälpmedelsteknik, utan dröjsmål och extra kostnader – särskilt i nödsituationer
- garantera dataskydd och rätten till privatliv, bland annat genom ändringar i dataskyddslagarna
- upprätta dataskyddsprotokoll och säkra system för att skydda personuppgifter och uppgifter om hälsa och rehabilitering för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra.

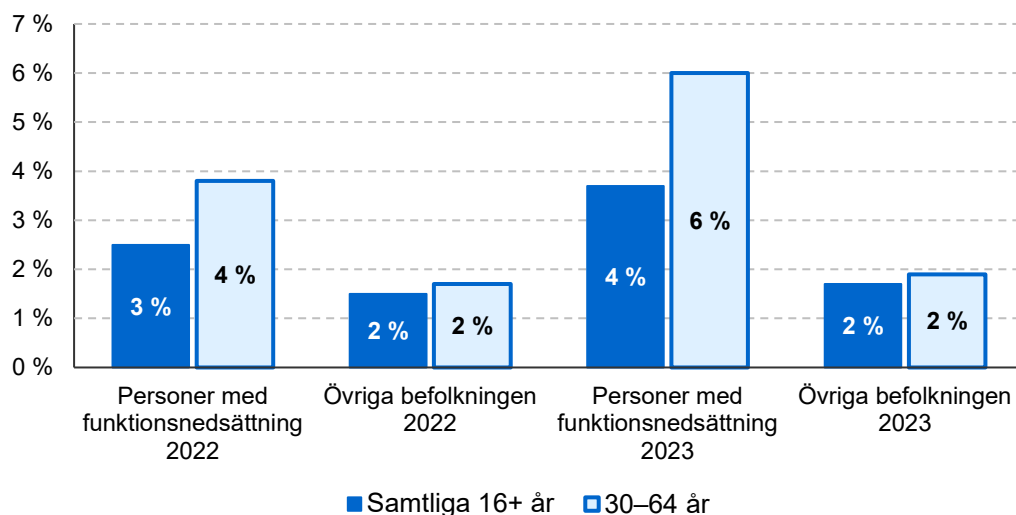
¹³³ Det finns flera EU-direktiv som ställer krav på tillgänglighet för digital teknik: direktivet om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet), tillgänglighetsdirektivet och webbtillgänglighetsdirektivet. Det finns även riktlinjer och standarder för hur innehåll på webbplatser kan göras tillgängligt och hur användbarheten kan öka, såsom WCAG 2.1. (Riktlinjer för tillgängligt webbinnehåll). Sedan 2017 finns en nationell digitaliseringsstrategi som stödjer universell utformning. Strategin följer lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS-lagen) som trädde i kraft 2019. Lagen ställer krav på att alla offentliga aktörers digitala service, webbplatser och mobila applikationer ska vara begripliga, robusta, hanterbara och möjliga att uppfatta. 2025 kommer en ny lag om produkters och tjänsters tillgänglighet att träda i kraft.

En ökande andel personer med funktionsnedsättning har inte råd med dator

I Statistiska centralbyråns (SCB:s) undersökning om levnadsförhållanden 2023 uppger 3,7 procent av personer med funktionsnedsättning att de inte har råd med en dator, att jämföra med 1,7 procent av personer utan funktionsnedsättning. Skillnaderna blir ännu tydligare i den åldersgrupp där flest uppger att de inte har råd med en dator, 30–64 år. Där uppger 6 procent av de med funktionsnedsättning att de inte har råd, jämfört med 1,9 procent i befolkningen i övrigt. Dessa skillnader är statistiskt säkerställda.

Det är generellt sett fler personer med funktionsnedsättning som uppger att de inte har råd med en dator 2023 än 2022. Denna förändring är dock inte statistiskt säkerställd (se tabellbilagan avsnitt 5, Digitalisering).^{134, 135}

Figur 16. Andel som inte har råd med dator. År 2022–2023.

Källa: SCB, *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)*.

Vad gäller tillgång till internet i bostaden visar SCB:s undersökning om levnadsförhållanden inga signifikanta förändringar mellan 2022 och 2023. Under 2023 uppgav drygt 91 procent av personer med funktionsnedsättning att de har

¹³⁴ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

¹³⁵ Statistiska centralbyrån (2023). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2022*.

tillgång till internet i bostaden, jämfört med nästan 98 procent i befolkningen i övrigt (se tabellbilagan avsnitt 5. Digitalisering).^{136, 137}

Otillgängliga digitala tjänster skapar klyftor

Föreningen Begripsam undersöker vartannat år den digitala tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.¹³⁸ Resultaten från deras undersökning 2023 visar att sociala medier samt nöjes- och underhållningstjänster har högre tillgänglighet jämfört med andra nätbaserade tjänster. Multinationella teknikföretag står bakom de mest använda och tillgängliga tjänsterna, medan svenska aktörer ligger efter. Många e-handelsplattformar, både svenska och internationella, uppvisar enligt undersökningen tillgänglighetsproblem.¹³⁹

Undersökningens resultat pekar särskilt på att komplexa tjänster, där användaren måste legitimera sig och där ekonomiska transaktioner är inblandade, förstärker de digitala klyftorna. Många användare med funktionsnedsättning tycker att tjänsterna är besvärligt utformade. Här handlar det om att logik, design och språk skapar bristande kognitiv tillgänglighet. Användare som är blinda är dessutom i hög grad beroende av att tjänsterna följer tekniska standarder, vilket de inte alltid gör. Den bristande utformningen leder till att komplexa tjänster upplevs som otillgängliga, och att många med funktionsnedsättning avstår helt från sådana tjänster, trots att de använder nätet aktivt i övrigt.¹⁴⁰

¹³⁶ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

¹³⁷ Statistiska centralbyrån (2023). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2022*.

¹³⁸ Alla resultat finns på [2023 Rapporter och resultat \(begripsam.se\)](https://begripsam.se/2023-Rapporter-och-resultat). Där redovisar Begripsam även resultaten uppdelat på tio olika målgrupper: blinda, döva, dövblinda, personer med grav hörselnedsättning, grav synnedsättning, intellektuell funktionsnedsättning, neurologiska och muskulära funktionsnedsättningar, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, psykiska och emotionella funktionsnedsättningar samt de som har svårt att läsa, skriva, räkna och kommunicera.

¹³⁹ Begripsam (2024). *Svenskarna med funktionsnedsättning och internet 2023, SMOFI. Huvudrapport*.

¹⁴⁰ Ibid.

Föreningen Begripsam lyfter att otillgängliga digitala tjänster underminerar regeringens digitaliseringsstrategi. Det gäller särskilt inom samhällssektorer som hälsa och omsorg, där digitala lösningar förväntas möta personalbrist och en åldrande befolkning. Begripsam konstaterar att de nuvarande insatserna för ökad tillgänglighet är otillräckliga och menar att de behöver förstärkas och riktas bättre mot dem med störst behov.¹⁴¹

Målet om grundläggande betaltjänster för alla uppfylls inte

I samband med avvecklingen av Svensk Kassaservice beslutade riksdagen 2008 att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Sedan 2009 har länsstyrelserna haft uppdraget att följa utvecklingen inom området, med särskilt fokus på äldre personer och personer med funktionsnedsättning. I sin senaste uppföljning konstaterar länsstyrelserna att detta politiska mål inte uppnås.¹⁴²

Länsstyrelserna beskriver en gradvis förändring på betalningsmarknaden, där kontantbaserade tjänster i stor utsträckning har ersatts av digitala lösningar. Även om digitaliseringen har underlättat vardagen för många, har den samtidigt skapat nya utmaningar för andra. Särskilt utsatta är äldre personer och personer med funktionsnedsättning.¹⁴³ Det digitala utanförskapet är mer utbrett bland äldre personer och personer med funktionsnedsättning vilket leder till ett större beroende av kontanter och ett högre behov av personlig service jämfört med andra personer. Detta är något som länsstyrelserna ser som en otillfredsställande situation.

Sedan 2013 har länsstyrelserna även möjlighet att vid behov ta initiativ till stöd- och utvecklingsinsatser för att förbättra samhällets tillgång till grundläggande betaltjänster på de orter och i den landsbygd där behovet inte tillgodoses av marknaden. Under året har länsstyrelserna genomfört flera insatser som syftar till att öka den digitala delaktigheten och där fokus ligger på äldre, utrikesfödda samt

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Länsstyrelserna (2024). *Bevakningen av grundläggande betaltjänster 2024*. Länsstyrelsen i Dalarnas län. Rapport 2024:16.

¹⁴³ Länsstyrelserna nämner att det även finns andra grupper i samhället som har svårigheter att använda digitala betaltjänster: asylsökande, nyanlända och personer som på olika sätt är socialt utsatta. Enligt Länsstyrelserna beror detta bland annat på att den teknik som finns inte är behovsanpassad och att många av olika anledningar, inte har den kunskap som krävs. Det finns också en oro för att göra fel eller att personen inte får tillgång till de tjänster som krävs, exempelvis internetbank och BankID.

personer med funktionsnedsättning. Länsstyrelserna bedömer att behovet av statliga stöd- och utvecklingsinsatser är fortsatt stort och att effekterna av de genomförda insatserna bidrar till att minska problemen som digitalt utanförskap medför.

Länsstyrelserna har under flera år rapporterat om bristande tillgång till betaltjänster och konstaterar i årets uppföljning – precis som tidigare år – att problemen är så omfattande att det politiska målet om att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser inte uppnås.

De framhåller att den begränsade tillgången till betaltjänster påverkar många människors möjlighet att delta i samhället på lika villkor, bland annat äldre personer med funktionsnedsättning som bor på landsbygden.¹⁴⁴

Barn med funktionsnedsättning tillbringar mer tid framför skärmen

Många barn ägnar fritiden åt olika skärmaktiviteter på internet, som till exempel att spela, läsa läxor, chatta och se på film på Youtube. De använder mobil, platta, dator eller TV. Under 2024 har SCB tagit fram en särskild rapport om barns levnadsförhållanden (Barn-ULF), som fokuserar på levnadsvillkor för barn med och utan funktionsnedsättning. I rapporten redovisar SCB bland annat utfallet av en webbenkät om barns skärmtid 2023.¹⁴⁵

Resultatet visar att en högre andel flickor än pojkar använder internet minst tre timmar per vardag. Flickor med funktionsnedsättning använder internet i högst utsträckning, 85 procent. Motsvarande andel för övriga flickor är 78 procent. För pojkar med funktionsnedsättning är andelen 77 procent, och motsvarande andel för övriga pojkar är 71 procent. Andra aktiviteter vid skärmen, som att spela dataspel och se på tv-program är vanligare bland pojkar med funktionsnedsättning jämfört med övriga jämnåriga. Det är mer än dubbelt så vanligt att pojkar spelar dataspel jämfört med flickor. Bland pojkar med funktionsnedsättning är det 43 procent som spelar dataspel minst tre timmar per vardag, vilket framgår av figur 17. Motsvarande andel bland övriga pojkar är 33 procent. Bland flickor med

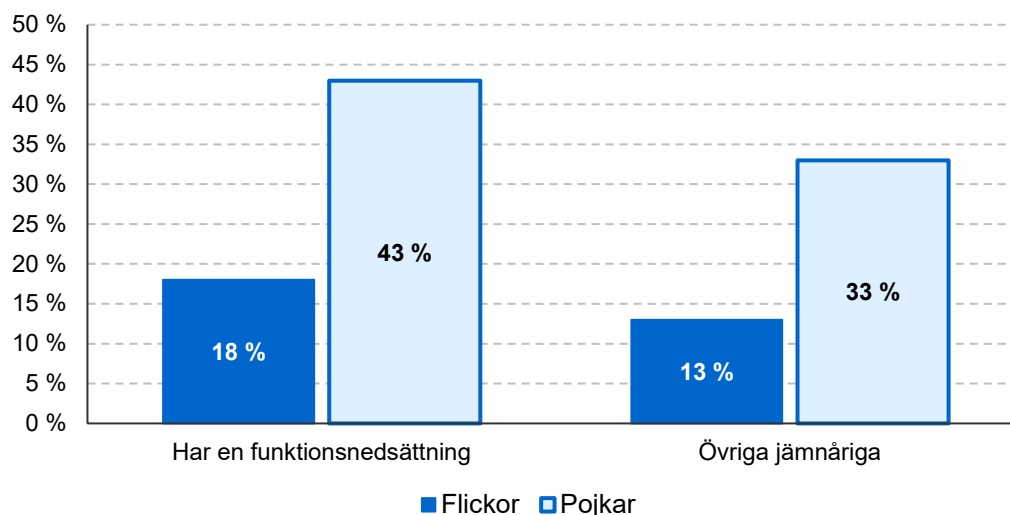
¹⁴⁴ Länsstyrelserna (2024). *Bevakningen av grundläggande betaltjänster 2024*.

Länsstyrelsen i Dalarnas län. Rapport 2024:16.

¹⁴⁵ Statistiska centralbyrån (2024). *Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning*. Örebro. Rapport 2024:6. SCB har tagit fram underlaget till rapporten för att svara upp mot FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige i januari 2023. Kommittén pekade då på bristen på specifika data om barns levnadsvillkor i allmänhet och barn med funktionsnedsättning i synnerhet.

funktionsnedsättning är andelen 18 procent, och motsvarande andel för övriga flickor är 13 procent.

Figur 17. Andel 12–18 åringar som spelar dataspel minst 3 timmar per vardag, uppdelat på kön och funktionsnedsättning.

Källa: SCB, *Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning*.

Personer med funktionsnedsättning drabbas oftare av näthat

Internetstiftelsen publicerar årligen en rapport om svenskarnas internetanvändning. Inför rapporten för 2024 undersökte stiftelsen bland annat förekomsten av näthat. Undersökningen kartlade hur många svenskar som har utsatts för näthat, kränkningar eller negativa kommentarer på nätet, samt hur näthatet har utvecklats under perioden 2021–2024.¹⁴⁶

Enligt rapporten har 7 procent av svenskarna som är 12 år eller äldre drabbats av näthat under 2024. Näthatet har nästan dubblats jämfört med år 2021. Då låg det på 4 procent, men under de senaste tre åren har det legat runt 7 procent.¹⁴⁷ Unga utsätts oftare än äldre, och i år har nästan dubbelt så många män som kvinnor drabbats av näthat. Bland personer som uppger att de har en funktionsnedsättning har mer än dubbelt så många (16 procent) blivit utsatta för näthat jämfört med befolkningen i övrigt. Detta resultat ligger i linje med föregående år 2023.¹⁴⁸

¹⁴⁶ Internetstiftelsen (2024). *Svenskarna och internet 2024*. Stockholm.

¹⁴⁷ Ibid. Diagram 5. 1a, *Drabbade av näthat år 2021–2024*.

¹⁴⁸ Ibid.

16 procent av personer med funktionsnedsättning uppger att de blivit utsatta för näthat. Det är mer än dubbelt så många jämfört med befolkningen i övrigt, där 7 procent rapporterar att de drabbats av näthat, kränkningar eller negativa kommentarer på nätet under 2024.

Digitala miljöer och psykisk (o)hälsa hos unga tjejer med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Mediemyndigheten har analyserat sambandet mellan psykiskt välbefinnande och medieanvändning bland unga tjejer med psykisk funktionsnedsättning (PF) i åldrarna 13–18 år, i synnerhet med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som autism och adhd.¹⁴⁹ Tjejer med PF använder sociala medier och digitala enheter mer än andra unga och utgör den största andelen höganvändare. Över hälften spenderar tre timmar eller mer per dag på sociala medier och umgås också oftare digitalt med vänner. De rapporterar dessutom högre nivåer av nätutsatthet, exempelvis mobbning, obehagliga bilder och sexuella trakasserier.

Mediemyndigheten konstaterar att denna utsatthet korrelerar med en hög nivå av nedsatt psykiskt välbefinnande, där över hälften av tjejerna med PF uppger sig ha fyra eller fler psykiska besvär. Sambandet mellan nätutsatthet och psykisk ohälsa är starkare än sambandet mellan skärmtid och psykisk ohälsa. Samtidigt betonar myndigheten att digitala miljöer kan erbjuda viktiga sociala möjligheter, då tjejer med PF ofta skapar och upprätthåller relationer online. Därför rekommenderar myndigheten ett holistiskt angreppssätt för att utveckla lösningar på de utmaningar som unga tjejer med PF möter – ett angreppssätt som tar hänsyn till både riskerna och möjligheterna som digitala medier innebär för denna grupp.

Unga tjejer med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är mer utsatta för obehag på nätet. De är i betydligt högre utsträckning än andra unga i samma ålder utsatta för obehagliga upplevelser på nätet, som exempelvis mobbning, att bli ombedda att skicka nakenbilder från någon okänd, eller att få obehagliga bilder i sociala medier. Utsattheten på nätet, i kombination med den höga användningen av sociala medier, sammanfaller också med en hög nivå av nedsatt psykiskt välbefinnande.

¹⁴⁹ Mediemyndigheten (2024). *Mellan gemenskap och utsatthet. En rapport om digitala medier och psykisk ohälsa bland unga tjejer med NPF*. Diarienummer: 24/00269.

Fler myndigheter följer upp användbarheten och tillgängligheten i sina digitala lösningar

Myndigheten för digital förvaltning (Digg) har i uppgift att bistå regeringen med underlag för att utveckla digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen, samt att följa upp och analysera utvecklingen inom området. I den senaste uppföljningsrapporten, som bygger på en omfattande enkätstudie från 2023, konstaterar Digg att digitaliseringen av den statliga förvaltningen går framåt, men att takten fortfarande är långsam.¹⁵⁰

En av frågorna i enkäten handlade om i vilken grad myndigheterna följer upp sina digitala lösningars användbarhet och tillgänglighet. År 2023 uppgav 31 procent av de myndigheter som deltog i enkätundersökningen att de regelbundet följde upp detta område.¹⁵¹ Året innan rapporterade knappt 27 procent av de svarande myndigheterna att de regelbundet följde upp användbarheten och tillgängligheten i sina digitala lösningar. Det innebär en ökning med drygt 4 procentenheter från 2022 till 2023 (se tabellbilagan avsnitt 5, Digitalisering).

Externa webbplatser hos offentliga aktörer är mer tillgängliga än interna arbetsplattformar

MFD följer varje år upp offentliga aktörers arbete med digital tillgänglighet. I myndighetens återkommande enkät, som går ut till kommuner, regioner och myndigheter, frågar MFD i vilken utsträckning aktörerna utformat sina digitala system och tjänster på ett tillgängligt sätt (se tabellbilagan avsnitt 5, Digitalisering).

Externa webbplatser prioriteras. Det är vanligast att kommuner, regioner och myndigheter har tänkt på tillgänglighet för sina externa webbplatser. Allra vanligast är det hos regionerna, där en majoritet (74 procent) uppger att de i stor utsträckning har utformat digitala system och tjänster på ett tillgängligt sätt. Kommuner, regioner och myndigheter arbetar också för att utforma digitala tjänster och interna arbets- och kommunikationsplattformar på ett tillgängligt sätt – dock inte i lika stor utsträckning.

Av kommunerna uppger mer än hälften (56 procent) att de i stor utsträckning har utformat sina externa webbplatser och system på ett tillgängligt sätt. Se tabell 1

¹⁵⁰ Myndigheten för digital förvaltning (2024). *Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2023. En enkätundersökning*. Diarienummer: 2024–0642.

¹⁵¹ Myndigheten för digital förvaltning (2024). *Sammanställning av resultat 2023. Bilaga 3 till Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2023 – en enkätundersökning*. Diarienummer: 2024–0642. Fråga 31.

nedan. Samtidigt uppger bara en fjärdedel (24 procent) att de i stor utsträckning har utformat sina interna arbets- och kommunikationsplattformar på ett tillgängligt sätt. När det gäller digitala tjänster är siffran ytterligare något lägre – mindre än en fjärdedel (23 procent) av kommunerna rapporterar att de i stor utsträckning utformat sina digitala tjänster på ett tillgängligt sätt.¹⁵²

Den största förändringen jämfört med föregående år gäller digitala tjänster. År 2024 uppger färre kommuner än 2023 att de i stor utsträckning har utformat sina digitala tjänster på ett tillgängligt sätt. Andelen har minskat från 28 procent till 23 procent.

Tabell 1. I vilken utsträckning har ni utformat era digitala system och tjänster på ett tillgängligt sätt? Andel kommuner 2024, i procent.

Svarsalternativ	I stor	I viss	I liten	Inte alls	Vet ej
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	24	49	16	9	0
Externa webbplatser	56	32	5	1	0
Digitala tjänster	23	53	12	2	10

Källa: Myndigheten för delaktighet (2025), *Resultat från uppföljning av kommuner 2024*.

Av regionerna uppger en majoritet (74 procent) att de i stor utsträckning har utformat sina externa webbplatser på ett tillgängligt sätt, vilket framgår av tabell 2 nedan. När det gäller interna arbets- och kommunikationsplattformar samt digitala tjänster svarar en fjärdedel (26 procent) att de gjort det i stor utsträckning.¹⁵³

Under år 2024 uppger fler regioner att deras digitala system och tjänster i hög grad är tillgängligt utformade, jämfört med år 2023. Förändringen är särskilt tydlig inom två områden: interna arbets- och kommunikationsplattformar samt externa webbplatser. Inom dessa områden är ökningen 13 respektive 15 procentenheter fler jämfört med föregående år.¹⁵⁴

¹⁵² Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från uppföljning av kommuner 2024*. Stockholm.

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Notera att det handlar om små tal i underlaget, vilket betyder att en mindre antalsmässig förändring i svaren ger ett förhållandevis stort procentuellt utslag.

Tabell 2. I vilken utsträckning har ni utformat era digitala system och tjänster på ett tillgängligt sätt? Andel regioner 2024, i procent.

Svarsalternativ	I stor	I viss	I liten	Inte alls	Vet ej
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	26	53	16	5	0
Externa webbplatser	74	26	0	0	0
Digitala tjänster	26	63	0	0	11

Källa: Myndigheten för delaktighet (2025), *Resultat från uppföljning av regioner 2024*.

Av myndigheterna rapporterar en relativt stor andel (61 procent) att de i stor utsträckning har utformat sina externa webbplatser på ett tillgängligt sätt. Däremot är det en jämförelsevis mindre del som fokuserat på tillgänglighet i digitala tjänster respektive interna arbets- och kommunikationsplattformar: 31 respektive 29 procent. Det har inte skett några betydelsefulla förändringar mot föregående år.

Tabell 3. I vilken utsträckning har ni utformat era digitala system och tjänster på ett tillgängligt sätt? Andel myndigheter 2024, i procent.

Svarsalternativ	I stor	I viss	I liten	Inte alls	Vet ej	Ej relevant
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	29	45	11	2	6	7
Externa webbplatser	61	29	1	1	3	5
Digitala tjänster	31	37	5	0	10	18

Källa: Myndigheten för delaktighet (2025), *Resultat från uppföljning av myndigheter 2024*.

Om fler offentliga aktörer satsar på tillgängliga arbetssystem kan arbetsmarknadspositionen förbättras för personer med funktionsnedsättning. Det är bara mellan 24 och 29 procent av kommuner, regioner och myndigheter som har utformat sina plattformar så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

AI ökar tillgängligheten inom public service

Public servicebolagen Sveriges Television (SVT), Sveriges Radio (SR) och Utbildningsradion (UR) har ett särskilt uppdrag att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning i sina utbud.

SVT använder ny teknik och innovationer för att öka publikens möjligheter att ta del av utbudet och tillgänglighetstjänsterna. Bland annat använder man AI. Under 2023 har SVT utvecklat en funktion online som gör det möjligt att spela upp video snabbare eller långsammare. På så vis kan den som önskar ta del av programmet i

högre eller lägre tempo själv välja uppspelningshastighet. Av SVT:s public service-redovisning för 2023 framgår att textningsgraden var 100 procent för de förproducerade programmen i broadcast (dvs. de sändningar som sker linjärt i marknätet, via satellit, kabel-tv och IPTV). För de direktsända programmen, inklusive nyhetssändningar, var den 80 procent. I broadcast tillgängliggörs textningen via text-tv-sidan 199.¹⁵⁵

Under året 2023 har SVT börjat med textning av lokala nyhetssändningar. Lokala nyhetssändningar har varit undantagna från textningskravet, då det har saknats tekniska förutsättningar och resurser. Tack vare ny AI-teknik är det numera möjligt att förse lokala nyhetssändningar i beställ-tv med textning. Det sker bland annat med automatiskt genererad textning, som dock innebär en sämre kvalitet än ordinarie textning. Textningen skapas via taligenkänningsmotorer som använder AI för att utveckla språkmodeller. Dagens språkmodeller utvecklas kontinuerligt, liksom insikterna både hos SVT och externt om vad som krävs för att förbättra kvaliteten på undertexterna.¹⁵⁶ SVT rapporterar också att man under 2023 har förbättrat åtkomsten till tillgänglighetsfunktionerna på SVT:s online-plattformar. Bland annat har det blivit enklare att hitta tecken- och syntolkning via kategorisidan i SVT Play.¹⁵⁷

Även Sveriges Radio satsar på AI-lösningar och ny teknik för att öka tillgängligheten, särskilt när det gäller automatisk transkribering och förbättrad hörbarhet. Under 2023 beslutade SR att inkludera automatisk transkribering i sitt arbete med att utveckla AI-lösningar. Som ett första steg vill SR erbjuda automatisk textning för vissa interna produktioner, exempelvis nyhetsklipp i Sveriges Radio Play.¹⁵⁸

Vad gäller hörbarheten har SR uppmärksammat att många klagomål handlar om brister i ljudkvaliteten. Problem med låg hörbarhet uppstår ofta vid telefonintervjuer och digitala intervjuer. För att stärka arbetet med hörbarhet och ljudkvalitet har företaget lanserat interna utbildningsinsatser, i form av tio korta filmer riktade till alla medarbetare på redaktionerna runt om i landet. Dessutom får programmakarna regelbunden återkoppling på programmens ljudkvalitet. Medarbetare och medverkande uppmanas också att använda digitala verktyg som automatiskt förbättrar ljudkvaliteten vid intervjuer via datorer och smarttelefoner.¹⁵⁹

¹⁵⁵ Sveriges television (2024). *Sveriges Televisions public service-redovisning 2023*.

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Sveriges radio (2024). *Public service-redovisningen 2023*. Stibo Complete: Katrineholm.

¹⁵⁹ Ibid.

Sveriges Radio har sedan 2022 testat versioner av program och poddar med anpassat ljud, där talet lyfts fram och bakgrundsljud som musik och ljudeffekter hålls på lägre nivåer. Projektet, kallat *Tydligare tal*, riktar sig till lyssnare som behöver en särskilt tydlig ljudbild och genomförs i samarbete med Hörselskadades Riksförbund (HRF). Responsen från målgruppen har varit positiv, och 2023 beslutades att projektet skulle fortsätta och integreras i SR:s arbete med AI-lösningar. Ambitionen är att skapa automatiska anpassningar för fler program i framtiden. Ett exempel på förbättrad hörbarhet är podden *Dagens Eko*, som efter lyssnarrespons produceras i två versioner med olika ljudnivåer och taltydlighet. Denna förändring har minskat antalet klagomål och ökat lyssnarnöjdheten.

UR Play är Utbildningsradions digitala kanal för såväl allmänheten som pedagoger, elever och studenter. UR Play innehåller cirka 19 300 program, som är tillgängliga för alla under lång tid. UR Play finns på webben och som app för Android, iOS och AppleTV. I sin årliga public service-redovisning för 2023 uppger UR att man arbetar kontinuerligt med att säkerställa att UR Play uppfyller höga standarder för digital tillgänglighet, för att tjänsterna ska vara användbara för personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Bland annat har en funktion för uppläst undertext införts på UR Play. Det innebär att när programmen innehåller tal på andra språk, kan användarna välja att få svenska undertexter upplästa på svenska. Det går numera också att välja om ett program ska spelas upp snabbare eller långsammare.¹⁶⁰ UR har också haft ett referensgruppsmöte med företrädare från Synskadades riksförbund och Riksorganisationen Unga med synnedsättning, för att följa upp och utveckla kvaliteten på UR:s tillgänglighetstjänst uppläst text på UR Play. Där fick UR tydlig feedback och förbättringsförslag.¹⁶¹

Public service-bolagen SVT, SR och UR använder AI och ny teknik för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. SVT har bland annat implementerat AI-genererad textning för lokala nyheter och förbättrat tillgången till tillgänglighetsfunktioner på sina digitala plattformar. SR arbetar med automatisk transkribering och har också satsat på förbättrad ljudkvalitet för att underlätta för personer med hörselnedsättning, bland annat genom projektet "Tydligare tal". UR har infört uppläst undertext och möjlighet att justera uppspelningshastigheten på sina program, samt samarbetar med olika intressegrupper för att förbättra tillgängligheten på UR Play.

¹⁶⁰ Sveriges Utbildningsradio (2024). *Public service-redovisningen 2023*.

¹⁶¹ Ibid.

Beslut om avgift för bristande tillgänglighet i play-tjänster

Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) beslutar om i vilken omfattning tv-sändningar och play-tjänster ska tillgängliggöras för personer med funktionsnedsättning.¹⁶² År 2023 granskade MPRT tillgängligheten hos TV4 AB, HBO Max (Norden) och Viaplay Group Sweden AB för perioden 1 september 2022–31 augusti 2023. Granskningen visade att TV4 AB och HBO Max uppfyllde alla krav, medan Viaplay inte uppfyllde kravet på syntolkning i sin play-tjänst. Eftersom detta var andra gången i rad som Viaplay bröt mot tillgänglighetskraven ålades företaget att betala en avgift på 15 000 kronor för bristande tillgänglighet.¹⁶³

¹⁶² Den 1 januari 2024 slogs Myndigheten för press, radio och tv och Statens medieråd ihop och blev Mediemyndigheten.

¹⁶³ Mediemyndigheten (2023-12-15). *Mprt följer upp tillgänglighet i tv-sändningar*, [Mprt följer upp tillgänglighet i tv-sändningar - Mediemyndigheten](#) (Hämtad 2024-12-10.)

Digitalisering: utveckling inom området

- **Har inte råd med dator (indikator):** Mellan 2022 och 2023 har det knappt skett någon förändring i andelen personer med funktionsnedsättning som uppger att de inte har råd med en dator. Det är fortfarande fler personer med funktionsnedsättning som uppger att de inte har råd med dator, jämfört med övriga befolkningen. Skillnaden framträder som tydligast i åldersgruppen 30–64 år. Denna skillnad är statistiskt säkerställd.
- **Tillgång till internet i bostaden (indikator):** Personer med funktionsnedsättning har i lägre utsträckning tillgång till internet i bostaden, jämfört med personer utan funktionsnedsättning. Mellan 2022 och 2023 har ingen signifikant förändring skett.
- **Tillgänglighet i digitala system och tjänster (indikator):** MFD:s årliga uppföljning av offentliga aktörer 2024 visar att graden av tillgänglighet i aktörernas digitala system och tjänster varierar beroende på typ av plattform. Det är vanligast att offentliga aktörer har utformat sina externa webbplatser på ett tillgängligt sätt. Därefter kommer digitala tjänster och sist interna arbets- och kommunikationsplattformar. Under år 2024 uppgav fler kommuner och fler regioner att deras digitala system och tjänster i hög grad är tillgängligt utformade, jämfört med år 2023.
- **Tillgänglighet som digital verksamhetsutveckling (indikator):** Digg:s uppföljning för 2023 visar att 31 procent av de statliga myndigheterna regelbundet följde upp sina digitala lösningars användbarhet och tillgänglighet. Detta innebär en ökning, då motsvarande siffra för 2022 var 27 procent.

För detaljerad information se tabellbilagan avsnitt 5, Digitalisering.

3.6. Offentlig upphandling

För att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och delta i samhället fullt ut krävs att produkter, samhällsservice och tjänster som upphandlas inom offentlig förvaltning är tillgängliga och användbara för alla.¹⁶⁴ Inom samhällsområdet Offentlig upphandling ingår den strategiska myndigheten Upphandlingsmyndigheten.

Rättigheter enligt FN-konventionen

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning specificerar bland annat att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång på lika villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation, innefattande informations och kommunikationsteknik samt till system och andra anläggningar och tjänster som är tillgängliga för eller erbjuds allmänheten både i städerna och på landsbygden.

FN-kommittén rekommenderar åtgärder för att upphandlingslagarna ska följas bättre

FN-kommittén kommenterade i den dialog som genomfördes med Sverige under 2024, att den svenska lagstiftningen innehåller flera regler om tillgänglighet inom alla områden av livet. Det inkluderar lagstiftningen om offentlig upphandling. Kommittén oroar sig över att lagarna och reglerna inte efterlevs i tillräcklig omfattning eller tillämpas på ett enhetligt sätt, och de framhåller att Sverige bör vidta åtgärder för att detta ska ske.

För få aktörer ställer krav på tillgänglighet i upphandlingar

Värdet av de inköp som gjordes i Sverige under 2023 och som omfattas av upphandlingslagarna är mycket stort. Värdet uppskattas till 879 miljarder kronor, vilket motsvarar drygt en sjättedel (18 procent) av Sveriges BNP. Sju av tio upphandlingar görs av kommunerna, och utöver dem är stat och regioner stora upphandlare.¹⁶⁵

¹⁶⁴ SFS (2016:1145) *Lag om offentlig upphandling* och SFS (2016:1146) *Lag om upphandling inom försörjningssektorerna*.

¹⁶⁵ Upphandlingsmyndigheten (2024). *Utvecklingen på upphandlingsområdet 2023*. Rapport 2024:1.

I Upphandlingsmyndighetens uppföljning av den offentliga upphandlingen 2022¹⁶⁶, undersöker myndigheten om upphandlande aktörer analyserar och ställer krav på tillgänglighet i sina upphandlingar, eller följer upp de krav på tillgänglighet som de har ställt (se figur 18). Upphandlingsmyndighetens bedömning var att samtliga upphandlande organisationer bör arbeta mer med att se till att de varor, tjänster och miljöer som de upphandlar är tillgängliga för personer i alla åldrar, oavsett behov eller funktionsförmåga. De bör också i högre grad följa upp att det som de har upphandlat är tillgängligt. Myndigheten fann det särskilt oroväckande att en så liten andel av kommunerna arbetar aktivt med detta, eftersom deras inköp och verksamheter påverkar människors livsvillkor och förutsättningar att vara delaktiga i samhället i så stor utsträckning.¹⁶⁷

Värdet av de inköp som gjordes i Sverige under 2023 och som omfattas av upphandlingslagarna är mycket stort. Värdet uppskattas till 879 miljarder kronor, vilket är 18 procent av Sveriges BNP. Kommunerna är de allra största upphandlarna.

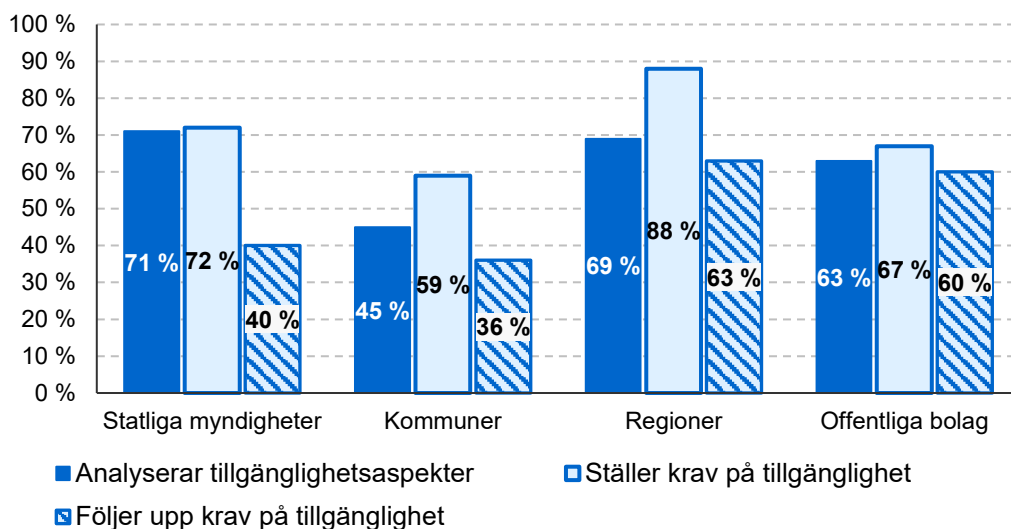
Upphandlingsmyndigheten har sedan dess inte gjort någon uppföljande enkätundersökning, vilket gör det svårt för MFD att bedöma om organisationernas arbete med tillgänglighet i sina upphandlingar har utvecklats i positiv eller negativ riktning.¹⁶⁸ Upphandlingsmyndigheten planerar en ny uppföljning av dessa områden under 2025.

¹⁶⁶ Upphandlingsmyndigheten (2023). *Nationella upphandlingsrapporten 2023*. Rapport 2023:1.

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ MFD använder Upphandlingsmyndighetens data i tre av fyra indikatorer inom detta område.

Figur 18. Andel upphandlande aktörer som analyserar tillgänglighetsaspekter, ställer krav på tillgänglighet vid upphandling, samt följer upp kraven efteråt. År 2022.

Källa: Upphandlingsmyndigheten, Den nationella upphandlingsenkäten.

Upphandlingsmyndigheten konstaterade i sin uppföljning 2022 att kommunerna var de som i lägst utsträckning arbetar med att analysera och ställa krav på tillgänglighet i sina upphandlingar. De är också de som i lägst grad följer upp de krav som har ställts på tillgänglighet i upphandling.

Resultat om upphandling i MFD:s enkät till offentliga aktörer

MFD gör årligen en enkätundersökning som riktar sig till kommuner, regioner och statliga myndigheter om deras funktionshindersarbete.¹⁶⁹ Några av frågorna i enkäten handlar om upphandling och redovisas här nedanför.¹⁷⁰

I enkäten ingår en fråga om i vilken mån de olika aktörerna har ställt krav på tillgänglighet vid upphandlingar. Av svaren 2024 framgår att bara 42 procent av regionerna, 23 procent av myndigheterna och 23 procent av kommunerna ställer krav på tillgänglighet i alla eller de flesta upphandlingar där det är relevant att

¹⁶⁹ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från uppföljning av kommuner 2024, Resultat från uppföljning av regioner 2024 och Resultat från uppföljning av myndigheter 2024*. Stockholm.

¹⁷⁰ Svaren bör tolkas med försiktighet, eftersom svaren bygger på självskattning och antal svarande varierar mellan år. Enkäten skickas till myndigheternas officiella brevlådor och hur de sedan väljer att internt fördela och besvara frågorna är upp till dem.

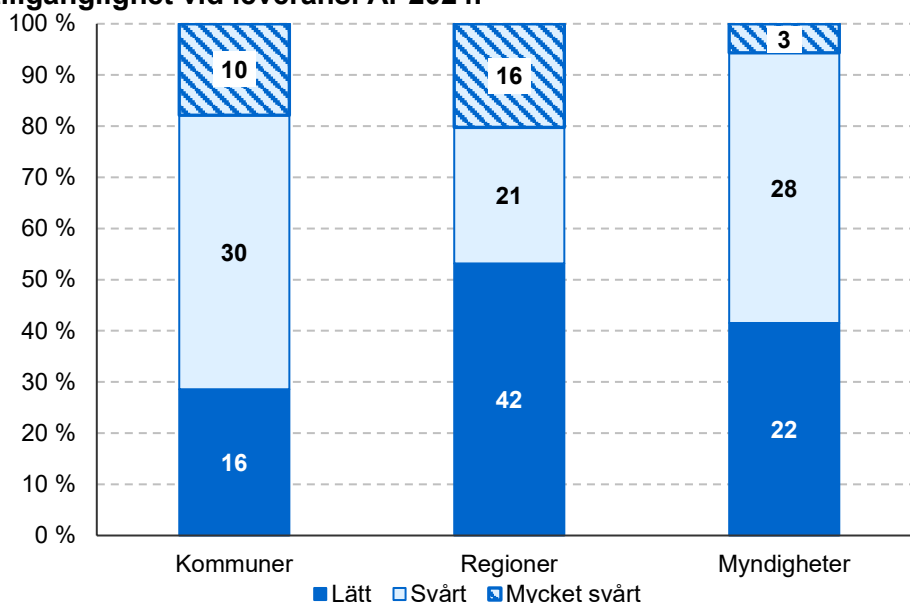
göra det. Därutöver är det 53 procent av regionerna, 46 procent av kommunerna och 38 procent av myndigheterna, som svarar att de ställer krav på tillgänglighet i någon eller några upphandlingar där det är relevant.

En annan fråga i enkäten rör om aktörerna följer upp om produkter och tjänster uppfyller de tillgänglighetskrav som har ställts i deras upphandlingar. Det är ungefär hälften av regionerna (47 procent), och en knapp tredjedel av myndigheter (31 procent) respektive kommuner (29 procent) som gör detta i stor utsträckning (se tabellbilagan avsnitt 6, Offentlig upphandling).¹⁷¹

Många tycker att det är svårt att kontrollera tillgängligheten

Många av respondenterna i MFD:s undersökning anser att det är svårt eller mycket svårt att kontrollera om de upphandlade varorna, tjänsterna eller produkterna som levereras uppfyller de krav som har ställts på tillgänglighet. Det uppger nästan 40 procent av kommunerna, 37 procent av regionerna och 31 procent av myndigheterna. Det är 42 procent av regionerna, 22 procent av myndigheterna och 16 procent av kommunerna som tycker att det är lätt att kontrollera om de krav som har ställts på tillgänglighet har blivit uppfyllda. (se figur 19).

Figur 19. Andel som upplever att det är lätt respektive svårt att kontrollera att upphandlade varor, tjänster och produkter uppfyller kraven på tillgänglighet vid leverans. År 2024.

Källa: MFD, *Resultat från uppföljning av kommuner 2024*, *Resultat från uppföljning av regioner 2024*, *Resultat från uppföljning av myndigheter 2024*.

¹⁷¹ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från uppföljning av kommuner 2024*, *Resultat från uppföljning av regioner 2024* och *Resultat från uppföljning av myndigheter 2024*. Stockholm.

I MFD:s enkät ingår även en fråga om respektive kommun, region eller statlig myndighet har rutiner eller arbetssätt för att säkerställa att produkter eller tjänster som de upphandlar är tillgängliga för olika målgrupper. Mer än hälften av regionerna, en tredjedel av kommunerna och en knapp tredjedel av myndigheterna svarar att de inte känner till om det finns sådana rutiner. Bland regionerna är det 37 procent som svarar att det finns sådana rutiner, antingen genom användartester eller efterkontroller. Motsvarande siffra för de statliga myndigheterna är 31 procent och för kommunerna 25 procent (se tabellbilagan avsnitt 6, Offentlig upphandling).¹⁷²

Tillsyn inom upphandlingsområdet

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet över den offentliga upphandlingen, och har under 2023 fått utökade befogenheter för sin tillsyn. Enligt de nya reglerna får Konkurrensverket bland annat besluta om att en aktör ska betala upphandlingsskadeavgift, utan att behöva ansöka om det hos en allmän förvaltningsdomstol. Det innebär bland annat att de kan ingripa mot fler otillåtna direktupphandlingar. Otillåtna direktupphandlingar är ett stort problem.¹⁷³

Ett tillsynsärende inleds oftast med att Konkurrensverket får en indikation på en misstänkt överträdelse av upphandlingsreglerna, till exempel genom ett tips eller klagomål. Myndigheten använder sig också av till exempel statistik från offentliga upphandlingar och andra öppna källor. Antalet tips, klagomål och förfrågningar om misstänkta överträdelser som de får in varierar mellan åren. Den absoluta majoriteten av de indikationer de får in rör lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU).¹⁷⁴

Från och med 2024 är det obligatoriskt att använda EU:s standardformulär när man annonserar ut upphandlingar i EU:s gemensamma annonsdatabas TED. I formuläret ska det anges om det i upphandlingen ställs krav på exempelvis tillgänglighet. Syftet med det är bland annat att förbättra styrningen och uppföljningen av upphandlingar inom medlemsstaterna. Detta ska enligt Upphandlingsmyndigheten¹⁷⁵ ge bättre möjligheter att följa upp tillgänglighetsperspektivet i upphandlingsstatistiken. Det återstår att se om denna nya statistik också kommer att leda till ökad tillsyn från Konkurrensverket vad gäller bristande krav på tillgänglighet i upphandlingar.

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ Proposition 2023/24:3. *En effektivare upphandlingstillsyn*. Finansdepartementet.

¹⁷⁴ Konkurrensverket (2024). *Konkurrensverkets tillsynsverksamhet 2023*. Rapport 2024:1.

¹⁷⁵ Upphandlingsmyndigheten (2024). *Utvecklingen på upphandlingsområdet 2023*. Rapport 2024:1.

Regioner och kommuner behöver stöd i att upphandla innovativa lösningar inom hjälpmedel

Upphandling är ett kraftfullt verktyg för att kunna tillgodose behov inom olika verksamheter. I en rapport av MFD år 2024 om hjälpmedel¹⁷⁶ framgår att regionerna och kommunerna skulle behöva bättre stöd i att upphandla innovativa produkter och lösningar inom hjälpmedelsområdet, för att kunna tillgodose hjälpmedelsanvändares behov.

MFD rekommenderar i rapporten att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att förstärka sitt stöd och sin vägledning när det gäller att ställa funktionskrav i upphandlingar, det vill säga sätta användarnas behov i fokus, för att innovativa lösningar ska kunna uppstå i upphandlingsprocessen. MFD anser också att regioner och kommuner ska stärka sitt interna samarbete, så att de olika delar av deras organisationer som arbetar med hjälpmedel, upphandling, och innovation och utveckling, gemensamt hjälps åt att förbättra och utveckla upphandlingarna. I detta utvecklingsarbete behöver också hjälpmedelsanvändarna involveras.

¹⁷⁶ Myndigheten för delaktighet (2024), *Att få det stöd man behöver. En rapport om hjälpmedel och delaktighet ur ett användarperspektiv*. Rapport 2024:19

Offentlig upphandling: utveckling inom området

- **Andel upphandlande aktörer som ställer krav på tillgänglighet vid upphandling (indikator):** 66 procent av samtliga upphandlande organisationer ställer i hög utsträckning krav på tillgänglighet i sina upphandlingar. Av regionerna är det 88 procent, av statliga myndigheter 72 procent, av offentliga bolag 67 procent och av kommunerna 45 procent som gör detta. *Denna indikator har inte uppdaterats sedan föregående rapport, på grund av att nya data saknas.*
- **Andel upphandlande aktörer som analyserar tillgänglighetsaspekter vid upphandling (indikator):** 57 procent av samtliga upphandlande organisationer analyserar i hög utsträckning tillgänglighetsaspekter i sina upphandlingar. Av statliga myndigheter är det 71 procent, av regionerna 69 procent, av offentliga bolag 63 procent och av kommunerna 45 procent som gör detta. *Denna indikator har inte uppdaterats sedan föregående rapport, på grund av att nya data saknas.*
- **Andel upphandlande aktörer som följer upp krav på tillgänglighet som ställs vid upphandling (indikator):** 44 procent av samtliga upphandlande organisationer uppger att de i hög utsträckning följer upp sina krav på tillgänglighet. Av regionerna är det 63 procent, av offentliga bolag 60 procent, av statliga myndigheter 40 procent och av kommunerna 36 procent som gör detta. *Denna indikator har inte uppdaterats sedan föregående rapport, på grund av att nya data saknas.*
- **Andel som uppskattar hur lätt eller svårt det är att kontrollera att upphandlade varor, tjänster och produkter uppfyller kraven på tillgänglighet vid leverans (nyckeltal):** Många respondenter anser att det är svårt eller mycket svårt att kontrollera om upphandlade varor, tjänster och produkter uppfyller de krav som har ställts på tillgänglighet. Det är 40 procent av kommunerna, 37 procent av regionerna och 31 procent av myndigheterna som uppger att de tycker det. Jämfört med föregående års uppföljning innebär detta en viss försämring för både kommuner och myndigheter.

För detaljerad information se tabellbilagan avsnitt 6, Offentlig upphandling.

3.7. Hälsa, folkhälsa och social välfärd

Samhällsområdet hälsa, folkhälsa och social välfärd är brett och hänger tätt samman med andra samhällsområden. En individs möjligheter till en tillfredsställande hälsa påverkas inte bara av tillgången till god hälso- och sjukvård, utan också av förutsättningarna inom områden som sysselsättning, ekonomi, utbildning och möjligheten att vara delaktig i och påverka sitt samhälle och sin egen situation. Inom samhällsområdet hälsa, folkhälsa och social välfärd ingår de strategiska myndigheterna Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg och Socialstyrelsen.

Rättigheter enligt FN-konventionen

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning slår fast att personer med funktionsnedsättning har rätt att åtnjuta bästa möjliga hälsa och att alla ändamålsenliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster. Konventionen återkommer till området hälsa i flera artiklar. Dessa handlar bland annat om rätten att leva självständigt och delta i samhällslivet, rätten till hälsa, rätten till habilitering och rehabilitering samt rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet.

FN-kommitténs rekommendationer inom hälsoområdet

FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har efter dialog i mars 2024 lämnat en rad rekommendationer för hur situationen inom området hälsa, folkhälsa och social välfärd kan förbättras i Sverige.

FN-kommittén rekommenderar bland annat följande:

- Genomför åtgärder så att alla som har en funktionsnedsättning kan få tillgång till information på lika villkor som andra.
- Se till att personer med funktionsnedsättning får tillgång till tillgänglig, kvalitativ och kulturanpassad medicinsk utrustning och hälso- och sjukvård mot en överkomlig kostnad. Detta inbegriper sexuell och reproduktiv hälsa och psykisk hälsa.
- Skärp kraven på att systematiskt involvera personer med funktionsnedsättning vid planering, utformning, övervakning och utvärdering av tillgänglighet, vårdprocesser och arbetsmetoder inom hälso- och sjukvården.
- Stärk genomförandet inom hälso- och sjukvården av den syn på funktionsnedsättning som grundas i de mänskliga rättigheterna.

Ojämlig vård och hälsa för personer med funktionsnedsättning

En lägesrapport från Socialstyrelsen¹⁷⁷ har jämfört personer som har insatser enligt LSS eller SoL med övriga befolkningen. Rapporten slår fast att vården fortfarande inte är jämlik för personer med funktionsnedsättning. Ett exempel är att diabetespatienter med funktionsnedsättning mer sällan ordineras blodfettssänkande läkemedel jämfört med resten av befolkningen. Skillnaden är särskilt markant inom LSS:s personkrets 1,¹⁷⁸ där 30 procent får sådana läkemedel, jämfört med närmare 60 procent i övriga befolkningen. Ett annat exempel är bröstcancer. Dödligheten i bröstcancer är fem gånger högre hos patienter med stöd enligt LSS jämfört med patienter i den övriga befolkningen. För de som får stöd enligt SoL är dödligheten sex gånger så hög. Ungefär hälften av bröstcancerpatienterna som har stöd enligt LSS får sin diagnos i stadium 1, vilket ligger nära nivån i den övriga befolkningen. Men samtidigt är det mer än dubbelt så vanligt att patienter ur denna grupp diagnostiseras först i stadium 3–4 jämfört med övriga bröstcancerpatienter. Socialstyrelsen konstaterar även att kunskapen och medvetenheten om funktionsnedsättningar och deras konsekvenser behöver stärkas inom hälso- och sjukvården.¹⁷⁹

Personer med funktionsnedsättning är mindre nöjda med sin hälsa än resten av befolkningen. De får i lägre utsträckning den vård och tandvård som de behöver. Ett exempel på detta är att dödligheten i bröstcancer är fem gånger högre hos patienter med stöd enligt LSS jämfört med patienter i den övriga befolkningen.

I Statistiska centralbyråns (SCB) undersökning av levnadsförhållanden från 2024 framgår att vuxna med funktionsnedsättning i högre utsträckning än övriga befolkningen inte får sina behov av vård och tandvård tillgodosedda. 12 procent bland personer med funktionsnedsättning upplevde att de under 2023 inte fick vård fastän de behövde det, jämfört med 4 procent i den övriga befolkningen. 9 procent av personer med funktionsnedsättning upplevde att inte fick sina behov av tandvård tillgodosedda, jämfört med 4 procent hos övriga befolkningen. Det finns

¹⁷⁷ Socialstyrelsen (2024). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2024*. Artikelnummer: 2024-3-8994.

¹⁷⁸ Personkrets 1 omfattar personer med intellektuell funktionsnedsättning, autism eller autismliknande tillstånd.

¹⁷⁹ Socialstyrelsen (2024). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2024*. Artikelnummer: 2024-3-8994.

inga signifikanta skillnader mellan kvinnor och män (se tabellbilagan avsnitt 7, Hälsa, folkhälsa och social välfärd).¹⁸⁰

Bilden av en ojämlik tillgång till tandvård återfinns även i Socialstyrelsens analyser¹⁸¹, som visar att personer med funktionsnedsättning som har stöd från socialtjänsten besöker tandvården mer sällan än den övriga befolkningen, trots att de har sämre munhälsa. Akuta åtgärder, såsom tandutdragning, är vanligare bland personer med funktionsnedsättning. Socialstyrelsen bedömer att de subventionerade avgiftssystem som finns för vissa personer med funktionsnedsättning underlättar till viss del, men myndigheten lyfter flera områden som behöver förbättras:

- Tandvårdens rutiner och arbetssätt är inte anpassade till målgruppen. Kallelser och bokningar anpassas inte till mottagaren och det är svårt för personalen att vara proaktiv i omhändertagandet, på grund av att de saknar information om patienternas sjukdomstillstånd inför besöket.
- Bristande bemötande och kommunikation gör att patienterna inte kan ta till sig den information som de får på samma villkor som övriga tandvårdsbesökare.
- Det finns en bristande samverkan mellan tandvårdspersonalen och den personal från LSS, SoL eller socialpsykiatri som ger stöd åt patienten.

Bristande stöd och information från sjukvården till personer med autism

Autism Sverige presenterade under 2024 resultaten från en enkät som gått ut till förbundets medlemmar och som kartlade hur medlemmar i Autism Sverige upplever kontakterna med sjukvården.¹⁸² Resultaten visar att nästan sju av tio av de svarande (69 procent) inte erbjöds något stöd från sjukvården i väntan på utredning. När de fick sin autismdiagnos var det en betydande andel (30 procent) som inte fick information från sjukvården om att de kan söka stöd från kommunen.

¹⁸⁰ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

¹⁸¹ Socialstyrelsen (2024). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2024*. Artikelnummer: 2024-3-8994.

¹⁸² Autism Sverige (2024). *Hälsa- och sjukvårdsundersökning 2023*.

Etiska och vetenskapliga utmaningar i vård för personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsatts för sexuellt våld

Under 2024 publicerade Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) tre kunskapsunderlag om vård för personer som utsatts för sexuellt våld.¹⁸³ I rapporterna sammanställs forskning om psykologiska och psykosociala insatser inom hälso- och sjukvården. Etiska aspekter, praktik och forskning tas också upp. I en av studierna har myndigheten utvärderat forskning om psykologiska eller psykosociala behandlingsinsatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning.¹⁸⁴ Efter att ha granskat den vetenskapliga litteraturen har SBU dragit följande slutsatser:

- Det finns för få välgjorda studier om psykologiska och psykosociala behandlingar eller insatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsatts för sexuellt våld, för att man ska kunna dra några slutsatser om deras effekt, eller om patienternas upplevelser och erfarenheter av dem.
- Personer med intellektuell funktionsnedsättning befinner sig ofta i starka beroenderelationer, och de kan ha svårt att rapportera övergrepp på grund av rädsla för omgivningens reaktioner eller brist på kunskap.
- Att bli utsatt för sexuellt våld innebär en kränkning av en persons integritet, självbestämmande och värdighet. Det kan ha en betydande negativ påverkan på personens framtida livskvalitet, leda till psykisk och fysisk ohälsa och skada personens möjligheter att leva ett tryggt, rikt och självständigt liv.

SBU betonar att det behövs mer forskning för att kunna utforma stöd och insatser riktade till personer med intellektuell funktionsnedsättning som har utsatts för sexuellt våld. Myndigheten bedömer det som centralt att denna grupp aktivt inkluderas i forskningen. Genom att använda anpassade samtyckesprocesser, tydlig och anpassad kommunikation och stödresurser som kontaktpersoner eller personliga assistenter, skapas möjligheter att involvera denna heterogena grupp.¹⁸⁵

Hälso- och sjukvårdspersonal har en viktig funktion i att upptäcka personer som är utsatta för våld. Våld som är orsak till sjukdom och ohälsa behöver upptäckas för att hälso- och sjukvården ska kunna erbjuda god vård. För många personer med funktionsnedsättning kan det vara svårt att berätta om upplevelser av våld,

¹⁸³ SBU (2024). *Vård för personer som utsatts för sexuellt våld*, [Vård för personer som utsatts för sexuellt våld](#) (Hämtad 2024-12-20).

¹⁸⁴ SBU (2024). *Psykologiska och psykosociala behandlingsinsatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsatts för sexuellt våld – en systematisk översikt och etiska aspekter*.

¹⁸⁵ Ibid.

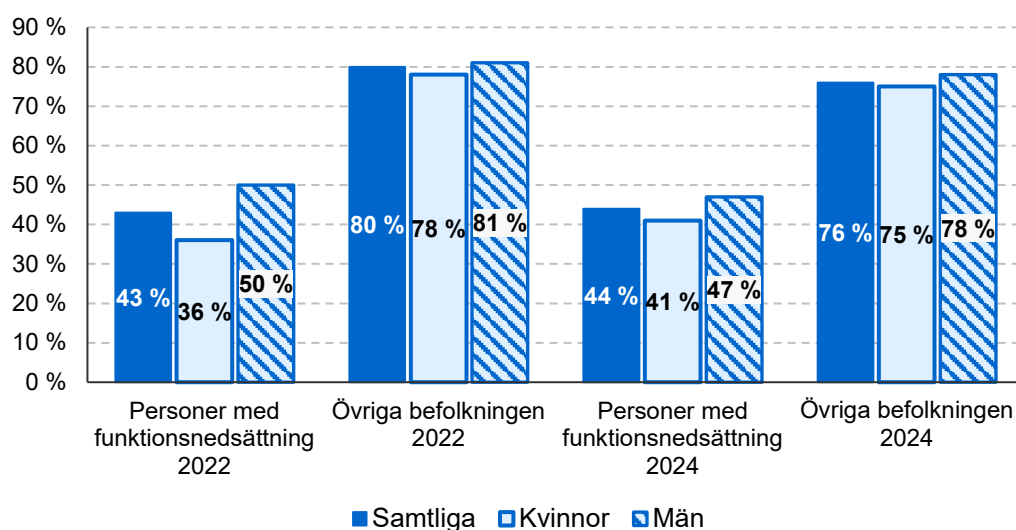
däribland sexuellt våld. Därför är det ytterst viktigt att vårdpersonalen uppmärksammar deras signaler.

Under 2024 fick undersökningspanelen Rivkraft frågor om våldsutsatthet. Information om hur panelen svarade på dessa frågor finns i avsnitt 3.10, Rättsväsende.

Personer med funktionsnedsättning upplever sin hälsa som sämre än övriga befolkningen

Vartannat år följer Folkhälsomyndigheten upp befolkningens hälsa via en nationell folkhälsoenkät. Den senaste genomfördes år 2024. Den visar att personer med funktionsnedsättning bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som sämre än den övriga befolkningen. Endast 44 procent av personer med funktionsnedsättning bedömer sin hälsa som bra eller mycket bra, medan motsvarande siffra för övriga befolkningen är 76 procent. Män med funktionsnedsättning bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra i högre utsträckning än kvinnor med funktionsnedsättning (se tabellbilagan avsnitt 7, Hälsa, folkhälsa och social välfärd).¹⁸⁶

Figur 20. Andel personer med och utan funktionsnedsättning som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra. År 2022 och 2024.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Nationella Folkhälsoenkäten.

¹⁸⁶ Folkhälsomyndigheten (2024). *Nationella Folkhälsoenkäten 2024 – Hälsa på lika villkor*.

Barn med funktionsnedsättning mår sämre än barn utan funktionsnedsättning

Under 2024 presenterade SCB en rapport¹⁸⁷ som fokuserar på barn med funktionsnedsättning. Underlaget till rapporten är undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF), som från och med år 2023 är en fristående undersökning med ett eget urval, och med en webbenkät som huvudsaklig insamlingsmetod. De svarande är barn i åldrarna 12–18 år.

Bland pojkar med funktionsnedsättning anger 89 procent att de mår ganska eller mycket bra, jämfört med 95 procent av övriga jämnåriga pojkar. Lägst andel barn som mår ganska eller mycket bra finns bland flickor med funktionsnedsättning, där siffran är 71 procent. Bland övriga flickor är den 85 procent. Resultaten visar också att det är vanligare att barn med funktionsnedsättning har sömnsvårigheter. Den största andelen som sovit dåligt minst en gång den senaste månaden återfinns bland flickor med funktionsnedsättning, 55 procent. Motsvarande andel för övriga flickor är 40 procent.

I en nationell uppföljning av socialtjänstens omställning, som gjorts av Sveriges kommuner och regioner tillsammans med Karlstads universitet¹⁸⁸, framkommer att barn med funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom förekommer i 20 procent av socialtjänstens utredningar. De allra flesta har en neuropsykiatrisk diagnos (NPF) i form av adhd (12 procent av alla utredningar) eller autism (6 procent). Psykiatriska tillstånd och intellektuell funktionsnedsättning (IF) förekommer i 6 procent av utredningarna, medan somatiska sjukdomar och fysiska funktionsnedsättningar har angetts mer sällan (2 procent). I majoriteten av utredningarna som rör barn med funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom (93 procent) har någon form av utsatthet framkommit, ofta i hemmiljön¹⁸⁹, vilket indikerar ett sämre fysiskt eller psykiskt mående hos majoriteten av barnen i den gruppen.

¹⁸⁷ Statistiska centralbyrån (2024). *Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning*. Örebro. Rapport 2024:6.

¹⁸⁸ Persdotter, B. (2024). *PM#1 Inledande nationella resultat från delstudie 1 om avslutade barnavårdsutredningar*. FoU Välfärd Värmland vid Karlstads universitet, på uppdrag av Sveriges Kommuner och Regioner (NUSO – Nationell Uppföljning av Socialtjänstens Omställning).

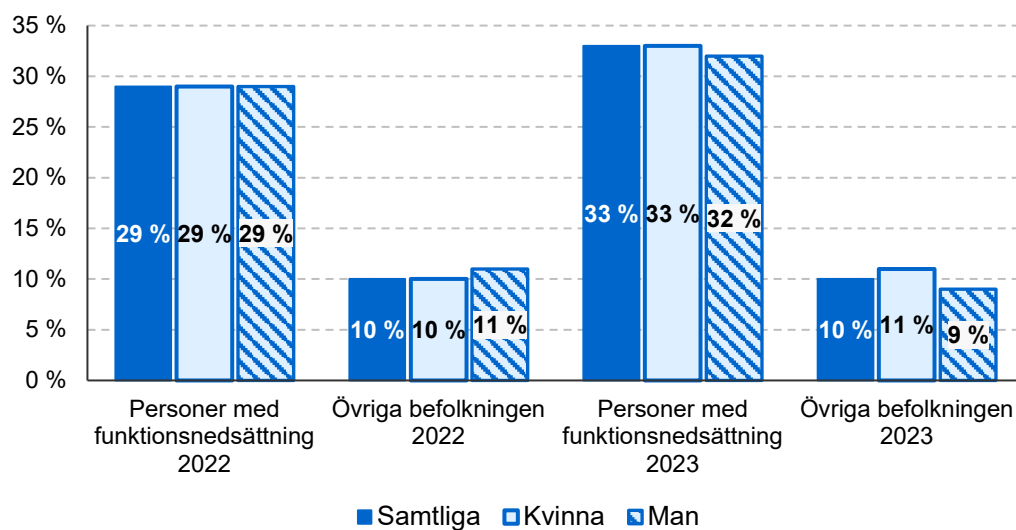
¹⁸⁹ Ibid.

Personer med funktionsnedsättning har generellt en sämre psykisk hälsa än övriga befolkningen

Suicidtankar och suicidförsök är vanligare hos personer med funktionsnedsättning, och deras psykiska hälsa är generellt sämre. Statistiken visar också att ofrivillig ensamhet, suicidtankar och suicidförsök är vanligare hos personer med funktionsnedsättning.

När det gäller psykisk hälsa tenderar personer med funktionsnedsättning, oavsett kön eller ålder, att må sämre än övriga befolkningen. Av SCB:s statistik framgår att så mycket som en tredjedel bland personer med funktionsnedsättning uppger att de inte är nöjda med sitt liv, medan det hos övriga befolkningen är var tionde person. Det finns inga statistiskt signifikanta skillnader mellan män och kvinnor och utvecklingen är i stort sett oförändrad sedan 2022.¹⁹⁰

Figur 21. Andel personer med och utan funktionsnedsättning som uppger att de inte är nöjda med sina liv. År 2022–2023.

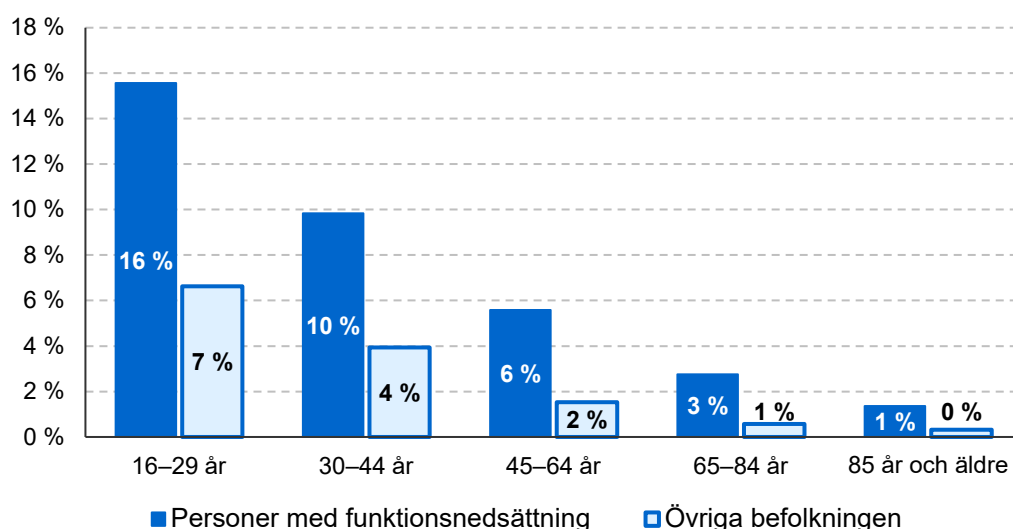
Källa: SCB, *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)*.

Suicidrisken är högre för personer med funktionsnedsättning än hos övriga befolkningen. Enligt statistik från Folkhälsomyndigheten från 2024 har personer med funktionsnedsättning övervägt att ta sitt liv under de senaste tolv månaderna i större utsträckning än övriga befolkningen, 7 procent jämfört med 3 procent. Resultatet visar även att andelen personer med funktionsnedsättning som har

¹⁹⁰ Statistiska centralbyrån (2024). Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023.

övervägt att ta sitt liv har ökat något sedan 2020.^{191, 192, 193} Det är mer vanligt i yngre åldrar än i äldre, och det är mer vanligt att män med funktionsnedsättning överväger att ta sitt liv än kvinnor (se tabellbilagan avsnitt 7, Hälsa, folkhälsa och social välfärd).

Figur 22. Personer med och utan funktionsnedsättning som övervägt att ta sitt liv de senaste tolv månaderna. År 2024.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Nationella Folkhälsoenkäten.

Ett liknade mönster återkommer när det gäller andelen personer som har försökt ta sitt liv. Enligt Folkhälsomyndighetens statistik är det mer vanligt att personer med funktionsnedsättning försökt ta sitt liv någon gång de senaste tolv månaderna (1,2 procent), jämfört med övriga befolkningen (0,3 procent). Suicidförsök är mer vanligt förekommande hos kvinnor med funktionsnedsättning än hos män, och mer vanligt hos unga vuxna med funktionsnedsättning i åldrarna 16–29 år.

Folkhälsomyndigheten har gjort en kartläggning av ofrivillig ensamhet¹⁹⁴, där de tar upp personer med funktionsnedsättning som en av flera utsatta grupper. Myndigheten konstaterar att det finns ett tydligt samband mellan ensamhet å ena sidan och psykisk och fysisk ohälsa och suicidtankar å den andra.

¹⁹¹ Folkhälsomyndigheten (2020). *Nationella Folkhälsoenkäten 2020 – Hälsa på lika villkor*.

¹⁹² Folkhälsomyndigheten (2022). *Nationella Folkhälsoenkäten 2022 – Hälsa på lika villkor*.

¹⁹³ Folkhälsomyndigheten (2024). *Nationella Folkhälsoenkäten 2024 – Hälsa på lika villkor*.

¹⁹⁴ Folkhälsomyndigheten (2024). *Ensamhet – förekomst, konsekvenser och åtgärder. En kartläggning*.

Folkhälsomyndigheten bedömer att insatserna för att motverka ensamhet behöver vara mer genomtänkta, oftare vara förlagda i närområden, och i högre omfattning utgå från individen eller målgruppen.

Personer med funktionsnedsättning är mer utsatta för klimatrelaterade risker

I en rapport från Folkhälsomyndigheten som beskriver klimatförändringarnas effekter på hälsan i Sverige¹⁹⁵ identifierar myndigheten personer med funktionsnedsättning som en särskilt sårbar grupp. Klimatrelaterade risker, som exempelvis värmeböljor, påverkar hälsan oproportionerligt hos denna grupp. För personer som lider av depression och psykisk ohälsa är risken för ökad dödlighet signifikant högre under varma dagar, jämfört med dagar med lägre temperatur. En bidragande faktor är att allvarliga biverkningar av läkemedel ökar vid värmestress.

Fortsatta utmaningar i tillgången till insatser och stöd

Socialstyrelsens lägesrapport 2024¹⁹⁶ visar att tillgången till stöd och insatser enligt LSS och SoL fortsätter att vara ojämlik och i vissa avseenden har försämrats. Trenden med ökande stödinsatser sedan 2021 har brutits, och antalet beviljade insatser per person har minskat. Socialstyrelsen konstaterar att detta i sig inte behöver vara ett problem, eftersom det kan bero på att behoven har slutat öka. Socialstyrelsens granskning av lokala riktlinjer samt dialoger med verksamheter och intresseorganisationer pekar dock på att tillgången till stöd, framförallt enligt LSS, har försämrats. Detta påverkar möjligheterna till delaktighet och goda levnadsvillkor, vilket kan leda till ökad isolering och ofrivillig ensamhet.

Särskilt oroande är utvecklingen för barn med funktionsnedsättning i de yngsta åldersgrupperna, där andelen som får insatser har minskat. Samtidigt finns det tydliga skillnader i upplevelsen av stöd mellan olika boendeformer, där personer i boenden enligt SoL generellt är mindre nöjda och har lägre upplevelse av självbestämmande och trygghet jämfört med de i LSS-boenden.¹⁹⁷

Mottagarna av statlig assistansersättning har blivit färre, medan assistenttimmarna har blivit fler

Den statliga assistansersättningen är en socialförsäkringsförmån som regleras i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Den syftar till att personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar ska få

¹⁹⁵ Folkhälsomyndigheten (2024). *Hälsokonsekvenser av klimatförändring i Sverige*.

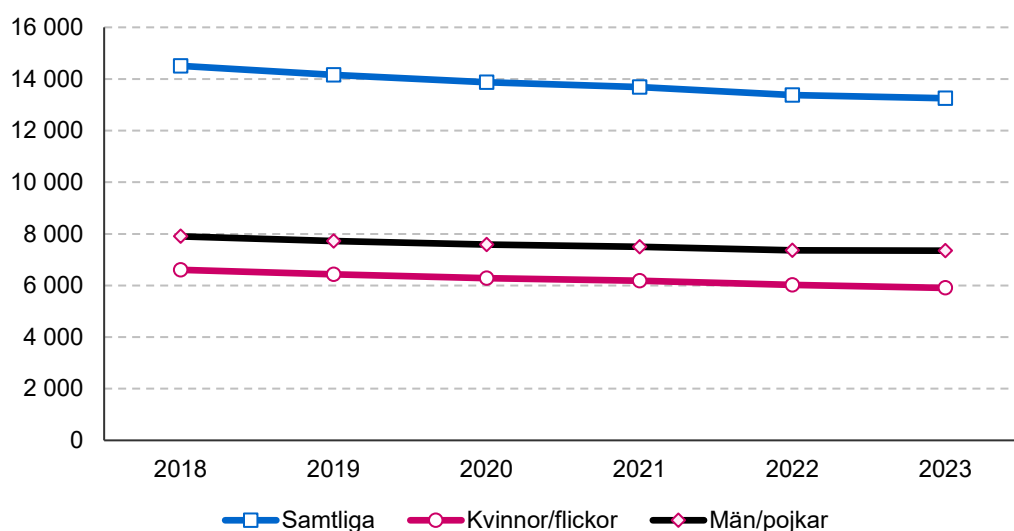
¹⁹⁶ Socialstyrelsen (2024). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2024*.

¹⁹⁷ Ibid.

jämlika levnadsvillkor och kunna vara delaktiga fullt ut i samhällslivet.¹⁹⁸ En person har rätt till assistansersättning om den behöver hjälp med grundläggande behov, såsom personlig hygien, andning och måltider, i minst 20 timmar per vecka i genomsnitt.

År 2023 fanns totalt 13 253 personer som var beviljade assistansersättning, vilket är en minskning från 14 508 personer år 2018. Det är en generell minskning som gäller för alla: flickor och pojkar, kvinnor och män. Minskningen sker trots att inflödet av nya mottagare ökar. Det beror enligt Försäkringskassan på att det är många som lämnar ersättningen. I de allra flesta fall är det vuxna personer som avlider.¹⁹⁹

Figur 23. Antal assistansberättigade. Kvinnor/flickor och män/pojkar. År 2018–2023.

Män och pojkar utgör 55 procent av mottagarna av assistansersättning, medan kvinnor och flickor utgör 45 procent. Detta mönster har varit stabilt över tid. Det genomsnittliga antalet beviljade timmar 2023 var 134 timmar per vecka, vilket är en ökning med 1 timme per vecka i jämförelse med 2022. Majoriteten av mottagarna är vuxna.

¹⁹⁸ För att få assistansersättning måste man tillhöra en av de tre personkretsarna i LSS: Personkrets 1: personer med intellektuell funktionsnedsättning, autism eller autismliknande tillstånd. Personkrets 2: Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder. Personkrets 3: personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder.

¹⁹⁹ Försäkringskassan (2024-05-17). *Indikatorer för att följa utvecklingen av assistansersättningen*. Diarienummer: FK 2024/002284.

Män är i större utsträckning mottagare av assistansersättning. Likaså har män i genomsnitt fler assistanstimmar i veckan än kvinnor. Orsakerna till de stora skillnaderna mellan könen är för närvarande okända.

Andelen avslag på nya ansökningar har minskat något, men det är fortfarande vanligt att personer inte kvalificerar sig på grund av att deras behov inte överstiger 20 timmar per vecka. För individer som inte kvalificerar sig för statlig assistansersättning erbjuder kommunerna stöd enligt LSS eller socialtjänstlagen (SoL). År 2023 var det uppskattningsvis 4 700 personer som erhöll personlig assistans från sin kommun.

Försäkringskassan har analyserat avslagen vid ansökan av assistansersättning. Analysen visar att andelen avslag har ökat under 2002–2022 från 27 procent till 77 procent. Utvecklingen av andelen avslag kan delvis förklaras av förändringar i tillämpningen av vad som ingår i grundläggande behov till följd av domar från Högsta förvaltningsdomstolen och lagändringar.²⁰⁰

Verksamheter och insatser inom LSS och SoL uppfattas olika av män och kvinnor

Varje år genomför landets kommuner en brukarundersökning av verksamheter och boenden som de driver inom LSS och SoL. I MFD:s uppföljning ingår undersökningens nyckeltal för *rätt stöd och hjälp, tydlig kommunikation, trygghet och trivsel* för de olika boendeformerna och verksamheterna. Syftet med att följa upp kommunernas insatser är att följa brukarnas möjligheter till självständighet och välmående inom LSS och SoL. Självständighet och välmående är viktiga aspekter för att skapa social välfärd och jämlika levnadsvillkor (se tabellbilagan avsnitt 7. Hälsa, folkhälsa och social välfärd).

Rätt stöd och hjälp

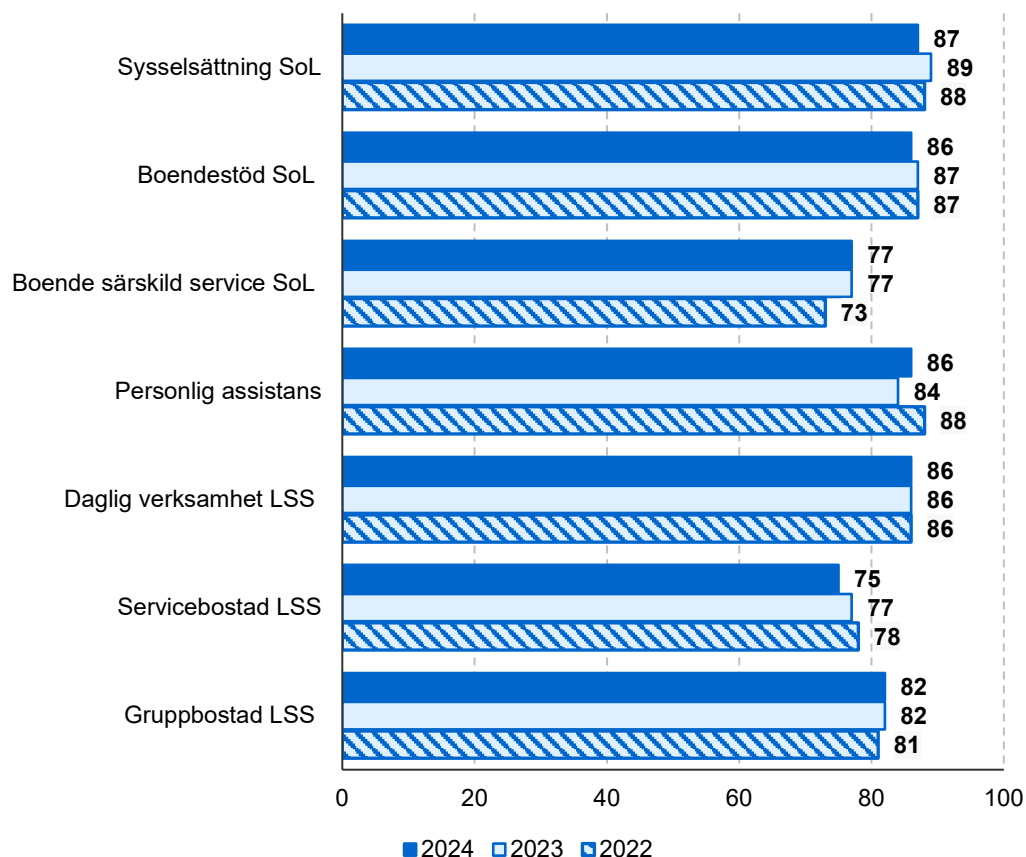
I kommunernas undersökning från 2024 har brukarna fått ta ställning till om de får den hjälp de vill ha i sin boendeform eller verksamhet. När det gäller områdena sysselsättning, boendestöd och daglig verksamhet uppgår mellan 86 och 89 procent av brukarna att de får den hjälp de vill ha. I områdena servicebostad och boende med särskild service är andelen brukare som upplever att de får det stöd de vill ha något lägre, 75 procent respektive 77 procent.²⁰¹

²⁰⁰ Försäkringskassan (2024). *Vilka får avslag på ansökan om assistansersättning?* Rapport 2024:1.

²⁰¹ Kolada (2024). *Brukarbedömning funktionsnedsättning*, [Jämföraren - Kolada](#) (Hämtad 2024-12-20).

När det gäller personlig assistans svarade 86 procent av brukarna att de var nöjda med den hjälp de fick från sina assistenter. Siffrorna visar på en svag förbättring sedan 2023.

Figur 24. Andel brukare som uppger att de får den hjälp de vill ha. År 2022–2024.

Källa: Kolada, Brukarbedömning funktionsnedsättning.

Män är generellt mer nöjda med stödet inom samtliga verksamheter jämfört med kvinnor. Undantaget är inom daglig verksamhet, där det inte syns några tydliga skillnader mellan könen.²⁰² Utvecklingen sedan 2022 är blandad, beroende på verksamhet. Inom gruppbofastad och bostad med särskild service har det skett en viss förbättring, medan utvecklingen inom sysselsättning, boendestöd och servicebostad har gått åt det negativa hållet. Dock bör resultaten tolkas med viss försiktighet då svarsfrekvensen hos kommunerna och verksamheterna kan variera mellan åren.²⁰³

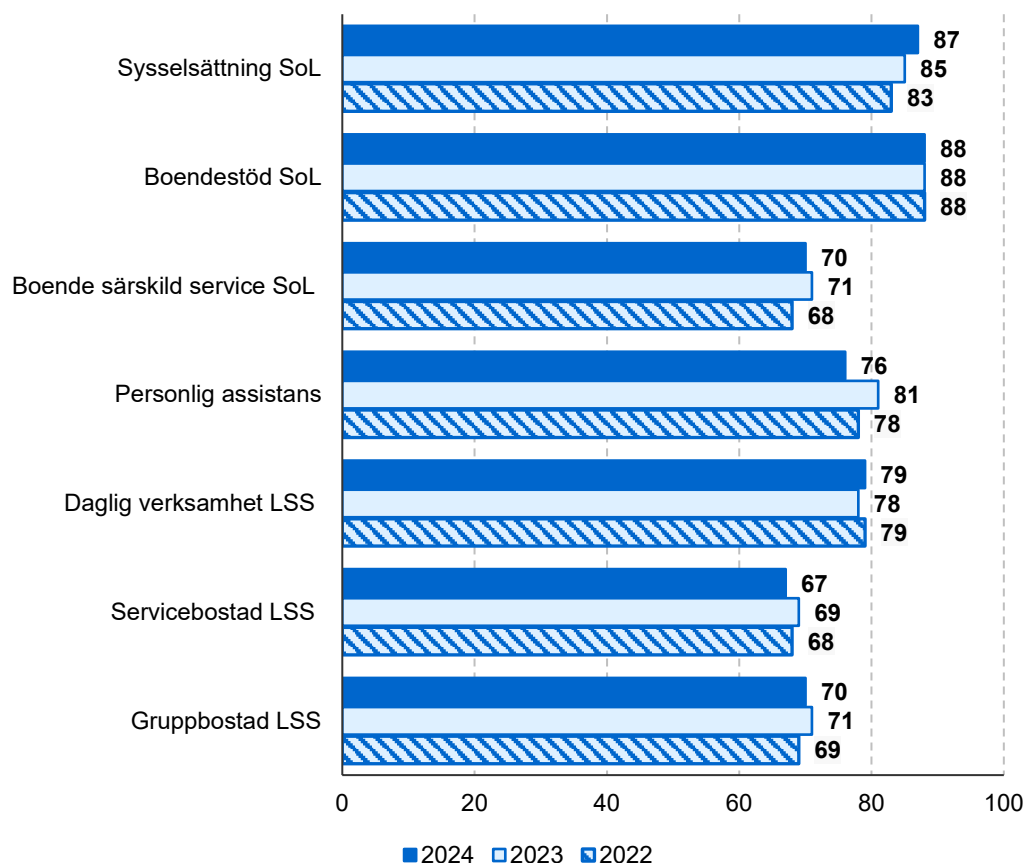
²⁰² Ibid.

²⁰³ Ibid.

Tydlig kommunikation

En grundläggande förutsättning för människors välmående och trygghet är att de kan kommunicera med andra. En viktig aspekt är att personalen inom olika verksamheter inom LSS och SoL kan prata på ett sätt som brukaren förstår.

Figur 25. Andel brukare som uppger att personalen pratar så att brukaren förstår. År 2022–2024.

Källa: Kolada, Brukarbedömning funktionsnedsättning.

Resultaten varierar stort mellan olika typer av insatser inom LSS och SoL. Under 2024 upplevde 88 respektive 87 procent av brukarna med insatserna boendestöd och sysselsättning att personalen pratar på ett sätt som de kan förstå. Däremot var det endast 67 procent respektive 70 procent av brukarna som upplevde att de kunde förstå personalen på servicebostäder och gruppbostäder.

Inom sysselsättning SoL finns det indikationer på att utvecklingen går i positiv riktning sedan 2022. Skillnaderna mellan könen är små för nästan samtliga verksamheter.²⁰⁴

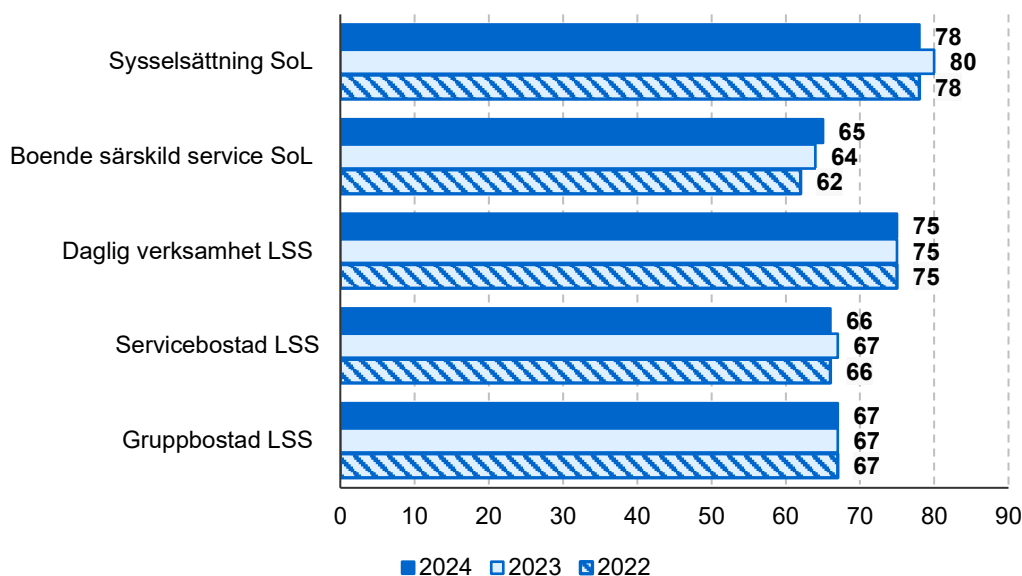
²⁰⁴ Ibid.

Trygghet

I undersökningen får brukarna även besvara frågan om de är rädda för något hemma, i sin dagliga verksamhet, respektive på sin sysselsättning. Resultatet varierar stort mellan olika verksamheter och boendeformer. Utvecklingen är i stort sett oförändrad sedan 2022, med undantag för insatsen boende med särskild service, där andelen som känner sig trygga har ökat svagt.

Under 2024 var det 78 procent av brukarna som svarade att de aldrig är rädda för något på sin sysselsättning. 75 procent av brukarna svarade att de är trygga i sin dagliga verksamhet.

Figur 26. Andel brukare som uppger att de aldrig är rädda för något hemma, i sin dagliga verksamhet respektive på sin sysselsättning. År 2022–2024.

Källa: Kolada, Brukarbedömning funktionsnedsättning.

Tryggheten är lägst inom insatsen bostad med särskild service, men det har skett en viss förbättring sedan 2022, från 62 procent till 65 procent. Inom denna verksamhet syns en väsentlig skillnad mellan könen. 2024 svarade 56 av kvinnorna att de aldrig känner sig rädda för något, medan motsvarande siffra bland män var 73 procent.²⁰⁵

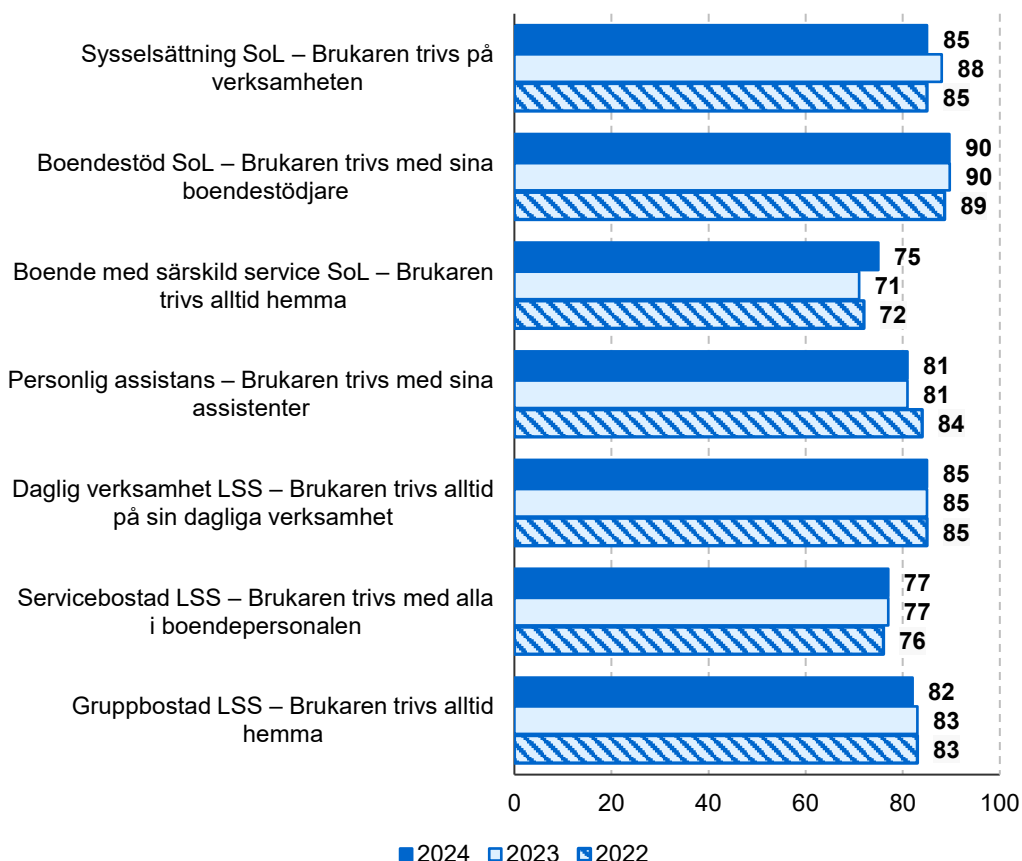
Trivsel

I undersökningen har brukarna fått besvara frågor som rör huruvida de trivs hemma, i sin verksamhet respektive med sina assistenter, boendepersonal eller boendestödjare. Under 2024 var det en övervägande andel av brukarna som

²⁰⁵ Ibid.

svarade att de trivs i sina respektive verksamheter, boendeformer eller med sin personal.

Figur 27. Andel brukare som trivs hemma, på sin verksamhet, med sina boendestödjare, personal eller assistenter. År 2022–2024.

Män känner sig i större utsträckning trygga i verksamheter och insatser inom LSS och SoL. Likaså trivs män generellt sett bättre än kvinnor i de olika boendeformerna gruppbofastad, servicebostad och boende med särskild service.

Endast servicebostäder och boende med särskild service har resultat som är lägre än 80 procent. Andelen brukare som trivs med sina verksamheter och insatser är i stort sett oförändrad sedan 2022.

Resultatet visar på skillnader mellan könen för flera av verksamheterna och insatserna. Män trivs generellt bättre än kvinnor i boendeformerna gruppbofastäder,

servicebostäder, boende med särskild service och med insatsen boendestöd inom SoL. Sysselsättning är den enda insatsen där kvinnor trivs bättre än män.²⁰⁶

IVO uppmärksammar brister och tvångsåtgärder i gruppboendestäder

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har under flera år uppmärksammat att personer med funktionsnedsättningar som bor på LSS-boenden utsätts för otillåtna tvångs- och begränsningsåtgärder. Under perioden 2022–2023 genomförde IVO därför en riktad tillsyn av gruppboendestäder för vuxna enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Tillsynen genomfördes över hela landet med ett särskilt fokus på användningen av tvångs- och begränsningsåtgärder.²⁰⁷ De viktigaste iakttagelserna var att 80 av 90 granskade gruppboendestäder hade brister. Ledning och personal i gruppboendestäderna använde arbetssätt och genomförde åtgärder som tvingade eller begränsade brukarna. Verksamheterna hade ofta arbetat länge på samma sätt och med samma metoder, vilket innebär att de under lång tid hade genomfört tvingande och begränsande åtgärder utan att överväga om det var korrekt eller nödvändigt.

I två tredjedelar av verksamheterna där IVO hade konstaterat brister förekom otillåtna tvångs- och begränsningsåtgärder, exempelvis kroppsligt ingrepp, begränsningar i rörelsefrihet, eller övervakning och avlyssning av brukare. Det förekom ofta flera olika typer av otillåtna åtgärder i en och samma gruppboendestad.

IVO beskriver att personer som bott länge i samma gruppboendestad kan ha vant sig vid hur det fungerar där, och inte känner till att det kan fungera på något annat sätt. Vid samtal med de boende uttryckte eller visade många att de är nöjda med sina boenden och med personalen. Det framkom samtidigt att de boende inte alltid hade förstått att de kan säga nej till personalens åtgärder, till exempel åtgärder som är tvingande eller begränsande. IVO konstaterar att alla brukare i gruppboendena inte får rätten att leva som andra. En anledning är att kommuner och privata aktörer ofta inte säkerställer att det finns tillräcklig kompetens hos ledning och personal. Tillsynen visar också att personalen inte alltid har kompetens eller förutsättningar att kommunicera med och förstå brukarna utifrån deras specifika funktionsnedsättningar.²⁰⁸

²⁰⁶ Ibid.

²⁰⁷ Inspektionen för vård och omsorg (2024). *Vad har IVO sett 2023? Iakttagelser och slutsatser om vårdens och omsorgens brister för verksamhetsåret 2023.*

²⁰⁸ Ibid.

Hälsa, folkhälsa och social välfärd: utveckling inom området

- **Självskattat allmänt hälsotillstånd (indikator):** Personer med funktionsnedsättning bedömer sitt allmänna hälsotillstånd generellt som sämre än övriga befolkningen. Situationen har dock förbättrats något sedan 2020. Kvinnor med funktionsnedsättning bedömer sitt hälsotillstånd som sämre än män med funktionsnedsättning.
- **Självskattad hälsa bland skolbarn (indikator):** Andelen som upplever att de har en mycket bra hälsa är lägre bland barn med funktionsnedsättning, jämfört med övriga barn.
- **Ej tillfredsställt vårdbehov och tandvårdsbehov (indikator):** Personer med funktionsnedsättning upplever i större utsträckning att de inte har fått sitt vårdbehov tillfredsställt under de senaste tolv månaderna, jämfört med övriga befolkningen. När det gäller tandvårdsbehov har personer med funktionsnedsättning i lägre utsträckning en tillfredsställande tandvård än övriga befolkningen. Utvecklingen är i stort sett oförändrad sedan 2022 för båda indikatorerna.
- **Skolbarns livsnöjdhet (indikator):** Barn med funktionsnedsättning i åldrarna 11, 13 och 15 år är i lägre utsträckning tillfreds med livet än övriga barn.
- **Övervägt att ta sitt liv (indikator):** Suicidrisken är högre för personer med funktionsnedsättning än för övriga befolkningen. Likaså är suicidförsök mer vanligt förekommande. Andelen som övervägt att ta sitt liv och andelen som försökt ta sitt liv har dock båda minskat något sedan 2022.
- **Antal beviljade assistenttimmar och per assistentberättigad (nyckeltal):** Mellan 2018 och 2023 har antalet mottagare som beviljas assistansersättning minskat. Samtidigt har antalet genomsnittliga assistenttimmar per brukare ökat. Det är fler män än kvinnor som får assistansersättning.
- **Brukarundersökning inom LSS och SoL (indikator):** När det gäller insatser och verksamheter inom LSS och SoL är resultaten i stort sett oförändrade sedan 2022. Inom vissa verksamheter har situationen utvecklats åt det positiva hållet, och inom andra har den försämrats. Det gäller alla fyra nyckeltal: andelen brukare som får rätt stöd, andelen som upplever att personalen kommunicerar på ett sätt som går att förstå, andelen brukare som är trygga hemma eller i sina verksamheter samt andelen brukare som trivs i sina respektive verksamheter, boendeformer eller med sin personal. Resultaten ska dock tolkas med viss försiktighet då svarsfrekvensen från kommuner och olika verksamheter varierar mycket mellan åren.

För detaljerad information se tabellbilagan avsnitt 7. Hälsa, folkhälsa och social välfärd.

3.8. Kultur och fritid

De nationella kulturpolitiska målen säger bland annat att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. Kultur- och fritidsaktiviteter lyfts också fram i de folkhälsopolitiska målen. Inom samhällsområdet Kultur och fritid ingår de strategiska myndigheterna Myndigheten för ungdoms- och samhällsfrågor, Riksantikvarieämbetet och Statens kulturråd.

Rättigheter enligt FN-konventionen

I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning står det att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra ska kunna delta i kulturlivet och få tillgång till verksamhet, utbud, produkter och platser. De ska även få möjlighet att utveckla och använda sin kreativa, artistiska och intellektuella förmåga. Personer med funktionsnedsättning ska också kunna delta i rekreations- och fritidsverksamhet och idrott, och ha tillgång till idrotts-, rekreations- och turistanläggningar. Barns rätt till fritid, kultur och lek lyfts även fram i barnkonventionen.

FN-kommittén rekommenderar Sverige att stärka tillgängligheten inom området kultur och fritid

I mars 2024 granskades Sveriges arbete med att genomföra FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I samband med det rekommenderade FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning bland annat att Sverige ska säkerställa att idrotts-, rekreations-, kultur- och fritidsverksamheter är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Kommittén rekommenderade även att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till kostnadsfri personlig assistans som ger dem möjlighet att idrotta och att delta i kulturella och sociala verksamheter. Arbetet med att genomföra rekommendationerna bör enligt kommittén ske i nära samråd med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem.

Förutsättningar för att delta i kulturlivet varierar

Kulturrådet har tidigare genomfört en enkätundersökning till kulturlivet för att undersöka hur personer med funktionsnedsättning kan besöka, delta i eller arbeta inom kulturlivet. De konstaterade att flera hinder kvarstår inom kultursektorn för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta, både som utövare och som besökare eller publik. Resultaten tyder även på att det finns skillnader i vilka

möjligheter man har att delta i kulturaktiviteter, beroende på var i landet man bor. I resultaten framgår att det finns variationer i exempelvis graden av tillgänglighet, och i vilka insatser som görs utifrån olika konstområden, kommuntyper och samhällssektorer. Kulturrådet uppmärksammade även att sämre privatekonomi och bristfälliga transporter kan vara hinder för besökare och deltagare.²⁰⁹

Enligt LSS-lagstiftningen ingår det i kommunens uppdrag att det allmänna fritids- och kulturutbudet ska vara tillgängligt för personer som omfattas av LSS. Enligt socialtjänstlagen lämnas försörjningsstöd för skäligena kostnader för bland annat lek och fritid samt ledsagning för att exempel besöka vänner, delta i kulturlivet eller promenera.²¹⁰

Viktiga förutsättningar för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i aktiviteter

Myndigheten för delaktighet har tidigare beskrivit i sin uppföljning av funktionshinderspolitiken²¹¹ att det finns mycket som samhällets aktörer behöver arbeta med för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter på lika villkor som befolkningen i övrigt. Exempelvis behöver det finnas

- kännedom och kunskap om målgruppens förutsättningar och behov
- fysiskt och kognitivt tillgängliga lokaler och aktiviteter
- tillgång till tillgängliga transporter till och från aktiviteter
- tillgång till individuella stöd.

Konsekvenserna av ett inaktivt liv kan bli stora: personer med intellektuell funktionsnedsättning dör 15–20 år tidigare än andra, ofta på grund av välfärdssjukdomar som hade kunnat förebyggas.²¹²

²⁰⁹ Statens kulturråd (2023). *Tillgängligt kulturliv. Kulturorganisationers arbete med tillgänglighet.*

²¹⁰ Myndigheten för delaktighet (2021-06-01). *Aktiv fritid – varför och hur?* [Aktiv fritid – varför och hur? - MFD](#) (Hämtad 2025-03-12).

²¹¹ Myndigheten för delaktighet (2024). *Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2023 – Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken.* Nummer 2024:10. Stockholm.

²¹² SOU 2023:29. Slutbetänkande av Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet. *Varje rörelse räknas – hur skapar vi ett samhälle som främjar fysisk aktivitet?* Stockholm 2023.

Lokaler för kultur- och fritidsaktiviteter har brister i tillgängligheten

Att utgå från principen om universell utformning vid planering och upphandling möjliggör att tillgänglighetsperspektivet är med från start vid utformning av nya lokaler som exempelvis kulturhus, idrottshallar eller andra samlingslokaler. Genom att göra rätt från början minskar behovet av individuella lösningar och anpassningar i efterhand.²¹³

Likt tidigare år²¹⁴ visar årets uppföljning att lokaler för kultur och fritidsaktiviteter har brister i tillgängligheten. Exempelvis konstaterar Kulturrådet i en rapport²¹⁵ att det inte alltid finns tillräckligt god tillgänglighet i mindre musiklokaler runt om i Sverige. Detta innebär hinder för personer med funktionsnedsättning för att få tillgång till scener och utbud. En tidigare undersökning visar att aktörer som äger eller långtidshyr sina lokaler tenderar att ha större brister i tillgänglighet än aktörer som korttidshyr lokaler. Tidigare studier visar att kulturaktörer i första hand gör tillgänglighetsanpassningar för publiken, men att det är ovanligare med sådana anpassningar för konstnärer och annan personal.²¹⁶

En annan typ av lokaler för kulturaktiviteter är bibliotek. Kulturrådet har tidigare konstaterat²¹⁷ att folkbiblioteken tillsammans med kommunala museer är de aktörer som mest aktivt främjar tillgänglighet i kultursektorn. Det handlar om tillgängligheten i lokaler, hjälpmedel, kapacitet och om utbudet av riktade evenemang för målgrupperna, men också om verksamhetsutveckling med fokus på tillgänglighet och inkludering. Men tillgänglighet på bibliotek för personer med kognitiv funktionsnedsättning kan däremot vara sämre. Kulturrådet har identifierat att de vanligaste problemen med kognitiv tillgänglighet på bibliotek, enligt personal och besökare, är biblioteksmiljöernas överflöd av visuella intryck, ljudintryck och information samt bristande ljusmiljöer.²¹⁸

²¹³ Myndigheten för delaktighet (2021-06-01). *Aktiv fritid – varför och hur?* [Aktiv fritid – varför och hur? - MFD](#) (Hämtad 2025-03-12).

²¹⁴ Myndigheten för delaktighet (2024). *Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2023. Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken*. Nr 2024:10. Stockholm.

²¹⁵ Kulturrådet (2024). *Tillgången till musikscener. Kartläggning av musikområdets förutsättningar*. Stockholm.

²¹⁶ Statens kulturråd (2023). *Tillgängligt kulturliv. Kulturorganisationers arbete med tillgänglighet*.

²¹⁷ Kulturrådet (2023). *Tillgängligt kulturliv. Kulturorganisationers arbete med funktionshindersfrågor*. Stockholm.

²¹⁸ Kulturrådet (2024). *Stärkt kapacitet. Redovisning av bidraget Stärkta bibliotek 2021–2023*. Stockholm.

Begränsade transportmöjligheter kan bidra till ojämlik tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter

För att kultur- eller fritidsaktivitet ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning är universell utformning en viktig princip att utgå ifrån, vilket även gäller utformningen av den omgivande infrastrukturen, så som exempelvis tillgängliga transportmöjligheter.

Tidigare studier visar att begränsade transportmöjligheter är ett hinder för att erbjuda ett tillgängligt kulturutbud.²¹⁹ Transportmöjligheter påverkar även möjligheten till naturupplevelser och friluftsliv. Under 2024 svarade 67 procent i undersökningspanelen Rivkraft²²⁰ att de önskar att de var ute i naturen mer än vad de är idag. I undersökningen framgår att faktorer som är viktiga för att kunna vara ute i naturen bland annat är närhet till naturområden, tillgänglighet med kollektivtrafik eller bil och tillgänglig information om området. Även tillgänglighetsanpassningar är viktigt, såsom att det är anpassat för rullstol, att det finns ledstråk och att man kan få tillgång till personligt stöd. Flera av de svarande poängterar att tillgång till fritidshjälpmedel är en viktig faktor:²²¹

Att jag har de hjälpmedel jag behöver vilket inte är fallet idag. Tyvärr är att vara ute en fritidsaktivitet och jag får själv bekosta dessa vilket jag inte har råd till.

Att förskrivare förstår hur viktigt det är att kunna ta sig ut i naturen.

Tillgång till fritidshjälpmedel en förutsättning för en aktiv fritid

För en del personer är individuellt stöd nödvändigt för att få tillgång till en aktiv fritid. Det kan exempelvis handla om att få tillgång till hjälpmedel, ledsagning, färdtjänst och personlig assistans. Individuella stöd och lösningar är till för att ge oberoende, självbestämmande och självständighet hos individen och möjliggöra delaktighet i samhället.²²²

²¹⁹ Ibid.

²²⁰ I MFD:s självrekryterande undersökningspanel Rivkraft deltar över 2 300 personer. Alla som är 18 år eller äldre och har en eller flera funktionsnedsättningar kan anmäla sig till panelen.

²²¹ Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 43.

²²² Proposition 2016/17:188. *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolicen*. Socialdepartementet.

I en tidigare rapport²²³ konstaterade MFD att en av tre med funktionsnedsättning har behov av fritidshjälpmedel för att kunna göra det de vill på fritiden. Detta lyfter även Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet fram.²²⁴ Kommittén beskriver att en bättre tillgång till hjälpmedel och fritidshjälpmedel är avgörande för att minska ojämlikhet och öka den fysiska och psykiska hälsan hos personer med funktionsnedsättning. I dagsläget är det få regioner som förskriver fritidshjälpmedel. Om den enskilde behöver köpa dessa hjälpmedel på egen hand är kostnaderna ofta höga. Det slår särskilt mot växande barn, som kan behöva ny utrustning varje år, och mot socioekonomiskt utsatta grupper. Mot denna bakgrund föreslår kommittén att en definition av begreppet hjälpmedel ska införas i hälso- och sjukvårdslagen. En sådan definition skulle enligt kommittén bland annat tydliggöra att hjälpmedel för att kunna delta i vardagliga fritidssysselsättningar som utförs i hemmet och närmiljön ingår i hälso- och sjukvårdens ansvar.²²⁵

Bristande tillgång till individuella stöd kan försvåra delaktighet

Ledsagarservice är en annan form av stöd som syftar till att underlätta för personer med omfattande funktionsnedsättningar att delta i samhällslivet, till exempel besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter, eller i kulturlivet.

En lägesrapport från Socialstyrelsen visar att ledsagarservice, tillsammans med korttidsvistelse och kontaktperson, är LSS-insatser som har minskat sedan andra halvan av 2010-talet. Socialstyrelsen understryker att myndigheten inte fått några signaler om att behovet av insatserna skulle ha minskat. Lägesrapporten visar att kommunala riktlinjer ofta innehåller begränsningar för att bevilja ledsagarservice, till exempel en nedre åldersgräns, begränsning av antalet timmar per månad, begränsning av vilka aktiviteter som insatsen kan användas till eller geografiska begränsningar. Det är också relativt vanligt att ledsagarservice inte beviljas personer som bor i boenden för vuxna enligt LSS.²²⁶

²²³ Myndigheten för delaktighet (2020). *Aktiv fritid – redovisning av ett regeringsuppdrag om att kartlägga lokala och regionala satsningar samt tillgången till fritidshjälpmedel*. Nr 2020:6. Sundbyberg.

²²⁴ SOU 2023:29. Slutbetänkande av Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet. *Varje rörelse räknas – hur skapar vi ett samhälle som främjar fysisk aktivitet?* Stockholm 2023.

²²⁵ Ibid.

²²⁶ Socialstyrelsen (2024). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2024*.

I en enkätundersökning som undersökningspanelen Rivkraft²²⁷ svarade på under 2024 uppgav 19 procent att personligt stöd, exempelvis av ledsagare, boendestödjare, assistenter, anhöriga eller vänner, är viktigt för dem för att de ska kunna vara ute i naturen.²²⁸

Då ledsagarservice enligt LSS inte längre ges för synskadade har min möjlighet att komma ut i naturen minskats drastiskt. Genom att man dessutom får ledsagning via SoL blir det dessutom en kostnad för ledsagningen.

I en rapport från Institutet för mänskliga rättigheter vittnar personer med funktionsnedsättning om hur indraget stöd påverkar livet och även möjligheterna att fylla det med meningsfullt innehåll:²²⁹

²²⁷ I MFD:s självrekryterande undersökningspanel Rivkraft deltar över 2 300 personer.

Alla som är 18 år eller äldre och har en eller flera funktionsnedsättningar kan anmäla sig till panelen.

²²⁸ Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 43.

²²⁹ Institutet för mänskliga rättigheter (2024). *Allt ifrågasätts. Kunskap om och upplevelser av mänskliga rättigheter hos personer med funktionsnedsättning i Sverige 2023.*

Jag har fått avslag från personliga assistans efter att jag har i 22 år tillhört personkrets tre och helt plötsligt så gör jag inte det längre vilket förbryllar mig eftersom jag har DNA-fel som gör att musklerna inte fungerar och jag lever ständigt med smärta kramper och behöver hjälp i alla moment i grundläggande behov. När man får ett nej så slår de undan benen på mig och gör så att man funderar på om man ska ta sitt liv så allvarligt är det för sitta hemma (...) när man är 50 är inget liv. Jag kan inte åka och träffa vänner jag kan inte hålla på med mina hobbies jag kan inte göra den träning som jag behöver göra jag kan absolut inte göra nånting jag får sitta där dom satt mig och sen ska jag kissa bajsä äta sova på de tider som är bestämt och hur länge det få ta. Det finns inget utrymme till fritid som ger glädje speciellt om man lever ensam som jag gör nu.

Kvinna, 45–54 år, rörelsenedsättning

Ekonomisk ojämlikhet bidrar till barnens hälsoklyfta

Ekonomiska förutsättningar är en viktig faktor för en aktiv fritid. Personer med funktionsnedsättning har generellt sett sämre ekonomi än befolkningen i övrigt. En sämre ekonomi påverkar inte bara de vuxna i en familj utan också barnen och deras möjlighet till en aktiv fritid. I en rapport konstaterar Generation Pep att andelen barn som går på en fysisk aktivitet på fritiden ökar med vårdnadshavarens inkomst. Det är fem av tio barn till vårdnadshavare med låg inkomst som går på en fysisk aktivitet, jämfört med åtta av tio barn till vårdnadshavare med hög inkomst.²³⁰ En forskningsrapport i Riksidrottsförbundets FoU-serie konstaterar att kostnader inom föreningsidrotten i allt högre grad överförs till barn och ungdomar. Föräldrarna förväntas inte bara betala de regelbundna medlemsavgifterna, utan också ta ställning till och betala extra kostnader som uppstår. Det riskerar att skapa en barriär för deltagande, särskilt för familjer med begränsade ekonomiska resurser.²³¹ I en annan forskningsrapport ur samma serie

²³⁰ Generation Pep (2024). *Pep-Rapporten 2024. Ekonomisk ojämlikhet bidrar till barnens hälsoklyftor*.

²³¹ Riksidrottsförbundet (2024). *Barn- och ungdomsidrottens prislapp: Vem bär ansvaret? En studie av ansvaret för kostnadsutvecklingen för barn och ungdomar att idrotta i förening 2009 till 2023*. Riksidrottsförbundets FoU-serie, 2024:6.

konstateras att det har blivit nästan dubbelt så dyrt att idrotta i en förening år 2023 jämfört med för 20 år sedan.²³²

Under 2024 presenterade regeringen fritidskortet som är en reform för att främja barns och ungas deltagande i fritidsaktiviteter. Förslaget innebär att det ska finnas två olika kort: Ett allmänt fritidskort om 500 kronor per år och barn, och ett särskilt fritidskort om 2 000 kronor per år och barn. Barn mellan 8 och 16 år ska kunna ta del av fritidskortet som enligt förslaget ska vara möjligt att ansöka om senast från och med den 1 oktober 2025.²³³ I samband med förslaget framhöll Funktionsrätt Sverige att det för barn med funktionsnedsättningar finns många hinder, utöver de ekonomiska, som är avgörande för möjligheten att kunna delta i fritidsaktiviteter. Exempelvis idrottsanläggningar som inte är tillgängliga, brister i föreningars kunskap att bemöta behoven hos barn med olika funktionsnedsättningar och brister i färdtjänst.²³⁴ Myndigheten för delaktighet (MFD) har ställt sig positivt till förslaget och till att fritidskortet särskilt ska stötta barn och unga i socioekonomiskt utsatta hushåll, samt barn och unga med funktionsnedsättning. MFD har dock understrukt vikten av att ansökningsprocessen är tillgängligt utformad.²³⁵

Barn med funktionsnedsättning idrottar i lägre utsträckning

De ojämlika förutsättningarna för personer med och utan funktionsnedsättning återspeglas i den nationella statistiken över levnadsvillkor för såväl barn som vuxna.

I åldersgruppen 12–18 år idrottar barn med funktionsnedsättning i lägre utsträckning än barn i övriga befolkningen, det visar SCB:s undersökning av levnadsförhållanden för barn.²³⁶ Andelen barn med funktionsnedsättning som idrottar i förening eller klubb minst en gång i veckan är 47 procent, jämfört med 59 procent bland övriga jämnåriga. Det är färre flickor än pojkar med funktionsnedsättning som idrottar minst en gång i veckan, 44 procent jämfört med 48 procent. Samma tendens syns bland deras jämnåriga i den övriga befolkningen:

²³² Riksidrottsförbundet (2024). *Smakar det så kostar det. Om föräldrars kostnader för barnens idrott*. Riksidrottsförbundets FoU-serie, 2024:5.

²³³ Regeringen (2024-10-09). *Frågor och svar om fritidskortet*, [Frågor och svar om fritidskortet - Regeringen.se](#) (Hämtad 2015-02-06).

²³⁴ Heja Olika (2024-10-15). *Nytt fritidskort har brister för barn med funktionsnedsättning*, ["Nytt fritidskort har brister för barn med funktionsnedsättning"](#) (Hämtad 2025-02-06).

²³⁵ Myndigheten för delaktighet (2024). *Yttrande över promemorian Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)*. Dnr 2024/0341.

²³⁶ Statistiska centralbyrån (2024). *Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning*. Örebro. Rapport 2024:6.

Där är det 55 procent av flickorna, jämfört med 63 procent av pojkarna. Utöver att idrotta i förening eller klubb kan man träna på andra sätt. Exempel på detta är att jogga, gå på gym eller spela fotboll med kompisarna minst en gång i veckan. Bland barn med funktionsnedsättning är det 75 procent som gör detta och bland jämnåriga barn i den övriga befolkningen är det 83 procent.²³⁷

Samtidigt visar siffror från den senaste mätningen i studien Skolbarns hälsovanor att andelen skolbarn i ordinarie grundskola som tränar minst fyra gånger i veckan är ungefär densamma bland barn med och utan funktionsnedsättning.²³⁸

Det finns andra typer av aktiviteter än idrott, där SCB:s mätning inte visar någon skillnad i deltagande mellan barn med funktionsnedsättning och övriga jämnåriga barn. Det rör aktiviteter som till exempel scouterna, teater eller musikskola. Där finns det inte heller någon skillnad mellan flickor och pojkar. Det är drygt 20 procent som deltar i denna typ av aktiviteter.²³⁹

Kulturskolor erbjuder riktade aktiviteter till barn med funktionsnedsättning

Kulturrådet beskriver i sin uppföljning av kulturskolan²⁴⁰ att kommunal kultur- eller musikskola fanns i 286 av landets 290 kommuner under 2023. Rapporten visar att 6–19-åringar med högutbildade föräldrar och/eller som bor i områdestyper med goda eller mycket goda socioekonomiska förutsättningar är överrepresenterade i kulturskolans kurser. Barn och unga med utländsk bakgrund, som är födda utomlands eller som är nyinvandrade är, liksom boende i områdestyper med socioekonomiska utmaningar, underrepresenterade i kulturskolan. En stor del av kulturskolans öppna verksamhet riktar sig dock till nya målgrupper, och inte minst underrepresenterade grupper, såsom barn och unga som bor i områden med socioekonomiska utmaningar.

Av de svarande kommunerna erbjöd 77 procent någon form av riktad verksamhet till en specifik målgrupp. Vanligast var att ordna sådan verksamhet till barn och unga med funktionsnedsättning (52 procent), 38 procent hade riktade kurser till barn och unga på landsbygden och lika stor andel hade riktad verksamhet till socioekonomiskt utsatta barn.

²³⁷ Ibid.

²³⁸ Folkhälsomyndigheten (2023). *Barn med funktionsnedsättning – livsvillkor, levnadsvanor och hälsa. Resultat från studien Skolbarns hälsovanor 2021/22*. Artikelnummer: 23250.

²³⁹ Statistiska centralbyrån (2024). *Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning*. Örebro. Rapport 2024:6.

²⁴⁰ Statens kulturråd (2024). *Kulturskolan i siffror. Sammanfattning av statistik 2023*.

Barn med funktionsnedsättning gör kulturella besök i lägre utsträckning

SCB:s undersökning av levnadsförhållanden visar att färre barn med funktionsnedsättning deltar i kulturella besök i jämförelse med övriga jämnåriga. När det gäller biblioteksbesök är skillnaderna som tydligast bland flickor: 57 procent av flickor med funktionsnedsättning har varit på biblioteket det senaste halvåret jämfört med 65 procent av övriga jämnåriga flickor. Det är dock vanligare att flickor gör kulturella besök jämfört med jämnåriga pojkar. Endast 50 procent av pojkarna med funktionsnedsättning uppger att de besökt ett bibliotek under det senaste halvåret.²⁴¹

Alla vuxna har inte råd med en fritidsaktivitet

Att personer med funktionsnedsättning generellt sett har en sämre ekonomi än befolkningen i övrigt återspeglas i möjligheten att delta i fritidsaktiviteter. I SCB:s undersökning av levnadsförhållanden 2023, som gäller hela befolkningen över 16 år, uppger 14 procent av personer med funktionsnedsättning att de inte har råd att delta i en fritids- eller nöjesaktivitet utanför hemmet som kostar pengar. Det kan jämföras med 7 procent av befolkningen i övrigt. Sedan 2022 har andelen som inte har råd att delta i en fritidsaktivitet ökat något totalt sett. För personer med funktionsnedsättning ligger förändringen inom felmarginalen, medan den för personer utan funktionsnedsättning är statistiskt säkerställd. På grund av en förändring i insamlingsmetoden går siffrorna inte att jämföra med tidigare år.²⁴²
²⁴³

De största skillnaderna mellan personer med och utan funktionsnedsättning finns i åldersgruppen 30–64 år. I denna åldersgrupp uppger 22 procent av personer med funktionsnedsättning att de inte har råd att delta i en fritidsaktivitet, jämfört med 9 procent av befolkningen i övrigt. Det är främst kvinnor med funktionsnedsättning som uppger att de inte har råd (se tabellbilagan avsnitt 8, Kultur och fritid).²⁴⁴

²⁴¹ Statistiska centralbyrån (2024). *Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning*. Örebro. Rapport 2024:6.

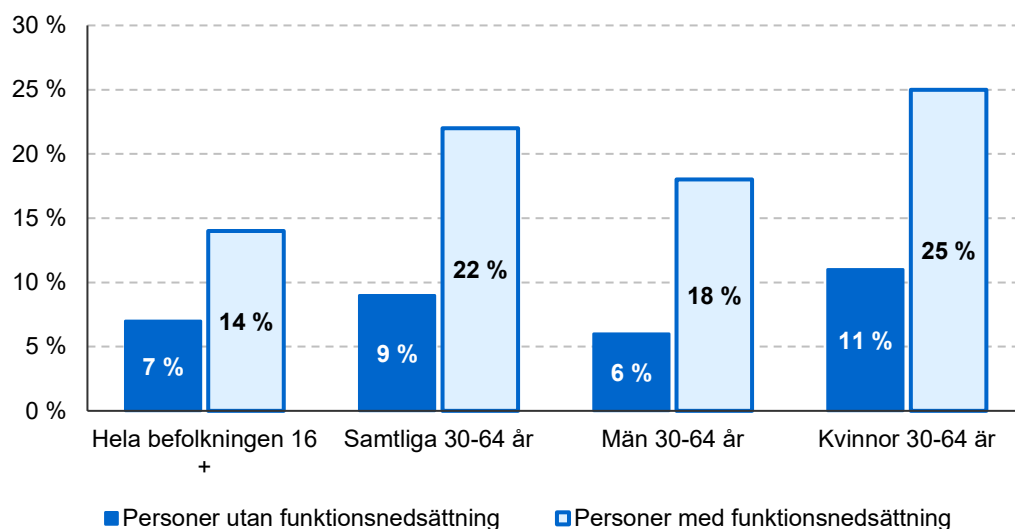
²⁴² Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

²⁴³ Statistiska centralbyrån (2023). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2022*.

²⁴⁴ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

En fjärdedel av kvinnor i åldern 30–64 som har en funktionsnedsättning uppger att de inte har råd att ägna sig åt en fritids- eller nöjesaktivitet utanför hemmet.

Figur 28. Andel som inte har råd att delta i en fritidsaktivitet, hela befolkningen, åldersgruppen 30–64 år, samt samma åldersgrupp fördelad på män och kvinnor. År 2023.

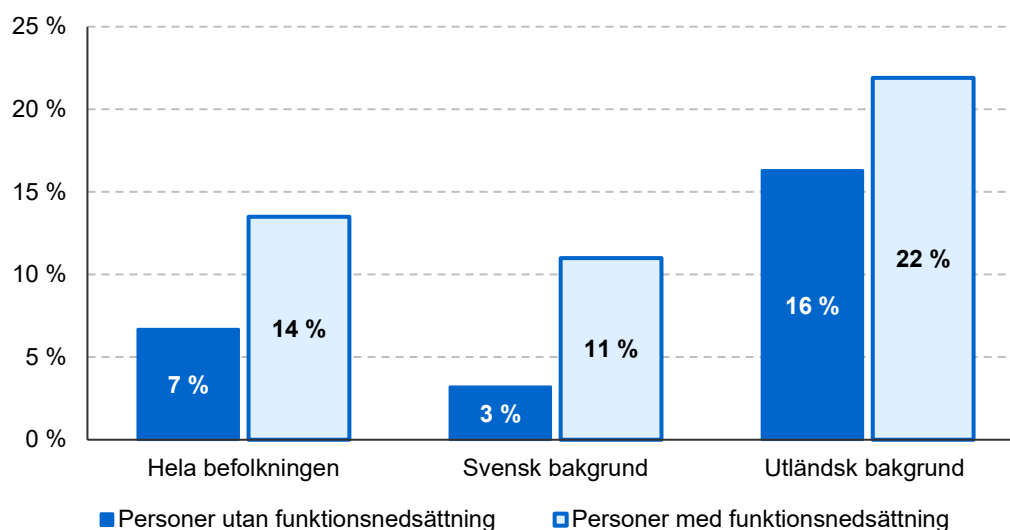
Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Även människors bakgrund påverkar om de har råd att delta i en fritidsaktivitet eller inte. Skillnaden mellan de som har svensk bakgrund och ingen funktionsnedsättning och de som har utländsk bakgrund och funktionsnedsättning är stor: Det är 3 procent respektive 22 procent som inte har råd att delta i en fritidsaktivitet.²⁴⁵ Samtliga förändringar från 2022 ligger inom felmarginalen (se tabellbilagan avsnitt 8, Kultur och fritid).

En femtedel av personer med funktionsnedsättning som har utländsk bakgrund uppger att de inte har råd att ägna sig åt en fritids- eller nöjesaktivitet utanför hemmet.

²⁴⁵ Ibid.

Figur 29. Andel som inte har råd att delta i en fritidsaktivitet, hela befolkningen samt fördelat på bakgrund. År 2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Ojämnt deltagande i fritidsaktiviteter

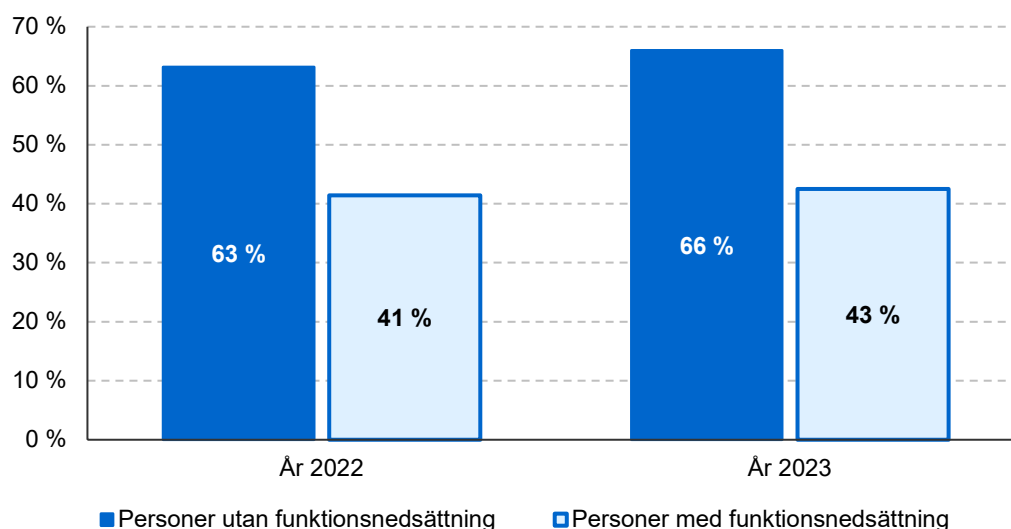
Mellan åren 2021 och 2022 ökade skillnaden mellan personer med och utan funktionsnedsättning som regelbundet ägnar sig åt en fritidsaktivitet utanför hemmet som kostar pengar.²⁴⁶ Den klyftan kvarstår i mätningen 2023. Andelen personer med funktionsnedsättning från 16 år och uppåt som uppger att de regelbundet ägnar sig åt en fritidsaktivitet utanför hemmet som kostar pengar är 43 procent, jämfört med 66 procent av befolkningen i övrigt.

För befolkningen i övrigt innebär det en liten ökning från tidigare 63 procent 2022, för personer med funktionsnedsättning ligger ökningen från 41 procent 2022 inom felmarginalen (se tabellbilagan avsnitt 8, Kultur och fritid).²⁴⁷

²⁴⁶ Myndigheten för delaktighet (2024). *Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2023. Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken*. Nr 2024:10. Stockholm.

²⁴⁷ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

Figur 30. Andel som regelbundet ägnar sig åt någon fritidsaktivitet utanför hemmet som kostar pengar. År 2022–2023.

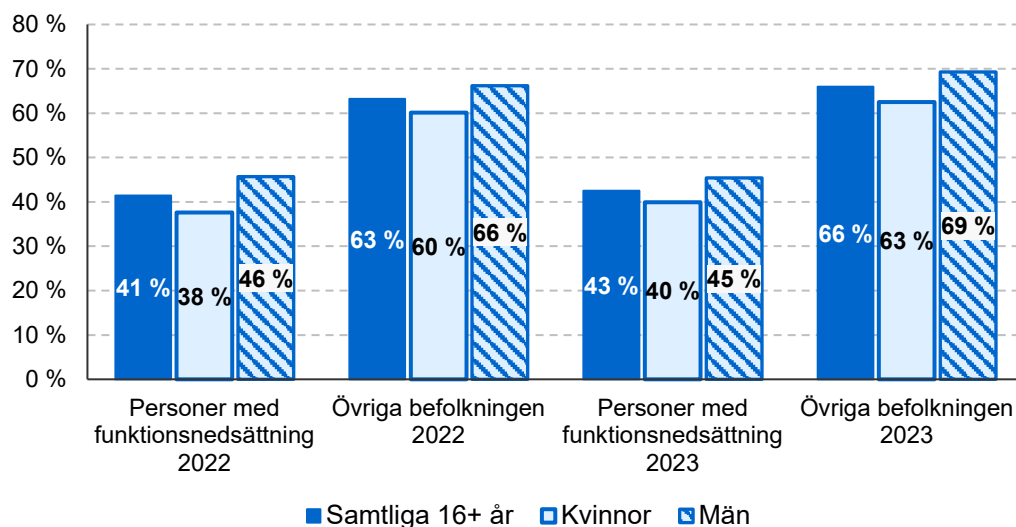
Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

När kön och funktionsnedsättning läggs samman blir skillnaderna ännu större. År 2023 svarade cirka 69 procent av männen utan funktionsnedsättning att de regelbundet ägnar sig åt en fritidsaktivitet utanför hemmet som kostar pengar, att jämföra med cirka 40 procent av kvinnorna med funktionsnedsättning (se tabellbilagan avsnitt 8, Kultur och fritid).²⁴⁸

Skillnaden mellan män utan funktionsnedsättning och kvinnor med funktionsnedsättning som uppger att de deltar i en fritidsaktivitet utanför hemmet som kostar pengar är stor, 69 jämfört med 40 procent.

²⁴⁸ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

Figur 31. Andel av personer med och utan funktionsnedsättning som regelbundet ägnar sig åt någon fritidsaktivitet utanför hemmet som kostar pengar, fördelat på kön och år. År 2022–2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Vuxna med funktionsnedsättning motionerar i lägre utsträckning

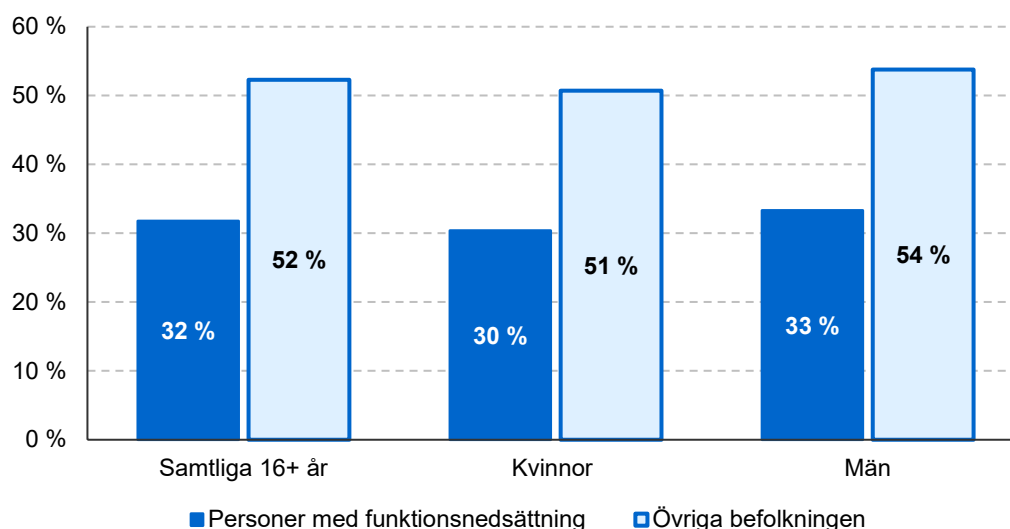
När det gäller regelbunden motion syns skillnader både mellan personer med och utan funktionsnedsättning och mellan könen. År 2023 uppgav 32 procent av personer med funktionsnedsättning från 16 år och uppåt att de idrottat eller motionerat ungefär varje vecka de senaste 12 månaderna. Motsvarande siffra för den övriga befolkningen var 52 procent. Skillnaderna mot mätningen 2022 ligger inom felmarginalen.²⁴⁹ Precis som för deltagande i fritidsaktiviteter syns en ännu större skillnad när kön och funktionsnedsättning läggs samman: 30 procent av kvinnorna med funktionsnedsättning uppgav att de idrottat eller motionerar ungefär varje vecka, att jämföra med 54 procent av männen i den övriga befolkningen (se tabellbilagan avsnitt 8, Kultur och fritid).^{250 251}

²⁴⁹ På grund av en förändring i insamlingsmetoden går det inte att jämföra siffrorna med åren före 2022.

²⁵⁰ Statistiska centralbyrån (2023). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)* 2022.

²⁵¹ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)* 2023.

Figur 32. Andel som har idrottat eller motionerat ungefär varje vecka de senaste 12 månaderna. År 2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Den nationella statistiken visar även att skillnaden mellan personer med funktionsnedsättning och övriga befolkningen är stor avseende att vara ute i naturen. Under 2023 uppgav 70 procent av personer med funktionsnedsättning att de varit ute i skog och mark minst en gång de senaste 12 månaderna, jämfört med 89 procent av den övriga befolkningen. Personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade bland dem som inte har varit ute i skog och mark någon gång under de senaste 12 månaderna.²⁵²

Effekter av pandemin och förändringar inom idrotten

Centrum för idrottsforskning beskriver att antalet deltagartillfällen i Svenska Parasporthörsbundet 2022 var 36 procent lägre än 2019. Mellan 2021–2022 skedde en viss uppgång, efter en kraftig nedgång under pandemin. Idrottsrörelsen genomgår dock en process där Svenska Parasporthörsbundets idrotter ska inkluderas i andra specialidrottsförbund, vilket på sikt innebär en naturlig minskning av deltagartillfällen för förbundet.²⁵³ Under 2024 beslutade regeringen att Sveriges Riksidrottsförbund ska redovisa arbetet med att öka integreringen av personer med funktionsnedsättning i idrotten. Regeringen har även beslutat att ett

²⁵² Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

²⁵³ Centrum för idrottsforskning (2024). *Statens stöd till idrotten – uppföljning 2023*. 2024:1.

särskilt fokus ska läggas på insatser för personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.²⁵⁴

²⁵⁴ Regeringskansliet (2024-12-18). *Regeringen vill motverka tidig selektering inom idrotten och skapa plats för fler*, [Regeringen vill motverka tidig selektering inom idrotten och skapa plats för fler - Regeringen.se](#) (Hämtad 2025-01-17).

Kultur och fritid: utveckling inom området

- **Har inte råd att delta i en fritidsaktivitet (indikator):** Likt tidigare mätning uppger personer med funktionsnedsättning i högre utsträckning än befolkningen i övrigt att de inte har råd att delta i en fritidsaktivitet. I jämförelse med 2022 har andelen som inte har råd att delta i en fritidsaktivitet ökat något i den övriga befolkningen. Samma tendens finns för personer med funktionsnedsättning, men där ligger dock ökningen inom felmarginalen.
- **Deltar regelbundet i en fritidsaktivitet (indikator):** Personer med funktionsnedsättning uppger i lägre grad att de regelbundet deltar i en fritidsaktivitet jämfört med befolkningen i övrigt. Sedan 2021 har andelen som deltar i en fritidsaktivitet ökat inom båda grupper, men främst för övriga befolkningen vilket innebär att skillnaderna mellan personer med och utan funktionsnedsättning har ökat.
- **Idrottat eller motionerat varje vecka (indikator):** Andelen personer med funktionsnedsättning som motionerar eller idrottar ungefär en gång i veckan är lägre jämfört med befolkningen i övrigt. Skillnaderna mot mätningen 2022 ligger inom felmarginalen.
- **Antal träningstillfällen utanför skoltid (indikator):** Andelen skolbarn i ordinarie grundskola som tränar minst fyra gånger i veckan är ungefär densamma bland barn med och utan funktionsnedsättning, enligt den senaste mätningen från Skolbarns hälsovanor 2021/2022.

För detaljerad information se tabellbilagan avsnitt 8, Kultur och fritid.

3.9. Demokratisk delaktighet

Demokratisk delaktighet handlar om rätten att rösta i offentliga val, möjligheten att vara aktiv inom föreningslivet och politiken och om att kunna ta del av samhällsinformation och kunskap. I bred bemärkelse handlar demokratisk delaktighet om möjligheten att kunna påverka, vara delaktig och uttrycka sina åsikter. Inom samhällsområdet Demokratisk delaktighet ingår de strategiska myndigheterna Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Myndigheten för tillgängliga medier.

Rättigheter enligt FN-konventionen

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förtydligar att de mänskliga rättigheterna gäller för alla, oavsett funktionsförmåga. Personer med funktionsnedsättning ska ha samma politiska rättigheter som andra, och de ska på lika villkor kunna delta i offentliga sammanhang och föreningar.

FN-kommittén uttrycker oro över situationen inom det politiska och offentliga livet

I samband med att Sverige återrappporterade sitt arbete inom funktionshinderspolitiken i FN lyfte FN-kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning fram områden, där de anser att Sverige inte lever upp till sina åtaganden. Kommittén uttrycker oro över att personer med funktionsnedsättning i så liten utsträckning deltar i det politiska och offentliga livet i Sverige, bland annat i valkampanjer, och att det saknas ledarskapsprogram för personer med alla typer av funktionsnedsättningar, i synnerhet kvinnor. Kommittén lyfter även brister i tillgänglighet i samband med val.

Deltagande i politik och samhällsliv för personer med funktionsnedsättning

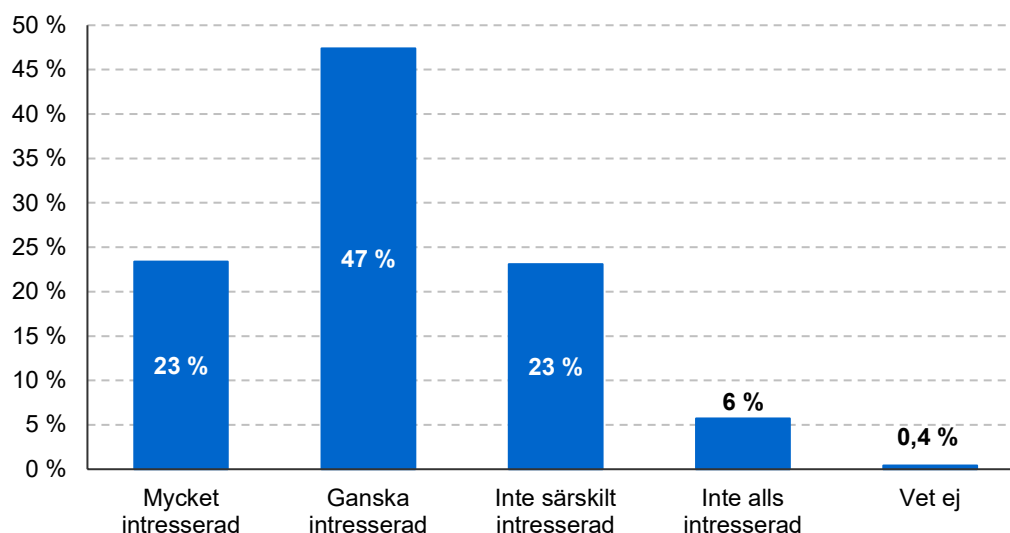
Valdeltagandet och den demokratiska delaktigheten är sämre bland personer med funktionsnedsättning jämfört med övriga befolkningen.²⁵⁵ Det finns exempelvis inga formella, juridiska hinder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna rösta. De hinder som finns beror bland annat på bristande tillgänglighet och information som är svår att ta till sig.

²⁵⁵ Statistiska centralbyrån (2023). *Deltagandet i de allmänna valen 2022*. ME09 – Demokratistatistik 2023:1. Solna.

Intresset för politik är stort, men många upplever sig ha liten möjlighet att påverka

Under 2024 ställde undersökningspanelen Rivkraft frågor om demokratisk delaktighet.²⁵⁶ Resultaten visar att en majoritet av respondenterna har ett förhållandevis stort politiskt intresse och anser sig ha goda kunskaper om politik.

Figur 33. Intresse för politik bland personer med funktionsnedsättning. År 2024.

Källa: Myndigheten för delaktighet, Rivkraft nummer 44.

Figur 33 visar att sju av tio personer med funktionsnedsättning uppger att de är ganska eller mycket intresserade av politik, medan tre av tio svarar att de inte är intresserade.

Likaså anser en stor del av respondenterna (sju av tio) i MFD:s enkätstudie att det är viktigt att delta i samtal om politiska frågor. Det kan vara i olika sammanhang, som till exempel bland vänner och anhöriga, på arbetsplatsen och i politiska grupper. En ungefär lika stor andel av respondenterna svarar att de har mycket goda eller ganska goda kunskaper om politik, och att de har gjort något för att påverka samhällsfrågor som de tycker är viktiga. Det kan till exempel handla om att kontakta en politiker, delta i politiska möten, gå på möten i föreningar och organisationer eller skriva inlägg på sociala medier.

Majoriteten av respondenterna, sju av tio, uppgav också att de hade för avsikt att rösta i det kommande valet till EU-parlamentet, och endast åtta procent svarade att de inte tänkte göra det. Men när det gäller förmågan att påverka samhällets

²⁵⁶ Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 44.

utveckling är bilden en annan. Över 50 procent av respondenterna uppger att de är missnöjda med sina möjligheter att påverka viktiga samhällsfrågor, och endast en tredjedel uppger att de är nöjda. I svaren uppger många respondenter att de har svårt att få gehör för sina synpunkter och att de har dåliga erfarenheter av att försöka påverka samhällsutvecklingen och sätta funktionshindersfrågorna på agendan i olika sammanhang. Andra skriver att politiskt engagemang kräver mycket energi, och att det är svårt att veta vart man ska vända sig för att göra sin röst hörd. En person beskriver det så här:

Jag tycker det är svårt att veta var man ska vända sig för att kunna påverka. Jag är medlem i funktionshinderorganisationer men trots det tycker jag det är svårt att veta hur jag ska göra. Har även svårt att förklara vad jag menar och att snabbt bemöta motfrågor vilket gör det ännu svårare att engagera sig.

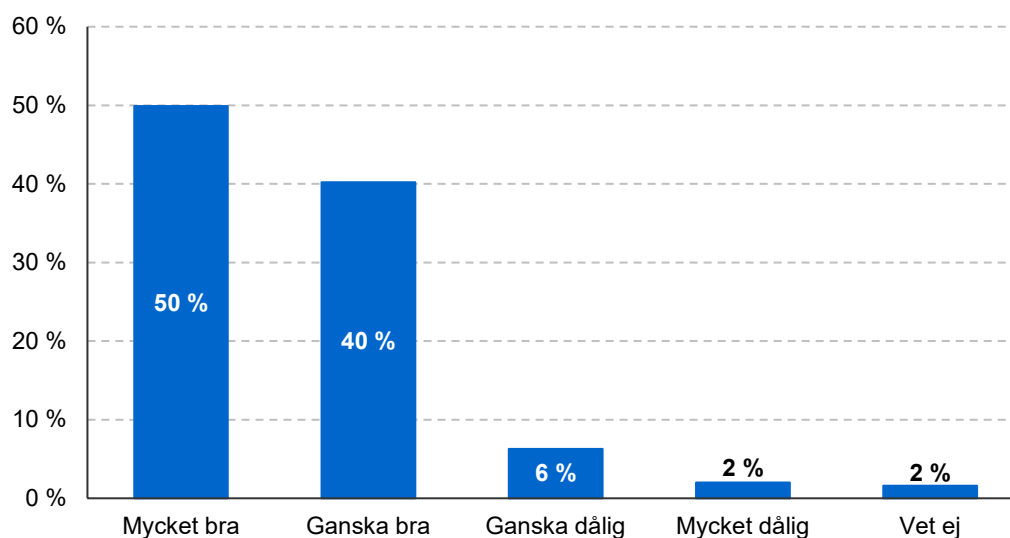
God tillgänglighet i EU-valet 2024

Efter EU-valet 2024 genomförde MFD en ny undersökning med hjälp av Rivkraftspanelen, där vi fick svar från 1 459 respondenter.²⁵⁷ 83 procent av respondenterna svarar att de tyckte att informationen om EU-valet var tillgänglig, och 80 procent svarar att de röstade i valet.

Merparten av de som röstade uppger att de inte hade något behov av stöd för att rösta. Detta gäller både för gruppen som valde att förtidsrösta och för dem som valde att istället rösta på valdagen. Av de som behövde stöd svarar en överväldigande andel (96 procent) att de fick den hjälp de behövde, av röstmottagare, anhöriga, personliga assistenter eller andra personer. Nio av tio svarar att tillgängligheten i EU-valet var mycket bra eller ganska bra. Det kan till exempel handla om den fysiska tillgängligheten i lokalen, informationen i lokalen eller om och hur behovet av stöd kunde tillgodoses i samband med valet.

²⁵⁷ Av de 1 459 respondenterna var 1 077 kvinnor, 353 män och 29 personer som varken identifierar sig som kvinnor eller män.

Figur 34. Upplevelse av tillgänglighet i EU-valet bland personer med funktionsnedsättning. År 2024.

Källa: Myndigheten för delaktighet, Rivkraft nummer 45.

Av fritextsvaren framgår att många av respondenterna var nöjda med den fysiska tillgängligheten. Det kan handla om att det är lätt att hitta och ta sig till lokalen, att röstbåsen är tillräckligt stora för personer som sitter i rullstol eller att miljön är lugn och trygg. Många upplever också att personalen var uppmärksam och hjälpsam.

Personer med funktionsnedsättning är mer samhällsengagerade än andra SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) visar att personer med funktionsnedsättning i något högre utsträckning är medlemmar i ett politiskt parti, 7 procent jämfört med 5 procent i den övriga befolkningen. Kvinnor med funktionsnedsättning är i högre grad medlemmar i ett parti än män med funktionsnedsättning, 9 procent jämfört med 5 procent (se tabellbilagan avsnitt 9, Demokratisk delaktighet).²⁵⁸

Personer med funktionsnedsättning deltar i lika hög utsträckning som andra i politiska partiers verksamhet och i kulturföreningar. Däremot har de ett större fackligt engagemang än övriga befolkningen.

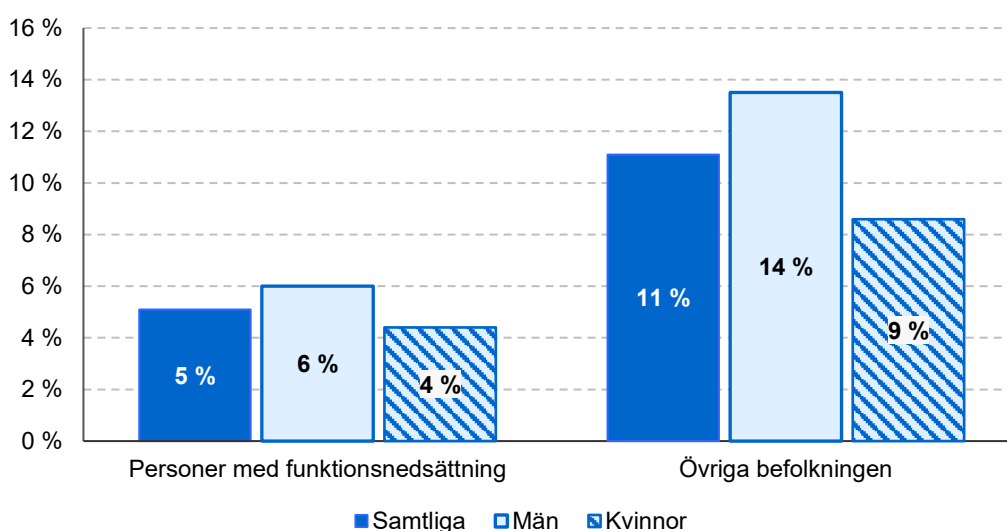
SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) från 2023 innehåller ett antal fördjupningsfrågor om respondenternas engagemang i medborgerliga

²⁵⁸ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

aktiviteter inom politik och föreningsliv. Resultaten visar att personer med funktionsnedsättning deltar aktivt i politiska partiers verksamhet i samma utsträckning som den övriga befolkningen. Delaktigheten är på samma nivå även när det gäller deltagande i kultur-, musik-, dans- eller teaterföreningar. Däremot är det fler personer med funktionsnedsättning (9,8 procent) som deltar aktivt i fackföreningar, i gruppen anställda 16–74 år, jämfört med övriga befolkningen (6,2 procent).

När det kommer till vissa andra aspekter av medborgerligt engagemang är situationen en annan. SCB:s statistik visar exempelvis att personer med funktionsnedsättning är mindre aktiva än den övriga befolkningen när det gäller aktivt deltagande i frilufts- eller idrottsföreningars verksamhet, 5 respektive 11 procent (se figur 35).

Figur 35. Andel personer med funktionsnedsättning respektive övrig befolkning som deltar aktivt i frilufts- eller idrottsföreningars verksamhet 2023. Samtliga, män och kvinnor.

Källa: SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) år 2023.

Likaså är det något färre personer med funktionsnedsättning som deltar aktivt i pensionärsföreningar, 2 respektive 4 procent. Det finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan män och kvinnor med funktionsnedsättning i någon av SCB:s frågor kring medborgerliga aktiviteter.

Folkbildningen ger möjlighet till inflytande

För att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara demokratiskt delaktiga på lika villkor som andra, behövs verksamheter som är universellt utformade och tillgodoser individers rätt att göra egna val, och där det finns resurser att möta särskilda behov. Det är också viktigt att personer med funktionsnedsättning ges möjlighet att påverka de verksamheter som de tar del av.

Folkbildningsrådet lyfter i sin rapport om folkbildningens betydelse för samhället²⁵⁹ fram folkhögskolorna och studieförbunden som exempel på verksamheter som stärker demokratin och det demokratiska deltagandet hos personer med funktionsnedsättning. Genom sitt fokus på inkludering och sina demokratiska arbetssätt stärker folkbildningen demokratin, konstaterar Folkbildningsrådet. Rådet anser vidare att folkhögskolornas och studieförbundens verksamheter fungerar väl för många deltagare med funktionsnedsättning, tack vare flexibla arbetsformer, mindre grupper och det höga deltagarinflytandet.

Många personer med funktionsnedsättning känner inte till sina rättigheter

Under våren 2023 genomförde Institutet för mänskliga rättigheter en undersökning om kunskaper om och upplevelser av mänskliga rättigheter bland personer med funktionsnedsättning.²⁶⁰ Undersökningen besvarades av 1 833 personer med funktionsnedsättning från MFD:s undersökningspanel Rivkraft. 2024 publicerade Institutet för mänskliga rättigheter en rapport med resultat från undersökningen, som visar att endast 35 procent av respondenterna uppger att de både känner till funktionsrättskonventionen och vet vad den innebär. En lika stor andel svarar att de inte känner till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.²⁶¹

Kunskapen om mänskliga rättigheter är låg bland personer med funktionsnedsättning. Många känner inte till funktionsrättskonventionen och nästan hälften upplever att det är svårt att hitta information om sina rättigheter. Dessutom vet en majoritet inte vart de ska vända sig om deras rättigheter inte efterlevs.

Av MR-institutets rapport framgår även att nästan hälften (46 procent) av deltagarna tycker att det är ganska eller mycket svårt att hitta information om mänskliga rättigheter. Endast 36 procent av undersökningens deltagare svarade ja på frågan om de vet vart de kan vända sig om deras rättigheter inte efterlevs. Två tredjedelar (64 procent) visste inte eller var osäkra på vart de kan vända sig. En ännu mindre andel (23 procent av deltagarna) uppger att de känner till att man kan

²⁵⁹ Folkbildningsrådet (2023). *Folkbildningens betydelse för samhället*.

²⁶⁰ Institutet för mänskliga rättigheter (2024). *Allt ifrågasätts. Kunskap om och upplevelser av mänskliga rättigheter hos personer med funktionsnedsättning i Sverige 2023*.

²⁶¹ Ibid.

vända sig med klagomål till FN-kommittén för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.²⁶²

Fortsatta hinder för personer med funktionsnedsättning att delta i demokratiska processer

I mars 2024 publicerades Funktionsrätt Sveriges andra alternativrapport om genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Sverige.²⁶³ I den slår de bidragande organisationerna fast att det fortfarande finns hinder för att rösta för personer med funktionsnedsättning. Det kan exempelvis handla om bristande information. Det saknas också en systematisk process för incidentrapportering och uppföljning när personer med funktionsnedsättning inte kan rösta. I en enkätundersökning i samarbete med public service-företagen, som vände sig till personer med funktionsnedsättning efter de allmänna valen 2022, uppgav en av fyra att de inte hade fått tillräcklig information för att kunna avgöra hur de skulle rösta. 96 procent sa att media inte tog upp frågor som var viktiga för dem.

Rapporten tar även upp svårigheter för politiker med funktionsnedsättning, som bland annat handlar om bristande tillgänglighet och dubbla kostnader för resor.

Lättlästa texter kan vara ett verktyg för inkludering och demokrati, men mer forskning behövs

Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) publicerade under 2024 en rapport som belyser betydelsen av lättläst text för att sänka läströsklar och främja demokrati.²⁶⁴ Lättläst riktar sig till personer med lässvårigheter, inklusive de med intellektuell funktionsnedsättning, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, demens, afasi, dyslexi och de som lär sig svenska. Rapporten betonar att lättläst både överlappar med klarspråk och skiljer sig från det, med mer omfattande språkliga och formmässiga anpassningar. MTM skriver att det trots en stor efterfrågan saknas vetenskapliga studier som bekräftar lättlästs effektivitet. För att lättläst ska fungera som ett demokratiskt verktyg krävs mer forskning och även mer utbildning i att skriva lättläst.

Brukarinflytandet inom LSS och SoL har ökat något

Självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning som har åtgärder inom SoL och LSS kan till exempel handla om att kunna påverka beslut i

²⁶² Ibid.

²⁶³ Funktionsrätt Sverige (2024). *Andra alternativrapporten om genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Sverige.*

²⁶⁴ Myndigheten för tillgängliga medier (2024). *Lättläst. För ökad inkludering och stärkt demokrati.*

vardagen på sitt boende eller inom daglig verksamhet. Enligt LSS ska individen i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över de insatser som ges.²⁶⁵

I Socialstyrelsens enhetsundersökning om LSS finns flera indikatorer som belyser enskildas möjlighet till delaktighet i verksamheten, både på individ- och verksamhetsnivå. År 2024 har det skett en marginell ökning av andelen enheter som uppfyller indikatorer som att ha tagit fram individuella genomförandeplaner, individuella mål och dokumentation om delaktighet. Majoriteten av brukarna, runt 80 procent, har under åren 2021–2023 svarat ”ja” på frågan ”Får du bestämma över saker som är viktiga för dig hemma?” (se tabellbilagan avsnitt 9, Demokratisk delaktighet).

Individuellt stöd av stor betydelse för delaktighet

Under 2025 publicerade MFD en rapport²⁶⁶ som fokuserar på kopplingen mellan individuella stöd och delaktighet för personer med omfattande funktionsnedsättning med LSS-insatser. I de intervjuer som har genomförts inom ramen för rapporten beskriver personer som har LSS-insatser sina erfarenheter av utsatthet i samband med utredning och beslut om individuellt stöd. Det handlar om frekventa byten av handläggare, svårigheter med kommunikation och en upplevelse av att den inifrån-kunskap och erfarenhet de enskilda personerna besitter inte värdesätts. De upplevde också brister i att få stöd med individanpassningar. Rapporten slår samtidigt fast att individuellt utformat stöd är av stor betydelse för att, i samspel med generella insatser, minska funktionshinderskapande processer och situationer.

²⁶⁵ Enligt LSS ska individen i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över de insatser som ges. Den enskildes delaktighet kan genomföras på olika sätt och i olika former. Utföraren har ett ansvar för att skapa förutsättningar för delaktighet och behöver vara lyhörd för den enskildes åsikter.

²⁶⁶ Myndigheten för delaktighet (2025). *Leder individuellt stöd till delaktighet? Om process- och resultatdelaktighet för personer med omfattande funktionsnedsättningar med LSS-insatser.*

Demokratisk delaktighet: utveckling inom området

- **Medlemskap i ett politiskt parti (indikator):** En större andel personer med funktionsnedsättning är medlemmar i ett politiskt parti jämfört med övrig befolkning.
- **Valdeltagande nationella val 2022 (indikator):** En lägre andel personer med funktionsnedsättning deltar i allmänna val jämfört med övrig befolkning. Jämförelsedata med valet 2018 saknas på grund av tidsseriebrott.
- **Brukarundersökning inom LSS och SoL (indikator):**
Brukarbedömningen visar att cirka 80 procent svarar "ja" på frågan om de får bestämma om saker som är viktiga hemma eller i daglig verksamhet.

För detaljerad information se tabellbilaga, avsnitt 9, Demokratisk delaktighet.

3.10. Rättsväsende

Enligt Rättsväsendet omfattar de institutioner som ansvarar för rättssäkerhet och rättstrygghet i Sverige, det vill säga polis, åklagare, domstol och kriminalvård. Flera internationella överenskommelser slår fast att alla människor är lika inför lagen, ska ha samma tillgång till ett effektivt rättssystem och att ingen ska utsättas för tortyr, förnedrande och grym behandling, våld eller övergrepp. Inom samhällsområdet Rättsväsende ingår de strategiska myndigheterna Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket, Kriminalvården, Migrationsverket och Polismyndigheten.

Rättigheter enligt FN-konventionen

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning specificerar att personer med funktionsnedsättning på lika villkor med andra ska garanteras effektiv tillgång till rättssystemet, bland annat genom anpassningar för att underlätta aktivt deltagande i alla rättsliga förfaranden.

FN-kommittén uttrycker oro över våldsutsattheten

I samband med att Sverige återrapporterade sitt arbete inom funktionshinderspolitiken i FN under 2024, lyfte FN-kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning fram områden där de anser att Sverige inte lever upp till sina åtaganden. Kommittén uttryckte bland annat oro över förekomsten av olika former av utnyttjande, våld och övergrepp mot barn och vuxna med funktionsnedsättning, särskilt mot kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. Kommittén uttryckte även oro över att rättsprocessen inte anpassas tillräckligt för personer i olika åldrar, och särskilt inte för personer med neurodivergens. Det saknas också kunskap och utbildning om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och om specifika förhörstekniker för barn och vuxna med funktionsnedsättning. Dessutom är tillgången till rättshjälp begränsad, och det finns ekonomiska hinder för att anlita rättsliga ombud. Utifrån de ovan beskrivna problemen menade FN:s funktionsrättskommitté att Sverige behöver utveckla en nationell strategi för att förbättra tillgången till rättssystemet för personer med funktionsnedsättning. Strategin ska inkludera:

- åtgärder för att ändra processregler i rättssystemet, så att personer med funktionsnedsättning garanteras anpassningar utan kostnad
- lämplig utbildning för personer inom rättssystemet
- bättre tillgång till rättshjälp.

Personer med funktionsnedsättning är både mer oroliga för och mer utsatta för våld

SCB:s undersökning av levnadsförhållanden visar att det är vanligare att personer med funktionsnedsättning avstår från att gå ut på kvällen på grund av oro, jämfört med övriga i befolkningen. Kvinnor med funktionsnedsättning är de som i allra högst grad avstår från att gå ut. Det är 26 procent bland personer med funktionsnedsättning som avstår från att gå ut på kvällen på grund av oro, jämfört med 16 procent i den övriga befolkningen. För kvinnor med funktionsnedsättning och kvinnor i den övriga befolkningen är andelen 34 procent, respektive 24 procent. För män med funktionsnedsättning är andelen 16 procent och för män i övriga befolkningen 8 procent (se tabellbilaga, avsnitt 10, Rättsväsende).²⁶⁷

Barn med funktionsnedsättning är mer utsatta för våld, men underrepresenterade i brottsutredningar

I en kunskapssammanställning som MFD publicerade 2024²⁶⁸ framgår att barn med intellektuella, psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar löper större risk att utsättas för misshandel och övergrepp jämfört med barn utan funktionsnedsättningar. Internationella studier visar att risken är 3–5 gånger större för dessa barn. Svenska studier indikerar att risken är ungefär dubbelt så hög. Samtidigt är dessa barn underrepresenterade i den typen av brottsutredningar, och att såväl polisanmälningfrekvensen som den efterföljande åtalsfrekvensen är lägre för fall som involverar barn med funktionsnedsättningar än för fall som involverar barn utan funktionsnedsättningar.²⁶⁹

Kunskapssammanställningen lyfter också det faktum att professionella som möter våldsutsatta, så som poliser, sjukvårdare och anställda inom socialtjänsten, inte alltid kan identifiera att någon har en funktionsnedsättning. Det innebär att de inte kan genomföra anpassade intervjuer och förhör eller ge anpassad information. Detta kan i sin tur hindra barn med intellektuella och kommunikativa funktionsnedsättningar från att berätta om övergrepp.²⁷⁰

I en annan rapport från MFD som publicerades under 2024²⁷¹ framkommer att yrkesverksamma har föreställningar om att barn inte kan vara tillförlitliga vittnen,

²⁶⁷ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

²⁶⁸ Myndigheten för delaktighet (2024). *Fråga, lyssna och förstå: Om att motverka våld mot barn och unga med funktionsnedsättning*.

²⁶⁹ Ibid.

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ Myndigheten för delaktighet (2024). *Motverka våld bland barn och unga med funktionsnedsättning. En kartläggning av stödmaterial*.

eller att förhör per definition är skadliga för dem. Sådana föreställningar kan hindra de yrkesverksamma från att anmäla misstänkt våldsutsatthet, eftersom en anmälan enligt ett sådant synsätt inte fyller någon funktion och dessutom riskerar att göra situationen värre för barnet i fråga.

Våldsutövande och funktionsnedsättning – ett eftersatt område

Personer med funktionsnedsättning kan också vara utövare av våld. Det saknas idag kunskap om hur våldsutövande och våldsutsatthet överlappar varandra i målgruppen personer med funktionsnedsättning. En promemoria från MFD som publicerades i juni 2024²⁷² belyser kunskapsluckor och utmaningar kring våldsutövande bland personer med funktionsnedsättning. Det framgår att insatser och metoder som används av socialtjänsten, frivilligorganisationer och hälso- och sjukvården ofta inte är anpassade för denna grupp, vilket begränsar deras tillgång till effektiva behandlingsmetoder.

Personer med funktionsnedsättning kan också vara utövare av våld. Det saknas idag kunskap om hur våldsutövande och våldsutsatthet överlappar varandra i målgruppen personer med funktionsnedsättning.

Vidare noterar MFD att det finns en brist på forskning om preventionsprogram för personer med funktionsnedsättning, vilket kan leda till svårigheter att identifiera våldsutövare och förhindra upprepat våld. Neuropsykiatriska och intellektuella funktionsnedsättningar kan försvåra behandlingen av våldsutövande, särskilt vid pågående missbruk.²⁷³

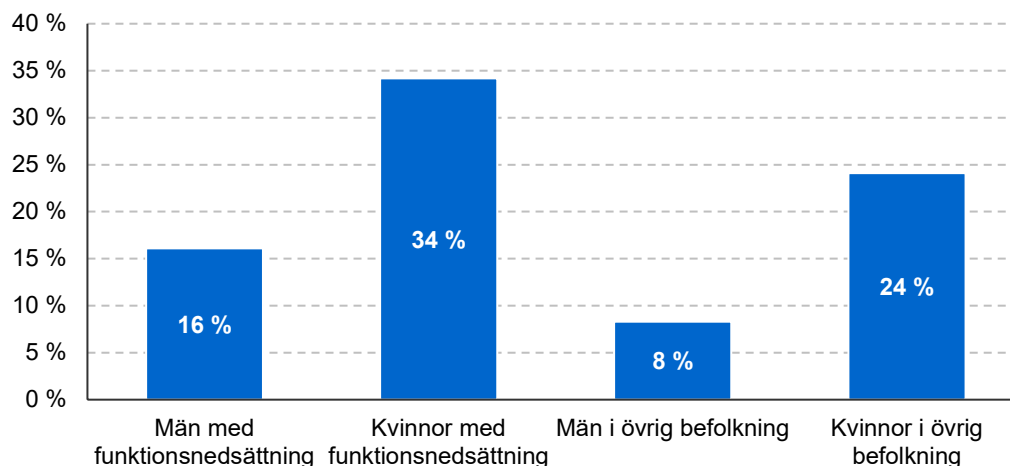
I promemorian identifierar MFD behovet av ett riktat kartläggningsuppdrag, för att bättre förstå och hantera våldsutövande i denna målgrupp och förbättra stödet till våldsutövare med funktionsnedsättning. MFD föreslår att en kartläggning bör inkludera internationella forskningsöversikter, identifiering av kunskapsluckor och en sammanställning av befintliga åtgärder och behov på olika nivåer.²⁷⁴

²⁷² Myndigheten för delaktighet (2024). *Promemoria våldsutsatthet och funktionsnedsättning*, [Promemoria våldsutövande och funktionsnedsättning - MFD](#), (Hämtad 2025-03-13).

²⁷³ Ibid.

²⁷⁴ Ibid.

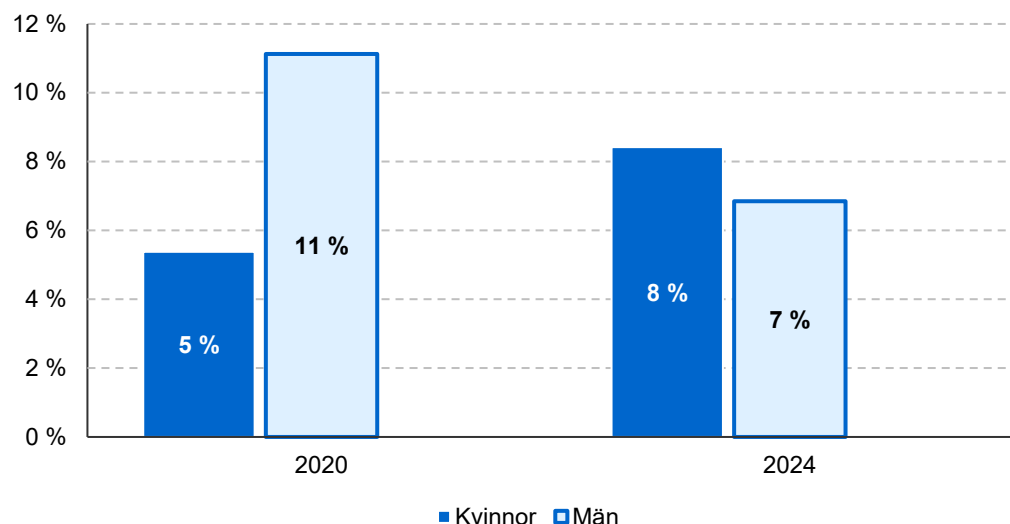
Figur 36. Andel som avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro, fördelat på män och kvinnor, med och utan funktionsnedsättning. År 2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Folkhälsomyndighetens statistik 2020–2024 visar att det främst är personer i åldersgruppen 16–29 år, och främst de med funktionsnedsättning, som är utsatta för hot och våld. Situationen i denna åldersgrupp och inom denna period har förbättrats för män med funktionsnedsättning, där våldsutsattheten har sjunkit från 11 procent till 7 procent. Under samma period har dock situationen försämrats för kvinnor med funktionsnedsättning. Andelen våldsutsatta kvinnor har ökat från 5 procent till 8 procent mellan 2020 och 2024 (se tabellbilaga, avsnitt 10, Rättsväsende).

Figur 37. Andel våldsutsatta personer med funktionsnedsättning 16–29 år uppdelat på kön 2020 och 2024.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Nationella Folkhälsoenkäten.

Under 2024 ställde undersökningspanelen Rivkraft frågor om våldsutsatthet.²⁷⁵ Var femte person uppgav sig ha blivit utsatt för våld av en familjemedlem eller en annan närstående person. Nästan hälften av respondenterna svarade att de inte hade pratat med någon om att de blivit utsatta för våld. Av fritextsvaren framgick att vanliga orsaker till detta var skam, rädsla för konsekvenser och rädsla för att inte bli trodd. Många uppgav att våldet hade blivit normaliserat, att de såg det som sitt eget fel att de hade blivit utsatta, eller att de inte visste att det de utsattes för var fel. Andra upplevde att de saknade stöd i sin omgivning eller att de saknade förtroende för vuxna och myndigheter. En del av respondenterna uppgav att de förträngde händelserna eller inte vågade tala ut av rädsla för hot, mer våld eller att det skulle leda till familjen splittrades. Många angav att psykiskt våld är särskilt svårt att identifiera som våld, och att det ibland tar lång tid att berätta för någon:

Jag förstod inte att jag blev utsatt (hade för lite kunskaper om psykisk misshandel), och sedan när jag väl förstod det så tog det lång tid innan jag hittade någon jag hade förtroende för att prata med om det.

276

Den här bilden förstärks av en rapport från SBU²⁷⁷, som beskriver att information och kunskap om vad som är ett övergrepp inte alltid når personer med intellektuell funktionsnedsättning, och att de inte alltid vet att de är utsatta för övergrepp. Vidare framkommer i rapporten att vittnesmål om övergrepp inte alltid tas på allvar, utan bortförklaras av såväl anhöriga som professionella, och att personer med intellektuell funktionsnedsättning har svårt att göra sin röst hörd inom rättssystemet.

Personer med intellektuell funktionsnedsättning löper även högre risk att utsättas för sexuellt våld jämfört med personer utan intellektuell funktionsnedsättning. En litteraturöversikt indikerar en förekomst mellan 14 och 32 procent för barn med intellektuell funktionsnedsättning, och mellan 7 och 34 procent för vuxna med

²⁷⁵ I enkäten deltog 1 459 personer: 1 077 kvinnor, 353 män och 29 personer som varken identifierar sig som män eller som kvinnor.

²⁷⁶ Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 45.

²⁷⁷ SBU (2024). *Psykologiska och psykosociala behandlingsinsatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsatts för sexuellt våld. En systematisk översikt och etiska aspekter.*

intellektuell funktionsnedsättning.²⁷⁸ Socialstyrelsen beskriver att sexuellt våld kan innebära olika former av sexuellt påtvingade handlingar, allt från förnedring och trakasserier till våldtäkt. Det kan till exempel vara att tvinga den utsatta att se på pornografi, tvingas till samlag utan samtycke, tvinga någon att utföra olika typer av sexuella handlingar eller använda ett sexuellt kränkande språk.²⁷⁹

Barn och unga med funktionsnedsättning är överrepresenterade inom tvångsvård

I sin alternativrapport om genomförandet av FN:s konvention²⁸⁰ belyser funktionshindersorganisationerna vad de anser är en överrepresentation av barn och ungdomar med funktionsnedsättning inom tvångsvård och på HVB-hem (hem för vård eller boende). En majoritet, 71 procent av de barn och ungdomar som placerats på institutioner för vård har neuropsykiatriska diagnoser. Institutionerna har kritiserats för våldsanvändning i flera rapporter, och fall av sexuella övergrepp, som ofta begås av personal, har rapporterats mot flickor som placerats på låsta institutioner som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS). Funktionshindersorganisationerna bedömer vidare att rättssystemet på ett bristfälligt sätt hanterar fall där både offer och förövare är barn med funktionsnedsättning, och att detta kan skapa rättsosäkerhet.

Personer med intellektuell funktionsnedsättning utnyttjas i brott

I en rapport från Brottsförebyggande rådet (Brå) från 2023 som rör rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk drar Brå slutsatsen att bland annat unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, med begränsade möjligheter till framförhållning och känsloreglering, riskerar att dras in i kriminella miljöer.²⁸¹

Unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar löper ökad risk att rekryteras till kriminella nätverk och utnyttjas i brottslighet, exempelvis penningtvätt och narkotikahantering.

²⁷⁸ Ibid.

²⁷⁹ Socialstyrelsen (2021). *Våld i nära relationer. Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*.

²⁸⁰ Funktionsrätt Sverige (2024). *Andra alternativrapporten om genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Sverige*.

²⁸¹ Brottsförebyggande rådet (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde*. Rapport 2023:13.

Enligt en rapport av researchföretaget Acta Publica²⁸² har hundratals personer med intellektuell funktionsnedsättning ställts inför rätta mellan 2019 och 2023. I rapporten framkommer att nära var fjärde fällande dom inte tar hänsyn till funktionsnedsättningen vid straffmätning eller påföljdsval. Minst 97 personer har dömts till fängelse och 29 till rättspsykiatrisk vård. Rapporten belyser att dessa individer ofta utnyttjas i andras brottslighet, till exempel för penningtvätt och förvaring av narkotika och vapen. Det framgår även att rättsväsendet saknar anpassade påföljder och tydliga riktlinjer för att hantera denna grupp, vilket enligt rapporten leder till godtyckliga domar.

²⁸² Acta Publica (2024). *Oskyldigt dömda*.

Rättsväsende: utveckling inom området

- **Utsatt för fysiskt våld (indikator):** Det är stora skillnader i våldsutsatthet mellan personer med och utan funktionsnedsättning. Män med funktionsnedsättning i åldersgruppen 16–29 år är generellt mest utsatta, men situationen har förbättrats mellan 2020 och 2024. För kvinnor med funktionsnedsättning i samma åldersgrupp har situationen försämrats.
- **Utsatt för hot om våld (indikator):** Det är stora skillnader i utsatthet för hot om våld mellan personer med och utan funktionsnedsättning. Män med funktionsnedsättning i åldersgruppen 16–29 år är generellt mest utsatta. För kvinnor med funktionsnedsättning i samma åldersgrupp har situationen förbättrats avsevärt 2022–2024. För män med funktionsnedsättning i de övre åldersgrupperna har dock situationen försämrats något.
- **Avstått från att gå ut på grund av oro (indikator):** Oron för att gå ut på kvällen är högre bland personer med funktionsnedsättning jämfört med övrig befolkning. Högst är den bland kvinnor med funktionsnedsättning. Andelen kvinnor med funktionsnedsättning som oroar sig har dock sjunkit mellan 2022 och 2023, medan andelen bland män med funktionsnedsättning har ökat.

För detaljerad information se tabellbilaga, avsnitt 10, Rättsväsende.

3.11. Konsumentpolitik

Full delaktighet förutsätter att alla konsumenter, oavsett funktionsförmåga, kan delta på jämlika villkor i både fysisk och digital handel samt har förutsättningar att göra medvetna val och känna till sina rättigheter och skyldigheter. Inom samhällsområdet Konsumentpolitik ingår den strategiska myndigheten Konsumentverket.

Rättigheter enligt FN-konventionen

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning slår fast att alla anläggningar och tjänster som är öppna för eller erbjuds allmänheten ska vara tillgängligt utformade.

FN-kommittén rekommenderar Sverige att stärka tillgängligheten och stöden för personlig rörlighet

I samband med att Sverige återskrapporterade sitt arbete med att genomföra konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning lämnade FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning ett antal rekommendationer till Sverige. Flera av synpunkterna är generella och berör flera områden, inklusive konsumentpolitiken. Den är ett område som innefattar flera samhällssektorer. Kommittén rekommenderade bland annat Sverige att se till att information som riktar sig till allmänheten finns att tillgå i tillgängliga format och via hjälpmedelsteknik, för all, utan dröjsmål och utan extra kostnader. Därtill rekommenderade kommittén Sverige att förbättra stödet för personlig rörlighet, inklusive att införa ett nationellt program för ledsagarservice.

När möjligheten att betala kontant försvinner hamnar konsumenter med intellektuell funktionsnedsättning utanför

Riksförbundet FUB beskriver att utvecklingen mot digitala betalmedel innebär stora utmaningar för personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF). För personer med IF kan det vara lättare att hantera kontanter, eftersom man då kan se hur mycket man betalar och hur mycket pengar man sedan har kvar. Många med IF kan också bli nekade betalkort från banken. FUB beskriver att personer med IF som inte kan använda digitala betalmedel blir begränsade och exkluderade från samhället. Precis som verksamheter idag måste tillgänglighetsanpassa exempelvis

entréer och hissar, borde kontant betalning erbjudas dem som inte har något annat alternativ, anser FUB.²⁸³

Risk att bli utsatt för bedrägerier försvårar för konsumenter med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning och äldre är särskilt utsatta konsumentgrupper, konstaterar Konsumentverket. Samtidigt kostar misslyckade köp av varor och tjänster samhället minst 40 miljarder kronor varje år.²⁸⁴

Personer med funktionsnedsättning uppger att rädsla för bedrägerier och överväldigande valmöjligheter gör det svårare att vara konsument.

I en enkätundersökning som undersökningspanelen Rivkraft²⁸⁵ svarade på under 2024 uppgav 19 procent att de inte vet vad de har för rättigheter som konsument. 20 procent uppgav att de inte känner sig trygga med att klaga till ett företag när de upplever att något gått fel med ett köp. På en uppföljande flervälsfråga om vem de skulle vända sig till för att få hjälp om de inte får hjälp av företaget svarade majoriteten, 55 procent, att de skulle vända sig till Allmänna reklamationsnämnden (ARN). 40 procent uppgav att de skulle vända sig till kommunens konsumentvägledning och en tredjedel svarade att de skulle vända sig till anhöriga/familj.²⁸⁶ Samtidigt har det under 2024 rapporterats om att antalet kommuner som erbjuder konsumentvägledning fortsätter att minska. Mellan 2023 och 2024 har antalet kommuner som erbjuder konsumentvägledning minskat från 272 till 147 av totalt 290 kommuner.²⁸⁷ I enkätundersökningens fritextsvar var det

²⁸³ Dagens juridik (2024-09-16). *Kontantlösa butiker diskriminerar personer med intellektuell funktionsnedsättning*, ["Kontantlösa butiker diskriminerar personer med intellektuell funktionsnedsättning" - Dagens Juridik](#) (Hämtad 2025-01-08).

²⁸⁴ Konsumentverket (2024-07-14). *40 förlorade miljarder varje år – hur minskar vi konsumentskadan? 40 förlorade miljarder varje år – hur minskar vi konsumentskadan?* [| Konsumentverket](#) (Hämtad: 2025-01-13).

²⁸⁵ I MFD:s självrekryterande undersökningspanel Rivkraft deltar över 2300 personer. Alla som är 18 år eller äldre och har en eller flera funktionsnedsättningar kan anmäla sig till panelen.

²⁸⁶ Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 44.

²⁸⁷ Sveriges Radio (2024-12-23). *Färre kommuner erbjuder vägledning för konsumenter*, [Färre kommuner erbjuder vägledning för konsumenter: "Katastrof" - Nyheter \(Ekot\) | Sveriges Radio](#) (Hämtad 2025-01-31).

flera som nämnde att rädslan för bedrägerier och även de överväldigande valmöjligheterna gör det svårt att vara konsument idag.²⁸⁸

Många utmaningar för resenärer med funktionsnedsättning

Information som är nödvändig för att kunna genomföra en resa digitaliseras i allt högre utsträckning. Även om digitaliseringen för många konsumenter kan ge ökad flexibilitet, produktivitet och tidsbesparing, kan den som saknar tillgång till digitala kanaler istället stängas ute från möjligheten att resa.²⁸⁹ Eftersom många, både äldre och personer med funktionsnedsättningar, saknar möjlighet att ta del av information digitalt är det viktigt att informationen finns tillgänglig i alternativa format, vilket MFD har påpekat i ett remissvar under 2024. MFD har även lyft att ett jämlikt resande förutsätter att resenärer med olika funktionsnedsättningar kan resa självständigt, även utan medföljande ledsagare eller assistent.

Transportföretag ska, oberoende av skäl, inte kunna neka dessa resenärer att resa.²⁹⁰ Samtidigt är möjlighet till ledsagning och assistans i många fall viktigt för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara aktiva konsumenter och resenärer. I en rapport från Institutet för mänskliga rättigheter vittnar personer med funktionsnedsättning om en oro att förlora personlig assistans och ledsagning, eftersom det påverkar möjligheterna att leva ett självständigt liv.²⁹¹

Kan inte resa utan många och krångliga kompletteringar av otillräcklig, obefintlig, osäker ledsagning.

292

Tillgänglighetsdirektivet – nya krav på tillgänglighet närmar sig

I maj 2023 klubbade riksdagen igenom regeringens förslag till en ny lag om vissa produkter och tjänsters tillgänglighet. Lagen bygger på EU:s tillgänglighetsdirektiv och träder i kraft den 28 juni 2025. Syftet med den nya

²⁸⁸ Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 44.

²⁸⁹ Konsumentverket (2018). *Konsumentrapporten 2018 – läget för Sveriges konsumenter*. Rapport 2018:1. Karlstad.

²⁹⁰ Myndigheten för delaktighet (2024). *Yttrande över ny EU-förordning om rättigheter för resenärer vid resor med kombinerade trafikslag och nya regler om tillsyn av resenärsrättigheter*. Dnr 2024/0063.

²⁹¹ Institutet för mänskliga rättigheter (2024). *Allt ifrågasätts - Kunskap om och upplevelser av mänskliga rättigheter hos personer med funktionsnedsättning i Sverige 2023*.

²⁹² Ibid.

lagen är att öka tillgängligheten till produkter och tjänster, framför allt för personer med funktionsnedsättning.²⁹³ Lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet ställer tillgänglighetskrav på ett antal produkter och tjänster riktade mot konsumenter inom områdena:

- elektronisk kommunikation
- bank- och betaltjänster
- e-handel
- e-böcker
- audiovisuell media (tv)
- persontransport.²⁹⁴

Det är en viktig fråga för funktionshindersrörelsen och en möjlighet att undanröja hinder för tillgänglighet och öka konsumentmakten.²⁹⁵ Funktionshindersrörelsen har dock riktat kritik mot att den nya svenska lagen endast omfattar vissa produkter och tjänster, vilket begränsar genomförandet av EU-direktivet.²⁹⁶

Personer med funktionsnedsättning riskerar att hamna efter med betalningarna på grund av ekonomiska svårigheter

Statistiska Centralbyråns (SCB) undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) visar att personer med funktionsnedsättning i högre utsträckning riskerar att hamna efter med betalningar. Det kan röra räkningar för el, gas, värme, vatten, sophämtning eller liknande, avgiften till bostadsrättsföreningen eller hyran, betalning av räntor eller amorteringar för bostaden samt även andra avbetalningar. Andelen personer med funktionsnedsättning som 2023 uppgav att de under de senaste 12 månaderna hamnat efter med betalningar på grund av ekonomiska svårigheter var 11 procent. Det kan jämföras med befolkningen i övrigt, där 5 procent 2023 uppgav att de har hamnat efter med betalningar under de senaste 12

²⁹³ Betänkande 2022/23:SoU10. *Genomförande av tillgänglighetsdirektivet*. Socialutskottet.

²⁹⁴ Post- och telestyrelsen (2024-05-14). *Lagen om vissa produkter och tjänsters tillgänglighet*, [Lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet](#) (Hämtad: 2025-01-09).

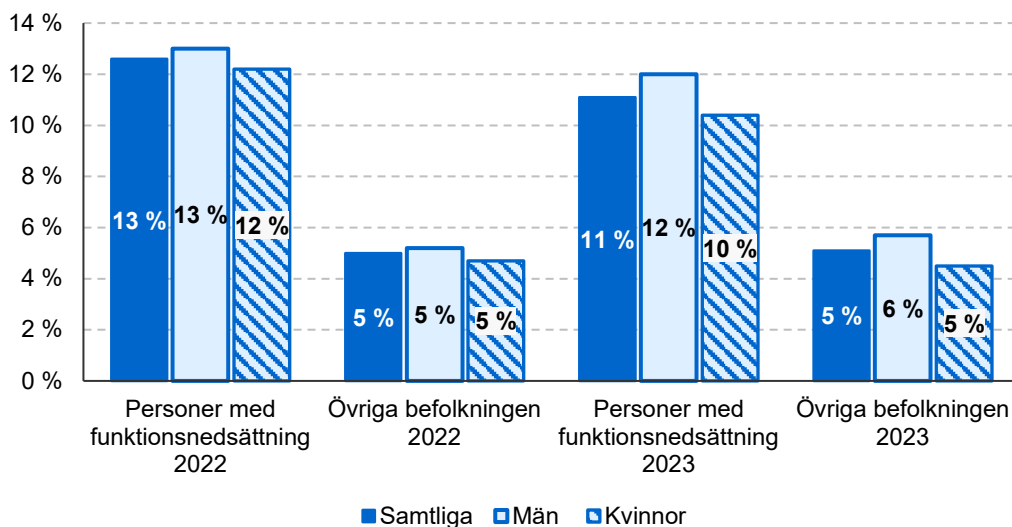
²⁹⁵ Funktionsrätt Sverige (2024-07-27). *Om ett år skärps tillgänglighetskraven: "Det handlar om att röja bort hinder och öka konsumentmakten"* [Om ett år skärps tillgänglighetskraven: "Det handlar om att röja bort hinder och öka konsumentmakten"](#) | Funktionsrätt Sverige (Hämtad 2025-01-09).

²⁹⁶ Funktionsrätt Sverige (2023-05-04). *Nyhet: Ny tillgänglighetslag med olyckliga undantag*. [Nyhet: Ny tillgänglighetslag med olyckliga undantag | Funktionsrätt Sverige](#) (Hämtad 2025-01-09).

månaderna (se tabellbilagan avsnitt 11, Konsumentpolitik). Förändringarna sedan mätningen 2022 är inte statistiskt säkerställda.^{297 298}

Ungefär var tionde person med funktionsnedsättning har hamnat efter med betalningarna under de senaste 12 månaderna.

Figur 38. Andel personer med och utan funktionsnedsättning som har hamnat efter med betalningar under de senaste 12 månaderna, fördelat på kön. År 2022–2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2022 och 2023.

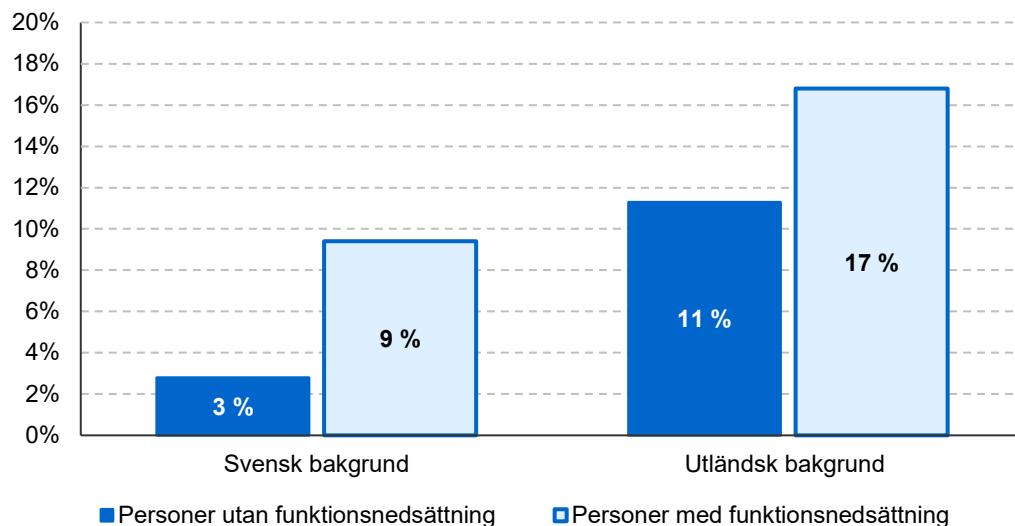
Även personer med utländsk bakgrund löper en större risk att hamna efter med betalningar till följd av ekonomiska svårigheter, och risken ökar ytterligare för de personer som både har utländsk bakgrund och funktionsnedsättning. 2023 uppgav 11 procent av befolkningen med utländsk bakgrund att de hamnat efter med betalningar på grund av ekonomiska svårigheter, vilket kan jämföras med 3 procent av befolkningen med svensk bakgrund. Bland personer med funktionsnedsättning och utländsk bakgrund uppgav 17 procent att de hamnat efter med betalningar, att jämföra med 9 procent av befolkningen med

²⁹⁷ Statistiska centralbyrån (2023). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2022*.

²⁹⁸ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

funktionsnedsättning och svensk bakgrund (se tabellbilagan avsnitt 11, Konsumentpolitik).²⁹⁹

Figur 39. Andel personer med och utan funktionsnedsättning som har hamnat efter med betalningar under de senaste 12 månaderna, fördelat på bakgrund. År 2023.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Anmälningar om diskriminering inom området varor och tjänster har fortsatt att öka

För att en händelse ska anses utgöra diskriminering enligt diskrimineringslagen krävs att

- en person blir missgynnad eller kränkt
- det finns ett samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna³⁰⁰
- det handlar om en av de former av diskriminering³⁰¹ som beskrivs i lagen
- händelsen skedde inom ett av de samhällsområden där lagen gäller.³⁰²

²⁹⁹ Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023*.

³⁰⁰ Kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

³⁰¹ Direkt diskriminering, indirekt diskriminering, bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier och instruktioner att diskriminera.

³⁰² Diskrimineringsombudsmannen (2023). *Berättelser om utsatthet. En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder*. Rapport 2023:1, Solna.

DO presenterar årligen statistik över antalet inkomna anmälningar om diskriminering, bland annat inom samhällsområdet varor och tjänster (se tabellbilagan avsnitt 11, Konsumentpolitik). Enligt diskrimineringslagen får den som tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten inte diskriminera. Förbudet mot diskriminering omfattar exempelvis matvarubutiker, restauranger, banker, försäkringsbolag och kollektivtrafik. Det gäller även allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, till exempel mässor, marknader och konserter.³⁰³

Under tidsperioden 2015–2023 var 2023 det år då störst antal anmälningar om diskriminering utifrån funktionsnedsättning inkom inom området varor och tjänster.

Antalet anmälningar om diskriminering inom området varor och tjänster med funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund har ökat kraftigt sedan 2021 och framåt.³⁰⁴ Mellan 2022 och 2023 ökade antalet från 266 till 320, vilket är det största antalet i den kategorin under tidsperioden 2015–2023. Av det totala antalet anmälningar om diskriminering inom området varor och tjänster som inkom under 2023 hade störst andel samband med just diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning, 47 procent, följt av etnisk tillhörighet, 34 procent.³⁰⁵

Bristande tillgänglighet är en av de sex formerna av diskriminering och innebär att en verksamhet missgynnar en person med funktionsnedsättning genom att inte genomföra skäliga tillgänglighetsåtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning.³⁰⁶ Det finns

³⁰³ Diskrimineringsombudsmannen (2024). *Statistik 2015–2023: Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*. Rapport 2024:1. Solna.

³⁰⁴ Sedan september 2020 finns möjligheten att anmäla diskriminering via ett formulär på DO:s webbplats. DO bedömer att införandet av webbformuläret har bidragit till att fler anmälningar inkommit till DO. Anmälarna har sedan 2021 också möjligheten att vara anonyma, vilket också kan påverka vilken typ av uppgifter som DO får in.

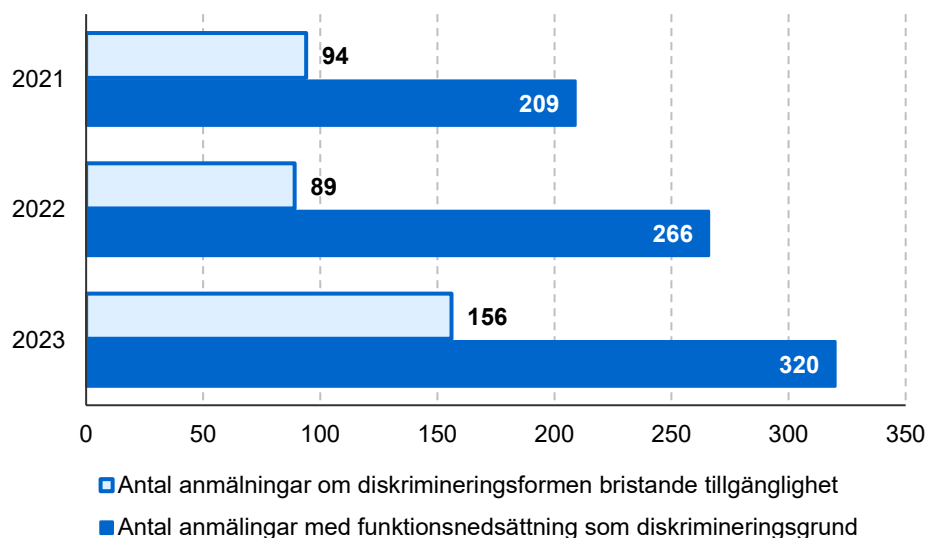
³⁰⁵ Diskrimineringsombudsmannen (2024). Bilaga: *Statistikunderlag i tillgängligt format*, Rapport: *Statistik 2015–2023: Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*. Rapport 2024:1. Solna.

³⁰⁶ Diskrimineringsombudsmannen (2024-12-13). *Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering*, [Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering | DO](#) (Hämtad 2024-01-07).

vissa undantag från förbudet om bristande tillgänglighet, exempelvis om det är privatpersoner som tillhandahåller varan eller tjänsten.³⁰⁷

Antalet anmälningar om bristande tillgänglighet inom området varor och tjänster har varierat över åren. Mellan 2022 och 2023 ökade anmälningarna från 89 till 156. Varor och tjänster är likt tidigare år det näst vanligaste området för anmälningar om bristande tillgänglighet, efter området utbildning.³⁰⁸

Figur 40. Antal anmälningar om diskriminering inom området varor och tjänster. Fördelat på diskrimineringsgrund funktionsnedsättning och diskrimineringsform bristande tillgänglighet. År 2022–2023.

Källa: Diskrimineringsombudsmannen, *Statistik 2015–2023: Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*.

³⁰⁷ Diskrimineringsombudsmannen (2023-04-11). *Varor, tjänster och bostäder, Diskriminering inom varor, tjänster och bostäder | DO*, (Hämtad 2025-01-07).

³⁰⁸ Diskrimineringsombudsmannen (2024). Bilaga: *Statistikunderlag i tillgängligt format, Rapport: Statistik 2015–2023: Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*. Rapport 2024:1. Solna.

Konsumentpolitik: utveckling inom området

- **Har hamnat efter med betalningar (indikator):** Personer med funktionsnedsättning uppger i högre utsträckning att de har hamnat efter med betalningar, jämfört med övriga befolkningen. Sedan 2021 är det mellan 10 och 12 procent av personer med funktionsnedsättning som uppger att de hamnat efter med betalningar. I befolkningen i övrigt är motsvarande siffra under samma tidsperiod mellan 4 och 5 procent.
- **Anmälningar om diskriminering inom varor och tjänster (nyckeltal):** Antalet anmälningar om diskriminering inom området varor och tjänster med diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning har ökat kraftigt under åren 2021–2023: från 209 till 320 anmälningar. Antalet anmälningar om bristande tillgänglighet minskade något mellan 2021 och 2022, för att sedan öka från 89 till 156 anmälningar mellan 2022 och 2023.

För detaljerad information se tabellbilagan, avsnitt 11, Konsumentpolitik.

3.12. Krisberedskap

Den svenska krisberedskapens övergripande syfte är att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och dess förmåga att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Krisberedskapen utgörs av samhällets förmåga att förebygga, motstå och hantera krissituationer.³⁰⁹ Inom samhällsområdet Krisberedskap ingår den strategiska myndigheten Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Rättigheter enligt FN-konventionen

Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska staten vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning som befinner sig i risksituationer, däribland väpnad konflikt, humanitära nödlägen och naturkatastrofer.

FN-kommitténs rekommendationer inom krisberedskap

FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har efter dialog med Sverige i mars 2024 lämnat en rad rekommendationer för hur tillgänglighet och delaktighet kan stärkas. Ett antal rekommendationer handlar om samhällsområdet krisberedskap. Bland dem ingår följande rekommendationer:

- Sverige bör utveckla en heltäckande strategi som är grundad på mänskliga rättigheter och har ett inkluderande perspektiv på personer med funktionsnedsättning, för att kunna hantera alla risksituationer och humanitära katastrofer som kan inträffa och för att säkerställa att krisberedskapen samordnas på nationell, regional och kommunal nivå.
- Sverige bör säkerställa att alla personer med funktionsnedsättning har tillgång till anpassade kommunikations- och informationsmedel i risksituationer och humanitära katastrofer såsom folkhälsonödlägen. Det inkluderar lättläst text, punktskrift och teckenspråk.
- Sverige bör se till att information som riktar sig till allmänheten finns att tillgå i tillgängliga format och via hjälpmedelsteknik för alla, utan dröjsmål och extra kostnader – särskilt i nödsituationer. Detta ska göras i nära samråd med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem.

³⁰⁹ Regeringen (2024). *Krisberedskap*, [Krisberedskap - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/02/krisberedskap/) (Hämtad 2024 02-07).

Tydlig, tillgänglig och anpassad krisinformation stärker beredskapen

Krisberedskap är ett område som omfattar flera samhällssektorer och många olika aktörer. Myndigheter, kommuner och regioner har alla ansvar för centrala delar av beredskapen. Vid en kris kan hela samhället eller delar av det påverkas. Eftersom samhällets krisberedskap utgörs av den samlade förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer är alla samhällets invånare viktiga. En god krisberedskap förutsätter därför att de ansvariga aktörerna inkluderar personer med funktionsnedsättning, såväl barn, unga, vuxna, äldre och sjuka, i sin beredskapsplanering och även ger dem möjlighet att själva delta i beredskapsarbetet. För att uppnå en god krisberedskap är därför tillgänglig och tydlig information avgörande.

Många personer med funktionsnedsättning är oroliga att inte få tillräckligt stöd från samhället, och de oroar sig över omständigheter som de inte själva kan kontrollera eller förbereda sig inför.³¹⁰

Den stora osäkerheten är om det kommer finnas insulin för min diabetes att få fatt i? Det är en sak jag inget kan göra något åt själv.

311

I dagsläget är det många personer med funktionsnedsättning som inte upplever sig inkluderade i det som kommuniceras inför och under en kris.³¹²

En god krisberedskap förutsätter även att de system för riskhantering som samhället tar fram är utformade enligt principen om universell utformning, det vill säga tillgängliga för alla. Idag har personer med rörelsenedsättning till exempel

³¹⁰ Myndigheten för delaktighet (2023). *Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 40*. Enkäten med frågor om krisberedskap gick ut hösten 2023 till MFD:s undersökningspanel Rivkraft. Rivkraft är en frivillig frågepanel som består av respondenter med en eller flera funktionsnedsättningar.

³¹¹ Ibid.

³¹² Myndigheten för delaktighet (2024). *Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2023 – Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken*. Nummer 2024:10. I uppföljningsrapporten för 2023 har MFD redovisat resultaten från Rivkraftsundersökningen om krisberedskap mer detaljerat.

ingen självklar tillgång till skyddsrum.³¹³ Personer med funktionsnedsättning möter hinder för att förbereda sig inför kriser, främst på grund av bristande information som inte tar hänsyn till funktionsnedsättningar och särskilda behov, samt svårigheter att få svar på specifika och konkreta frågor.

”

Har försökt fråga runt angående 1) skyddsrum för elrullstol, vilket verkar vara obefintligt, och 2) hur jag gör med el-lift och de andningshjälpmedel jag använder mig av dagligen, som luftrörsvidgande inhalator, Cough-Assist och CPAP [respirator], men inget riktigt svar.

314

”

Jag har egna funktionsnedsättningar och ett barn med funktionsnedsättningar och skulle behöva veta om det öht finns någon plan på att försöka hjälpa oss vid en kris. Det är svårt att förbereda mig när jag sedan pandemins start har insett att inte ens myndigheterna ville ta in att människor i min situation existerar.

315

Många personer med funktionsnedsättning är oroliga att de inte ska få tillräckligt stöd från samhället vid en kris.

Vikten av att få korrekt och relevant information vid samhällsstörningar har bland annat uppmärksamrats på ett samverkansmöte inom det så kallade PS Funk, som är en återkommande konferens mellan public service-företagen och funktionsrättsorganisationer i Stockholm. Temat för årets möte var ”Inkluderande krisberedskap och information i orostider”, och man fokuserade på att förbättra

³¹³ Myndigheten för delaktighet (2023-05-12). *Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap*. [Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap - MFD](#) (Hämtad 2024-02-07).

³¹⁴ Myndigheten för delaktighet (2023). *Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 40*.

³¹⁵ Ibid.

stödet och informationen till personer med funktionsnedsättning under kriser, samt att säkerställa att public service når alla grupper i samhället. De funktionshindersorganisationer som deltog betonade att personer med funktionsnedsättning ofta glöms bort i krisberedskapsplaner, och att anpassningar för deras specifika behov, som tillgång till skyddsrum och relevant information, ofta saknas. Det ökar risken för att desinformation sprids inom dessa grupper.

Exempelvis saknas informationen om hur man ska ta sig till ett skyddsrum om man använder rullstol eller är beroende av annat hjälpmedel.

Representant för DHR

316

När hela samhället ställer om och jobbar med krisberedskap så är den inte alltid inkluderande för personer med funktionsnedsättning.

Representant för SDR

317

Ny version av broschyren ”Om krisen eller kriget kommer”

Broschyren ”Om krisen eller kriget kommer” handlar om hur hushållen ska bli bättre förberedda på till exempel allvarliga olyckor, extremt väder, it-attacker eller militära konflikter. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tagit fram en ny version av broschyren, som skickades ut till samtliga hushåll i slutet av november 2024. Den innehåller ett särskilt avsnitt för personer som har behov av extra stöd och finns även i flera anpassade versioner på MSB:s webbplats.

I broschyren skriver MSB att den som brukar få särskilt stöd av kommunen även kommer att få det stödet i kris och krig, men att man också behöver ha en egen beredskap utifrån de behov man har. MSB klargör att ledarhund och assistanshund kan tas med i skyddsrum. I broschyren finns dessutom fler övergripande råd för

³¹⁶ Utbildningsradion (2024-12-12). *PS funk – inkluderande beredskap*, [PS funk – inkluderande beredskap - UR](#) (Hämtad 2025-03-13).

³¹⁷ Ibid.

personer som behöver extra stöd, som att man bör göra en krisplan med information om mediciner och hjälpmedel, samt diskutera med anhöriga, vänner, grannar, assistenter eller biståndshandläggare om vilken hjälp som kan behövas.³¹⁸

Broschyren "Om krisen eller kriget kommer" finns i flera anpassade versioner som riktar sig till personer med funktionsnedsättning. MSB har tagit fram versioner på punktskrift, teckenspråk och lätt svenska samt inlästa versioner på svenska och engelska. Dessutom finns broschyren på ett flertal andra språk, bland annat de nationella minoritetsspråken.³¹⁹

Ojämn beredskap på boenden för särskilt sårbara grupper

Socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården ansvarar för boenden och insatser som riktar sig till särskilt sårbara grupper i samhället.^{320 321} I deras uppdrag ingår det att förebygga, hantera och stå emot krissituationer. Målet är att den ordinarie verksamheten ska kunna upprätthållas på en tolerabel nivå även vid en kris. Dessutom ska det finnas beredskap att hantera nya behov hos individer inom verksamheten och att möta behoven hos nytillkomna målgrupper. För att följa upp krisberedskapen vid verksamheter som riktar sig till särskilt sårbara grupper skickar Socialstyrelsen årligen ut en enkät till landets kommuner.³²²

³¹⁸ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2024). *Om krisen eller kriget kommer*. Karlstad. Ytterligare information finns på msb.se och krisinformation.se.

³¹⁹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2024). *Broschyren Om krisen eller kriget kommer*, [Broschyren Om krisen eller kriget kommer | MSB](#) (Hämtad 2025-03-18).

³²⁰ Boendena eller insatserna som omfattas är: Hem för vård eller boende för barn och unga, Hem för vård eller boende för vuxna, Boendestöd för vuxna, Stödboende för barn och unga, Stödboende för vuxna, Bostad med särskild service för barn med funktionsnedsättning och med behov av stöd och service enligt SoL, Bostad med särskild service för barn med funktionsnedsättning och med behov av stöd och service enligt LSS, Bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning och med behov av stöd och service enligt SoL, Bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning och med behov av stöd och service enligt LSS, Särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre, Hemtjänst i form av service och/eller personlig omvårdnad i ordinärt boende och Kommunal hälso- och sjukvård.

³²¹ Med särskilt sårbara grupper avses här personer som har sitt hem i boenden som drivs på uppdrag av socialtjänsten eller personer som är beroende av socialtjänstens insatser för att kunna bo kvar i sitt hem.

³²² Enkäten går ut till Sveriges kommuner, socialförvaltningarna i Göteborg och stadsdelarna i Stockholm, hädanefter kallat för kommuner.

I 2024 års lägesrapport redogör Socialstyrelsen för tillståndet och utvecklingen inom verksamheter som ger stöd till personer med funktionsnedsättning.³²³ Analysen visar en oroande trend, där krisberedskapen i kommunernas boenden för personer med funktionsnedsättning minskar kontinuerligt, särskilt när det gäller evakueringsplaner och kontinuitetsplaner³²⁴. Andelen boenden som har beredskapsplaner för höga temperaturer ligger dock kvar på samma nivå som tidigare år. En bidragande orsak till minskningen kan vara att det faktiskt finns planer, men att de är ofullständiga eller inte har uppdaterats. Samtidigt indikerar tidigare erfarenheter att krisberedskap inom funktionshindersområdet ofta är reaktiv. Exempelvis ökade andelen beredskapsplaner för höga temperaturer först efter värmeböljan 2018, och kontinuitetsplaner blev vanligare under pandemin. Minskningen av kontinuitetsplaner under 2024 kan tyda på att dessa frågor inte längre prioriteras i samma utsträckning.

Evakueringsbehov kan även uppstå i ordinära boenden, exempelvis för personer med hemtjänst enligt SoL eller personlig assistans enligt LSS. Därför anser Socialstyrelsen att det är av största vikt att fler kommuner tar fram och implementerar evakueringsplaner för dessa grupper.

Socialstyrelsen konstaterar att den minskande krisberedskapen inom funktionshindersområdet är allvarlig, särskilt med tanke på att Sveriges fokus på krisberedskap och beredskapsplanering generellt har ökat. Cirka 100 000 personer med funktionsnedsättning får insatser enligt LSS eller SoL, och ungefär 40 000 av dem bor i olika boendeformer. Den bristande krisberedskapen och avsaknaden av uppdaterade beredskapsplaner innebär att det blir en stor utmaning för kommunerna att säkerställa de här personernas trygghet vid allvarliga kriser.³²⁵

³²³ Socialstyrelsen (2024). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2024*. Artikelnummer: 2024-3-8994. Observera att Socialstyrelsens lägesrapport för 2024 innehåller en eftersläpning i tiden. Rapportens analyser och slutsatser speglar förhållandena den 1 februari 2023, vilket är det datum som enkätfrågorna avser.

³²⁴ En kontinuitetsplan innehåller information som hjälper personalen att veta vad den ska göra vid en störning i en kritisk aktivitet eller resurs. Syftet är att kunna upprätthålla verksamheten på en tolerabel nivå och att kunna återställa resursen så fort som möjligt.

³²⁵ Socialstyrelsen (2024). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2024*. Artikelnummer: 2024-3-8994.

Andelen kommuner som har kontinuitetsplaner för särskilt sårbara grupper minskar

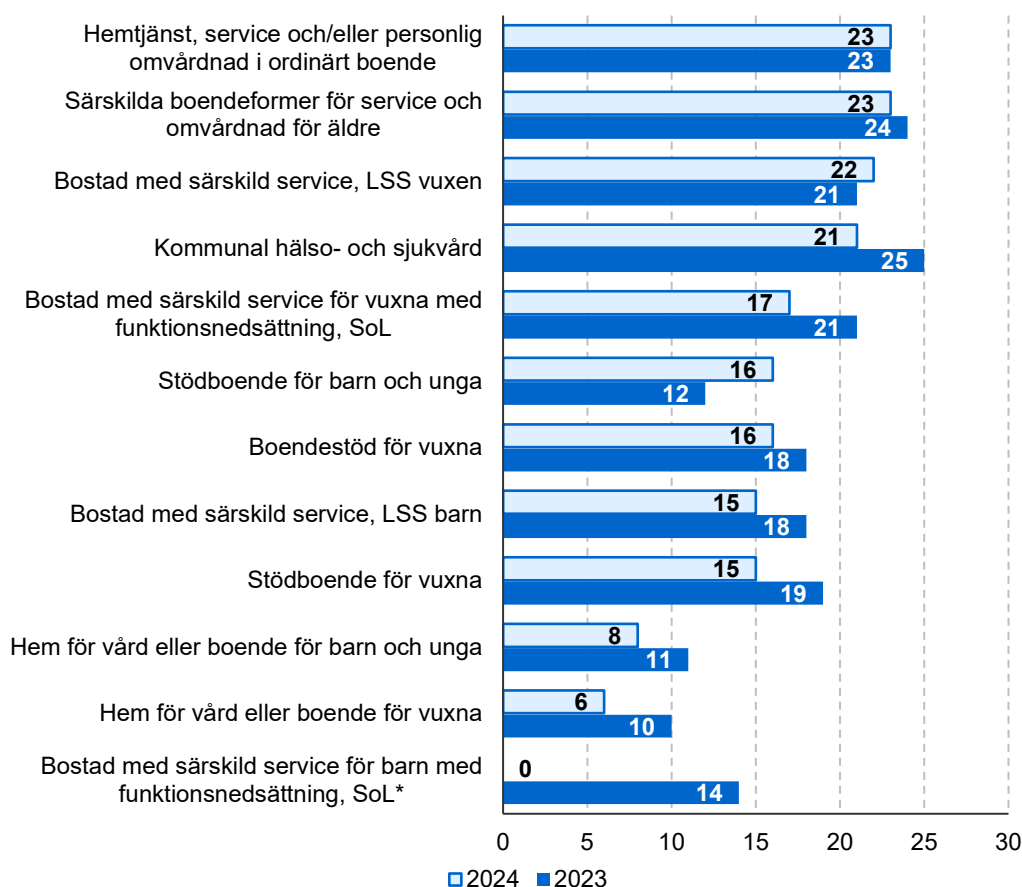
Kontinuitetsplaner är dokumenterade rutiner för hur en organisation ska hantera avbrott i sin verksamhet, och hur de ska återställa och återuppta den. Avbrotten kan till exempel bero på strömavbrott, personalbortfall eller uteblivna leveranser av varor och tjänster. Att det finns en aktuell och komplett kontinuitetsplan är dock ingen garanti för att den faktiskt används eller är ändamålsenlig.

Andelen kommuner som har en aktuell kontinuitetsplan för verksamheter som riktar sig till särskilt sårbara grupper, med reservrutiner, återställningsrutiner, återgångsrutiner och nödvändiga kontaktuppgifter, varierar mellan 6 och 23 procent beroende på verksamhet. Det kan jämföras med siffrorna för år 2023, som låg mellan 10 och 25 procent (se även tabellbilagan avsnitt 12, Krisberedskap).³²⁶

År 2024 är kontinuitetsplaner vanligast förekommande för hemtjänst i ordinärt boende och för särskilt boende för äldre, där 23 procent av kommunerna uppger att de har sådana planer för respektive verksamhet. De är betydligt mer sällsynta för hem för vård eller boende för vuxna (HVB), där endast 6 procent av kommunerna rapporterar att de har sådana planer. Jämfört med år 2023 har andelen kommuner som uppger att de har kontinuitetsplaner minskat för nästan alla typer av verksamheter, vilket illustreras i figur 41 (se tabellbilagan avsnitt 12, Krisberedskap, för en fullständig redovisning av alla verksamhetstyper).

³²⁶ Socialstyrelsen (2024). *Öppna jämförelser 2024 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård*. Artikelnummer: 2023-6-8631.

Figur 41. Andel kommuner som har aktuella och kompletta kontinuitetsplaner, fördelat på verksamhetstyp. År 2023 - 2024.

Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser 2024 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård. *Uppgift saknas för år 2024.

Det är i dagsläget oklart varför ännu fler kommuner år 2024 saknar aktuella och kompletta kontinuitetsplaner för de flesta verksamhetstyper, särskilt med tanke på att många kommuner tidigare har rapporterat att de arbetade med att utveckla, utforma eller uppdatera sådana planer.

Krav på krisberedskap vid upphandling av tjänster för särskilt sårbara grupper minskar

Ett sätt för samhället att stärka sin övergripande förmåga att hantera kriser är att säkra krisberedskapen även för de insatser som socialtjänsten upphandlar. Det kan exempelvis innebära att se till att det finns planering av personella resurser, avtal om reservkraft och evakueringslokaler. Det är en ansvarig nämnd i kommunen som ska säkerställa att verksamheter för särskilt sårbara grupper uppfyller kraven på god kvalitet, inklusive krisberedskap. Det gäller oavsett om verksamheten bedrivs i kommunal eller enskild regi.

Färre kommuner ställer krav på att krisberedskap ska ingå när de upphandlar boendestöd till vuxna. År 2024 var det endast 24 procent av kommunerna som ställde det kravet, jämfört med 33 procent året innan.

Andelen kommuner som ställer krav på att krisberedskap ska ingå när de upphandlar tjänster för särskilt sårbara grupper varierar år 2024 från 24 till 48 procent, beroende på typ av verksamhet. Precis som föregående år är det vanligast att kommunerna ställer krav på krisberedskap när de upphandlar särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre. Knappt hälften av kommunerna, 48 procent, uppger att de har ställt krav på krisberedskap där. Ovanligast är det att ställa krav på krisberedskap för boendestöd för vuxna. Det är 24 procent av kommunerna som har gjort det. Föregående år låg andelen på 33 procent.

Kraven har minskat särskilt kraftigt för två verksamhetstyper: bostad med särskild service för barn och ungdomar (LSS barn) samt bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning (SoL) (se tabellbilagan avsnitt 12, Krisberedskap).³²⁷

Att kommunerna inte ställer krav på krisberedskap går inte att likställa med att krisberedskap helt saknas. Men utan krisplaner och krav på krisberedskap vid upphandling har kommunerna sämre förutsättningar att säkerställa kvaliteten i verksamheterna om en kris inträffar.

Förekomsten av evakueringsplaner för särskilt sårbara grupper minskar för nästan alla boendeformer

En evakueringsplan kan innehålla konkreta åtgärder för att trygga transport, samverkansbehov och ansvarsfördelning när en verksamhet behöver evakueras. Den kan även innehålla konkreta åtgärder för att trygga exempelvis el och vatten i evakueringslokalen samt personlig integritet för dem som befinner sig där.³²⁸

Andelen kommuner som har evakueringsplaner för verksamheter för särskilt sårbara grupper varierar år 2024 från 22 procent till 43 procent beroende på verksamhet. Andelen kommuner som har en evakueringsplan som beslutats på ledningsnivå för boenden som bedrivs i egen regi har minskat något för nästintill samtliga boendeformer jämfört med föregående år (se tabellbilagan avsnitt 12, Krisberedskap).

³²⁷ Ibid.

³²⁸ Socialstyrelsen (2023). *Bilaga – Öppna jämförelser socialtjänst 2023 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård.*

Liksom tidigare är det vanligast att det finns evakueringsplaner för särskilda boenden för äldre (43 procent) samt för bostad med särskild service för vuxna enligt LSS (40 procent). Minst vanligt är det för boendeformen HVB för barn och unga (22 procent) samt HVB för vuxna (23 procent).³²⁹

Den största minskningen har skett inom verksamheterna stödboende för barn och vuxna, där andelen har sjunkit från 31 till 24 procent, samt inom kommunal hälso- och sjukvård, där andelen har minskat från 40 till 34 procent. Den enda ökningen har noterats inom HVB för vuxna (se tabellbilagan avsnitt 12, Krisberedskap).

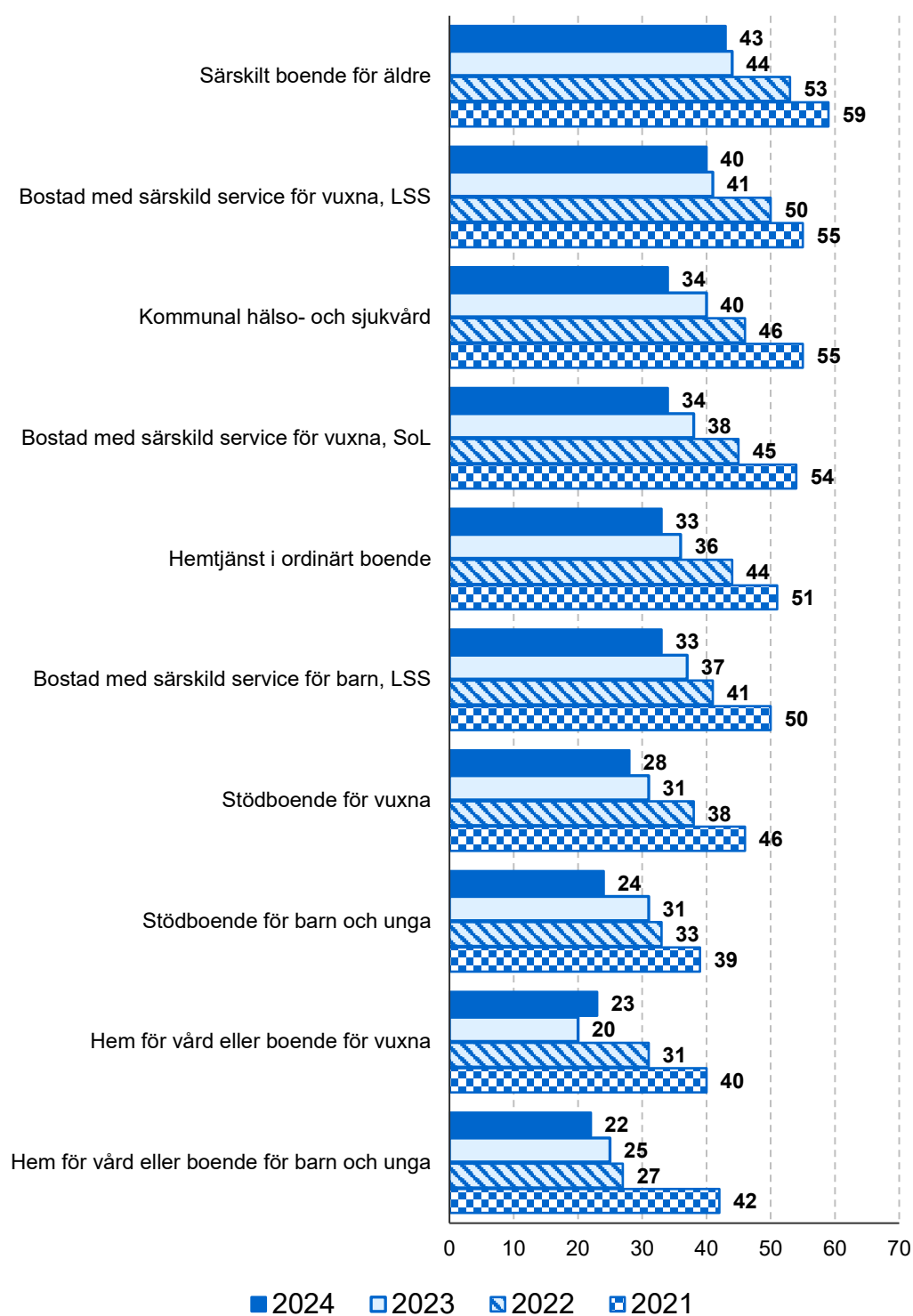
Det är fler stödboenden för både barn och vuxna som saknar evakueringsplaner jämfört med föregående år. Även inom kommunal hälso- och sjukvård har andelen kommuner som rapporterar att de har evakueringsplaner för verksamheten minskat avsevärt. Den enda boendeformen där en ökning kan ses år 2024 är inom HVB för vuxna.

Andelen kommuner som har en evakueringsplan som beslutats på ledningsnivå för boenden har minskat för samtliga verksamhetstyper när man jämför år 2024 med år 2020, vilket framgår av figur 42. Minskningen under denna femårsperiod ligger mellan 7 och 17 procentenheter beroende på verksamhetstyp. Den största nedgången har skett inom kommunal hälso- och sjukvård samt inom hemtjänst i ordinärt boende. En något mindre minskning noteras inom bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt LSS.

Det är svårt att fastställa varför andelen kommuner med en beslutad evakueringsplan för boenden som bedrivs i egen regi minskar. Nedgången kan återspegla en faktisk minskning, men det är också möjligt att vissa kommuner över tid har ändrat sin bedömning när de besvarade Socialstyrelsens enkät. En annan förklaring kan vara att samma kommun ett visst år bedriver verksamheten i egen regi och ett annat år har upphandlat verksamheten. Eftersom Socialstyrelsens enkät endast avser verksamheter som kommunerna själva bedriver, kan sådana förändringar påverka antalet svar som Socialstyrelsen får in per verksamhetstyp och därmed utfallet för indikatorn.

³²⁹ Socialstyrelsen (2024). *Öppna jämförelser 2024 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård*.

Figur 42. Andel kommuner som uppger att det finns evakueringsplaner för boenden som bedrivs i egen regi, efter verksamhetstyp. År 2021–2024.

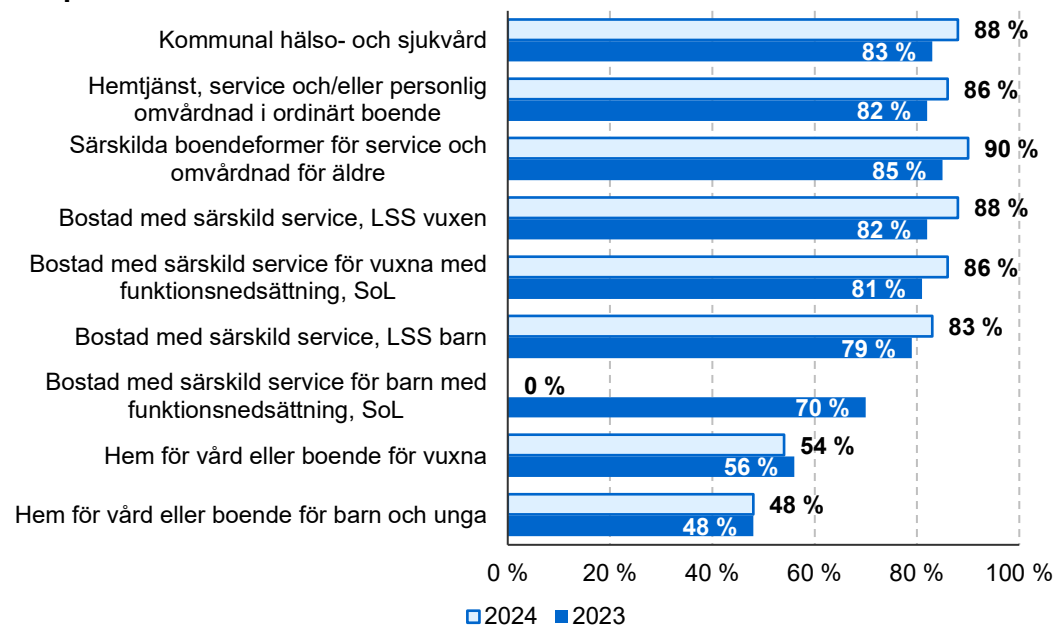
Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser 2024 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård.

Många kommuner har beredskapsplaner för höga temperaturer

Personer som får insatser från socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården kan vara extra sårbara för höga temperaturer, på grund av sitt hälsotillstånd, sin ålder och/eller en funktionsnedsättning. En beredskapsplan för höga temperaturer kan exempelvis säkerställa att verksamheterna blir larmade vid värmevarningar från SMHI.³³⁰

Andelen kommuner som år 2024 uppger att de har en beredskapsplan för höga temperaturer för verksamheter som bedrivs i egen regi har ökat för nästintill samtliga boendeformer för särskilt sårbara grupper jämfört med år 2023. För de flesta boendeformerna uppger nu drygt fyra av fem kommuner att de har beredskapsplaner för höga temperaturer, vilket illustreras av figur 43. Undantaget är boendeformerna HVB för barn respektive vuxna, där endast omkring hälften av kommunerna uppger att sådana planer finns (se tabellbilagan avsnitt 12, Krisberedskap).³³¹

Figur 43. Andel kommuner som har beredskapsplaner för höga temperaturer. År 2024 och 2023.

Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser 2024 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård.

³³⁰ Socialstyrelsen (2023). *Bilaga – Öppna jämförelser socialtjänst 2023 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård.*

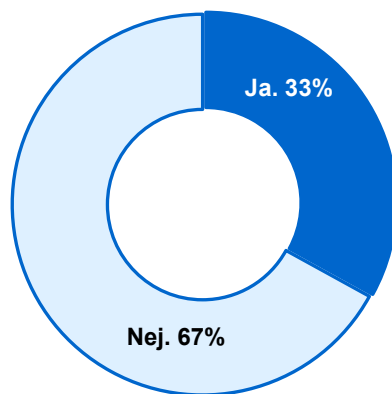
³³¹ Socialstyrelsen (2024). *Öppna jämförelser 2024 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård.*

Kommuner saknar rutiner för tillgänglig krisinformation

Varje år genomför MFD en enkätundersökning som riktar sig till kommuner, regioner och statliga myndigheter. Syftet med undersökningen är att kartlägga hur dessa aktörer arbetar strategiskt med frågor som rör tillgänglighet och delaktighet. Eftersom frågor som rör samhällets beredskap vid kris och krig har ökat i aktualitet ställde vi i 2024 års enkät två frågor kopplade till krisberedskap: en om tillgänglig krisinformation och en som undersöker om kommunerna arbetar systematiskt med tillgänglighet inom krisberedskapen och det civila försvaret.³³²

Trots att många kommuner uppger att de arbetar med frågan, visar resultaten att 67 procent fortfarande saknar rutiner eller arbetssätt för att säkerställa att information når alla kommuninvånare med funktionsnedsättning vid en kris eller i händelse av krig. I fritextsvaren framkommer att många arbetar med att ta fram eller utveckla sådana rutiner, men att det i flera fall endast finns delvis fungerande lösningar för specifika delar av verksamheten. En kommun lyfter också fram utmaningen i att säkerställa att information når fram till alla individer i en viss grupp, oavsett ämnesområde.

Figur 44. Andel kommuner som har rutiner eller arbetssätt för att deras information ska nå alla kommuninvånare med funktionsnedsättning i händelse av kris eller krig. År 2024.

Källa: MFD, *Resultat från uppföljning av kommuner 2024*. Figuren bygger på svar från 174 kommuner.

Undersökningen visar även att nästan 60 procent av kommunerna saknar strategiska beslut, målsättningar eller centrala styrdokument för att integrera funktionshinders- och tillgänglighetsarbetet i krisberedskapen och det civila

³³² Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från uppföljning av kommuner 2024*. Stockholm.

försvaret. Detta innebär dock inte nödvändigtvis att dessa kommuner inte ser frågan som viktig.

Krisberedskapen för personer med funktionsnedsättning behöver stärkas

Myndigheten för delaktighet (MFD) har sammanställt resultat från flera undersökningar om kommunal krisberedskap ur ett funktionshindersperspektiv.³³³ Kunskapsunderlagen visar tydligt att krisberedskapen behöver stärkas. Myndigheten konstaterar att samhället med nuvarande krisberedskap inte kan garantera att personer med funktionsnedsättning får sina grundläggande rättigheter tillgodosedda under en kris. För att personer med funktionsnedsättning ska garanteras trygghet och säkerhet vid en kris på lika villkor som andra, måste den generella krisberedskapen säkerställa att deras särskilda förutsättningar utgör en grund i arbetet med skydd av civilbefolkningen. Det behövs insikt om att funktionshindersperspektivet är tvärspektoriellt och kräver samverkan mellan kommunens olika verksamheter, och att det berör flera olika samhällsområden. Exempelvis är elförsörjning livsnödvändigt för personer som får avancerad vård i hemmet, och ytterst viktigt för alla som använder medicintekniska produkter. Tillgängligt utformade transportmedel är viktiga för att en eventuell evakuering ska gå att genomföra. Kommunernas krisberedskap riktas främst mot dem som får stöd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller enligt socialtjänstlagen, medan behoven hos personer som lever utan kommunala insatser ofta förblir osynliga.

Resultaten från MFD:s kartläggning går också i linje med det som FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har konstaterat. Bland annat att Sverige behöver bli bättre på att samordna förebyggande arbete och åtgärder som inkluderar ett funktionshindersperspektiv, både på nationell och lokal nivå. Sverige saknar idag effektiv kommunikation i risk- och katastrofsituationer för personer med funktionsnedsättning, särskilt för personer med intellektuella, neuropsykiatriska och psykiska funktionsnedsättningar och personer med neurodivergens.

Myndigheten för delaktighet konstaterar att samhället med nuvarande krisberedskap inte kan garantera att personer med funktionsnedsättning får sina grundläggande rättigheter tillgodosedda under en kris

³³³ Myndigheten för delaktighet (2025). *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*. Stockholm. Rapport 2025:1.

Krisberedskap: utveckling inom området

- **Förekomst av kontinuitetsplanering för särskilt sårbara grupper (indikator):** Andelen kommuner som har aktuella kontinuitetsplaner för verksamheter för särskilt sårbara grupper varierar 2024 mellan 6 och 23 procent, beroende på typ av verksamhet. Jämfört med 2023 har andelen minskat för nästan alla typer av verksamheter.
- **Krav på krisberedskap vid upphandling av tjänster för särskilt sårbara grupper (indikator):** Andelen kommuner som ställer krav på att krisberedskap ska ingå när de upphandlar tjänster för särskilt sårbara grupper varierar 2024 mellan 24 och 48 procent, beroende på typ av verksamhet. Jämfört med 2023 har andelen minskat för nästan alla typer av verksamheter.
- **Evakueringsplan för särskilt sårbara grupper (indikator):** Andelen kommuner som har evakueringsplaner för verksamheter för särskilt sårbara grupper varierar 2024 mellan 22 och 43 procent, beroende på typ av verksamhet. Generellt sett är skillnaderna från föregående år små. Mellan 2023 och 2024 har förekomsten av evakueringsplaner ökat för en del boendetyper, samtidigt som den har minskat för andra boendetyper. Den största minskningen har skett inom verksamheterna stödboende för barn och vuxna samt inom kommunal hälso- och sjukvård. Den enda ökningen har noterats inom HVB för vuxna.
- **Beredskapsplan för höga temperaturer för särskilt sårbara grupper (indikator):** Andelen kommuner som har beredskapsplaner för höga temperaturer för särskilt sårbara grupper varierar 2024 mellan 48 och 90 procent, beroende på typ av verksamhet. Mellan 2023 och 2024 har förekomsten av beredskapsplaner ökat för många boendetyper, med den största ökningen för bostad med särskild service för vuxna, LSS (6 procentenheter). Endast för en verksamhetstyp, hem för vård eller boende för vuxna, har andelen minskat något.

För detaljerad information se tabellbilagan, avsnitt 12, Krisberedskap.

4. Offentliga aktörers arbete med de fyra inriktningarna

Detta avsnitt beskriver hur de strategiska myndigheterna och andra offentliga aktörer arbetar med det nationella målets fyra inriktningar

- principen om universell utformning
- befintliga brister i tillgängligheten
- individuella stöd och lösningar
- förebygga och motverka diskriminering.

Underlaget i avsnittet utgår från de strategiska myndigheternas och Folkbildningsrådets årsredovisningar 2024^{334,335}, liksom underlag från MFD:s årliga enkätuppföljning av kommuner, regioner och statliga myndigheter 2024.³³⁶ Myndigheten för delaktighet använder sedan 2023 ett antal svarsresultat från sin enkätuppföljning av offentliga aktörer som indikatorer för att beskriva utvecklingen inom de fyra inriktningarna. Dessa återges i sin helhet i tabellbilaga 1.

I MFD:s genomgång av de strategiska myndigheternas årsredovisningar framgår precis som i föregående uppföljning att det inte är alla myndigheter som tydligt redovisar sitt arbete inom funktionshinderspolitiken i sin årsredovisning. De som redovisar hur de har arbetat inom sina uppdrag gör detta på olika sätt, och omfattningen av återrapporeringen varierar. Vissa återrapporerar tydligt gentemot de fyra inriktningarna, andra gör det inte.

MFD kan konstatera att flera av de indikatorer som myndigheten följer för att se utvecklingen av de fyra inriktningarna visar att strategimyndigheterna har bättre resultat än andra statliga myndigheter. Men samtidigt finns det inom flera områden undantag och förbättringsområden, även bland strategimyndigheterna.

4.1. Universell utformning

Universell utformning innebär att i planering, utformning och genomförande vara medveten om den variation och de olika behov och förutsättningar som finns i hela befolkningen. Det innebär att utforma produkter, tjänster, processer och

³³⁴ Se referenslista.

³³⁵ Myndigheterna ska enligt uppdrag beskriva i sina årsredovisningar hur de har genomfört sina uppdrag inom funktionshinderspolitiken utifrån det nationella målets inriktningar.

³³⁶ Myndigheten för delaktighet (2025), *Resultat från MFD:s uppföljning av kommuner 2024*, *Resultat från MFD:s uppföljning av regioner 2024* och *Resultat från MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024*.

miljöer så att de i största möjliga utsträckning kan användas obehindrat av alla. På så sätt ökar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att leva självständigt och fatta beslut om sina liv på lika villkor som människor utan funktionsnedsättning.

För att identifiera och tillgodose behov hos olika användare behöver myndigheter och andra aktörer göra målgruppsanalyser och användartester, och de behöver involvera personer med funktionsnedsättning tidigt i processen. På så sätt kan de inhämta information om behov och göra rätt från början. För att kunna arbeta på detta sätt behövs systematik och ett strategiskt angreppssätt. Det kan innebära att ha uppdaterade riktlinjer, rutiner eller styrdokument för att nya produkter, miljöer, system eller tjänster ska utformas på ett tillgängligt och användbart sätt. Områden där myndigheterna kan arbeta med universell utformning är exempelvis inom upphandling, inom utformning av lokaler och miljöer samt när det gäller information.

Exempel på de strategiska myndigheternas arbete med universell utformning

Det är inte alla myndigheter som beskriver sitt arbete med universell utformning när de avrapporterar sitt arbete inom funktionshinderspolitiken. Det är svårt att veta vad detta beror på: om det är underförstått att universell utformning ingår i olika insatser, eller om myndigheterna inte alls inkluderar denna inriktning i sitt arbete. Här följer några exempel på hur ett antal strategiska myndigheter på ett tydligt sätt har beskrivit att de arbetar med universell utformning i sin verksamhet.

Arbetsförmedlingen bedömer att principen om universell utformning är väl integrerad i myndighetens policyer, målbilder och riktlinjer. I myndighetens strategi för arbetet i relation till myndighetens målgrupper är en av principerna att Arbetsförmedlingen ska vara tillgänglig för alla och utforma tillgängliga och inkluderande tjänster. Arbetsförmedlingen ska utgå från den mångfald som präglar användarnas behov, förmågor och egenskaper. De utformar sina lokaler så att personer med funktionsnedsättning på lika villkor ska ha tillträde till både fysisk miljö och till information, kommunikation och tjänster. För att säkerställa tillgängligheten i fristående aktörers lokaler arbetar Arbetsförmedlingen aktivt med att utforma och tydliggöra krav i sina upphandlingar.

Boverket har under året planerat sina nya lokaler i Karlskrona med fokus på universell utformning. De beskriver också att ett funktionshinderperspektiv genomsyrar Boverkets ordinarie processer för att exempelvis genomföra projekt, ta fram eller ändra regler och kommunicera.

Myndigheten för tillgängliga medier beskriver att de inom sitt uppdrag att främja tillgänglighet till och universell utformning av litteratur, nyheter och samhällsinformation i Sverige har genomfört en rad insatser. Bland annat arbetar de med ett standardiseringsarbete kopplat till tillgänglighetsdirektivet, med fokus

på e-böcker och programvara. De medverkar i det europeiska arbetet med framtagande av standarder för universell utformning av e-böcker och programvara för e-böcker. Under året har de fört dialog med bok- och förlagsbranschen och genomfört en rad kommunikationsinsatser avseende universell utformning av e-böcker och ändamålsenlig programvara för e-böcker i enlighet med tillgänglighetsdirektivet.

Kulturrådet beskriver att de har påbörjat en utveckling av myndighetens bidragsverksamhet, och att de i det arbetet utgår från principen om universell utformning, exempelvis vid utvecklingen av nya blanketter och i upphandlingen av ett nytt ansökningssystem. Arbetet syftar till att skapa likvärdiga förutsättningar för att ansöka om Kulturrådets bidrag, oavsett funktionsförmåga.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har arbetat med att säkerställa universell utformning genom att anpassa såväl arbetslokaler som informationsmaterial så att de ska fungera för så många människor som möjligt. I MSB:s nya hållbarhetsstrategi är funktionsrätt en viktig del av myndighetens sociala hållbarhetsarbete, som ska beaktas inom myndighetens samtliga verksamheter. Under året har MSB arbetat med att säkerställa att funktionsrättsperspektivet beaktas inom krisberedskapen. Exempelvis har myndigheten påbörjat ett arbete med att ta fram särskilt anpassade råd kring krisberedskap för personer som är i behov av extra stöd vid kris eller krig. Dessa råd är anpassade för blinda och synnedsatta, döva och hörselskadade samt rörelsehindrade, och finns tillgängliga på myndighetens hemsida samt på krisinformation.se. Myndigheten har även haft ett ökat fokus på funktionsrätt inom civilt försvar och skydd av civilbefolkningen genom att i planering och övning beakta social hållbarhet och särskilt riskutsatta grupper i kris och krig. Funktionsrättsperspektivet har lyfts fram i vägledningar och utbildningar för beredskapsaktörer.

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) beskriver att de i sin kvalitetsgranskning bedömer om studerande, oavsett funktionsförmåga, har samma möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen. MYH granskar hur väl utbildningsanordnarna arbetar enligt principen om universell utformning och om de har ett värdegrundsarbete som utgår från mångfald, likabehandling och jämställdhet mellan könen. De erbjuder även ett självvärderingsverktyg som stöd till utbildningsanordnare. Verktyget hjälper bland annat utbildningsanordnarna att fånga upp tillgänglighetsperspektiv och möjligheter till universell utformning av utbildningarna. I samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten har MYH utformat ett stödmaterial riktat till utbildningsanordnare, för att stärka deras grundläggande kompetens om tillgänglig undervisning och universell utformning.

Riksantikvarieämbetet beskriver att en nationell strategi för digitalt kulturarv har beslutats under året och att universell utformning är en integrerad del av det arbete som ska genomföras inom strategin. I arbetet med utställningsproduktion och digital förmedling är universell utformning en återkommande

designparameter när nya koncept tas fram. Det är också en viktig parameter i myndighetens arbete med tillstånd och tillsyn av statliga byggnadsminnen.

Polismyndigheten har bland annat tagit fram en strategi för kultur och likabehandling, som är nationellt beslutad och omfattar diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder. Utifrån ett arbetsgivarperspektiv har myndigheten tagit fram och arbetar med spridning av metoder och kompetenshöjande insatser som ska främja rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vissa metoder och utbildningar är obligatoriska för att säkerställa att chefer och medarbetare har grundläggande kompetens inom området. Insatser har även gjorts för att inkludera alla sökande och fokusera på kompetens i rekryteringsprocessen. Polismyndigheten har också tagit fram ett förslag om en nationell standard för förhørslokaler och intilliggande utrymmen. Förslaget tar hänsyn till vikten av tillgänglighet och att förhörmiljön ska vara anpassad för personer med fysisk och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Denna standard planeras att införlivas i rutiner för projekteringsanvisningar vid om- och nybyggnation.

Resultat om universell utformning från uppföljningen av offentliga aktörer

Myndigheten för delaktighet (MFD) använder svarsresultat från sin årliga enkätuppföljning av offentliga aktörer som indikatorer för hur arbetet enligt de fyra inriktningarna inom funktionshinderspolitiken utvecklas.³³⁷ De indikatorer som MFD har valt ut för inriktningen universell utformning är om myndigheterna

- har ställt krav på tillgänglighet vid upphandling
- har rutiner eller arbetssätt för att kontrollera nya produkter eller tjänster
- har rutiner eller arbetssätt för att utforma information för alla målgrupper på ett tillgängligt sätt
- har rutiner eller arbetssätt för att universellt utforma myndighetsbeslut³³⁸

Av enkätsvaren 2024 framgår att 42 procent av regionerna, 23 procent av myndigheterna och 23 procent av kommunerna ställer krav på tillgänglighet i alla eller de flesta upphandlingar där det är relevant att göra det. Därutöver är det 53 procent av regionerna, 46 procent av kommunerna och 38 procent av myndigheterna, som svarar att de ställer krav på tillgänglighet i någon eller några upphandlingar där det är relevant.

Mer än hälften av regionerna, en tredjedel av kommunerna och en knapp tredjedel av myndigheterna svarar att de inte känner till om det finns rutiner eller arbetssätt

³³⁷ Myndigheten för delaktighet (2025), *Resultat från MFD:s uppföljning av kommuner 2024, Resultat från MFD:s uppföljning av regioner 2024 och Resultat från MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024*.

³³⁸ Indikatorerna för samtliga inriktningar redovisas i sin helhet i tabellbilaga 1.

för att säkerställa att produkter eller tjänster som de upphandlar är tillgängliga för olika målgrupper. Bland regionerna är det 47 procent som svarar att det finns sådana rutiner, antingen genom användartester eller efterkontroller. Motsvarande siffra för de statliga myndigheterna är 35 procent och för kommunerna 29 procent.

Vad gäller digitala informationsmaterial har 70 procent av kommunerna, 84 procent av regionerna och 62 procent av de statliga myndigheterna rutiner eller arbetssätt för att ta fram alternativa format som är tillgängliga för olika målgrupper. Vad gäller tryckta informationsmaterial har 36 procent av kommunerna, 74 procent bland regionerna och 25 procent av de statliga myndigheterna rutiner och arbetssätt för att ta fram alternativa format som är tillgängliga för olika målgrupper.

I MFD:s uppföljning var det samtidigt nästan en tredjedel av samtliga statliga myndigheter som svarade att de inte alls tar fram vare sig tryckt eller digitalt informationsmaterial. Det var nästan inga kommuner eller regioner som angav detta. Det är 26 procent bland kommunerna, 17 procent bland myndigheterna och 5 procent bland regionerna som inte har rutiner eller arbetssätt för att ta fram alternativa format som är tillgängliga för olika målgrupper, vare sig för tryckta eller digitala informationsmaterial (se tabellbilaga).

- 42 procent av regionerna, 23 procent av de statliga myndigheterna och 23 procent av kommunerna ställer krav på tillgänglighet i alla eller de flesta upphandlingar där det är relevant att göra det.
- 47 procent av regionerna, 35 procent av de statliga myndigheterna och 29 procent av kommunerna använder antingen användartester eller efterkontroller för att säkerställa att produkter eller tjänster som de upphandlar är tillgängliga för olika målgrupper.
- 84 procent av regionerna, 70 procent av kommunerna och 62 procent av de statliga myndigheterna har rutiner eller arbetssätt för att ta fram alternativa format tillgängliga för olika målgrupper i sina digitala informationsmaterial.
- 74 procent av regionerna, 36 procent av kommunerna och 25 procent av de statliga myndigheterna har rutiner eller arbetssätt att ta fram alternativa format för olika målgrupper i sina tryckta informationsmaterial.
- 56 procent av de statliga myndigheterna, 49 procent av kommunerna och 53 procent av regionerna har rutiner eller arbetssätt för att universellt utforma myndighetsbeslut.

4.2. Åtgärda bristande tillgänglighet

Brister som skapar hinder för användning eller för delaktighet kan finnas i både fysiska och digitala produkter, miljöer, system eller tjänster. För att ta reda på vad som utgör hinder behöver myndigheter och andra aktörer bland annat inhämta kunskap från personer med egen erfarenhet av funktionsnedsättning. Myndigheter behöver också inventera och systematiskt analysera befintliga brister i tillgängligheten hos fysiska och digitala produkter, miljöer, system och tjänster. Exempel på detta är att ha rutiner för regelbunden översyn och inventering av tillgängligheten i lokaler, webbplatser och e-tjänster. När aktörer har identifierat brister ska de också systematiskt åtgärda dessa.

Exempel på de strategiska myndigheternas arbete med att åtgärda bristande tillgänglighet

En stor andel av strategimyndigheterna redogör för att de under året har genomfört insatser för att åtgärda bristande tillgänglighet. Det är vanligt att insatser görs kopplat till digital teknik och webbsidor eller i myndigheternas lokaler. Det är samtidigt skillnader i antal insatser och omfattning. Här följer några exempel på hur de strategiska myndigheterna i sina årsredovisningar har beskrivit att de har arbetat med att åtgärda bristande tillgänglighet under året som gick.

Kulturrådet beskriver att de under 2024 har genomfört ett omfattande arbete med att granska, rensa och tillgängliggöra dokument på sin webbplats. All personal på Kulturrådet har erbjudits utbildning i att skapa tillgängliga dokument.

Kriminalvården har under året åtgärdat några identifierade brister i tillgängligheten i myndighetens arbetslokaler, i interna arbets- och kommunikationsplattformar och på den externa webbplatsen. Myndigheten har även tagit fram en basnivå för digital tillgänglighet, i form av ett antal krav som ska uppnås i interna, egenutvecklade IT-system.

Myndigheten för digital förvaltning (Digg) har i samband med flytt till nya lokaler genomfört åtgärder för att skapa bättre tillgänglighet.

Konsumentverket har säkerställt att konsumentverket.se och hallåkonsument.se uppfyller kraven på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. I framtagandet av den nya gemensamma webbplatsen har särskilt fokus lagts på att testa tillgängligheten, bland annat genom användartester med hjälp av Begripsam.

Skolverket rapporterar att de i samband med en ombyggnation av sina lokaler har tillgänglighetsanpassat dessa både för externa besökare och för Skolverkets medarbetare. Vidare har Skolverket arbetat med att göra de digitala nationella proven och betygsstödjande bedömningsstöden mer tillgängliga, särskilt för punktskriftsläsande elever. En studie med djupintervjuer och observationer av

elever under provgenomförande har genomförts, och insikterna kommer att förbättra provtjänstens användbarhet och tillgänglighet framöver.

Boverket beskriver att arbetet med att informera om reglerna om enkelt avhjälpna hinder har innefattat en fördjupad målgruppsanalys, som visat att det är fastighetsägare och kommuner i tillsynsrollen som är de primära målgrupperna att informera. Analysen har även identifierat de viktigaste kommunikationskanalerna. En webbguide är under utveckling och en kommunikationsstrategi har tagits fram för att kampanjen ska få stor genomslagskraft.

Domstolsverket har bland annat avslutat större renoveringar vid ett tiotal domstolar inom Sveriges Domstolar, och två domstolar har fått helt nya lokaler. Lokalförsörjningsstrategin har också uppdaterats med ytterligare tillgänglighetsaspekter. Myndigheten har även gjort förbättringar av den externa webbplatsen domstol.se och vissa e-tjänster. För medarbetare ökade tillgängligheten på intranätet genom flera tekniska förbättringar och filmade inslag på olika plattformar. Olika digitala verktyg användes för att säkerställa tillgängligheten på intranätet och domstol.se. Till exempel finns nu funktioner för att texta, transkribera och syntolka filmer, och program för att följa upp och åtgärda tillgänglighetsbrister.

Folkhälsomyndigheten beskriver att de löpande arbetar med att tillgänglighetsanpassa all produktion såsom rapporter, filmer, webbplatser och digitala tjänster och system.

Riksantikvarieämbetet följer frågor om att åtgärda befintliga brister inom etablerade samverkansarenor som berör tillgänglighet, hälsa eller universell design, såsom myndighetsnätverket Gestaltad livsmiljö.

Trafikverket har arbetat med att göra stationer och busshållplatser mer tillgängliga, genom att ta bort fysiska hinder och installera informationsutrustning. Under året genomfördes åtgärder vid 3 stationer och 182 hållplatslägen.

Resultat om åtgärder av bristande tillgänglighet från uppföljningen av offentliga aktörer

Myndigheten för delaktighet (MFD) använder svarsresultat från sin årliga enkätuppföljning av offentliga aktörer som indikatorer för hur arbetet enligt de fyra inriktningarna inom funktionshinderspolitiken utvecklas.

De indikatorer som MFD har valt ut för inriktningen åtgärda bristande tillgänglighet är om myndigheterna:

- har rutiner för att inventera brister i digitala system och tjänster
- har åtgärdat bristande tillgänglighet i digitala system och tjänster
- har inventerat brister i tillgängligheten i offentliga lokaler

- har åtgärdat bristande tillgänglighet i offentliga lokaler.³³⁹

Offentliga aktörers rutiner för att inventera brister i digitala system och tjänster

I MFD:s uppföljning av kommuner, regioner och statliga myndigheter 2024 fick aktörerna svara på om de har rutiner för att inventera brister i tillgängligheten i sina digitala system och tjänster, det vill säga interna arbets- och kommunikationsplattformar, externa webbplatser och digitala tjänster. En annan fråga var om de har åtgärdat eventuella identifierade brister i sina digitala system och tjänster under de senaste tolv månaderna. Uppföljningen visade att långt ifrån alla aktörer har rutiner för att inventera brister i digitala system och tjänster. Bland annat framkom att de flesta arbetar mer systematiskt med att inventera och åtgärda brister på sina externa webbplatser än på interna arbets- och kommunikationsplattformar.

Ungefär hälften av de offentliga aktörerna har rutiner för att inventera brister i sina interna arbets- och kommunikationsplattformar.

Kommuner: Nästan hälften av kommunerna har rutiner för inventeringar av sina interna plattformar, medan var fjärde saknar rutiner. Det är 7 respektive 46 procent av kommunerna som har åtgärdat alla eller några av de identifierade bristerna i sina interna arbets- och kommunikationsplattformar.

Regioner: 10 av 19 regioner svarar att de har rutiner för inventeringar av interna plattformar, medan 7 regioner svarar att de saknar rutiner. Det är 15 av 19 regioner som svarar att de har åtgärdat några eller alla av de identifierade bristerna i sina interna arbets- och kommunikationsplattformar under året.

Statliga myndigheter: 50 procent av de strategiska myndigheterna har rutiner för att inventera brister i tillgängligheten på interna plattformar. Motsvarande siffra för övriga myndigheter är 47 procent. 71 procent av de strategiska myndigheterna har åtgärdat alla eller några brister i tillgängligheten, jämfört med 44 procent av övriga myndigheter.

³³⁹ Indikatorerna för samtliga inriktningar redovisas i sin helhet i tabellbilaga 1.

Offentliga aktörers rutiner för att inventera brister i tillgänglighet på sina externa webbplatser

Många offentliga aktörer har rutiner för att inventera brister i tillgänglighet hos sina externa webbplatser.

Kommuner: En stor del av kommunerna har rutiner för att inventera brister i tillgängligheten på sina externa webbplatser. Det är 69 procent som har rutiner. Det är 19 respektive 51 procent av kommunerna som svarar att de åtgärdat alla eller några av de identifierade bristerna på sina externa webbplatser.

Regioner: Totalt 17 av 19 regioner har rutiner för att inventera brister i tillgängligheten på sina externa webbplatser. Samtliga 19 svarande regioner har åtgärdat alla eller några brister på sin externa webbplats.

Statliga myndigheter: Det är 96 procent av de strategiska myndigheterna som har rutiner för att kontrollera tillgängligheten på sin externa webbplats. Hos övriga myndigheter är motsvarande siffra 69 procent. 89 procent av de strategiska myndigheterna har åtgärdat alla eller några brister i tillgängligheten på den externa webbplatsen, jämfört med 58 procent av övriga myndigheter.

Offentliga aktörers rutiner för att inventera brister i tillgängligheten i lokaler
I MFD:s uppföljning av kommuner, regioner och statliga myndigheter 2024 fick aktörerna svara på om de har rutiner för att inventera brister i offentliga lokaler där de bedriver verksamhet. En annan fråga var om de hade åtgärdat de eventuella identifierade bristerna i lokalerna. Här nedan presenteras resultaten.

Kommuner: 60 procent av kommunerna har rutiner för att inventera brister i tillgängligheten i offentliga lokaler där kommunen bedriver verksamhet. En lika stor andel, 60 procent, av kommunerna har åtgärdat några av bristerna i offentliga lokaler under de senaste tolv månaderna, medan 12 procent har åtgärdat alla brister.

Regioner: 63 procent av regionerna har rutiner för att inventera brister i tillgängligheten i offentliga lokaler där regionen bedriver verksamhet. En stor andel av regionerna, 89 procent, har åtgärdat några av bristerna i offentliga lokaler under de senaste tolv månaderna, medan 11 procent har åtgärdat alla brister.

Statliga myndigheter: En ungefär lika stor andel av strategiska och övriga myndigheter, 86 respektive 83 procent, har rutiner för att inventera brister i tillgängligheten i offentliga lokaler där myndigheten bedriver verksamhet. Det är 50 procent av de strategiska myndigheterna och 34 procent av övriga myndigheter som har åtgärdat några identifierade brister, och 21 respektive 22 procent som har

åtgärdat alla brister i tillgängligheten i myndighetens lokaler under de senaste tolv månaderna.

4.3. Individuella stöd och lösningar

Alla människor ska kunna ta del av det som offentliga aktörer erbjuder. I de fall ett behov inte kan tillgodoses genom att det som erbjuds utformas universellt, behövs individuella stöd och lösningar. Alla offentliga aktörer behöver kunna erbjuda eller ha beredskap att vid behov erbjuda stöd och lösningar så att alla kan ta del av myndigheternas lokaler, tjänster, beslut och service. Det kan handla om att en person behöver information eller beslut i ett särskilt format, personlig vägledning för användning av en tjänst eller att få uttrycka sig muntligt i stället för i skrift. Det kan även handla om att ha beredskap för individuella lösningar i samband med ett arrangemang eller att ha beredskap att anpassa arbetsplatsen för medarbetare med funktionsnedsättning.

Det finns även offentliga aktörer som har särskilda uppdrag att erbjuda individuella stöd och lösningar, till exempel hjälpmedel, tolktjänst, assistans, ledsagning, färdtjänst och särskilt stöd i skolan. Enligt det nationella målet för funktionshinderspolitiken ska syftet med de individuella lösningarna vara att säkerställa oberoende, självbestämmande och självständighet hos individen och möjliggöra delaktighet i samhället. De individuella lösningarna ska hålla hög kvalitet och vara rättssäkra. Det innebär att tillgången ska vara likvärdig över landet, att de ska präglas av hög grad av självbestämmande för individen och att individen ska ha möjlighet att vara delaktig i utformning och beslut.

Exempel på de strategiska myndigheternas arbete med individuella stöd och lösningar

Flera av de strategiska myndigheterna redovisar inte sitt arbete med att tillhandahålla individuella stöd och lösningar för individens självständighet, såsom tolktjänster, anpassad information eller alternativa kontaktvägar. Orsaken till detta är oklar. Det är möjligt att sådana insatser har genomförts men av någon anledning inte lyfts fram i de strategiska myndigheternas åiterrapportering, eller att behovet av individuellt stöd under 2024 helt enkelt aldrig uppstod – vare sig för de egna medarbetarna eller i relation till myndigheternas lokaler, tjänster, beslut och service riktad till allmänheten. Denna brist på information försvårar MFD:s möjligheter att följa upp och bedöma myndigheternas beredskap att vid behov erbjuda individuella stöd och lösningar för personer med funktionsnedsättning.

Individuella stöd och lösningar för medarbetare med funktionsnedsättning

Ett fåtal strategiska myndigheter redovisar sitt arbete med att tillhandahålla individuellt stöd och anpassningar vad gäller myndighetens medarbetare. Arbetsförmedlingen, Myndigheten för digital förvaltning, Polismyndigheten och Skolinspektionen beskriver att de, vid behov, erbjuder stöd och anpassningar för medarbetare med funktionsnedsättning, exempelvis genom arbetsrelaterade

hjälpmedel. Polismyndigheten säkerställer dessutom att myndighetens webbplatser och e-tjänster är kompatibla med skärmläsare, talsyntes och andra digitala hjälpmedel. Myndigheten har även interna riktlinjer för att säkerställa att texter, illustrationer och diagram anpassas för personer med synnedsättning, vilket bidrar till en mer tillgänglig informationsförmedling. Sveriges Domstolar har förbättrat den interna tillgängligheten vad gäller intranätet, och Socialstyrelsen har installerat hörselslingor för att underlätta deltagande i fysiska möten för personer med hörselnedsättning.

Individuella stöd för invånare med funktionsnedsättning

Inspektionen för vård och omsorg är en av få myndigheter som i sin återrapportering lyfter fram att den vid behov erbjuder individuellt stöd, såsom tolktjänster och information i alternativ text. Det är möjligt att även andra strategimyndigheter tillhandahåller liknande stöd för personer med funktionsnedsättning vid behov, men detta framgår inte av deras årsredovisningar.

Trafikverket rapporterar att myndigheten under året har tillhandahållit ledsagning för personer med funktionsnedsättning på stationer och bytespunkter. Samtidigt har Myndigheten för tillgängliga medier fortsatt att erbjuda individuellt stöd till personer med syn- eller läsnedsättning genom anpassning och produktion av tillgänglig litteratur under 2024.

Kriminalvården skriver att myndigheten, i enlighet med sin instruktion, ska vidta åtgärder för att anpassa verkställigheten utifrån varje individs behov. Därmed är stöd och lösningar som främjar individens självständighet en del av myndighetens grundläggande uppdrag, vilket även omfattar personer med funktionsnedsättning.

Resultat om individuella stöd och lösningar i uppföljningen av offentliga aktörer

Myndigheten för delaktighet (MFD) använder svarsresultat från sin årliga enkätuppföljning³⁴⁰ av offentliga aktörer som indikatorer för hur arbetet enligt de fyra inriktningarna inom funktionshinderspolitiken utvecklas. De indikatorer som MFD har valt ut för inriktningen individuella stöd och lösningar är om myndigheterna

- har beredskap att erbjuda individuella stöd och lösningar
- har rutiner för tillgänglighet i individärenden
- har kunskap om råd och stöd för individuella stöd och lösningar.³⁴¹

³⁴⁰ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD:s uppföljning av kommuner 2024, Resultat från MFD: s uppföljning av regioner 2024 och Resultat från MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024.*

³⁴¹ Indikatorerna för samtliga inriktningar redovisas i sin helhet i tabellbilaga 1.

Kommunernas möjligheter att erbjuda individuella stöd och lösningar till invånare

I MFD:s uppföljning av kommuner 2024³⁴² ställdes frågan vilka individanpassade stöd och lösningar som kommunerna kan erbjuda i bemötande och service gentemot invånare med funktionsnedsättning när det finns sådana behov. En majoritet kan erbjuda ledsagning, tolktjänst, information i alternativ text och alternativa kontaktvägar till kommunen. Något som bara fyra av tio kommuner kan erbjuda är material på teckenspråk.

- **Ledsagning:** Knappt 80 procent svarar att de kan erbjuda ledsagning vid behov. Samtidigt svarar 6 procent att de inte kan det och 14 procent att de inte vet.
- **Tolktjänst:** Drygt 85 procent svarar att de kan erbjuda tolktjänst vid behov. Samtidigt svarar 4 procent att de inte kan det och 11 procent att de inte vet.
- **Alternativ text:** Drygt 80 procent svarar att de kan erbjuda alternativ text vid behov. Samtidigt svarar 6 procent att de inte kan det och 14 procent att de inte vet.
- **Alternativa kontaktvägar:** Tre fjärdedelar, 76 procent, uppger att de kan erbjuda alternativa kontaktvägar till kommunen. Samtidigt svarar 7 procent att de inte kan det och 17 procent att de inte vet.
- **Teckenspråk:** Knappt fyra av tio kommuner, 39 procent, kan ta fram material på teckenspråk vid behov. Fler än var femte kommun, 22 procent, kan inte det och 39 procent vet inte huruvida kommunen kan ta fram underlag på teckenspråk.

Regionernas möjligheter att erbjuda individuella stöd och lösningar till invånare

I MFD:s uppföljning av regioner 2024³⁴³ framgår att alla regioner kan erbjuda olika former av individanpassade stöd och lösningar till personer med funktionsnedsättning. Dock skiljer sig resultatet åt beroende på typ av stöd eller lösning. Nästan alla svarande regioner kan erbjuda tolktjänst, medan det bara är 12 regioner som svarar att de kan erbjuda ledsagning eller material på teckenspråk.

- **Ledsagning:** 12 av 19 kan erbjuda ledsagning vid behov, medan 3 svarar nej och 4 att de inte vet.
- **Tolktjänst:** 18 av 19 svarande kan erbjuda detta vid behov.

³⁴² Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD:s uppföljning av kommuner 2024*.

³⁴³ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD:s uppföljning av regioner 2024*.

- **Alternativ text:** 14 uppger att de tar fram information i alternativ text (såsom talad text, punktskrift eller lättläst text), medan 1 region svarar nej och 4 att de inte vet.
- **Alternativa kontaktvägar:** 13 av 18 svarande erbjuder alternativa kontaktvägar till regionen, medan 1 anger att de inte gör det och 4 svarar att de inte vet.
- **Teckenspråk:** 12 av 19 kan ta fram material på teckenspråk, medan 3 inte gör det inte och 4 inte vet.

De statliga myndigheternas möjligheter att erbjuda individuella stöd och lösningar till invånare

I MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024³⁴⁴ framgår att tillgången till individanpassade stöd och lösningar varierar. De strategiska myndigheterna kan i större utsträckning än övriga myndigheter erbjuda individuella stöd och lösningar. Motsvarande tre femtedelar av samtliga myndigheter kan erbjuda en eller fler individuella stöd och lösningar. Vanligast är tillgång till alternativa kontaktvägar, tolktjänst och information i alternativ text.

- **Ledsagning:** Knappt 56 procent av de strategiska myndigheterna kan erbjuda ledsagning, jämfört med 48 procent bland övriga myndigheter. Drygt 37 procent av de strategiska myndigheterna och 31 procent av övriga myndigheter har svarat att de inte kan erbjuda ledsagning.
- **Tolktjänst:** Drygt 81 procent av de strategiska myndigheterna kan erbjuda tolktjänst, jämfört med 70 procent bland övriga myndigheter. Knappt 15 procent av de strategiska myndigheterna och 17 procent av övriga myndigheter har svarat att de inte kan erbjuda tolktjänst.
- **Alternativ text:** Av de strategiska myndigheterna är det 86 procent som kan erbjuda information i alternativ text. Motsvarande siffra för övriga myndigheter är 75 procent. Knappt 11 procent av de strategiska myndigheterna och 9 procent av övriga myndigheter har svarat nej på frågan.
- **Alternativa kontaktvägar:** Nästan 89 procent av de strategiska myndigheterna kan erbjuda alternativa kontaktvägar till myndigheten. Bland övriga myndigheter är det 67 procent. Endast 7 procent av de strategiska myndigheterna kan inte erbjuda alternativa kontaktvägar till myndigheten, jämfört med 13 procent bland övriga myndigheter.
- **Teckenspråk:** Av de strategiska myndigheterna är det 64 procent som tar fram material på teckenspråk, jämfört med 43 procent bland övriga myndigheter. Drygt 21 procent av de strategiska myndigheterna har svarat att de inte tar fram material på teckenspråk. Motsvarande siffra för övriga myndigheter är 28 procent.

³⁴⁴ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024.*

I MFD:s uppföljning av offentliga aktörer 2024³⁴⁵ framgår att majoriteten känner till var de kan få råd och stöd när de behöver erbjuda individuella stöd och lösningar för sina egna arbetstagare med funktionsnedsättning. Av de svarande anger 93 procent av kommunerna, 96 procent av de statliga myndigheterna och 100 procent av deltagande regioner att de känner till detta.

I uppföljningen framgår även att det är 59 procent av kommunerna, 53 procent av regionerna och 45 procent av de statliga myndigheterna som har rutiner eller arbetssätt för att universellt utforma beslut som rör individärenden.

En majoritet av kommunerna kan erbjuda ledsagning, tolktjänst, information i alternativ text, eller alternativa kontaktvägar till kommunen. Något som bara fyra av tio kommuner kan erbjuda är material på teckenspråk.

Alla regioner kan erbjuda olika former av individanpassade stöd och lösningar till personer med funktionsnedsättning. Dock skiljer sig resultatet åt beroende på typ av stöd eller lösning. Nästan alla svarande regioner kan erbjuda tolktjänst, medan det bara är 12 regioner som svarar att de kan erbjuda material på teckenspråk, eller ledsagning.

Bland de statliga myndigheterna varierar kapaciteten att erbjuda individanpassade stöd och lösningar. De strategiska myndigheterna kan i större utsträckning erbjuda detta. Motsvarande tre femtedelar av samtliga myndigheter kan erbjuda en eller fler individuella stöd och lösningar. Vanligast är tillgång till alternativa kontaktvägar, tolktjänst och information i alternativ text.

93 procent av kommunerna, 96 procent av de statliga myndigheterna och 100 procent av svarande regioner vet var de kan få råd och stöd när de behöver erbjuda individuella stöd och lösningar för sina egna arbetstagare med funktionsnedsättning.

59 procent av kommunerna, 53 procent av regionerna och 45 procent av de statliga myndigheterna har rutiner eller arbetssätt för att universellt utforma beslut som rör individärenden.

4.4. Förebygga och motverka diskriminering

För att motverka och förebygga diskriminering behöver myndigheter ha god kunskap om hur de kan uppnå detta genom universell utformning och genom att åtgärda befintliga brister i tillgänglighet och erbjuda individuella stöd och lösningar. Det innebär också att myndigheterna behöver ha god kunskap om

³⁴⁵ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD:s uppföljning av kommuner 2024, Resultat från MFD:s uppföljning av regioner 2024 och Resultat från MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024.*

bristande tillgänglighet som en form av diskriminering och om funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund.

Ett exempel på hur myndigheterna kan arbeta är att genomföra kunskapshöjande åtgärder om det funktionshinderspolitiska målet och dess genomförande. Myndigheterna ska även arbeta regelbundet med att förebygga och motverka diskriminering genom att inkludera funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund, exempelvis i arbetet med att säkerställa att rekryteringsprocesser ger personer med funktionsnedsättning lika möjligheter som andra att söka och konkurrera om tjänster.

Exempel på de strategiska myndigheternas arbete med att förebygga och motverka diskriminering

I de strategiska myndigheternas årsredovisningar framgår att arbetet med att förebygga och motverka diskriminering ser olika ut. En del myndigheter arbetar proaktivt och brett, med kunskapshöjande insatser som riktar sig både internt och externt. Andra skriver att arbetet går ut på att agera utifrån upplevd diskriminering, eller ta fram handlingsplaner eller uppföljningsmodeller.

Nedan följer exempel på hur de strategiska myndigheterna tagit sig an arbetet med att förebygga och motverka diskriminering under 2024.

Arbete och rekrytering

För att bidra till minskad diskriminering arbetar Arbetsförmedlingen med inkluderande kommunikation till arbetsgivare, för att uppmäna till breddad rekrytering genom kampanjer och riktade jobbmässor. Myndigheten genomför löpande uppföljningar för att säkerställa att dess statistiska bedömningsstöd för arbetsmarknadspolitiska insatser inte diskriminerar individer i bedömningarna. Samtidigt konstaterar Arbetsförmedlingen att ytterligare utvecklingsinsatser krävs för att dess stöd och service ska bli mer likvärdiga och icke-diskriminerande.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har anordnat en konferens med Skolverket och Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) på temat "Ingen ung utanför". Fokus var att sprida aktuell kunskap om inkluderande insatser för unga med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa som står utanför arbetsliv och studier. Målgruppen var både beslutsfattare och praktiker på området.

Myndigheten för yrkeshögskolan granskar om utbildningsanordnare arbetar enligt principen om universell utformning och om de har ett värdegrundsarbete baserat på mångfald, likabehandling och jämställdhet. Studerande kan anmäla brister i detta arbete, och vid tillsyn ställer myndigheten krav på åtgärder vid förekomst av diskriminering.

Även i år är det ett flertal myndigheter som inte beskriver sitt arbete med att förebygga och motverka diskriminering i årsredovisningarna.

Tillsyn och rättssäkerhet

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tar emot upplysningar om personer med funktionsnedsättningar som kan vara utsatta för brister i trygghet och hälsa, diskriminering, begränsningsåtgärder eller våld. Vid information om allvarliga brister kan IVO inleda tillsyn. Samtliga boenden för barn med funktionsnedsättningar inspekteras minst en gång per år. Då granskas även barnens utsatthet för våld och övergrepp.

Kriminalvården skriver att funktionshindersperspektivet ska integreras i myndighetens planering och processer och tas i beaktande vid beslut. Detta omfattar bland annat personalfrågor, arbetsmiljöarbete och upphandling. För att få underlag för att följa upp eventuell upplevd diskriminering vid kontakt med Kriminalvården deltog myndigheten med frågor i enkäten till panelen Rivkraft. Resultatet visade att 21 procent av respondenterna upplevde sig diskriminerade i kontakt med Kriminalvården. Som en del av arbetet för att motverka diskriminering innehåller Kriminalvårdens nya handlingsplan kunskapshöjande insatser om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Tillgänglighet beaktas även i viss utsträckning inom det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Polismyndigheten arbetar med metoder och kompetenshöjande insatser för att främja rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Vissa metoder och utbildningar är obligatoriska, för att säkerställa att chefer och medarbetare har grundläggande kompetens inom området. Polismyndighetens strategi för kultur och likabehandling är nationellt beslutad och omfattar diskrimineringslagstiftningens krav på aktiva åtgärder. Myndigheten erbjuder dessutom medarbetare och chefer ett antal e-utbildningar som på olika sätt berör inkludering och ett rättighetsperspektiv. Exempel är utbildningar inom etik, kultur och likabehandling.

Tillgänglighet och utbildning

Kulturrådet har under 2024 genomfört en rad åtgärder för att förebygga diskriminering. Myndigheten har tagit fram en rutin för hur man erbjuder stöd i ansökningsförfaranden. Under hösten 2024 har Kulturrådet dessutom genomfört en kompetensutveckling om funktionshinderspolitiken och rättigheter för personer med funktionsnedsättning och döva för alla medarbetare och chefer och Kulturrådets ledning. Kompetensutvecklingen har bestått av föreläsningar och workshoppar med samtliga enheter. Utifrån det som kommit upp under workshopparna tar Kulturrådet fram en prioritering av vilka insatser som behöver genomföras framåt för att stärka myndighetens arbete.

Post- och telestyrelsen (PTS) har i samverkan med bland andra Myndigheten för digital förvaltning (Digg), Myndigheten för delaktighet (MFD) och Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) tagit fram en modell för systematisk uppföljning. Modellen beskriver, i enlighet med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, åtgärder för att strukturellt förebygga och motverka digital diskriminering oavsett förutsättningar. Under året har arbetet med att förfinas modellen fortsatt.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har tagit fram en rapport för intern kunskapsdelning som beskriver hur tillgänglighetsbrister påverkar elever med synnedsättning. Rapporten ger kunskap om hur specialskolorna anpassar sitt stöd till elevernas förutsättningar och använder ett språkutvecklande arbetssätt. Att skolan har en miljö som gör språk och kommunikation tillgängligt, oavsett om det gäller teckenspråk, taktilt språk, eller talat språk, gynnar elevernas måluppfyllelse och motverkar diskriminering, skriver myndigheten.

Resultat om diskrimineringsarbete från uppföljningen av offentliga aktörer

Myndigheten för delaktighet (MFD) använder svarsresultat från sin årliga enkätuppföljning av offentliga aktörer som indikatorer för hur arbetet enligt de fyra inriktningarna inom funktionshinderspolitiken utvecklas. När det gäller inriktningen diskriminering har MFD valt följande indikatorer, som ingår i den enkätuppföljning som årligen görs av offentliga aktörer:

- kompetenshöjande insatser om diskriminering
- tillgänglighet i rekryteringsprocesser³⁴⁶.

Offentliga aktörers kompetenshöjande insatser om diskriminering

I MFD:s uppföljning av kommuner, regioner och statliga myndigheter framgår att 47 procent av kommunerna har kompetenshöjande insatser om diskriminering på grund av funktionsnedsättning i sina planer för aktiva åtgärder. Det är 10 av 17 regioner som inkluderar detta i regionens plan för aktiva åtgärder.

Bland strategiska myndigheter är det 53 procent som har kompetenshöjande insatser om diskriminering på grund av funktionsnedsättning i sina planer för aktiva åtgärder. Bland övriga myndigheter är det 48 procent som har detta.

Offentliga aktörers arbete med tillgänglighet i rekryteringsprocesser

En förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska få lika möjligheter att söka och konkurrera om tjänster är att hela rekryteringsprocessen är tillgänglig. En tillgänglig rekryteringsprocess handlar bland annat om att digitala

³⁴⁶ Indikatorerna för samtliga inriktningar redovisas i sin helhet i tabellbilaga 1.

rekryteringsverktyg är tillgängliga, och att krav i annonser inte utesluter personer med funktionsnedsättning på ett diskriminerande sätt. I MFD:s uppföljning av kommuner, regioner och statliga myndigheter 2024³⁴⁷ framgår att många offentliga aktörer anser att de gör detta i stor eller viss utsträckning.

I MFD:s uppföljning framgår att 88 procent av de svarande kommunerna i stor eller viss utsträckning säkerställer att deras rekryteringsprocesser ger personer med funktionsnedsättning lika möjligheter som andra att söka och konkurrera om tjänster. 17 av 19 regioner gör detta i stor eller viss utsträckning. Samtliga strategiska myndigheter som deltagit i undersökningen svarar att de gör detta i stor eller viss utsträckning, och bland övriga myndigheter är det 92 procent.

³⁴⁷ Ibid.

5. Strategimyndigheternas arbete med strategin

Följande avsnitt beskriver ett urval aktiviteter³⁴⁸ som strategimyndigheterna har rapporterat att de har genomfört under 2024 inom ramen för arbetet med strategin Systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken (S2021/06595). Uppgifterna kompletteras med indikatorresultat från MFD:s enkätuppföljning av statliga myndigheter 2024.^{349, 350}

Under året har strategimyndigheterna fortsatt att identifiera behov av åtgärder, utarbetat stöd till externa målgrupper, utvecklat sin uppföljning, tagit fram nya kunskapsunderlag och bedrivit kompetensutveckling. Flera myndigheter har även genomfört samråd med funktionshindersorganisationer, eller haft dialoger med personer med funktionsnedsättning.

När det gäller hur arbetet med strategin bidrog till jämställdhet, barnrätt och Agenda 2030 är det svårt för MFD att bedöma detta utifrån årsredovisningarna. Om arbete med barn och unga eller jämställdhetsintegrering och jämställdhetsinsatser redovisas, så görs detta ofta i övergripande ordalag. Det är även vissa myndigheter som inte beskriver något sådant arbete, vilket delvis kan ha att göra med vilka verksamhetsinriktningar och ansvarsområden myndigheterna har. I årsredovisningarna för 2023 var det fler myndigheter som uppgav att de arbetade intersektionellt, det vill säga integrerade olika horisontella rättighetsperspektiv i sitt arbete.

MFD kan precis som i föregående års uppföljningsrapport konstatera att strategimyndigheternas återrapportering av sina uppdrag inom funktionshinderspolitiken varierar i omfattning och detaljgrad.

³⁴⁸ För en fullständig redovisning hänvisas till respektive myndighets årsredovisning för år 2024.

³⁴⁹ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD: s uppföljning av statliga myndigheter 2024*.

³⁵⁰ För fullständig lista på indikatorer för de fyra inriktningarna se tabellbilaga 1.

5.1. Det praktiska arbetet med strategin

Många myndigheter arbetar strukturerat utifrån interna handlingsplaner och fortsätter att identifiera behov av åtgärder

Under 2023 arbetade flera strategimyndigheter med att identifiera behov av åtgärder samt att kartlägga eventuella kunskapsluckor inom sina respektive verksamhetsområden. Inom ramen för detta arbete utarbetade även flera myndigheter nulägesbeskrivningar och interna handlingsplaner i syfte att uppnå de funktionshinderspolitiska målen.

Av strategimyndigheternas årsredovisningar för 2024 framgår att många myndigheter bedriver ett målmedvetet arbete utifrån sina interna handlingsplaner. Vidare fortsätter myndigheterna att identifiera områden inom den egna verksamheten där ytterligare förbättringsåtgärder kan behövas.

Exempelvis genomförde **Försäkringskassan** en extern kartläggning genom ett trettiotal fokusgrupps- och djupintervjuer med personer med funktionsnedsättning, föräldrar samt representanter från funktionshindersrörelsen. I de fall intervjuer inte var möjliga använde myndigheten en enkät. Syftet var att få en bild av hur personer med funktionsnedsättning upplever kontakten, tillgängligheten och bemötandet hos Försäkringskassan, samt att identifiera utvecklingsbehov. För att komplettera studien har Försäkringskassan under hösten 2024 även intervjuat medarbetare som möter personer med funktionsnedsättning. De samlade resultaten utgör en grund för myndighetens fortsatta arbete med regeringens strategi.

Ett annat exempel är **Svenska ESF-rådet**, som slutförde den nulägesanalys som myndigheten hade påbörjat under 2023. Analysen visade att ESF-rådet behöver en intern handlingsplan eller ett inriktningsdokument för funktionshinderspolitiken, för att säkerställa att icke-diskriminering och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning alltid beaktas i projektansökningar. Under året har därför Svenska ESF-rådet uppdaterat informationen om hur dessa frågor bör beaktas inför eller under en utlysning. Myndigheten har även genomfört utbildningsinsatser för att skapa enhetlighet i beredning och bedömning av inkomna ansökningar.

Migrationsverket har under året genomfört två uppföljningar av myndighetens handlingsplan för funktionshinderområdet 2023–2025. Resultaten visar en positiv utveckling. Exempelvis har medvetenheten om funktionshindersfrågor inom myndigheten ökat. När det gäller anpassningar av befintliga och nya lokaler utifrån principen om universell utformning har dock myndigheten stött på ekonomiska hinder. Även brist på expertstöd lyfts som ett problem, men

Migrationsverket aviserar att arbetet med att försöka lösa dessa utmaningar kommer att fortsätta under 2025.

Kriminalvården skriver att myndigheten befinner sig i en pressad situation som påverkar dess förmåga att genomföra åtgärder inom det funktionshinderspolitiska området. I stället för en bred ansats fokuserar myndighetens handlingsplan för 2024–2027 därför på ett fåtal prioriterade insatser för att säkerställa ett effektivt genomförande. Handlingsplanen beslutades under hösten 2024 och innehåller kunskapshöjande insatser om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, tillgänglighetsanpassad externwebb samt att en översyn av beslutsmallar ska påbörjas. Vid behov ska beslutsmallarna genomgå tillgänglighetsanpassning.

Riksantikvarieämbetet har under året arbetat i enlighet med den handlingsplan för 2023–2025 som beslutats av myndigheten och har genomfört flera insatser inom de fyra centrala områdena i funktionshinderspolitikens genomförande. Handlingsplanen fungerar som ett styrdokument för att implementera den nationella strategin under denna period och utgör en tillfällig lösning i väntan på att en nationell handlingsplan inom funktionshinderspolitiken ska fastställas 2026.

Konsumentverket skriver att integreringen av funktionshindersperspektivet och medvetandegörandet om tillgänglighetsfrågor är en kontinuerlig del av myndighetens arbete. För att säkerställa detta har myndigheten etablerat processer och rutiner som garanterar att tillgänglighetsaspekter beaktas vid planering och genomförande av insatser och utvecklingsarbete.

Skolverket rapporterar att de under året i större utsträckning har integrerat de funktionshinderspolitiska målen i sitt arbete och främjat en mer inkluderande utbildning, särskilt för barn och elever med funktionsnedsättning. Målgruppen lyfts fram tydligare i myndighetens insatser och på dess webbplats. Som en del av detta arbete har Skolverket vidareutvecklat webbaserad information om utbildningssystemet för elever med intellektuell funktionsnedsättning, deras vårdnadshavare och skolpersonal. Myndigheten har även utökat sitt stödmaterial för barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Dessutom har satsningar genomförts för att säkerställa att elever i de anpassade skolformerna får tillgång till prao och ett arbetsplatsförlagt lärande av hög kvalitet.

Brottsoffermyndigheten har under året arbetat i enlighet med sin handlingsplan för myndighetens arbete på funktionshinderområdet. Den arbetsgrupp som myndigheten tillsatt med representanter från olika enheter arbetade under året med de aktiviteter som togs fram under 2023.

Genomfört intern kompetensutveckling

Flera myndigheter har genomfört åtgärder för att stärka den interna kompetensen inom funktionshindersfrågor. Insatserna varierar och inkluderar bland annat grundutbildning för nyanställda, riktad kompetensutveckling för specifika medarbetargrupper samt utbildning i klarspråk för att främja en tydlig och inkluderande kommunikation.

Arbetsmiljöverket har under året infört en grundutbildning om tillgänglighet för alla nyanställda. För att säkerställa en inkluderande och tillgänglig vägledning för personer som kontakter myndighetens svarstjänst har myndigheten även genomfört riktad kompetensutveckling. Detta bidrar till att alla som tar kontakt med Arbetsmiljöverket får likvärdiga förutsättningar att förstå och ta del av den service som myndigheten erbjuder.

Även **Polismyndigheten** har vidtagit flera åtgärder för att säkerställa ett inkluderande arbetsklimat. Metoder och kompetenshöjande insatser har under året utvecklats och spridits. Vissa utbildningar är obligatoriska för chefer och medarbetare. Myndighetens strategi för kultur och likabehandling omfattar även krav på aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagstiftningen.

Skolinspektionen rapporterar att flera skolor har genomfört omfattande kompetensutvecklingsinsatser för att stärka den pedagogiska tillgängligheten. Redovisningarna visar att nya undervisningsmetoder har tagits fram i samverkan mellan lärare och elevhälsa, med särskilt fokus på att tydliggöra lektionsstrukturen. Dessutom har den sociala tillgängligheten förbättrats, genom att elever får fasta platser i klassrummet utifrån individuella behov, samtidigt som lärare styr och tydliggör grupparbeten för att tillvarata olikheter.

Under 2024 har medarbetare vid **Myndigheten för tillgängliga medier** fördjupat sina kunskaper inom funktionshindersfrågor, med särskilt fokus på klarspråk. Kompetensutvecklingen har byggt vidare på tidigare satsningar, som också har utvärderats genom en medarbetarenkät. Myndigheten skriver att utbildningarna har varit uppskattade och att de nya kunskaperna om klarspråk utgör ett värdefullt verktyg i det dagliga arbetet.

Folkbildningsrådet publicerade under året flera nyheter och bloggar för att synliggöra folkbildningens betydelse för deltagare med funktionsnedsättning. För att säkerställa att rådets digitala publiceringar är tillgängliga utbildade sig personalen och stärkte sin kompetens inom tillgänglig webb och text.

Under 2024 stärkte också **Domstolsverket** sitt stöd till domstolarna, genom att komplettera utbildningar och guider med tillgängliga filmer som alternativ till text. Myndigheten tog även fram utbildningsmaterial för konkret

tillgänglighetsarbete, bland annat för intranät och webb. Under året genomfördes flera kompetenshöjande insatser. Flera medarbetare deltog i digitala utbildningar om funktionshindersfrågor, och vissa medarbetare fördjupade sin kompetens inom specifika specialistområden.

Vissa myndigheter har utvecklat uppföljningen

Flera myndigheter har under året rapporterat att de har utvecklat uppföljningen av funktionshinderspolitiken eller arbetar med att skapa underlag för framtida uppföljning inom området. Arbetet omfattar bland annat förbättrade metoder för systematisk uppföljning, identifiering av nya datakällor för statistik samt framtagande av vägledningar för att stärka uppföljningsarbetet.

Ett exempel på förbättrad uppföljning finns i **Skolverkets** årsredovisning, där myndigheten redovisar åtta publikationer kopplade till det funktionshinderspolitiska målet. Under året har Skolverket publicerat statistik om elever i anpassad grundskola, specialskola, anpassad gymnasieskola samt komvux som anpassad utbildning. Myndigheten har även initierat en enhetlig insamling av uppgifter om elever inom komvux som anpassad utbildning, i linje med övriga komvux på grundläggande och gymnasial nivå. Från och med 2024 sker insamlingen på ett enhetligt sätt, och statistiken kommer att publiceras i samma format som för övriga kursdeltagare. Vidare förekommer iakttagelser kring elever med funktionsnedsättning, som en av flera elevgrupper, i olika studier inom övriga skolformer. Skolverket har också följt upp sysselsättning efter studier i anpassad gymnasieskola samt sysselsättning under och efter studier inom komvux som anpassad utbildning.

Skolinspektionen skriver att skolorna har genomfört omfattande kartläggningar och förändringar i den fysiska lärmiljön. Åtgärder har vidtagits för att minska visuella och auditiva distraktioner, underlätta orienteringen i skolmiljön och minska antalet klassrumsbyten. Dessa insatser syftar till att skapa en mer strukturerad och lugn lärmiljö som gynnar elevernas möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har integrerat ett funktionshindersperspektiv i sina insatser, särskilt för unga i anpassad skolgång. Myndigheten använder en enkät, *Lokal uppföljning av ungdomspolitiken*, för att öka kunskapen om ungas levnadsvillkor och ge underlag för lokala beslut. Under året har flera kommuner använt en tillgänglighetsanpassad version av enkäten. Den anpassade versionen innehåller bildstöd.

Folkbildningsrådet har under året breddat sin folkhögskolestatistik, för att inkludera data om deltagares multipla funktionsnedsättningar samt deras etablering efter studier. Detta ger en djupare förståelse för deras behov och

situation. Vid årets uppföljning av folkhögskolorna fick deltagare svara på frågor om sina möjligheter till likvärdig utbildning och stödinsatser utifrån eventuell funktionsnedsättning. Sammantaget bedömer Folkbildningsrådet att årets arbete har förbättrat uppföljningen och ökat möjligheten att synliggöra folkbildningens bidrag till det funktionshinderspolitiska målet.

Post- och telestyrelsen har i samverkan med Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för delaktighet och Myndigheten för tillgängliga medier utvecklat en modell för systematisk uppföljning av digital inkludering. Modellen utgår från konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och syftar till att strukturellt förebygga och motverka digital diskriminering oavsett individuella förutsättningar. Under året har arbetet med att vidareutveckla och förfina modellen fortsatt. Modellen vilar på principen om universell utformning och omfattar åtgärder för att stärka egenmakt samt säkerställa tillträde, förståelse och användning av digitala tjänster. Den fungerar som ett ramverk för att bedöma nuläget inom digital inkludering och är utformad som ett stöd för myndigheter, kommuner och andra aktörer i att identifiera och prioritera rätt insatser inom digitaliseringsområdet. Förankringsarbetet har fortskridit genom dialog och erfarenhetsutbyte mellan myndigheter. Som en del av denna process har Post- och telestyrelse deltagit i MFD:s kompetensforum riktat till kommuner, där strategin och dess praktiska tillämpning har diskuterats.

Under 2024 infördes också EU:s nya standardformulär för annonsering av offentliga upphandlingar, så kallade eForms, vilket gör det obligatoriskt att ange om krav på sociala aspekter, såsom tillgänglighet för alla, ställs i upphandlingen. **Upphandlingsmyndigheten** rapporterar att myndigheten från 2025 planerar att använda upphandlingsstatistiken som den primära datakällan för uppföljningen av funktionshinderspolitiken, och att förberedelserna för denna övergång redan har påbörjats under året. Upphandlingsmyndigheten arbetar dessutom med att integrera tillgänglighetsperspektivet i sitt upphandlingsstöd. Som en del av detta arbete har vägledningen för hållbar upphandling av IT-utrustning utökats med ett avsnitt om universell utformning.

För att förbättra den systematiska uppföljningen av funktionshinderspolitiska mål har **Arbetsmiljöverket** under året vidareutvecklat sitt arbete med verksamhetslogik, en metod som tydliggör verksamhetens förutsättningar, genomförande och förväntade resultat. En pilotinsats har genomförts där fyra verksamhetsområden fått kompetensutveckling och konsultstöd för att ta fram verksamhetslogik och indikatorer. Detta är ett viktigt steg för att stärka myndighetens förmåga att följa utvecklingen och säkerställa att insatserna leder till konkreta förbättringar inom funktionshinderspolitiken.

Flera myndigheter har ökat kunskapen genom fördjupningsstudier

Flera myndigheter har inom ramen för sin verksamhet genomfört eller på annat sätt bidragit till fördjupade studier och ny kunskap inom området. Arbetet inkluderar bland annat kartläggningar, fokusgrupper, djupintervjuer, deltagande observationer, enkäter med bildstöd samt olika analyser och publicering av rapporter.

Exempelvis har **Skolverket** under året arbetat för att öka tillgängligheten i de digitala nationella proven och betygssstödjande bedömningsstöden, med särskilt fokus på punktskriftsläsande elever. Som en del av detta har en studie genomförts, med djupintervjuer och observationer av elever under provgenomförande. De insikter som framkommit kommer att användas för att förbättra provtjänstens användbarhet och tillgänglighet framöver.

Under året genomförde också **Post- och telestyrelsen** en kartläggning för att stärka digital inkludering, vilket resulterade i förslag på insatser för att öka andelen individer som använder digitala tjänster. Kartläggningen gav en djupare förståelse för behoven hos organisationer och målgrupper som riskerar digital exkludering, vilket framkom genom dialog med funktionshindersorganisationer, seniorföreningar och konsumentorganisationer. Resultaten visar att en holistisk syn krävs, där strategiska områden såsom styrning, infrastruktur, digitala miljöer och användarnas kunskap och tillit behöver samverka. Post- och telestyrelsen har även finansierat offentliggörandet av forskningen *Svenskarna med funktionsnedsättning och internet*, med syftet att tillgängliggöra både kvalitativa och kvantitativa data som en del av uppföljningen av regeringens strategi. Finansieringen omfattar en huvudrapport samt fördjupningar inom sårbarhet och säkerhet, särskola, daglig verksamhet och liknande, samt en jämförande rapport med annan statistik på området.

Socialstyrelsen har under året genom sin analysverksamhet tagit fram ny kunskap om vårdens förutsättningar och brister för personer med funktionsnedsättning. Bland annat lyfter myndigheten resultat från analyser som genomfördes i samband med 2024 års lägesrapport. Dessa visar att vården fortfarande är ojämlik för denna grupp. Ett exempel är bröstcancer, där risken för förtida död är fem gånger högre bland patienter som får insatser enligt LSS jämfört med övriga befolkningen. Majoriteten av dessa patienter har intellektuell funktionsnedsättning eller autism, vilket kan försvåra kommunikationen och möjligheten att uttrycka sin vilja. Socialstyrelsen konstaterar att även om sjukvårdssystemet, policyer och lagar inte exkluderar personer med funktionsnedsättning, genomförs inte alltid de anpassningar som krävs. Brister i digital tillgänglighet, fysiska anpassningar och alternativa kommunikationsmetoder påverkar möjligheterna till jämlik vård.

Universitetskanslersämbetet genomförde under året enkätundersökningen *Studentspegeln 2024*. Enkäten undersöker studenternas erfarenheter och uppfattningar om sin utbildning och studiesituation, där vissa frågor riktades specifikt till studenter med funktionsnedsättning. Dessa frågor berörde individuella stöd och lösningar samt diskriminering på grund av funktionsnedsättning, medan andra frågor om exempelvis utbildningens och lärosätets tillgänglighet ställdes till samtliga studenter för att möjliggöra jämförelser. Det statistiska underlaget, som även inkluderar könstillhörighet som en variabel, har levererats till UKÄ för vidare analys. Under året påbörjade Universitetskanslersämbetet även en intervjustudie om riktat pedagogiskt stöd vid flera lärosäten. Intervjuer genomfördes med både samordnare och verksamhetschefer med ansvar för riktat pedagogiskt stöd, med fokus på hur stödinsatserna är utformade, vilka utmaningar som finns och vilka möjligheter som finns att följa upp effekterna av stödet. Studien har kompletterats med publicerat material, inklusive statistik, årsredovisningar och regleringsbrev, för att ge en bredare bild av stödets funktion och effektivitet inom högre utbildning.

Polismyndigheten har under året utformat en ny standard för förhørslokaler med särskild hänsyn till personer med fysiska eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I samarbete med verksamhetsrepresentanter och skyddsorganisationer har myndigheten utvecklat ett nationellt standardförslag som ska införlivas i rutinerna vid ny- och ombyggnation. Utöver den fysiska utformningen har Polismyndigheten också förbättrat förhörsmetoder för barn och unga genom att ta fram en ny handledning. Handledningen betonar vikten av struktur och tydlighet vid förhör, särskilt för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller i ärenden där digital bevisning förekommer. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för rättssäkra och anpassade förhörssituationer.

Arbetsförmedlingen genomför löpande uppföljningar av sina tjänster för att säkerställa att de är tillgängliga och ändamålsenliga för personer med funktionsnedsättning. Detta sker genom systematiska utvärderingar, inklusive enkäter, fokusgrupper och användartester, för att identifiera förbättringsområden. En viktig del av arbetet är samverkan med funktionsrättsrörelsen, där Arbetsförmedlingen för en kontinuerlig dialog med organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning. Dessa samarbeten ger insikter om användarnas behov och bidrar till att tjänster och digitala lösningar utformas med tillgänglighet i fokus. Arbetsförmedlingen granskar även hur inskrivning, planeringssamtal och stödinsatser fungerar i praktiken, för att kunna anpassa riktlinjer och förbättra arbetsprocesser. Resultaten används för att utveckla arbetssätt som stärker delaktigheten i arbetslivet.

Under 2024 har **Myndigheten för tillgängliga medier** gjort en enkätundersökning av bok- och förlagsbranschens kunskap om lagkraven enligt tillgänglighetsdirektivet. Enkätresultaten visade att fler förlag än i fjol känner till

lagen. En annan positiv utveckling är att användningen av formatet Epub 3 ökar bland förlagen.

Flera myndigheter har utvecklat sitt stöd gentemot andra aktörer

Under året har flera myndigheter vidareutvecklat sitt stöd och sin vägledning till externa aktörer. Flera strategiska myndigheter redovisar genomförda insatser för att stärka kunskapen om de funktionshinderspolitiska målen. Dessa insatser inkluderar bland annat utbildningar, konferenser, seminarier, webinarier och informationsfilmer.

Brottsoffermyndigheten beskriver att de deltog i samverkansarrangemanget Riva hinder tillsammans med regionala och lokala aktörer. Riva hinder är en utbildningsserie om våld och utsatthet kopplat till funktionsnedsättning som under 2024 arrangerades för åttonde gången.

Folkhälsomyndigheten skriver att myndigheten har utvecklat och lanserat ett målgruppsanpassat kunskapsstöd genom e-utbildningen God och jämlik hälsa för samhällets utveckling. Utbildningen är utformad för att möta regioners, kommuners och länsstyrelser behov av långsiktigt och kunskapsbaserat stöd i arbetet med den nationella folkhälsopolitiken.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har, i samarbete med Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd samt Skolverket, genomfört konferensen *Ingen ung utanför*. Syftet var att sprida aktuell kunskap om förebyggande och inkluderande insatser för unga med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa som står utanför arbetsliv och studier. Konferensen riktade sig till både beslutsfattare och yrkesverksamma inom området.

Myndigheten för yrkeshögskolan rapporterar att myndigheten bjöd in utbildningsanordnare till ett webinarium i början av 2024. Syftet med webinariet var att öka kunskapen om särskilt pedagogiskt stöd och nödvändiga stödinsatser för personer med funktionsnedsättning, samt ge vägledning i hur utbildningsanordnare kan arbeta när det finns ett behov av individuellt stöd eller individuella lösningar hos studerande inom yrkeshögskolan.

Socialstyrelsen lyfter fram kommunikationsinsatser som en viktig del av sitt sektorsansvar och uppdrag inom den nationella strategin för funktionshinderspolitiken. Under 2024 anordnade myndigheten konferensen *Funktionshinder i tiden* i samarbete med Sveriges kommuner och regioner, med syfte att belysa aktuella frågor och sprida ny kunskap. Konferensen riktade sig till beslutsfattare och yrkesverksamma inom stödverksamheter och samlade drygt 500 deltagare med övervägande positiva omdömen. Myndigheten arrangerade även ett

webbinarium om psykisk ohälsa hos personer med funktionsnedsättning och hälso- och sjukvårdens förutsättningar att ge stöd, vilket lockade cirka 250 deltagare.

Upphandlingsmyndigheten har under 2024 publicerat en film som belyser vikten av att integrera funktionshindersperspektivet i behovsanalysen vid upphandling av varor och tjänster för det offentliga rummet. Filmen har spridits via flera kanaler och evenemang för att öka medvetenheten.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har under året stärkt stödet till skolverksamheter genom vägledning om hur lärmiljöer kan utformas enligt principen om universell utformning och hur tillgänglighetsbrister kan identifieras och åtgärdas. Som en del av detta arbete har myndigheten lanserat en uppdaterad version av stödmaterialet för tillgänglig utbildning. Materialet innehåller konkreta exempel och riktlinjer för hur skolor kan anpassa både den fysiska och pedagogiska miljön för att skapa bättre förutsättningar för elever med funktionsnedsättning. Utöver stödmaterialet har myndigheten genomfört riktade insatser för att höja kompetensen hos skolpersonal, med fokus på att främja en inkluderande undervisning. Detta inkluderar fortbildning inom anpassad pedagogik och specialpedagogiska metoder, samt rådgivning om individuella stödåtgärder. Myndigheten har också arbetat för att förbättra samverkan mellan skolor och andra aktörer, såsom kommuner och vårdgivare, för att säkerställa att elever får det stöd de behöver genom hela sin skolgång.

5.2 Samråd och aktiv involvering i årsredovisningarna

Myndigheterna ska i sina årsredovisningar återrapportera om de har haft samråd med funktionshindersrörelsen. Årsredovisningarna visar stora skillnader i hur de strategiska myndigheterna arbetar med aktiv involvering. Många myndigheter genomför samråd med funktionshindersorganisationer, varav vissa organiserar flera sådana möten årligen. Men flera strategiska myndigheter saknar, eller redovisar inte, samråd med funktionshindersrörelsen, och nämner inget om annan typ av aktiv involvering i sina årsredovisningar. Samtidigt finns en rad exempel på andra former av inhämtning av kunskap från personer med funktionsnedsättning, till exempel genom riktade enkäter. Nedan följer några exempel på hur det strategiska myndigheterna beskriver sina samråd och dialoger:

Folkhälsomyndigheten har genomfört tre samråd med funktionsrättsrörelsen under året. På dessa samråd har myndighetens verksamhet diskuterats, med fokus på fritidskortet, fysisk aktivitet och stillasittande, den nationella folkhälsoenkäten, ofrivillig ensamhet, kvinnohälsa och screening för bröstcancer och livmoderhalscancer. Alternativa arbetsformer för fortsatt dialog med funktionsrättsrörelsen har även prövats i samband med fritidskortet. En referensgrupp med representanter för samrådet har gett synpunkter på de pågående målgruppsundersökningarna och på sätt att löpande kunna följa upp hur fritidskortet används.

Riksantikvarieämbetet har samråd med funktionshindersorganisationer tillsammans med Kulturrådet och MUCF. Antalet årliga möten har i dialog med funktionshindersorganisationerna fastställts till ett möte på gd-nivå och ett arbetsmöte.

Domstolsverket beskriver att det varje år genomförs ett samråd mellan rättskedjan och ett tiotal funktions- och människorättsrörelser. Vid årets samråd deltog Domstolsverket, Brottsoffermyndigheten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten från rättskedjan.

Folkbildningsrådet hade dialog med två funktionshindersorganisationer om folkbildning, vägval för förstärkningsbidraget samt projektansökan.

Brottsoffermyndigheten ingick i olika regionala och nationella samråd för ökad tillgänglighet tillsammans med ett flertal funktionsrättsorganisationer. Myndigheten deltog även i det årliga samrådsmötet som rättsväsendet håller med funktionshinderrörelsen.

Boverket har under året hållit regelbundna samrådsmöten och dialoger med funktionshindersförbunden.

Skolverket bjuder regelbundet in 17 intresseorganisationer som representerar funktionshinderrörelsen till samrådsmöten. Under året har två möten ägt rum. Myndigheten har vid samråden till exempel inhämtat synpunkter inför ändringar i kurs- och ämnesplaner.

Konsumentverket har under 2024 haft dialog med Riksförbundet Attention tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten och Myndigheten för delaktighet i syfte att kartlägga problematiken hos personer med adhd kopplat till privatekonomi. Insikterna från kartläggningen ska spridas internt för att öka medvetenheten och stärka kunskapen inom området.

Transportstyrelsen deltar kontinuerligt tillsammans med funktionshindersorganisationer i Trafikverkets nationella råd för tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning. Där diskuteras frågor som rör samtliga trafikslag.

Myndigheten för digital förvaltning har fört dialog med funktionshindersorganisationer och andra berörda intressenter om en modell för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken inom sitt område.

Kriminalvården medverkade på ett samråd mellan funktionsrättsrörelsen och myndigheter i rättsväsendet, som anordnades av Åklagarmyndigheten.

Försäkringskassan har ett funktionshindersråd, som syftar till att involvera funktionshinderrörelsen i myndighetens arbete. Under året har rådet genomfört fyra möten. Försäkringskassan har också genomfört en extern kartläggning

baserad på fokusgrupps- och djupintervjuer med personer med funktionsnedsättning, föräldrar till barn med funktionsnedsättning och medlemmar från civilsamhällesorganisationer inom funktionshinderrörelsen. Syftet var att få en bild av hur personer med funktionsnedsättning upplever kontakten, tillgängligheten och bemötandet hos Försäkringskassan. En central del i arbetet var att identifiera aktuella utmaningar och utvecklingsbehov som personer med funktionsnedsättning upplever i kontakten med myndigheten.

Resultat om samråd och aktiv involvering från uppföljningen av offentliga aktörer

Ovanstående exempel från årsredovisningarna kan jämföras med resultaten i MFD:s enkätuppföljning av statliga myndigheter 2024³⁵¹. De indikatorer som MFD har valt ut för aktiv involvering är om myndigheterna:

- Genomför samråd med funktionshinderorganisationer, och med vilket syfte samråd genomförs
- Utvärderar sina samråd
- Har dialoger med enskilda personer med funktionsnedsättning.

Centrala samråd och verksamhetsnära samråd

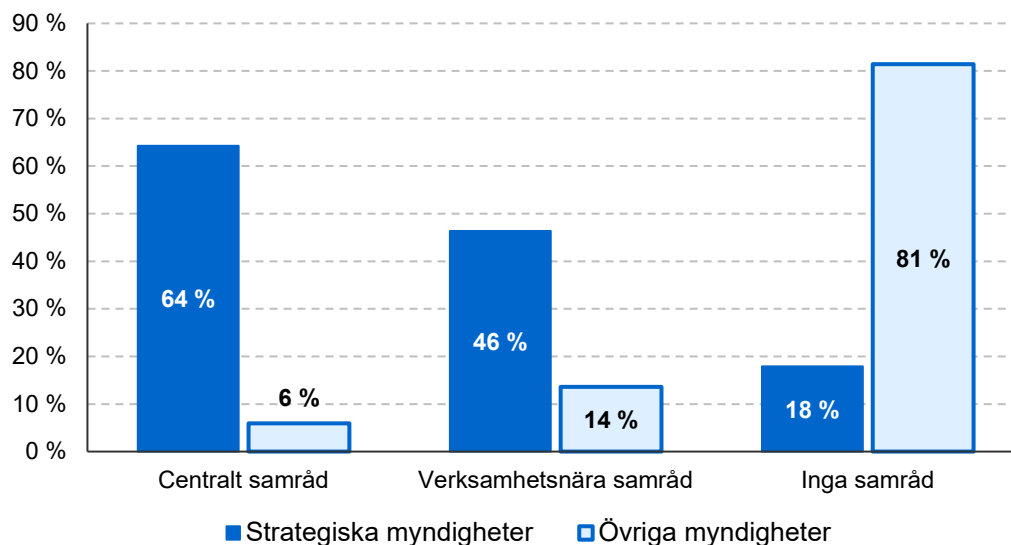
I uppföljningen framgick att det är drygt 64 procent bland de strategiska myndigheterna som har centrala samråd minst en gång årligen med funktionshindervisorganisationer. Det är en minskning jämfört med 2023 års enkätresultat. I uppföljningen uppger de strategiska myndigheterna att de har verksamhetsnära samråd i högre utsträckning än under förra året. Drygt 46 procent uppger att de har verksamhetsnära samråd minst en gång per år. Många strategimyndigheter har både centrala och verksamhetsnära samråd. Knappt 18 procent av de strategiska myndigheterna har inga samråd alls, vilket är en liten förbättring jämfört med förra året. I figur 45 jämförs de strategiska myndigheterna med övriga myndigheter.

Nästan samtliga strategiska myndigheter följer upp sina centrala samråd

Bland de strategiska myndigheterna är det 94 procent som följer upp sina centrala samråd. Strategimyndigheterna har förbättrat sig något jämfört med förra året då 87 procent följde upp sina samråd. Bland övriga myndigheter är det knappt 42 procent som följer upp samråden.

³⁵¹ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024.*

Figur 45. Andel strategiska övriga myndigheter och myndigheter som genomför samråd. N = 248.

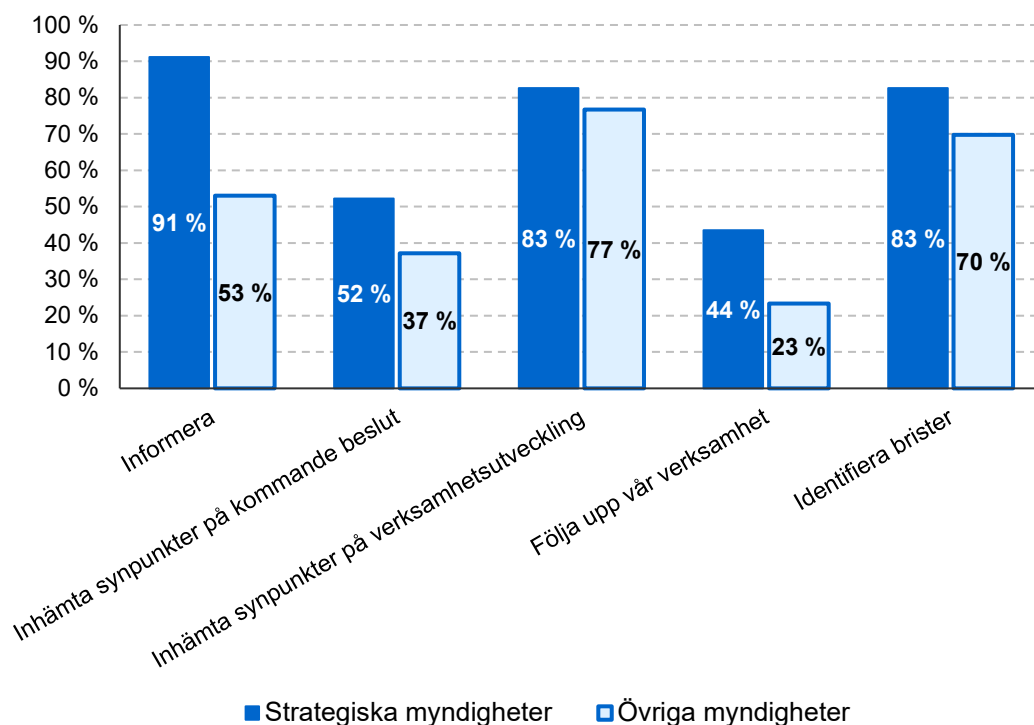

Källa: MFD, Resultat från MFD s uppföljning av statliga myndigheter 2024.

Syften med samråd

De samråd som myndigheterna genomför syftar till flera olika saker. Bland de strategiska myndigheterna är det en högre andel som uppger att de informerar på sina samråd, 91 procent, följt bland annat av syftena att inhämta synpunkter på verksamhetsutveckling, 83 procent, och identifiera brister, 83 procent. Bland samtliga svarande myndigheter uppger de flesta att syftet med samrådet är att inhämta synpunkter på verksamhetsutveckling. Andra vanligt förekommande syften är att identifiera brister och att informera. I figur 46 jämförs de strategiska myndigheterna med övriga myndigheter.

Figur 46. Syften med samråd. Antal valda alternativ. N = 66.

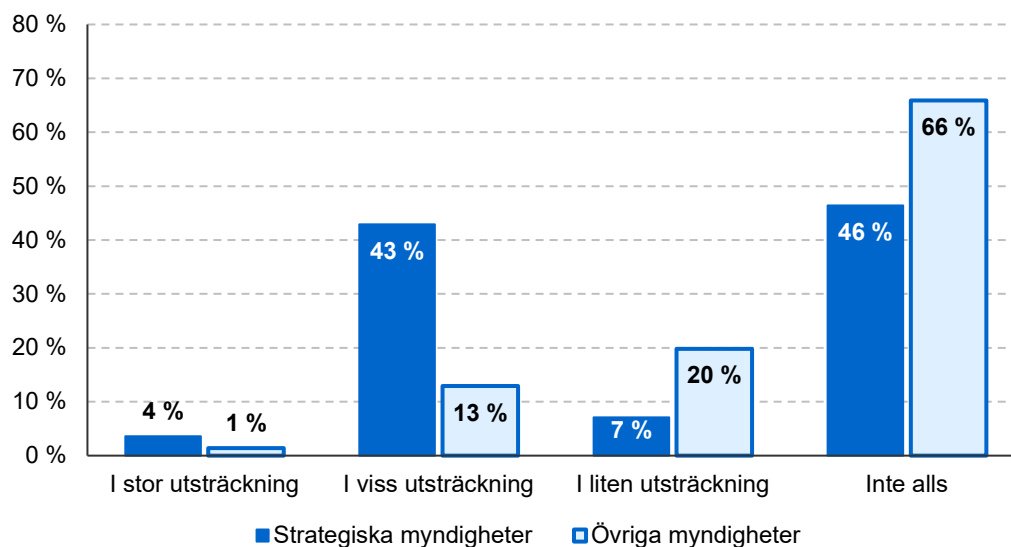
Källa: MFD, Resultat från MFD: s uppföljning av statliga myndigheter 2024

Dialoger eller fokusgrupper används sällan för att inhämta kunskap

Bland alla svarande myndigheter är det få som har dialoger eller fokusgrupper som riktar sig till enskilda medborgare med funktionsnedsättningar, för att få kunskap om deras synpunkter. Det är endast 2 procent av samtliga myndigheter som uppger att de gör detta i stor utsträckning och 16 procent som gör det i viss utsträckning. Drygt 18 procent gör det i liten utsträckning och 64 procent gör det inte alls. Resultatet är överlag likt fjolårets.

I figur 47 nedan jämförs de strategiska myndigheterna med övriga myndigheter. Det är vanligare att de strategiska myndigheterna anordnar dialoger eller fokusgrupper för att inhämta kunskap. Det är 4 procent som gör det i stor utsträckning och 43 procent som gör det i viss utsträckning. Drygt 7 procent gör det i liten utsträckning och 46 procent gör det inte alls. Här har det skett en tydlig försämring jämfört med förra året, då 28 procent uppgav att de inte alls gör det.

Figur 47. I vilken utsträckning myndigheterna har anordnat medborgardialoger riktade till enskilda medborgare med funktionsnedsättningar. N = 245

Källa: MFD, Resultat från MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024

En del myndigheter hänvisar till att de anordnar fokusgrupper med personer med funktionsnedsättning för att exempelvis testa tillgängligheten i nya tjänster eller på nya webbplatser, eller för att identifiera brister i bemötande och kontakter med myndigheten. Andra beskriver att de inte riktar sig till enskilda medborgare i sina uppdrag.

Drygt 64 procent av de strategiska myndigheterna har centrala samråd.

94 procent av de strategiska myndigheterna följer upp sina centrala samråd. Strategimyndigheterna har förbättrat sig något jämfört med förra året då 87 procent följde upp sina samråd.

Det är 91 procent av de strategiska myndigheterna som informerar på sina samråd, följt av bland annat att inhämta synpunkter på verksamhetsutveckling, 83 procent, och identifiera brister, 83 procent.

Det är vanligare bland strategiska myndigheter att anordna dialoger eller fokusgrupper med enskilda personer med funktionsnedsättning för att inhämta kunskap. 4 procent gör det i stor utsträckning, 43 procent gör det i viss utsträckning. Drygt 7 procent gör det i liten utsträckning och 46 procent gör det inte alls.

5.3 Arbete med jämställdhet, barnrätt och Agenda 2030

I strategin för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken framgår att de strategiska myndigheterna tillsammans med Folkbildningsrådet särskilt ska beakta jämställdhet och barnrättsperspektivet vid både genomförande och uppföljning av åtgärder som syftar till att bidra till det funktionshinderspolitiska målet.

Myndigheterna ska också redovisa hur deras arbete med att nå det nationella målet för funktionshinderspolitiken bidrar till att uppfylla målen i FN:s Agenda 2030.³⁵²

I MFD:s genomgång av årsredovisningarna framgår att inte alla strategiska myndigheter tydligt beskriver att de arbetar med barnrättsperspektiv, jämställdhet eller Agenda 2030 kopplat till sitt funktionshindersarbete. Detta kan möjligen ha att göra med de verksamhetsinriktningar och ansvarsområden som myndigheterna har, eftersom vissa myndigheter exempelvis inte har barn som målgrupp eller i fokus för sin verksamhet. De myndigheter som återskriver sitt arbete med de olika områdena gör det med skiftande detaljeringsnivå. Vissa myndigheter beskriver endast övergripande att de inkluderar barnrätt och jämställdhet i sitt arbete, medan andra beskriver arbetet mer ingående.

Ovanstående speglas även i MFD:s uppföljning av statliga myndigheter, där det framgår att det är ett antal strategiska myndigheter som svarar nej på om de inkluderar ett funktionshindersperspektiv i sitt barnrättsarbete, jämställdhetsarbete eller arbete med Agenda 2030. Ett antal svarar även ”ej relevant”, vilket kan tolkas som att de inte alls arbetar med vissa rättighetsperspektiv.

Barnrättsperspektivet i strategimyndigheternas åtgärder och arbete

För mer än trettio år sedan ratificerade Sverige FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Sedan januari 2020 är den även svensk lag. Barnkonventionen bildar tillsammans med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ett ramverk för de skyldigheter som samhället har att skydda, främja och övervaka rättigheter för barn och unga med funktionsnedsättning.

Här presenteras några exempel på hur ett antal strategiska myndigheter har beskrivit att de arbetar med barnrättsperspektivet i sina verksamheter med koppling till funktionshindersuppdraget.

³⁵² Socialdepartementet (2021). *Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031*. Regeringsbeslut (2021-09-23), diarienummer: S2019/02213 och S2021/06595.

Skolverket skriver i sin årsredovisning att Riksrevisionen i sin granskning av barnkonventionen i skolväsendet (RiR 2024:5) rekommenderar Skolverket att stärka arbetet med barnets bästa i både processer och beslut. Utifrån rekommendationerna har Skolverket under året börjat planera för ett omtag i arbetet med barnrätt. Skolverkets medarbetare har under året utbildat sig i barnrättsfrågor. Myndigheten har i högre grad inkluderat de funktionshinderspolitiska målen för en mer inkluderande utbildning, särskilt vad gäller barn och elever med funktionsnedsättning. På skolverket.se finns bland annat specifika ingångar för denna målgrupp i implementeringsmaterialet för Gy25.

Arbetsmiljöverket beskriver att de arbetar med ett barnrättsperspektiv inom tillgänglighet, och tydligast inom arbetet med skolan som arbetsmiljö. I samverkan med Skolverket har de uppmärksammat barnrättsperspektivet i utbildningar för rektorer, med fokus på skolans arbetsmiljö. Arbetsmiljöverket har också samverkat med Specialpedagogiska skolmyndigheten, för att dela kunskaper och erfarenheter om barn med funktionsnedsättningar och deras arbetsmiljö i skolväsendet.

Kulturrådet har under året tagit fram nytt material om små barns språkutveckling, i dialog med regioner och kommuner. De har även initierat ett utvecklingsarbete av webbplatsen bokstart.se, för att den ska kunna bli ett kunskapsnav och en stödresurs för föräldrar, kommuner och regioner. Kulturrådet samordnar en arbetsgrupp i myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor på temat delaktighet. Under året har nätverket gjort studiebesök till aktörer som arbetar med barn och unga i socialt utsatta områden och barn och unga med funktionsnedsättning, för att inhämta kunskap och försöka utveckla bättre arbetssätt att nå målgruppen.

Kriminalvården har tagit fram en ny mall för barnkonsekvensanalyser, som ska testas och spridas under 2025. Barnkonsekvensanalyser kommer att genomföras löpande i arbetet med att förbereda inrättandet av barn- och ungdomsavdelningar på anstalt. En viktig aspekt i detta är att tillvarata flickors rättigheter och även att förbereda för barn som har fysiska, intellektuella och kognitiva funktionsnedsättningar.

Brottsoffermyndigheten (BRÅ) publicerade flera rapporter under 2024 som på olika sätt berör barns och ungas livsvillkor. BRÅ beskriver att myndigheten har ett internt barn- och ungdomsnätverk, som under 2024 har fortsatt ett kontinuerligt kunskapsutbyte. Vid varje enhet inom myndighetens tre verksamhetsområden finns det en utsedd barnrättsstödjare. Stödjarens uppgift är bland annat att bevaka att barnperspektivet lyfts i enhetens arbete och att erbjuda stöd i övriga medarbetares projekt, processer och arbetsuppgifter. Barnrättsstödjarna träffas i ett gemensamt forum några gånger per år och under 2024 även gemensamt med JiM-stödjarna.

Försäkringskassan beskriver bland annat att de i sitt arbete att utreda och bevilja assistansersättning har tagit fram stöd till handläggarna för hur barn kan vara delaktiga i utredningen av sin rätt till assistansersättning.

Folkhälsomyndigheten har under året utvecklat sina metoder för att inkludera barnrättsperspektivet i sitt arbete, exempelvis genom ett internt metodstöd för att pröva barns bästa i åtgärder och beslut som rör barn. Folkhälsomyndigheten har även bidragit till att stärka de regionala förutsättningarna för datainsamling om barns hälsa. I dialog med representanter för barnhälsovården har de samlat in data och kartlagt hälsa och förutsättningar för hälsa hos små barn i åldern 0–5 år. Resultatet från kartläggningen stödjer regionerna i deras prioriteringsarbete. Arbetet har ökat möjligheterna att kunna tillgängliggöra uppgifter från barnhälsovården och elevhälsan i ett hälsodataregister.

Jämställdhet i strategimyndigheternas åtgärder och arbete

Ett flertal av de strategiska myndigheterna har i uppdrag att jämställdhetsintegrera sina verksamheter och beskriver ofta detta arbete generellt i årsredovisningarna. Det framgår dock inte alltid om myndigheterna integrerar ett funktionshindersperspektiv i sitt jämställdhetsarbete, eller hur deras funktionshindersarbete bidrar till jämställdhet. Här följer några exempel där myndigheter tydligt har kopplat samman dessa perspektiv.

Skolverket beskriver att de har presenterat åtta publikationer som relaterar till det funktionshinderspolitiska målet. I dessa är den officiella statistiken uppdelad utifrån kön och har på så sätt även ett jämställdhetsperspektiv.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har genomfört jämställdhetsanalyser av enkätresultat från Specialskolans elevenkäter, elevers studieresultat och inskrivna i SPSM:s utbildningsformer. I det stödmaterial som SPSM har publicerat under året har de synliggjort de konsekvenser som kön och funktionsnedsättning kan ha för en likvärdig utbildning. De har även inkluderat könsmedvetna strategier i stödmaterial och rådgivning. SPSM:s specialskolor har under 2024 arbetat med Unicefs modell för rättighetsbaserade skolor. Modellen innebär att barnkonventionen och funktionsrättskonventionen ska genomsyra skolornas visioner, värderingar och praxis.

Skolinspektionen introducerade det nya arbetssättet ”planerad tillsyn” inom grundskola och gymnasieskola under 2023. Från och med 2024 genomfördes även planerad tillsyn inom anpassad skola. Myndigheten gör även planerad kvalitetsgranskning för anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola. I planerad kvalitetsgranskning bedömer myndigheten hur skolor och huvudmän uppnår Skolinspektionens kvalitetskriterier. Den planerade kvalitetsgranskningen bidrar till att uppfylla Skolinspektionens målformulering om att värna flickors och pojkars lika rättigheter i skolan. Bland annat granskas i vilken utsträckning rektor leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete.

Agenda 2030 i strategimyndigheternas åtgärder och arbete

Agenda 2030 är FN:s globala handlingsplan för att gynna en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar samhällsutveckling där ingen ska lämnas utanför. Strategimyndigheternas årsredovisningar visar att några av myndigheterna använder sig av Agenda 2030 som ett övergripande verktyg för att fånga upp olika rättighetsperspektiv i styrande dokument och verksamheter, där de ser det funktionshinderspolutiska nationella målet som en del av den sociala hållbarheten.

Det är få av årsredovisningarna som innehåller närmare beskrivningar av hur myndigheternas arbete bidrar till Agenda 2030, och bland de som omnämner Agenda 2030 konstaterar många på ett övergripande sätt att deras arbete bidrar till genomförandet. Några exempel på hur myndigheterna lyfter fram sitt arbete med Agenda 2030 följer nedan.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) beskriver att deras arbete för att alla barn, elever och vuxenstuderande ska få sina rättigheter tillgodosedda bidrar till Mål 4 i Agenda 2030, En god utbildning för alla. Det gör även det faktum att SPSM:s insatser ska leda till inkluderande och jämställd utbildning för personer med funktionsnedsättning.

Upphandlingsmyndigheten beskriver att social hållbarhet inom upphandling bland annat handlar om att ställa krav på arbetsrättsliga villkor, tillgänglighet och jämställdhet när organisationer köper in varor och tjänster till offentlig sektor. De offentliga affärerna ska bland annat bidra till de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Upphandlingsmyndighetens strategi för att stödja denna utveckling är att främja ökad innovation i upphandling, för att lösa samhällsutmaningar, påverka regel- och policyutveckling och verka för forskning på området.

Boverket har genomfört en kartläggning av hur deras verksamhet bidrar till att uppnå hållbarhetsmålen i Agenda 2030. De har också tagit fram ett kunskapsmaterial. Dessa insatser beskrivs vara en del av Boverkets arbete för att utveckla det strategiska arbetet med hållbarhetsmålen.

Resultat om horisontella perspektiv från uppföljningen av offentliga aktörer

Den återsrapportering som görs i årsredovisningarna speglas i de resultat som framkommer i MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024.³⁵³ Där framgår att strategiska myndigheter i högre grad än andra statliga myndigheter arbetar med

³⁵³ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD: s uppföljning av statliga myndigheter 2024.*

att integrera funktionshindersperspektivet inom olika verksamhetsområden. Samtidigt är det inte alla som arbetar med de olika horisontella perspektiven.

I tabell 4 framgår att 48 procent av de strategiska myndigheterna integrerar ett funktionshindersperspektiv i sitt barnrättsarbete, 78 procent integrerar det i sitt jämställdhetsarbete, och 46 procent i arbetet med Agenda 2030. Jämställdhetsarbetet är det enda område där andra myndigheter i högre grad än strategimyndigheterna integrerar funktionshindersperspektivet. Resultaten är relativt oförändrade jämfört med 2023.

Tabell 4. Andel som integrerar funktionshinderperspektivet i andra verksamhetsområden.

Jämställdhetsarbete	Ja	Nej	Ej relevant
Strategiska myndigheter	77,8 %	22,2 %	0,0 %
Övriga myndigheter	83,7 %	15,8 %	0,5 %
Barnrättsarbete	Ja	Nej	Ej relevant
Strategiska myndigheter	48,0 %	32,0 %	20,0 %
Övriga myndigheter	16,7 %	36,2 %	47,1 %
Agenda 2030	Ja	Nej	Ej relevant
Strategiska myndigheter	46,2%	42,3%	11,5%
Övriga myndigheter	34,9%	51,2%	13,9%

Källa: MFD, Resultat från MFD:s uppföljning av statliga myndigheter 2024.

Strategiska myndigheter integrerar i högre grad funktionshindersperspektivet inom sina olika verksamhetsområden än andra statliga myndigheter.

Jämställdhetsarbetet är det enda område där andra myndigheter i högre grad än strategimyndigheterna integrerar funktionshinderperspektivet.

6. MFD:s stöd i strategiarbetet

Sedan 2021 har MFD i uppdrag att stödja och ge vägledning till de utpekade myndigheterna i den tioåriga strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken som löper fram till 2031.³⁵⁴

MFD:s har fortsatt ge stöd till strategimyndigheterna i två huvudsakliga spår. Det ena spåret syftar till att stödja strategimyndigheterna i deras utveckling av uppföljningsinsatser. Det andra spåret har inriktning på stöd och samverkan kring strategimyndigheternas kunskapsutveckling i syfte att stödja myndigheterna i genomförandet av funktionshinderspolitiken. MFD bedömer att samarbetet inom den funktionshinderspolitiska strategin har haft stor betydelse och positiv påverkan i genomförandet av funktionshinderspolitiken.

6.1 Erbjudande om att delta i Rivkraft

Ett av MFD:s uppföljningsverktyg är undersökningspanelen Rivkraft, där cirka 3 000 personer med funktionsnedsättning svarar på frågor om hinder i sin vardag inom olika områden. MFD erbjuder strategimyndigheterna att ställa frågor till panelen för att till exempel förbättra sin uppföljning, vidga kunskapen om hinder eller fördjupa förståelsen eller komplettera andra kunskapsunderlag.

Under 2024 har åtta strategimyndigheter ställt frågor i Rivkraft: Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Försäkringskassan, Konsumentverket, Kriminalvården, Kulturrådet, Migrationsverket och Riksantikvarieämbetet.

Resultaten används till exempel i utveckling av myndigheternas uppföljningsarbete. Exempelvis ville Kriminalvården ställa frågor till undersökningspanelen Rivkraft för att följa upp eventuell upplevd diskriminering i kontakter med myndigheten.

6.2 Workshop i samband med Delaktighetsdagen

Som en del i stödet kring strategin organiserar MFD årligen den digitala konferensen Delaktighetsdagen. Konferensen 2024 handlade bland annat om jämlikhetsdata och inriktningarna om att förebygga och motverka diskriminering och att identifiera och åtgärda brister i tillgänglighet. I samband med Delaktighetsdagen 2024 anordnade MFD en workshop med syftet att identifiera externa insatser som utgår från strategimyndigheternas kärnuppdrag. Under

³⁵⁴ Socialdepartementet (2021). *Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031*. Regeringsbeslut (2021-09-23), diarienummer: S2019/02213 och S2021/06595.

workshopen fick deltagarna hjälp att bryta ner problem inom sina samhällsområden och hitta mikrohandlingar att genomföra på sina myndigheter.

6.3 Stöd på webben

Under 2024 utvecklade MFD flera olika stöd som finns tillgängliga på mfd.se. Utvecklingsarbetet tog utgångspunkt i de behov som strategimyndigheterna uttryckt under föregående år. Bland annat påbörjade MFD arbetet med att utveckla webbutbildningen Delaktighetsguiden inklusive stöd om hur myndigheterna kan arbeta med funktionshinderspolitikens fyra inriktningar. MFD har även initierat framtagande av filmer med lärande exempel som inspiration om hur strategimyndigheter arbetar till exempel med aktiv involvering, uppföljning av effekter, och upphandling. Utbildningen och filmerna kommer att lanseras under 2025. MFD har också påbörjat ett arbete under 2024 med att ta fram ett stödmaterial om hur myndigheter kan arbeta mer strukturerat med aktiv involvering. Även detta material kommer att publiceras 2025.

6.4 Strategiskt gd-råd för funktionshinderspolitiken

En stödjande uppgift under året har varit att erbjuda tillfällen för erfarenhetsutbyte, exempelvis i det strategiska rådet för generaldirektörer och dess tjänstepersonsnätverk. Det strategiska gd-rådet för funktionshinderspolitiken bidrar till arbetet för ett systematiskt och effektivt genomförande av funktionshinderspolitiken.

Sammanlagt deltar 35 myndighetschefer, eller motsvarande, i rådet. Ett nätverk med tjänstepersoner från varje myndighet är kopplat till rådet. Nätverkets syfte är att på en verksamhetsnära nivå vara en ingång till respektive myndighet, förbereda och bearbeta frågor i rådet samt diskutera och utbyta erfarenheter. Årets nätverksmöten har bland annat handlat om FN:s observationer och rekommendationer till Sverige avseende genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Ett tema för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan MFD och strategimyndigheterna har även varit att synliggöra hur situationen och levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning ser ut under livet utifrån MFD:s koncept Livsresan. Genom att följa situationen för personer med funktionsnedsättning genom barndom, ungdom, vuxenåren och ålderdom utifrån olika samhällsområden, tydliggörs hinder för delaktighet. Det ger myndigheterna en möjlighet att identifiera viktiga utvecklingsområden när det gäller att arbeta för en förflyttning mot det funktionshinderspolitiska målet. De områden som lyftes fram i Livsresan var arbete, utbildning, ekonomi, hälsa, kultur och fritid, demokratisk delaktighet, upphandling, digitalisering, transport, samhällsplanering, rättsväsendet och konsumentpolitik.

Vid GD-rådets och tjänstepersonsnätverkets möten diskuterades även möjliga former för att samverka kring den handlingsplan för funktionshinderspolitiken som regeringen aviserar i strategin för systematisk uppföljning. I december fick MFD ett regeringsuppdrag att samordna utveckling av ett förslag till handlingsplan.

I rådet ingår följande myndigheter: Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Barnombudsmannen, Boverket, Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, ESF-rådet, Ekonomistyrningsverket, Folkbildningsrådet, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Institutet för språk och folkminnen, Jämställdhetsmyndigheten, Konsumentverket, Kriminalvården, Kulturrådet, Migrationsverket, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för tillgängliga medier, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för yrkeshögskolan, Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Skolinspektionen, Skolverket, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Trafikverket, Transportstyrelsen, Universitetskanslersämbetet och Upphandlingsmyndigheten.

7. Stöd till kommuner och regioner 2024 - Ett samarbete mellan länsstyrelserna och MFD

Under 2024 har Myndigheten för delaktighet (MFD) och länsstyrelserna genomfört ett gemensamt uppdrag för att ge ett riktat stöd till kommuner och regioner.³⁵⁵ Detta kapitel innehåller en slutrapportering av uppdraget.

7.1 Kommuner och regioner har en central roll i genomförandet av funktionshinderspolitiken

Målet för Sveriges funktionshinderspolitik är full delaktighet och jämlikhet i levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Den svenska samhällsmodellen bygger i hög grad på att kommuner och regioner ansvarar för välfärd, tillgänglighet och delaktighet i lokalsamhället. Kommunernas och regionernas arbete är centralt i genomförandet av funktionshinderspolitiken. Samarbetet mellan MFD och länsstyrelserna har varit betydelsefullt för att möta de behov av stöd som kommuner och regioner har haft.

Nationell strategi för funktionshinderspolitiken

I och med den funktionshinderspolitiska strategin har MFD ett särskilt ansvar att ge stöd till 29 strategimyndigheter samt Folkbildningsrådet. Myndigheterna har enligt strategin i uppdrag att arbeta med att följa upp och redovisa hur de arbetar med politikens genomförande inom olika samhällsområden. MFD kommer under 2025 ta fram ett förslag till en nationell handlingsplan för funktionshinderspolitiken.³⁵⁶ Myndigheterna är centrala aktörer i strategin men det finns också ett tydligt gränssnitt gentemot kommuner och regioner. Merparten av strategimyndigheternas målgrupper är yrkesverksamma som arbetar inom kommun och region. Kommuner och regioner har också centrala uppdrag och roller inom de tolv samhällsområden som finns utpekade i strategin.

³⁵⁵ Socialdepartementet (2023). *Regleringsbrev för budgetår 2024 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut (2023-12-21), diarienummer: S2023/03257

³⁵⁶ Socialdepartementet (2024). *Regleringsbrev för budgetår 2025 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut (2024-12-19), diarienummer: S2024/02156.

FN-kommitténs rekommendationer till Sverige

Under 2024 överlämnade kommittén för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ett sjuttiofem rekommendationer till Sverige.³⁵⁷ Kommittén finns till för att granska hur de stater som har ratificerat konventionen genomför och efterlever konventionen. Rekommendationerna ger förslag på åtgärder som Sverige bör genomföra för att bättre efterleva konventionen.

Kommittén har till exempel lyft fram att Sverige måste förbättra samordningen mellan regionernas och kommunernas insatser för att genomföra konventionen samt se till att regionernas och kommunernas åtgärder för att förverkliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning är förenliga med deras skyldigheter enligt konventionen.³⁵⁸

MFD har identifierat dels allmänna och övergripande rekommendationer som har bäring på aktörernas verksamhet, dels rekommendationer som berör specifika samhällsområden där kommuner och regioner har ett ansvar. Rekommendationerna handlar bland annat om arbete, utbildning, hälsa och social välfärd, barn och familj, institutioner/särskilda boenden och aktivt deltagande i samhället³⁵⁹.

Både utifrån den nationella strategin och FN-kommitténs rekommendationer är det viktigt att kommuner och regioner även fortsatt kan erhålla stöd från nationellt håll för att säkerställa en förflyttning mot det nationella målet för funktionshinderspolitiken.

Uppdraget

MFD har sedan 2018 haft ett gemensamt regeringsuppdrag med länsstyrelserna om att ge stöd till kommuner och regioner i genomförandet av deras funktionshinderspolitiska planer och strategier. MFD fick ursprungligen uppdraget 2018³⁶⁰.

³⁵⁷ Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2024). *Sammanfattande kommentarer avseende Sveriges kombinerade andra och tredje periodiska rapport*. Svensk översättning av Myndigheten för delaktighet.

³⁵⁸ Ibid.

³⁵⁹ Myndigheten för delaktighet (2025). *Delredovisning av uppdraget att informera om FN-kommitténs rekommendationer till Sverige. Genomförda insatser under 2024 och planering för 2025*. Nummer 2025:4.

³⁶⁰ Socialdepartementet (2017). *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut (2017-12-18), diarienummer: S2017/07302/RS.

Myndigheten har därefter haft uppdrag^{361 362 363} om detta fram till 2024.

Under 2024 har MFD och länsstyrelserna genomfört ett nytt uppdrag om att ge stöd till kommuner och regioner, nu med fokus på genomförandet av funktionshinderspolitiken utifrån gemensamt identifierade och prioriterade behov.³⁶⁴

7.2 Utgångspunkter för uppdraget

MFD och länsstyrelserna har haft en gemensam struktur för samarbete under uppdragets gång. Utgångspunkten för genomförandet av uppdraget har varit gemensamt identifierade behov hos målgrupperna.

Myndigheten för delaktighets roll

En central utgångspunkt för arbetet i detta regeringsuppdrag har varit MFD:s roll som expert i funktionshinderspolitiska frågor. Det har handlat om att samordna erfarenhetsutbyte och kunskapsuppbyggnad i och mellan länsstyrelserna i deras arbete mot kommuner och regioner. MFD:s roll har även inneburit att bidra med kunskap när länsstyrelserna har anordnat utbildningar och konferenser samt att genomföra egna aktiviteter på nationell och lokal nivå som ett komplement till de initiativ som länsstyrelserna har tagit.

Länsstyrelserna har ett brett uppdrag

Länsstyrelserna har centrala uppgifter gällande stöd till kommuner och regioner i frågor som rör mänskliga rättigheter och social hållbarhet. Det handlar till exempel om arbete med krisberedskap, jämställdhet, mäns våld mot kvinnor och samhällsbyggnad, där länsstyrelserna har kontinuerliga och breda kontaktytor med kommuner och regioner. Länsstyrelserna har förutsättningar att ge ett strukturerat implementeringsstöd avseende tillgänglighet och delaktighet till en bred grupp av medborgare.

³⁶¹ Reglering Socialdepartementet (2020). *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut 2020-12-22, diarienummer: S2020/01534 och S2020/0953.

³⁶² Myndigheten för delaktighet (2020) *Funktionshinderspolitiskt stöd i samarbete. Slutrapportering av ett regeringsuppdrag om stöd till kommuner och regioner*.

³⁶³ Myndigheten för delaktighet (2024). *Funktionshinderspolitiskt stöd i samarbete. Slutrapportering av ett regeringsuppdrag om stöd till kommuner och regioner*.

³⁶⁴ Socialdepartementet (2023). *Regleringsbrev för budgetår 2024 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut (2023-12-21), diarienummer: S2023/03257.

Gemensam struktur för samarbete

Grundstrukturen i uppdraget har byggt på ett nära samarbete mellan uppdragsansvarige på MFD och länsstyrelsernas nationella samordnare för det funktionshinderspolitiska uppdraget.

Centralt för samarbetet har också varit ett nätverk med representation från samtliga 22 myndigheter. Nätverket har utgjort ett stöd för genomförandet av uppdraget genom erfarenhetsutbyte, samordning av arbetet, kompetensutveckling och samverkan. Det nationella nätverket har dessutom varit en arena för samverkan med andra berörda aktörer såsom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

I arbetet med konferensen Nationell samling för delaktighet samt nätverksträffar har det funnits arbetsgrupper som har ansvarat för planering och genomförande.

Samarbete med SKR och funktionshindersorganisationer

SKR har i sin roll som arbetsgivar- och intresseorganisation en bred kunskap och erfarenhet om kommuner och regioners förhållanden och mottagarkapacitet. MFD har haft regelbundna möten och dialog med den nationella samordnaren från länsstyrelserna och kontaktpersoner på SKR. Syftet med samarbetet har varit att skapa en effektiv styrning och att aktiviteter som genomförs i uppdraget ska vara ändamålsenliga.

Aktiv involvering av funktionshindersorganisationerna är centralt i arbetet för delaktighet och jämlikhet i levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Det handlar om att ta tillvara på kunskap och erfarenheter som personer med funktionsnedsättning har, för att ta fram stöd och aktiviteter som träffar rätt. I regeringsuppdraget har detta arbete främst skett på lokal nivå. MFD och länsstyrelserna har också genomfört ett dialogmöte med Funktionsrätt Sverige för att få deras bild av kommunernas och regionernas roll i genomförandet av funktionshinderspolitiken.

Stödet har utgått från kommunernas och regionernas behov

En utgångspunkt i uppdraget har varit att utgå från behov av stöd hos regioner och kommuner, för att kunna ge ett så träffsäkert stöd som möjligt.

Kommuner och regioner har hunnit olika långt i det funktionshinderspolitiska arbetet. Att kunna möta kommuners och regioners olika förutsättningar och villkor har varit och är en viktig del i MFD:s arbete. Detta innefattar också respekt för att kommuner och regioner är självstyrande och att beslut, prioritering och inriktning därmed kan skilja sig åt.

I det första regeringsuppdraget från 2018 genomfördes en kartläggning av hur kommuner och regioner arbetade med funktionshinderspolitiska planer och strategier. Under 2023 gjorde länsstyrelserna en uppföljning av denna

kartläggning. Syftet med uppföljningen var att undersöka och analysera vilka framgångar, erfarenheter, utmaningar och eventuella förflyttningar som har skett i regioner och kommuner sedan 2018. Resultatet av länsstyrelsernas uppföljande kartläggningar av kommunernas och regionernas strategiska funktionshinderspolitiska arbete sammanställdes i en nationell rapport.³⁶⁵ Kartläggningen har varit en viktig källa till kunskap om vilka förutsättningar, behov och utvecklingsområden som kommuner och regioner har gällande genomförandet av funktionshinderspolitiken.

MFD har ett fortlöpande uppdrag att följa upp hur kommunerna och regionerna arbetar med sitt funktionshinderspolitiska uppdrag och genomför varje år en enkätundersökning till samtliga kommuner och regioner. Uppföljningen har varit en viktig del i arbetet med detta uppdrag då den indikerar inom vilka områden målgrupperna har behov av stöd.

7.3 Genomförda insatser under 2024

MFD och länsstyrelserna beslutade om fyra prioriterade områden i genomförandet av uppdraget. Underlag för prioritering av områden utgjordes av erfarenheterna från de två tidigare uppdragen, särskilt länsstyrelsernas kartläggning från 2023, samt MFD:s årliga uppföljning av kommuner och regioners arbete med funktionshinderspolitiska frågor.

Fyra prioriterade områden:

- Stöd till kommunerna utifrån kunskapsnivå och mottagarkapacitet
- Stöd kring uppföljning, indikatorer och statistik
- Inhämta kunskap om regionernas behov
- Integration av arbete med inriktningarna i länsstyrelsens ordinarie uppdrag.

Stöd till kommuner utifrån kunskapsnivå och mottagarkapacitet

I enlighet med samarbetsstrukturen i uppdraget har länsstyrelserna utifrån sina kunskaper och erfarenheter av målgruppernas mottagarakapacitet utformat behovsanpassade stöd till kommunerna. I arbetet har MFD:s metodstöd, rapporter och annat material använts. När det har varit relevant har anställda vid MFD medverkat i kunskapshöjande aktiviteter i länen. Stödet till kommunerna har fokuserat på att etablera, anpassa och främja kommunernas egna kapacitet i genomförandet av funktionshinderspolitiken. Stödet ska på sikt bidra till att

³⁶⁵ Rudberg, A. Sweco (2023). *Funktionshinderspolitiken. Så arbetar kommuner och regioner 2023*. På uppdrag av Länsstyrelserna. Diarienummer: 54328-2023.

kommunerna arbetar utifrån bästa tillgängliga kunskap och använder systematiska och fortlöpande arbetssätt för att nå målen om full delaktighet och jämlikhet i levnadsvillkor.

Utifrån att kommuner har olika kunskapsnivåer och prioriteringar har aktiviteter riktats in på både grundläggande och fördjupande kunskap. Det grundläggande stödet har främst handlat om att öka kunskap om funktionshinderspolitikens mål och inriktning. MFD har också levererat stöd som syftar till att ge en fördjupad kunskap om det funktionshinderspolitiska arbetet.

Under den sammantagna uppdragstiden har fokus legat på att stärka funktionshindersperspektivet i kommunernas styrning och ledning. Under 2024 har MFD fortsatt arbetet med att stärka perspektivet genom att föreläsa och sprida information om kunskapsstöd som handlar om:

- Stöd i att utveckla handlingsplaner, strategier och uppföljning.
- Stöd inom samråd och dialog med civilsamhället.
- Stöd i att integrera tvärperspektiven jämställdhet, barnrätt och funktionshinder.

Den fördjupande kunskapen har främst bestått av specifika stöd som MFD har tagit fram, eller av relevanta stöd från andra myndigheter. MFD och andra aktörer har löpande föreläst om olika kunskapsstöd för att öka spridningen och användningen av dem i kommuner och regioner. Exempel på områden där fördjupad kunskap har erbjudits är:

- Digitalisering och funktionsnedsättning
- Individuella stöd och lösningar
- Krisberedskap
- Tillgängliga lärmiljöer
- Våldsutsatthet bland personer med funktionsnedsättning.

Arbetet gentemot kommunerna har också handlat om att vidareutveckla de arenor som MFD använder för spridning av kunskap.

För att ytterligare stärka stödet till kommuner och regioner har MFD påbörjat ett arbete med att utveckla webbutbildningen Delaktighetsguiden utifrån målgruppernas behov. Delaktighetsguiden är en grundläggande utbildning om funktionshinderspolitiken.³⁶⁶

³⁶⁶ Myndigheten för delaktighet (2022). *Delaktighetsguiden*. [Delaktighetsguiden - Start sida](#). (Hämtad 2025-03-20).

Stöd kring uppföljning, indikatorer och statistik

MFD:s uppföljning från 2023³⁶⁷ och länsstyrelserna kartläggning av det funktionshinderspolitiska arbetet i kommuner och regioner³⁶⁸ visar att indikatorer används i liten omfattning av kommuner och regioner. Aktörerna beskriver att det kan finnas övergripande målsättningar men att de ser utmaningar i att bryta ned dessa till tydliga indikatorer. MFD har fört dialog med 19 regioner och flera kommuner för att undersöka hur deras styrmodeller kring funktionshindersfrågor och uppföljning ser ut i praktiken. Utifrån dialogmöten med regionerna har MFD uppfattat att de flesta saknar en tydlig och sammanhållen modell för uppföljning. MFD har i dialogerna endast funnit ett fåtal som inkluderar en sammanhållen kedja från styrdokument, mål, verksamhetsplanering till uppföljning. Det finns också utmaningar kring hur och vilka indikatorer kommuner och regioner bör ta fram och följa. Därutöver saknas kunskap om var de kan hitta befintlig relevant statistik som kan användas för att följa arbetet.

För att möta utmaningar såsom brist på konkreta, mätbara och uppföljningsbara mål för att veta om utvecklingen går i önskad riktning, har MFD startat ett arbete med att bland annat uppdatera myndighetens webbsidor om uppföljning, statistik och indikatorer.

På MFD:s och länsstyrelsernas gemensamma konferens Nationell samling för delaktighet, handlade ett fokusområde om statistik, uppföljning och indikatorer. Under konferensen gavs exempel på användbar nationell statistik, på hur variabeln funktionsnedsättning kan användas i lokala undersökningar och exempel på hur några aktörer på lokal och nationell nivå arbetar med uppföljning och indikatorer.

Inhämta kunskap om regionernas behov

Regioner är stora aktörer vars verksamhetsområden har betydelse för personer med funktionsnedsättning. Det handlar bland annat om invånarnas livsvillkor i relation till kultur, trafik samt hälso- och sjukvård. Det är därför centralt att MFD bedriver ett proaktivt arbete gentemot regionerna och att myndigheten har god kunskap om regioners behov, arbetsområden och styrning.

MFD har tidigare inte arbetat systematiskt med att föra dialog med regionerna, utan har främst inhämtad kunskap och behov genom sin årliga uppföljning. Mot bakgrund av detta önskade MFD mer kunskap om hur regioner tar sig an

³⁶⁷ Myndigheten för delaktighet (2023). *Resultat från MFD:s uppföljning av kommuner 2022 och Resultat från MFD:s uppföljning av regioner 2022*.

³⁶⁸ Rudberg, A. Sweco (2023). *Funktionshinderspolitiken. Så arbetar kommuner och regioner 2023*. På uppdrag av Länsstyrelserna. Diarienummer: 54328-2023.

funktionshindersfrågor och en större förståelse för hur myndigheten kan stödja dem. MFD har under uppdraget, tillsammans med länsstyrelserna, besökt 19 av 21 regioner. Regionerna har bland annat representerats av regionråd, funktionshindersstrateger, chefer respektive strateger för hållbarhet och mänskliga rättigheter, chefer på regionledningsstaben och hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Syftet med dialogerna har varit att skapa goda kontakter till regionerna, främja tillit till MFD och etablera en grund för långsiktigt samarbete. Syftet har också varit att få ökad kunskap om vilka behov av stöd regioner har samt att få kännedom om utvecklingsarbete och lärande exempel inom funktionshindersområdet.

Resultat av dialogmöten

Innan dialogmötena gick MFD igenom centrala styrdokument i regionerna och undersökte i vilken grad det finns ett funktionshindersperspektiv i dem. Två centrala dokument som rör hela regionens verksamhet är de regionala utvecklingsstrategierna (RUS) respektive regionens verksamhetsplan och budget.

I dessa styrdokument framgår att regionerna i varierande omfattning har med ett funktionshindersperspektiv. Områden där perspektivet innefattas är exempelvis inkludering och jämlikhet, arbetsmarknad, hälsa, diskriminering och kollektivtrafik.

I dialogen lyfte sedan regionerna ett antal utmaningar och framgångsfaktorer i det funktionshinderspolitiska arbetet. Många regioner uppgav att de brottas med ekonomiska svårigheter som påverkar hela organisationen. Ekonomin påverkar bland annat förutsättningarna att kunna tillsätta strateger som arbetar med frågorna och den tid som kan avsättas för utbildning. I de flesta regioner saknas en sammanhållen styrkedja som skapar en tydlig linje mellan funktionshinderspolitiska mål, styrdokument, mekanismer som säkrar att styrningen får betydelse i den operativa verksamheten och en strukturerad uppföljning.

Flera tjänstepersoner efterlyste uppdrag från politiken för att kunna arbeta mer systematiskt. De uppgav också att de saknar det mandat som krävs för att systematisera arbetet och nå ut i regionernas verksamheter. En annan brist som framkom är avsaknad av kunskap om funktionshinderspolitiken och hur den kan omsättas i ett förbättringsarbete som påverkar invånarna. Ett flertal regioner beskrev att kunskapsnivån behöver höjas, både i verksamheter och hos politikerna.

Nästan samtliga regioner ansåg att implementeringen av hållbarhets- och rättighetsfrågor är svår. Regioner har ett stort antal anställda och det är svårt att nå ut till alla verksamheter. Flera regioner arbetar hårt för att skapa en systematik där de olika perspektiven kan förstärka varandra. En tydlig trend som MFD också har observerat är att regionerna går från att ha specifika program för

funktionshindersfrågor till att sammanföra rättighetsfrågor och tvärperspektiv i ett och samma styrdokument.

Lärande exempel

Regionerna har också lyft ett antal lärande exempel på hur de har arbetat strukturerat med funktionshindersfrågor. Några exempel på detta är:

- I nästan alla regioner finns ett välfungerande samarbete med funktionshindersorganisationerna, främst i form av funktionshindersråd.
- Några regioner lyfter specifika arbetssätt för att arbeta rättighetsbaserat och utifrån ett intersektionellt perspektiv.
- Vissa regioner har stödmaterial och metoder för att integrera funktionshinderperspektiv inom olika verksamhetsområden.
- Det finns också exempel på arbetsmarknadsinsatser för att öka andelen anställda med funktionsnedsättning i regionens egna verksamheter.

Integration av arbete med inriktningarna i länsstyrelsens ordinarie uppdrag

Den sista prioriteringen i detta uppdrag var att länsstyrelserna under 2024 skulle arbeta med integration av funktionshinderspolitikens fyra inriktningar i sina ordinarie uppdrag.

MFD har erbjudit länsstyrelserna olika utbildningsinsatser och stöd för att bidra till en ökad kunskap internt om funktionshinderspolitiken. Bland annat har MFD genomfört en introduktion om funktionshinderpolitiken och vilka stöd som finns att tillgå från MFD till nya strategier i uppdraget. Länsstyrelserna har under detta prioriterade område använt material och metodstöd från MFD inom olika sakområden såsom exempelvis utbildningar om våld, barnrättsarbete och aktiv fritid.

Spridning av kunskap och lärande exempel

MFD har under året genomfört kompetensutvecklingsinsatser genom Kompetensforum för funktionshindersfrågor. Forumet riktar sig till yrkesgrupper i kommun och region som har ett tvärsektoriellt eller funktionshinderspolitiskt uppdrag. Under 2024 har tre digitala kompetensutvecklingstillfällen genomförts och mellan 40 till 100 personer har deltagit per tillfälle. Följande områden har presenterats:

- Stöd för att identifiera och motverka våld mot personer med funktionsnedsättning.
- Kunskap om perioden då Sverige hade institutioner i statlig regi, där många personer med funktionsnedsättning låstes in och vårdades.
- Kunskap om skillnader för den som lever med funktionsnedsättning och övriga befolkningen utifrån ett livsreseperspektiv, där Socialstyrelsen och

- Fritidsbanken medverkade.
- Digital inkludering och artificiell intelligens - hur säkerställer offentliga aktörer att personer med funktionsnedsättning inkluderas i den digitala utvecklingen.

I november genomfördes också den femte digitala konferensen Nationell samling för delaktighet. Konferensen riktar sig främst till anställda eller politiker i kommun och region men deltagare finns även från civilsamhället, näringslivet eller myndigheter. Under två dagar föreläste 38 personer från myndigheter, funktionshindersorganisationer samt kommuner och regioner. Konferensen har varit ett viktigt forum i uppdraget för att kunna sprida kunskap och lärande exempel som är relevant för en förflyttning mot delaktighet och jämlikhet. I utvärderingen av konferensen framkommer att cirka 95 procent av svaranden tycker att konferensen var mycket eller ganska bra och en stor majoritet svarade att hade fått kunskaper som skulle komma till nytta i deras organisation. Konferensen hade knappt 1 900 anmälda deltagare och programmet bestod av fem fokusområden:

- FN:s granskning av Sverige
- Demokrati och delaktighet
- Statistik, indikatorer och uppföljning
- Att motverka våld mot personer med funktionsnedsättning
- Jämlik vård.

MFD har också deltagit i flera nätverk, utbildningar och konferenser som har anordnats i samarbete mellan MFD och olika länsstyrelser. Ett exempel är den digitala konferensen ”En skola för alla” som var ett samarbete mellan länsstyrelserna i Skåne, Halland, Jönköping och MFD. Temat var tillgängliga lärmiljöer och lockade över 350 deltagare. Ett annat samarbete mellan länsstyrelserna och MFD var konferensen ”Funktionshindersperspektiv i en orolig tid”. Konferensen hade en bred uppslutning av politiker, tjänstepersoner och civilsamhället och innehållet bestod av en introduktion till funktionshinderspolitiken, metodstöd om våld mot personer med funktionsnedsättning samt krisberedskap.

7.4 Struktur och organisering av arbetet

Erfarenheter av samarbetsstrukturen

En framgångsfaktor i uppdraget har varit den struktur som formerades 2018 och som har möjliggjort att 22 självständiga myndigheter har kunnat samarbeta för att nå en bred och varierad målgrupp. MFD har i rollen som kunskapsmyndighet bidragit med kunskap och kompetens inom funktionshinderspolitiken. Länsstyrelserna har stått för den lokala förankringen samt bidragit med lokal förståelse och kontakter hos kommuner och regioner. Grundstrukturen har också

förutsatt att det finns ett väl fungerande samarbetet mellan MFD och länsstyrelserna.

I syfte att effektivisera samarbetsstrukturen i uppdraget tillsattes en nationell samordnare på halvtid i första kvartalet av 2024. I samband med tillsättningen avskaffades det arbetsutskott som tidigare hade planerat många gemensamma aktiviteter. Det arbetet ålades nationella samordnaren tillsammans med MFD:s uppdragsansvarige. Arbetsbelastningen ökade därav markant för dessa två funktioner som tidigare utgjorde två av fem deltagare i arbetsutskottet.

Arbetet under 2024 har också präglats av att flera länsstyrelser har tillsatt nya strategier i uppdraget. MFD bedömer att det i viss utsträckning kan ha påverkat förutsättningarna hos länsstyrelserna att bedriva ett operativt arbete i kommuner och regioner.

MFD och länsstyrelsernas samarbete arbete framöver

Länsstyrelserna har inte fått ett fortsatt uppdrag att ge stöd till kommuner och regioner i sitt arbete med att genomföra funktionshinderspolitiken. Länsstyrelserna har dock en fortsatt viktig roll i arbetet gentemot kommuner och regioner då de arbetar inom flera relevanta områden som krisberedskap, samhällsplanering och frågor om social hållbarhet. MFD hoppas att fortsatt samverkan kan ske inom det funktionshinderspolitiska arbetet.

7.5 Samlade behov och arbetet framöver

Det är centralt att MFD, i egenskap av sin roll som funktionshinderspolitisk kunskapsmyndighet, arbetar vidare med att stödja kommuner och regioner. Båda målgrupperna har en central roll i genomförandet av funktionshinderspolitiken på lokal nivå och MFD ser att behovet av stöd är fortsatt stort. Det kommande stödet behöver utgå ifrån de förutsättningar som finns hos kommuner och regioner samt säkerställa träffsäkerheten utifrån de behov och den mottagarkapacitet som aktörerna ger uttryck för. I arbetet framåt behöver MFD ta höjd för pågående förändringar, exempelvis arbetet med ny handlingsplan för funktionshinderspolitiken och införandet av ny socialtjänstlag. Det nationella stödet behöver vidare fortsatt fokusera både på kompetenshöjande insatser för att höja den grundläggande kunskapen men också på fördjupande kunskap inom olika funktionshinderspolitiska frågor.

Uppföljning av kommunernas och regionernas arbete

MFD:s senaste årliga uppföljning av kommuner och regioner visar att deras arbete med tillgänglighet på vissa områden går framåt, på andra syns ingen utveckling och det finns också områden där arbetet snarare har rört sig bakåt.

De allra flesta regioner svarade i uppföljningen att de har målsättningar för att systematisera arbetet med funktionshinderfrågor. Många regioner har dessa

målsättningar integrerade i styrdokument som inte bara rör funktionshinderfrågor, en tendens som även har framkommit i dialogmötena med regionerna. Drygt 70 procent av kommunerna uppger att de har målsättningar för att systematisera arbetet med funktionshindersfrågor, antingen i en särskild strategi, plan eller program med målsättningar, eller integrerade i andra styrdokument.

Nästan alla kommuner uppger att de genomför samråd med funktionshindersorganisationer, ofta för att informera eller inhämta synpunkter på kommande beslut. Samtliga 19 svarande regioner har ett centralt funktionshinderråd. Två av tre har dessutom ett eller flera verksamhetsnära samråd.

Ett utvecklingsområde är kontroll av krav på tillgänglighet i upphandling. Över hälften av svarande regioner uppgav att de inte vet om de har arbetssätt för att säkerställa att produkter eller tjänster som upphandlas är tillgängliga för olika målgrupper. Många kommuner har svarat att de ställer krav på tillgänglighet vid upphandling medan cirka 40 procent uppger att det är svårt att kontrollera att kraven på tillgänglighet uppfylls.

Det finns också ett behov av riktade kunskapshöjande insatser till chefer på kommunledningsnivå och politiska nämnder. Motsvarande behov hos politiker har också framkommit i dialogmöten med regionerna.

En majoritet av kommunerna har rutiner eller arbetssätt för att kontrollera att informationsmaterial är tillgängligt. Men bara drygt 30 procent av kommunerna har rutiner för att kunna nå alla medborgare med krisinformation.

I 2024 års enkät ställde MFD också frågor om krisberedskapen i kommunerna. En majoritet av kommunerna saknar målsättningar, riktlinjer eller strategiska beslut kopplade till funktionshinder och tillgänglighet inom krisberedskap och civilt försvar.³⁶⁹

Kommuners och regioners behov – en utgångspunkt för det fortsatta stödet

Det är centralt att MFD, i egenskap av sin roll som funktionshinderspolitisk kunskapsmyndighet arbetar vidare med att stödja kommuner och regioner framöver, som en bärande del i myndighetens kärnuppdrag.

För att stödet ska bli effektivt behöver det utgå från kommunernas och regionernas behov och förutsättningar. Det behöver var träffsäkert utifrån de behov och den mottagarkapacitet som aktörerna ger uttryck för. Stödet behöver

³⁶⁹ Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från MFD:s uppföljning av kommuner 2024 och Resultat från MFD:s uppföljning av regioner 2024.*

också utformas och ta höjd för pågående förändringar, exempelvis införandet av den nya socialtjänstlagen. Det nationella stödet behöver fortsatt fokusera både på grundläggande kunskap och fördjupande kunskap.

De ekonomiska utmaningar som i hög utsträckning påverkar kommuner och regioner riskerar också att ytterligare försvåra möjligheterna att kunna prioritera funktionshindersfrågorna. Det är därför väsentligt att det finns ett utpekat stöd från nationellt håll och att det hålls samman av MFD.

Kommuner och regioner uttrycker i dialog med MFD att de är i fortsatt behov av stöd som nationella aktörer erbjuder för att driva funktionshinderspolitiken på kommun- och regionnivå. Många kommuner och regioner har dessutom påtalat att det finns stora kunskapsluckor inom förvaltningarna, men också avsaknad av strategiskt arbete för att kunna säkerställa jämlika levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning.

Arbetet för att nå det nationella målet är en långsiktig process som kräver tid, resurser, kompetens och engagemang inom området. En riktad satsning på stöd till kommuner och regioner har varit, och kommer därför fortsatt vara, ett viktigt komplement till arbetet utifrån den pågående nationella strategin för funktionshinderspolitiken.

Behov och stöd inom specifika områden

Under 2024 har MFD fått en klarare bild av vilka behov kommuner och regioner har för att kunna utveckla sitt arbete med funktionshindersfrågor. MFD kommer att arbeta vidare för att tillmötesgå dessa behov i sitt arbete framöver.

Exempel på områden för fortsatt nationellt stöd till kommuner och regioner:

- Funktionshinderspolitiken
- Uppföljning, statistik och indikatorer
- Aktiv involvering.

Funktionshinderspolitiken

För att främja en positiv utveckling av genomförandet av funktionshinderspolitiken är det viktigt att kontinuerligt genomföra kompetenshöjande insatser utifrån målgruppernas kunskapsnivå och mottagarkapacitet. Det innefattar både grundläggande och fördjupande kunskap inom funktionshindersområdet.

Den grundläggande kunskapen bör även fortsättningsvis fokusera på funktionshinderspolitikens mål och inriktningar. MFD arbetar bland annat med att ta fram en riktad utbildningsmodul till kommun och region, i den digitala

utbildningen Delaktighetsguiden, om hur de kan arbeta med funktionshinderspolitiska frågor.

Den fördjupande kunskapen kan variera utifrån kommuner och regioners behov men kan till exempel handla om att motverka våld mot personer med funktionsnedsättning samt bidra till ett stärkt arbete för en aktiv fritid eller krisberedskap. Andra områden som har lyfts är digital inkludering, bemötandefrågor, upphandling, arbetet med universell utformning och att involvera barn och unga i funktionshindersråden.

Uppföljning, statistik och indikatorer

Ett av de prioriterade områdena i detta regeringsuppdrag har varit uppföljning, statistik och indikatorer. Många kommuner och regioner uppger att de ser det som en utmaning att hitta statistik, ta fram relevanta indikatorer och att få till en systematisk uppföljning. I MFD:s egen uppföljning och i arbetet med att söka efter lärande exempel har det verifierats att området upplevs som svårt och att det finns en stor utvecklingspotential. I dialogmöten har regionerna exempelvis tagit upp behov av stöd gällande att följa upp funktionshindersarbetet då de saknar indikatorer och tydliga uppföljningsmodeller. I små regioner saknas den analyskraft som skulle behövas för att kunna utveckla uppföljningsarbetet. En effektiv uppföljning är viktig för att rätt beslut ska kunna fattas vid rätt tillfälle. Stödet till målgrupperna bör ha fokus på att identifiera indikatorer och nyckeltal för att följa utvecklingen av funktionshinderspolitiken. MFD:s uppföljning av levnadsvillkor och offentliga aktörers arbete kan fungera som modell för att synliggöra konkreta områden som behöver förbättras.

Aktiv involvering

För att nå målet för funktionshinderspolitiken behöver samhällets aktörer ta till vara de erfarenheter och den kunskap som personer med funktionsnedsättning och deras företrädande organisationer, funktionshindersorganisationerna, kan bidra med. Regionerna har i dialogmöten lyft utmaningar som exempelvis bristande struktur för samråd, bristande kapacitet hos organisationerna att möta upp behovet av samverkan och svårigheter att föra dialog med organisationerna. MFD kommer under året att arbeta fram ett material för att stödja kommuner och regioner med att utveckla sitt arbete med aktiv involvering.

Vidareutveckla stöd och arenor för ökad kunskap i kommuner och regioner

MFD kommer att fortsätta utvecklingen av befintliga arenor som är etablerade, välbesökta och som redan har fått ett genomslag hos målgrupperna. Främst rör det MFD:s eget Kompetensforum för funktionshindersfrågor och den årliga nationella digitala konferensen. Syftet med båda arenorna är att öka kunskapen och gynna utbyte av lärdomar mellan kommuner och regioner. Kommuner och regioner har

också kontinuerligt framfört att de önskar stöd i form av lärande exempel, vilket dessa arenor kan vara ett forum för.

Ett annat sätt att arbeta med spridning av lärdomar och erfarenheter är att använda sig av pilot- eller modellkommuner. En sådan struktur skulle dels kunna stärka kommunernas egen kapacitet, dels bidra till ökad kunskapsutväxling mellan kommunerna.

För att de stöd och kunskap ska kunna tas emot väl behöver de vara målgruppsanpassade. De flesta regioner har beskrivit att det finns lite tid för kompetensutvecklingsinsatser och de stöd som tas fram behöver vara korta, kärnfulla och konkreta samt paketeras på lämpligt sätt. Detta är ett behov som även kommuner har påtalat. MFD kommer att arbeta vidare med att utveckla formerna och formaten för sina stöd utifrån identifierade behov hos målgrupperna.

Särskilda behov från regionerna

Regionerna önskar:

- Nätverk för erfarenhetsutbyte
- Utbildning om funktionshindersfrågor
- Samordning av myndigheters stöd

Nätverk för erfarenhetsutbyte

För att stödja strategerna i regionerna finns behov av forum för ökat erfarenhetsutbyte. Att få stöd i form av nätverk är det mest återkommande önskemålet av alla behov som har uttryckts. Det handlar bland annat om möjligheter för hållbarhets- och MR-strateger att lära av varandra och därmed kunna föreslå utvecklingsarbete. Flera strateger uttrycker att det finns nätverk på andra rättighetsområden och ställer sig frågande till varför det inte finns inom funktionshindersområdet.

Utbildning om funktionshindersfrågor

Flera regioner beskriver att kunskapen om funktionshinderspolitiken och konventionen är generellt låg och att det skulle vara bra med en grundläggande utbildning. Utbildningar bör betona att regionledningen måste vara aktiv i att styra funktionshindersarbetet. En sådan utbildning bör på ett konkret sätt beskriva hur funktionshinderspolitiken bör ha bäring på den faktiska verksamheten. Som tidigare nämnts arbetar MFD med att utveckla en regionmodul av webbutbildningen Delaktighetsguiden, för att bättre kunna möta de behov och utmaningar som finns hos regionerna.

Samordning av myndigheters stöd

Flera regioner har uttryckt att myndigheter behöver samordna sitt arbete bättre och efterlyser en effektivare styrning av tvärfrågorna. De önskar metodstöd om ett rättighetsbaserat arbetssätt och de beskriver att stöden bör slås samman inom flera rättighetsperspektiv. Idag producerar varje myndighet sina egna utbildningar och metodstöd med fokus på det egna verksamhetsområdet. Utifrån regionernas verksamhet, där kärnverksamheten står i fokus, finns det inte förutsättningar att bedriva arbete med flera tvärperspektiv samtidigt. För att möjliggöra att tvärperspektiven omhändertas menar regionerna att det behöver finnas en perspektivgemenskap.

6 Referenslista

Acta Publica (2024). *Oskyldigt dömda*.

Arbetsförmedlingen (2024). *Arbetsförmedlingens bidrag till de funktionshinderspolitiska målen*. Diarienummer: Af-2023/0008 7106.

Arbetsmarknadsdepartementet (2022). *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige*. Regeringsbeslut (2022-12-22), diarienummer: A2022/01642.

Attention (2024). *Attentions anhörigenkät 2024. "Kraschar jag så kraschar allt"*.

Autism Sverige (2024). *Hälso- och sjukvårdsundersökning 2023*.

Begripsam (2024). *Svenskarna med funktionsnedsättning och internet 2023, SMOFI*. Huvudrapport.

Betänkande 2017/18:SoU5. *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken*. Socialdepartementet.

Betänkande 2022/23: SoU10. *Genomförande av tillgänglighetsdirektivet*. Socialutskottet.

Boverket (2024). *Bostadsanpassningsbidragen 2023*. Rapport 2024:16.

Boverket (2024). *Fortsatt många kommuner med underskott på bostäder för personer med funktionsnedsättning*, [Personer med funktionsnedsättning - Boverket](#) (Hämtad 2024-12-12).

Boverket (2024). *Om Boverkets nya byggregler*, [Om Boverkets nya byggregler - Boverket](#) (Hämtad 2024-11-26).

Boverket (2024). *Redovisning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen år 2023*. Rapport 2024:10.

Boverket (2024). *Öppna data – Boverkets bostadsmarknadsenkät*, [Bostadsmarknadsenkäten - Boverket](#) (Hämtad 2024-12-10).

Brottsförebyggande rådet (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde*. Rapport 2023:13.

Centrum för idrottsforskning (2024). *Statens stöd till idrotten – uppföljning 2023*. 2024:1.

Dagens juridik (2024-09-16). *Kontantlösa butiker diskriminerar personer med intellektuell funktionsnedsättning*, ["Kontantlösa butiker diskriminerar personer med intellektuell funktionsnedsättning" - Dagens Juridik](#) (Hämtad 2025-01-08).

Dagens nyheter (2024-10-11). *Studenter med stödbehov ökar dramatiskt – nu räcker inte pengarna*, [Studenter med stödbehov ökar – nu räcker inte pengarna - DN.se](#) (Hämtad 2025-03-12)

Diskrimineringsombudsmannen (2023). *Berättelser om utsatthet. En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder*. Rapport 2023:1, Solna.

Diskrimineringsombudsmannen (2023-04-11). *Varor, tjänster och bostäder*, [Diskriminering inom varor, tjänster och bostäder | DO](#), (Hämtad 2025-01-07).

Diskrimineringsombudsmannen (2024). *Bilaga: Statistikunderlag i tillgängligt format, Rapport: Statistik 2015–2023: Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*. Rapport 2024:1. Solna.

Diskrimineringsombudsmannen (2024). *Statistik 2015–2023: Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023*. Rapport 2024:1. Solna.

Diskrimineringsombudsmannen (2024-12-13). *Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering*, [Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering | DO](#) (Hämtad 2024-01-07).

Folkbildningsrådet (2023). *Folkbildningens betydelse för samhället*.

Folkbildningsrådet (2023). *Studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning*.

Folkbildningsrådet (2024). *Folkbildningens betydelse för samhället 2023. Folkbildningsrådets samlade bedömning*. Notera att rapporten återspeglar förhållanden under år 2023.

Folkhälsomyndigheten (2020). *Nationella Folkhälsoenkäten 2020 – Hälsa på lika villkor*.

Folkhälsomyndigheten (2022). *Nationella Folkhälsoenkäten 2022 – Hälsa på lika villkor*.

Folkhälsomyndigheten (2023). *Barn med funktionsnedsättning – livsvillkor, levnadsvanor och hälsa. Resultat från studien Skolbarns hälsovanor 2021/22*. Artikelnummer: 23250.

Folkhälsomyndigheten (2024). *Ensamhet – förekomst, konsekvenser och åtgärder. En kartläggning*.

Folkhälsomyndigheten (2024). *Hälsokonsekvenser av klimatförändring i Sverige*.

Folkhälsomyndigheten (2024). *Nationella Folkhälsoenkäten 2024 – Hälsa på lika villkor*.

Funktionsrätt Sverige (2023-05-04). *Nyhet: Ny tillgänglighetslag med olyckliga undantag.* [Nyhet: Ny tillgänglighetslag med olyckliga undantag | Funktionsrätt Sverige](#) (Hämtad 2025-01-09).

Funktionsrätt Sverige (2023-10-03). *Debatt: Nya byggregler hotar att stänga människor ute,* [Debatt: Nya byggregler hotar att stänga människor ute | Funktionsrätt Sverige](#) (Hämtad 2024-12-28).

Funktionsrätt Sverige (2024). *Andra alternativrapporten om genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Sverige.*

Funktionsrätt Sverige (2024-07-27). *Om ett år skärps tillgänglighetskraven: "Det handlar om att röja bort hinder och öka konsumentmakten"* [Om ett år skärps tillgänglighetskraven: "Det handlar om att röja bort hinder och öka konsumentmakten" | Funktionsrätt Sverige](#) (Hämtad 2025-01-09).

Funktionsrätt Stockholms stad (2024). *Så funkar skolan! En rapport från föräldrar till barn med funktionsnedsättning i Stockholms stad.*

Förordning 2017:462. *Om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.*

Försäkringskassan (2024). *Att få och behålla ett arbete. Hållbarhet i arbetslivet för personer med intellektuell funktionsnedsättning.* Forskarrapport 2024:2.

Försäkringskassan (2024). *Vilka får avslag på ansökan om assistansersättning?* Rapport 2024:1.

Försäkringskassan (2024-05-17). *Indikatorer för att följa utvecklingen av assistansersättningen.* Diarienummer: FK 2024/002284.

Försäkringskassans statistikdatabas (2024). *Antal personer som har fått bilstöd.* [Dataset]. [Statistikdatabas - Försäkringskassan](#) (Hämtad 2024-12-02).

Generation Pep (2024). *Pep-Rapporten 2024. Ekonomisk ojämlikhet bidrar till barnens hälsoklyftor.*

Heja Olika (2024-07-26). *Många nekas färdtjänst – så kan rättigheterna återställas,* [Många nekas färdtjänst – så kan rättigheterna återställas](#) (Hämtad 2024-11-25).

Heja Olika (2024-10-15). *Nytt fritidskort har brister för barn med funktionsnedsättning,* ["Nytt fritidskort har brister för barn med funktionsnedsättning"](#) (Hämtad 2025-02-06).

Inspektionen för socialförsäkringen (2022). *Utvecklingen av socialförsäkringsförmånen under de senaste 30 åren.* Rapport 2022:2.

Inspektionen för vård och omsorg (2024). *Vad har IVO sett 2023? Iakttagelser och slutsatser om vårdens och omsorgens brister för verksamhetsåret 2023.*

Institutet för mänskliga rättigheter (2024). *Allt ifrågasätts. Kunskap om och upplevelser av mänskliga rättigheter hos personer med funktionsnedsättning i Sverige 2023.*

Internetstiftelsen (2024). *Svenskarna och internet 2024.* Stockholm.

Kolada (2024). *Brukarbedömning funktionsnedsättning*, [Jämföraren - Kolada](#) (Hämtad 2024-12-20).

Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2024). *Sammanfattande kommentarer avseende Sveriges kombinerade andra och tredje periodiska rapport.* Svensk översättning av Myndigheten för delaktighet. Artikelnummer 2024:17.

Konkurrensverket (2024). *Konkurrensverkets tillsynsverksamhet 2023.* Rapport 2024:1.

Konsumentverket (2018). *Konsumentrapporten 2018 – läget för Sveriges konsumenter.* Rapport 2018:1. Karlstad.

Konsumentverket (2024-07-14). *40 förlorade miljarder varje år – hur minskar vi konsumentskadan?* [40 förlorade miljarder varje år – hur minskar vi konsumentskadan? | Konsumentverket \(Hämtad: 2025-01-13\).](#)

Kulturrådet (2023). *Tillgängligt kulturliv. Kulturorganisationers arbete med funktionshindersfrågor.* Stockholm

Kulturrådet (2024). *Tillgången till musikscener. Kartläggning av musikområdets förutsättningar.* Stockholm.

Kulturrådet (2024). *Stärkt kapacitet. Redovisning av bidraget Stärkta bibliotek 2021–2023.* Stockholm.

Länsstyrelserna (2024). *Bevakningen av grundläggande betaltjänster 2024.* Länsstyrelsen i Dalarnas län. Rapport 2024:16.

Mediemyndigheten (2023-12-15). *Mprt följer upp tillgänglighet i tv-sändningar*, [Mprt följer upp tillgänglighet i tv-sändningar - Mediemyndigheten](#) (Hämtad 2024-12-10.)

Mediemyndigheten (2024). *Mellan gemenskap och utsatthet. En rapport om digitala medier och psykisk ohälsa bland unga tjejer med NPF.* Diarienummer: 24/00269.

Myndigheten för delaktighet (2020). *Aktiv fritid – redovisning av ett regeringsuppdrag om att kartlägga lokala och regionala satsningar samt tillgången till fritidshjälpmedel*. Nummer 2020:6. Sundbyberg.

Myndigheten för delaktighet (2020) *Funktionshinderspolitiskt stöd i samarbete. Slutrapportering av ett regeringsuppdrag om stöd till kommuner och regioner*. Nummer 2021:6.

Myndigheten för delaktighet (2021-06-01). *Aktiv fritid – varför och hur?* [Aktiv fritid – varför och hur? - MFD \(Hämtad 2025-03-12\)](#).

Myndigheten för delaktighet (2022). *Delaktighetsguiden*. [Delaktighetsguiden - Start sida](#). (Hämtad 2025-03-20).

Myndigheten för delaktighet (2023). *Resultat från MFD:s uppföljning av kommuner 2022*. Stockholm. Nummer 2023:17.

Myndigheten för delaktighet (2023) *Resultat från MFD:s uppföljning av regioner 2022*. Stockholm. Nummer 2023:14.

Myndigheten för delaktighet (2023). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 39.

Myndigheten för delaktighet (2023). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 40.

Myndigheten för delaktighet (2023-05-12). *Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap*. [Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap - MFD](#) (Hämtad 2024-02-07).

Myndigheten för delaktighet (2024). *Att få det stöd man behöver. En rapport om hjälpmedel och delaktighet ur ett användarperspektiv*. Rapport 2024:19

Myndigheten för delaktighet (2024). *Fråga, lyssna och förstå: Om att motverka våld mot barn och unga med funktionsnedsättning*.

Myndigheten för delaktighet (2024). *Funktionshinderspolitiskt stöd i samarbete. Slutrapportering av ett regeringsuppdrag om stöd till kommuner och regioner*. Nummer: 2024:11.

Myndigheten för delaktighet (2024). *Motverka våld bland barn och unga med funktionsnedsättning. En kartläggning av stödmaterial*. Nummer 2024:16.

[Myndigheten för delaktighet \(2024\). Promemoria våldsutsatthet och funktionsnedsättning, Promemoria våldsutövande och funktionsnedsättning - MFD](#) (Hämtad 2025-03-13).

Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 43.

Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 44.

Myndigheten för delaktighet (2024). Undersökningspanelen Rivkraft, enkätundersökning nummer 45.

Myndigheten för delaktighet (2024). *Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2023 – Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken*. Nummer 2024:10. Stockholm.

Myndigheten för delaktighet (2024). *Yttrande över betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)*. Diarienummer 2024/0391.

Myndigheten för delaktighet (2024). *Yttrande över ny EU-förordning om rättigheter för resenärer vid resor med kombinerade trafikslag och nya regler om tillsyn av resenärrättigheter*. Diarienummer 2024/0063.

Myndigheten för delaktighet (2024). *Yttrande över promemorian Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)*. Dnr 2024/0341.

Myndigheten för delaktighet (2025). *Delredovisning av uppdraget att informera om FN-kommitténs rekommendationer till Sverige. Genomförda insatser under 2024 och planering för 2025*. Nummer 2025:4.

Myndigheten för delaktighet (2025). *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*. Stockholm. Rapport 2025:1.

Myndigheten för delaktighet (2025). *Leder individuellt stöd till delaktighet? Om process- och resultatdelaktighet för personer med omfattande funktionsnedsättningar med LSS-insatser*.

Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från uppföljning av kommuner 2024*. Stockholm. Nummer 2025:10.

Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från uppföljning av statliga myndigheter 2024*. Stockholm. Nummer 2025:11.

Myndigheten för delaktighet (2025). *Resultat från uppföljning av regioner 2024*. Stockholm. Nummer 2024:09.

Myndigheten för digital förvaltning (2024). *Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2023. En enkätundersökning*. Diarienummer: 2024–0642.

Myndigheten för digital förvaltning (2024). *Sammanställning av resultat 2023. Bilaga 3 till Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2023 – en enkätundersökning*. Diarienummer: 2024–0642.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2024). *Broschyren Om krisen eller kriget kommer*, [Broschyren Om krisen eller kriget kommer | MSB](#) (Hämtad 2025-03-18).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2024). *Om krisen eller kriget kommer*. Karlstad.

Myndigheten för tillgängliga medier (2024). *Lättläst. För ökad inkludering och stärkt demokrati*.

Myndigheten för yrkeshögskolan (2024). *Årsredovisning 2023*.

Persdotter, B. (2024). *PM#1 Inledande nationella resultat från delstudie 1 om avslutade barnavårdsutredningar*. FoU Välfärd Värmland vid Karlstads universitet, på uppdrag av Sveriges Kommuner och Regioner (NUSO – Nationell Uppföljning av Socialtjänstens Omställning).

Post- och telestyrelsen (2024-05-14). *Lagen om vissa produkter och tjänsters tillgänglighet*, [Lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet](#) (Hämtad: 2025-01-09).

Proposition 2016/17:188. *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken*. Socialdepartementet.

Proposition 2023/24:3. *En effektivare upphandlingstillsyn*. Finansdepartementet.

Regeringen (2024). *Krisberedskap*, [Krisberedskap - Regeringen.se](#) (Hämtad 2024-02-07).

Regeringen (2024-10-09). *Frågor och svar om fritidskortet*, [Frågor och svar om fritidskortet - Regeringen.se](#) (Hämtad 2015-02-06).

Regeringskansliet (2024-12-18). *Regeringen vill motverka tidig selektering inom idrotten och skapa plats för fler*, [Regeringen vill motverka tidig selektering inom idrotten och skapa plats för fler - Regeringen.se](#) (Hämtad 2025-01-17).

Riksförbundet Attention (2024). *”För höga krav och för lite stöd”*. Attentions skolrapport 2024.

Riksförbundet Attention (2024). *”Vissa pedagoger är riktiga stjärnor. Vissa verkar inte förstå alls.”*

Riksidrottsförbundet (2024). *Barn- och ungdomsidrottens prislapp: Vem bär ansvaret? En studie av ansvaret för kostnadsutvecklingen för barn och ungdomar att idrotta i förening 2009 till 2023*. Riksidrottsförbundets FoU-serie, 2024:6.

Riksidrottsförbundet (2024). *Smakar det så kostar det. Om föräldrars kostnader för barnens idrott*. Riksidrottsförbundets FoU-serie, 2024:5.

Rudberg, A. Sweco (2023). *Funktionshinderspolitiken. Så arbetar kommuner och regioner 2023*. På uppdrag av Länsstyrelserna. Diarienummer: 54328-2023.

SBU (2024). *Psykologiska och psykosociala behandlingsinsatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsatts för sexuellt våld. En systematisk översikt och etiska aspekter*.

SBU (2024). *Vård för personer som utsatts för sexuellt våld*, [Vård för personer som utsatts för sexuellt våld](#) (Hämtad 2024-12-20).

SFS (2016:1145) *Lag om offentlig upphandling*.

SFS (2016:1146) *Lag om upphandling inom försörjningssektorerna*.

SFS (2010:1065) *Lag om kollektivtrafik*.

SFS (2023:254) *Lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet*.

Skolinspektionen (2024). *Elevers hela dag som utgångspunkt för stöd. Arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd i skola och fritidshem*. Tematisk kvalitetsgranskning. Rapport 2024:7.

Skolinspektionen (2024). *En granskning av skolornas arbete med extra anpassningar och särskilt stöd i de obligatoriska skolformerna och i fritidshemmet: Skolinspektionens samlade erfarenheter*. Rapport 2024:8.

Skolinspektionen (2024). *Garantin för tidiga stödinsatser. Slutredovisning av regeringsuppdrag om att följa upp och utvärdera Läsa, skriva, räkna - en garanti för tidiga stödinsatser*. Rapport 2024:18.

Skolverket (2024). *Elever i anpassade grundskolan Läsåret 2023/24*. Diarienummer: 2023:2058. Stockholm.

Skolverket (2024). *Elever i anpassade gymnasieskolan. Läsåret 2023/24*. Diarienummer: 2023:1504. Stockholm.

Skolverket (2024). *Särskilt stöd i grundskolan: Läsåret 2023/24*. Diarienummer: 2023:2057. Stockholm.

Skolverket (2025). *Grundskolors arbete för en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Enkätstudie till huvudmän och skolenheter*. Solna. Rapport 2025:1.

Skolverkets statistikdatabas (2024). *Skolenheter och elever*. [Dataset]. [Sök statistik om förskola, skola och vuxenutbildning - Skolverket](#) (Hämtad 2025-03-08).

Socialdepartementet (2017). *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut (2017-12-18), diarienummer: S2017/07302/RS.

Socialdepartementet (2020). *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut 2020-12-22, diarienummer: S2020/01534 och S2020/0953.

Socialdepartementet (2021). *Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031*. Regeringsbeslut (2021-09-23), diarienummer: S2019/02213 och S2021/06595.

Socialdepartementet (2021). *Uppdrag att ge stöd vid uppföljning av funktionshinderspolitiken*. Regeringsbeslut (2021-09-23), diarienummer: S2021/06596.

Socialdepartementet (2023). *Regleringsbrev för budgetår 2024 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut (2023-12-21), diarienummer: S2023/03257.

Socialdepartementet (2024). *Regleringsbrev för budgetår 2025 avseende Myndigheten för delaktighet*. Regeringsbeslut (2024-12-19), diarienummer: S2024/02156.

Socialstyrelsen (2021). *Våld i nära relationer. Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*.

Socialstyrelsen (2023). *Bilaga – Öppna jämförelser socialtjänst 2023 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård*.

Socialstyrelsen (2024). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2024*. Artikelnummer: 2024-3-8994.

Socialstyrelsen (2024). *Öppna jämförelser 2024 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård*.

SOU 2023:29. Slutbetänkande av Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet. *Varje rörelse räknas – hur skapar vi ett samhälle som främjar fysisk aktivitet?* Stockholm 2023.

Specialpedagogisk skolmyndigheten (2024). *Barn och elever med funktionsnedsättning missgynnas inom utbildningen*. Intern rapport. Diarienummer 1 STY-2024/611.

Specialpedagogisk skolmyndigheten (2024). Årsredovisning 2023.

Specialpedagogisk skolmyndigheten (2025). Årsredovisning 2024.

Statens kulturråd (2023). *Tillgängligt kulturliv. Kulturorganisationers arbete med tillgänglighet.*

Statens kulturråd (2024). *Kulturskolan i siffror. Sammanfattning av statistik 2023.*

Statistiska centralbyrån (2022). *Deltagare med behörighet till eftergymnasiala studier från folkhögskolans allmänna kurser, varav andel som läst vidare på högskolan efter kön, ålder, nationell bakgrund och funktionsnedsättning. Behörighetsår 2014 – 2022.* [Dataset]. [Deltagare med behörighet till eftergymnasiala studier från folkhögskolans allmänna kurser, varav andel som läst vidare på högskolan efter kön, ålder, nationell bakgrund och funktionsnedsättning. Behörighetsår 2014 - 2022. PxWeb](#) (Hämtad 2025-03-12).

Statistiska centralbyrån (2023). *Deltagandet i de allmänna valen 2022.* ME09 – Demokratistatistik 2023:1. Solna.

Statistiska centralbyrån (2023-01-25). *Stark inkomstutveckling under 2021, men ökade skillnader*, [Stark inkomstutveckling under 2021, men ökade skillnader](#) (Hämtad 2025-02-13).

Statistiska centralbyrån (2023). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2022.*

Statistiska centralbyrån (2024). *Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning.* Örebro. Rapport 2024:6.

Statistiska centralbyrån (2024). *På tal om kvinnor och män 2024.*

Statistiska centralbyrån (2024). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2023.*

Statistiska centralbyrån (2024). *Sveriges ekonomi Statistiskt perspektiv*, Nummer 12 2024.

Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) 2023.*

Statistiska centralbyrån (2024). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2023.*

Stockholms universitet (2024-11-01). *Stort ökat behov av pedagogiskt stöd – universitetet samordnar nationellt*, [Stort ökat behov av pedagogiskt stöd – universitetet samordnar nationellt - Medarbetarwebben](#) (Hämtad 2025-03-13)

Stockholms universitet (2024). *Årsredovisning 2023.*

Sveriges förenade studentkårer (2023). *Särskilt pedagogiskt stöd. En kartläggning av lärosätenas insatser.* Stockholm.

Sveriges lärare (2023). *"Döden för svenska skolan." En rapport om lärares syn på nedskärningarna och deras konsekvenser.* SVLU006 2023–08.

Sveriges radio (2024-12-23). *Färre kommuner erbjuder vägledning för konsumenter*, [Färre kommuner erbjuder vägledning för konsumenter: "Katastrof" - Nyheter \(Ekot\) | Sveriges Radio](#) (Hämtad 2025-01-31)

Sveriges radio (2024). *Public service-redovisningen 2023.* Stibo Complete: Katrineholm.

Sveriges television (2024). *Sveriges Televisions public service-redovisning 2023.*

Sveriges utbildningsradio (2024). *Public service-redovisningen 2023.*

Trafikanalys (2023). *Tydligare kriterier för färdtjänstillstånd – redovisning av regeringsuppdrag.* Rapport 2023:3.

Trafikanalys (2024). *Färdtjänst och riksfärdtjänst 2023.*

Trafikanalys (2024). *Måluppföljningens indikatorer och mått 2024.*

Trafikanalys (2024). *Uppföljning av de transportpolitiska målen 2024.* Rapport 2024:4.

Upphandlingsmyndigheten (2023). *Nationella upphandlingsrapporten 2023.* Rapport 2023:1.

Upphandlingsmyndigheten (2024). *Utvecklingen på upphandlingsområdet 2023.* Rapport 2024:1.

Utbildningsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet (2024-07-16). *Stärkt stöd till personer med funktionsnedsättning*, [Stärkt stöd till personer med funktionsnedsättning - Regeringen.se](#) (Hämtad 2025-03-12).

Utbildningsradion (2024-12-12). *PS funk – inkluderande beredskap*, [PS funk – inkluderande beredskap - UR](#) (Hämtad 2025-03-13).

Årsredovisningar 2024 för Folkbildningsrådet och samtliga strategimyndigheter: Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Boverket, Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket, ESF-rådet, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Konsumentverket, Kriminalvården, Kulturrådet, Migrationsverket, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för tillgängliga medier, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för yrkeshögskolan, Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Skolinspektionen, Skolverket, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Trafikverket, Transportstyrelsen, Universitetskanslersämbetet, Upphandlingsmyndigheten.

Tabellbilaga: Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2024

Tabellbilagan innehåller de senast tillgängliga uppgifterna för indikatorerna. Notera att vissa av indikatorer inte uppdateras årligen, varför några tabeller är motvarande som i förra årets rapport.

I den definition som SCB valt att använda av den officiella statistiken för personer med funktionsnedsättning innebär att redovisningsgruppen personer med funktionsnedsättning omfattar följande: (1) Personer som svarat ”stora svårigheter” eller ”kan inte alls” på minst en av frågorna, (2) och/eller svarat ja på den nationella frågan Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?

1. Arbete och försörjning

Tabell 1: Svårt eller mycket svårt att få ekonomin att gå ihop.

Andel personer som har svarat att det är svårt eller mycket svårt på frågan: Om du tänker på hela hushållets ekonomi överlag, hur lätt eller svårt tycker du det är att få ekonomin att gå ihop? År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	13,9 (± 2,2)	16,2 (± 2,2)	5,2 (± 0,6)	7,0 (± 0,7)
Kvinnor 16+ år	15,6 (± 3,3)	16,5 (± 3,0)	5,4 (± 0,9)	6,7 (± 0,9)
Män 16+ år	12,0 (± 3,1)	15,8 (± 3,3)	5,0 (± 0,9)	7,2 (± 1,0)
16–29 år	11,2 (± 4,9)	11,7 (± 4,8)	5,5 (± 1,7)	7,3 (± 1,8)
30–64 år	20,9 (± 4,0)	24,0 (± 3,8)	6,0 (± 0,9)	8,7 (± 1,0)
65 år och äldre	6,5 (± 2,5)	8,6 (± 2,9)	2,7 (± 0,8)	2,2 (± 0,7)
Svensk bakgrund	9,5 (± 2,0)	12,3 (± 2,2)	2,5 (± 0,5)	3,0 (± 0,5)
Utländsk bakgrund	28,2 (± 6,6)	28,6 (± 5,9)	12,6 (± 2,0)	17,6 (± 2,1)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 2: Disponibel inkomst per konsumtionsenhet.

Median i tusental. År 2022–2023. Den disponibla inkomsten avser inkomst efter skatt dividerad med den konsumtionsvikt, så kallade konsumtionsenheter (ke), som gäller för hushållet. Konsumtionsvikterna som används baseras på hur mycket en hushållsmedlem antas konsumera i form av mat, kläder och andra varor som ett hushåll införskaffar. Konsumtionsvikter baseras på den definition som används i SILC (*Statistics on Income and Living Conditions*). Skattat medianvärde i tusental samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	220 (± 9)	237 (± 8)	290 (± 4)	306 (± 3)
Kvinnor 16+ år	214 (± 12)	226 (± 11)	279 (± 6)	294 (± 5)
Män 16+ år	225 (± 13)	245 (± 11)	300 (± 6)	315 (± 5)
16–29 år	216 (± 28)	252 (± 19)	265 (± 10)	271 (± 10)
30–64 år	242 (± 13)	254 (± 15)	317 (± 5)	339 (± 4)
65 år och äldre	201 (± 9)	215 (± 8)	243 (± 6)	256 (± 5)
Svensk bakgrund	225 (± 10)	246 (± 9)	309 (± 4)	326 (± 4)
Utländsk bakgrund	205 (± 18)	207 (± 16)	237 (± 8)	249 (± 9)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 3: Lever i risk för fattigdom.

Andel med en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som understiger 60 procent av medianinkomsten för hela befolkningen. Låg ekonomisk standard. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	24,8 (± 2,6)	24,7 (± 2,4)	14,1 (± 0,8)	14,1 (± 0,7)
Kvinnor 16+ år	24,3 (± 3,7)	24,6 (± 3,3)	14,3 (± 1,4)	15,1 (± 1,2)
Män 16+ år	25,5 (± 3,9)	24,8 (± 3,7)	14,0 (± 1,3)	13,3 (± 1,2)
16–29 år	34,8 (± 7,3)	25,2 (± 6,0)	22,7 (± 2,7)	23,7 (± 2,6)
30–64 år	24,0 (± 3,9)	27,9 (± 3,9)	10,9 (± 1,1)	11,3 (± 1,0)
65 år och äldre	19,8 (± 3,8)	20,4 (± 3,8)	15,1 (± 2,0)	13,1 (± 1,7)
Svensk bakgrund	22,6 (± 2,8)	21,5 (± 2,6)	9,4 (± 0,9)	9,3 (± 0,8)
Utländsk bakgrund	32,3 (± 6,5)	34,9 (± 6,0)	27,1 (± 2,5)	26,9 (± 2,2)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 4: Andel sysselsatta.

Andel personer med funktionsnedsättning, med och utan nedsatt arbetsförmåga, övriga befolkningen totalt. Kvinnor och män. År 2022 – 2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Kön	Kvinnor	Kvinnor	Män	Män	Samtliga	Samtliga
Med funktionsnedsättning (total)	48,4 (± 5,0)	52 (± 3,4)	55,4 (±5,4)	52,3 (± 3,7)	51,7 (±3,6)	52,2 (± 2,4)
Med nedsatt arbetsförmåga	39,9 (± 5,8)	44,5 (± 4,0)	48,7 (±6,8)	45,1 (± 4,5)	43,8 (±4,3)	44,8 (± 2,9)
Utan nedsatt arbetsförmåga	75,5 (± 8,7)	80 (± 5,6)	70,8 (±8,7)	70,5 (± 5,9)	73,0 (±6,2)	74,8 (± 4,1)
Övriga befolkningen	79,1 (± 1,3)	79,4 (± 0,9)	82,8 (±1,1)	83,3 (± 0,8)	81,0 (±0,8)	81,4 (± 0,5)
Befolkningen totalt	75,7 (± 1,3)	76,2 (± 0,9)	80,2 (±1,1)	80,2 (± 0,8)	78,0 (±0,7)	78,2 (± 0,5)

Källa: SCB, Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Tabell 5: Andel i och utanför arbetskraften.

Andel personer med funktionsnedsättning, med och utan nedsatt arbetsförmåga, övriga befolkningen och befolkningen totalt. År 2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall). Andel i arbetskraften och andel utanför arbetskraften. Ej i arbetskraften omfattar personer som varken är sysselsatta eller arbetslösa. Gruppen omfattar bl.a. personer som är studerande, pensionärer eller långvarigt sjuka.

	I arbetskraften	Ej i arbetskraften
Personer med funktionsnedsättning (total)	62,4 (± 2,4)	37,6 (± 2,4)
Med nedsatt arbetsförmåga	55,2 (± 3,0)	44,8 (± 3,0)
Utan nedsatt arbetsförmåga	83,9 (± 3,5)	16,1 (± 3,5)
Övriga befolkningen	88,0 (± 0,5)	12,0 (± 0,5)
Befolkningen totalt	85,2 (± 0,5)	14,8 (± 0,5)

Källa: SCB, Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Tabell 6: Sysselsatta efter heltid och deltid.

Andel personer med funktionsnedsättning, med och utan nedsatt arbetsförmåga, övriga befolkningen samt befolkningen totalt. År 2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

	Personer med funktionsnedsättning (total)	Med nedsatt arbetsförmåga	Utan nedsatt arbetsförmåga	Övriga befolkningen	Befolkningen totalt
Heltid, 35 tim.	63,5 (±3,2)	55,8 (±4,2)	76,3 (±4,7)	82,6 (±0,7)	81,2 (±0,7)
Deltid, 20–35 tim.	26,1 (±2,9)	32,1 (±4,0)	15,8 (±4,1)	10,5 (±0,5)	11,6 (±0,6)
Deltid, 1–19 tim.	8,0 (±1,9)	9,0 (±2,6)	6,5 (±2,7)	4,2 (±0,4)	4,5 (±0,4)
Uppgift saknas	2,4 (±1,0)	3,1 (±1,5)	1,4 (±1,2)	2,7 (±0,3)	2,7 (±0,3)
Total	100	100	100	100	100

Källa: SCB, Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Tabell 7: Andel personer med funktionsnedsättning efter typ av diskriminering eller kränkande särbehandling de har blivit utsatt för.

Kvinnor och män med funktionsnedsättning. År 2022. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

	Kvinnor	Män	Samtliga
Tillsättning av jobb	15,1 (±3,7)	14,9 (±3,8)	15,0 (±2,6)
Mobbning eller trakasserier	13,8 (±3,5)	10,8 (±3,4)	12,4 (±2,5)
Upppsagd eller avskedad	11,0 (±3,3)	9,3 (±3,3)	10,2 (±2,3)
Avancemang	7,8 (±2,7)	7,6 (±2,8)	7,7 (±2,0)
Någon typ av diskriminering	34,9 (±5,0)	29,2 (±5,0)	32,2 (±3,6)

Källa: SCB, Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Tabell 8: Antal och andel anmälningar om diskriminering inom arbetslivet år 2020–2023.

År	Antal anmälningar funktionsnedsättning	Antal anmälningar totalt	Andel anmälningar funktionsnedsättning	Andel anmälningar totalt (alla områden)
2020	148	988	15	32
2021	187	849	22	37
2022	267	922	29	39
2023	33	1144	30	46

Källa: Diskrimineringsombudsmannen, Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023

Tabell 9: Särskilda insatser vid nedsatt arbetsförmåga, genomsnittligt antal och andel per år. År 2022–2024.

	2022	2023	2024
Antal kvinnor	26 638	26 135	25 670
Kvinnor i procent	40 %	40 %	40 %
Antal män	39 320	38 484	37 821
Män i procent	60 %	60 %	60 %
Total	65 958	64 618	63 491

Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik, Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

2. Utbildning och livslångt lärande

Tabell 10. Utbildningsnivåer, fördelat på personer med och utan funktionsnedsättning

Utbildningsnivåer, fördelat på personer med och utan funktionsnedsättning. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall). Personer 30 år och äldre.

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Förgymnasial nivå	24,5 (± 2,7)	24,0 (± 2,4)	13,4 (± 0,7)	13,0 (± 0,6)
Män	26,9 (± 4,3)	25,5 (± 3,9)	14,2 (± 1,3)	14,5 (± 1,2)
Kvinnor	22,6 (± 3,7)	22,7 (± 3,5)	12,7 (± 1,3)	11,5 (± 1,2)
Gymnasial nivå	45,4 (± 3,0)	45,1 (± 2,8)	42,0 (± 0,9)	41,6 (± 0,8)
Män	46,1 (± 4,8)	47,7 (± 4,3)	45,0 (± 1,7)	44,9 (± 1,5)
Kvinnor	44,7 (± 4,3)	42,8 (± 3,9)	39,1 (± 1,7)	38,3 (± 1,5)
Eftergymnasial nivå	27,7 (± 2,6)	27,2 (± 2,3)	42,5 (± 0,8)	43,2 (± 0,7)
Män	23,8 (± 3,9)	22,6 (± 3,4)	38,7 (± 1,6)	38,4 (± 1,5)
Kvinnor	30,9 (± 3,7)	31,3 (± 3,4)	46,5 (± 1,7)	48,2 (± 1,5)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 11. Påbörjad men ej avslutad gymnasial utbildning, studier ej huvudsaklig sysselsättning

Andel personer påbörjad men ej avslutad gymnasial utbildning, studier ej huvudsaklig sysselsättning. År 2022–2023. Personer 20–38 år, 30–64 år, fördelat på kön. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 20–38 år	11,4 (± 4,4)	11,4 (± 3,8)	3,8 (±1,0)	3,3 (± 0,9)
Män 20–38 år	9,9 (±5,3)	12,6 (± 5,5)	4,5 (±1,6)	2,6 (± 1,2)
Kvinnor 20–38 år	13,2 (±7,4)	10,1 (± 5,3)	3,0 (±1,4)	4,0 (± 1,5)
Samtliga 30–64 år	4,8 (± 1,9)	X*	4,5 (± 0,7)	X*
Män 30–64 år	6,1 (± 3,2)	X*	5,0 (± 1,1)	X*
Kvinnor 30–64 år	3,8 (± 2,2)	X*	4,1 (± 1,0)	X*

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). *Uppgift saknas för år 2023.

Tabell 12. Antal deltagare som fått behörighet till eftergymnasiala studier från folkhögskolans allmänna kurser 2018–2022.

År	2018	2019	2020	2021	2022
Kvinnor med funktionsnedsättning	385	490	550	675	725
Kvinnor utan funktionsnedsättning	780	670	710	760	790
Män med funktionsnedsättning	355	465	455	515	505
Män utan funktionsnedsättning	740	615	615	650	605

Källa: SCB, Uppföljning av allmän kurs på folkhögskolan.

Tabell 13. Andel elever (procent) med åtgärdsprogram läsår 2020/21–2023/24

År	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Pojkar	7,4	7,3	7,3	7,6
Flickor	4,1	4,2	4,4	4,8
Totalt	5,8	5,8	5,9	6,2

Källa: Skolverket 2024. Särskilt stöd i grundskolan.

Tabell 14. Antal anmälningar om diskriminering gällande bristande tillgänglighet inom utbildningsområdet

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bristande tillgänglighet	84	62	77	137	168	165	195	214	334

Källa: Diskrimineringsombudsmannen, Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023.

3. Transport

Tabell 15. Andel personer, genomsnittliga resvanor och genomsnittlig resträcka.

Genomsnittliga resvanor utifrån funktionsnedsättning och övriga befolkningen, 6–84 år. År 2023. Procent.

	Hörsel-nedsättning	Syn-nedsättning	Rörelse-nedsättning	Personer med funktions-nedsättning	Övriga befolkningen
Andel personer som företog en resa under en genomsnittlig dag 2022	49	30	38	45	67
Genomsnittlig resesträcka i antal kilometer 2022	24,3 (± 8,4)	9,9 (± 5,8)	17,4 (± 6,1)	20,6 (± 4,7)	48,4 (± 14,3)
Andel personer som företog en resa under en genomsnittlig dag 2023	53	41	37	46 (± 4)	71 (± 2)

	Hörsel- nedsättning	Syn- nedsättning	Rörelse- nedsättning	Personer med funktions- nedsättning	Övriga befolkningen
Genomsnittlig resesträcka i antal kilometer 2023	29,3(±10,3)	18,9 (±9,8)	12,6 (±5,1)	22,2 (± 5,9)	40,4 (±6,6)

Källa: Trafikanalys, Resvanor i Sverige.

Tabell 16. Antalet och andel resor med färdtjänsttillstånd.

Antal personer med färdtjänsttillstånd den 31 december 2022 och 2023, antal enkelresor med färdtjänst, antal enkelresor per person med färdtjänsttillstånd samt andelen nyttjade färdtjänsttillstånd 2022 och 2023 utifrån kön.

År	2022			2023		
Kön	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total
Antal personer med färdtjänsttillstånd	175 723	115 189	290 912	199 597	123 581	323 178
Antal enkelresor med färdtjänst	4 921 980	4 108 522	9 030 502	5 542 310	4 222 177	9 764 487
Antal enkelresor per person med färdtjänsttillstånd	28	36	31	28	34	30
Andel av de med färdtjänsttillstånd som har nyttjat färdtjänsten	67	69	68	66	64	65

Källa: Trafikanalys, Statistik om färdtjänst och riksfärdtjänst.

Tabell 17. Antalet personer med färdtjänsttillstånd och riksfärdtjänst.

Antal personer med färdtjänsttillstånd den 31 december 2023, och antal personer som nyttjade riksfärdtjänst 2023. Ålder och kön.

	Antal personer med färdtjänsttillstånd			Antal personer som nyttjade riksfärdtjänst		
	Antal kvinnor	Antal män	Totalt	Antal kvinnor	Antal män	Totalt
-19 år	3 482	5 240	8 722	48	79	127
20–44 år	11 704	13 229	24 933	503	473	976
45–64 år	20 253	16 823	37 076	776	558	1 334
65–79 år	45 074	34 863	79 937	1 114	635	1 749

	Antal personer med färdtjänsttillstånd			Antal personer som nyttjade riksfärdtjänst		
	Antal kvinnor	Antal män	Totalt	Antal kvinnor	Antal män	Totalt
80+ år	119 084	53 426	172 510	2 378	895	3 273
Totalt	199 597	123 581	323 178	4 819	2 640	7 459

Källa: Trafikanalys, Statistik om färdtjänst och riksfärdtjänst.

Tabell 18. Tillgänglighet till kollektivtrafik för personer med funktionsnedsättning

Jämförelse mellan 2019 och 2023. Relativ risk att avstå från att resa kollektivt, på grund av att man inte klarar det på egen hand, efter olika typer av funktionsnedsättningar. Om talet är större än ett föreligger en högre relativ risk för personer med funktionsnedsättning – ju högre, desto större risk.

Funktionsnedsättning	Juli-aug 2019	Nov-dec 2020	Nov-dec 2023
Medicinsk	4,5	6,6	10,7
Fysisk	5,7	9,5	15,4
Psykisk	5,1	6,3	8,5
Kognitiv	6,2	8,9	14,5
Personer med en funktionsnedsättning	2,8	2,6	4,2
Personer med en eller flera funktionsnedsättningar	4,2	5,5	8,9
Personer med två eller flera funktionsnedsättningar	6,6	10,7	15,8

Källa: Trafikanalys (2024), Målluppföljningens indikatorer och mått 2024 (Tabellversion 2024-08-14).

Tabell 19. Antal mottagare av bilstöd.

Antal kvinnor och män som får bilstöd. År 2016–2023.

År	Kvinnor	Män	Totalt antal mottagare
2023	443	581	1024
2022	481	619	1 100
2021	505	618	1 123
2020	542	646	1 188

År	Kvinnor	Män	Totalt antal mottagare
2019	621	745	1 366
2018	509	670	1 179
2017	688	791	1 479
2016	1 237	1 392	2 629

Källa: Försäkringskassan, Statistik inom området funktionsnedsättning – bilstöd.

4. Byggd miljö och samhällsplanering

Tabell 20. Bor i en- eller tvåfamiljshus.

Andel personer som har svarat att de bor i villa/småhus eller radhus/kedjehus. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Övriga i befolkningen	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	43,1 (± 3,0)	39,1 (± 2,6)	52,2 (± 1,2)	52,1 (± 1,1)
Kvinnor 16+ år	42,1 (± 4,1)	38,8 (± 3,5)	50,8 (± 1,8)	51,0 (± 1,6)
Män 16+ år	44,2 (± 4,4)	39,4 (± 4,0)	53,5 (± 1,8)	53,2 (± 1,6)
Samtl 16–29 år	35,7 (± 6,9)	34,5 (± 6,3)	36,2 (± 3,1)	34,6 (± 2,7)
Samtl 30–64 år	44,9 (± 4,5)	38,7 (± 3,9)	54,7 (± 1,7)	55,4 (± 1,5)
Samtl 65 år och äldre	45,5 (± 4,9)	42,3 (± 4,2)	59,4 (± 2,6)	58,7 (± 2,3)
Samtl svensk bakgrund	48,2 (± 3,3)	44,7 (± 3,0)	59,8 (± 1,4)	60,4 (± 1,2)
Samtl utländsk bakgrund	26,7 (± 6,0)	21,2 (± 4,9)	31,2 (± 2,6)	30,5 (± 2,3)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 21. Bor i flerfamiljshus.

Andel personer som har svarat att de bor i lägenhet eller flerbostadshus. År 2022–2023.
Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Övriga i befolkningen	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	55,8 (± 3,0)	59,1 (± 2,6)	47,4 (± 1,2)	47,5 (± 1,1)
Kvinnor 16+ år	56,7 (± 4,1)	59,6 (± 3,6)	48,9 (± 1,8)	48,5 (± 1,6)
Män 16+ år	54,7 (± 4,4)	58,6 (± 4,0)	46,0 (± 1,8)	46,6 (± 1,6)
Samtl 16–29 år	62,4 (± 7,0)	63,8 (± 6,4)	62,8 (± 3,1)	64,6 (± 2,7)
Samtl 30–64 år	54,3 (± 4,5)	60,1 (± 4,0)	45,0 (± 1,7)	44,3 (± 1,5)
Samtl 65 år och äldre	53,4 (± 4,9)	55,1 (± 4,3)	40,4 (± 2,6)	41,3 (± 2,3)
Samtl svensk bakgrund	50,4 (± 3,4)	53,3 (± 3,0)	39,7 (± 1,4)	39,3 (± 1,2)
Samtl utländsk bakgrund	73,3 (± 6,0)	77,5 (± 5,1)	68,5 (± 2,6)	69,2 (± 2,3)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 22. Boverkets bostadsmarknadsenkät 2024, kommuner med underskott på servicebostäder och förväntat byggande.

Tabellen visar förväntat byggande av bostäder under 2024–2025 för personer med funktionsnedsättning per 1 000 invånare och andelen kommuner som uppger underskott på gruppbovärdigheter, servicebostäder och särskilt anpassad bostad.

Kommungrupper	Antal invånare 2024	Förväntat byggande 2024 per 1000 invånare	Kommuner med underskott, procent 2024
Storstockholm	2 454 821	0,06	32
Storgöteborg	1 080 980	0,11	77
Storlän	773 630	0,10	67
Högskolekommuner > 75 000	2 275 326	0,13	67
Högskolekommuner < 75 000	691 334	0,18	83
Övriga kommuner > 25 000	1 243 407	0,11	68
Övriga kommuner < 25 000	2 032 209	0,14	35
Riket totalt	10 551 707	-	-

Källa: Boverket, Bostadsmarknadsenkät.

Tabell 23. Beviljade bidrag och sammanlagda årliga kostnader för bostadsanpassningsbidrag och reparationsbidrag.

Antal bidrag mellan 2019–2023 utifrån löpande priser och efter 1990 års penningvärde i miljoner kronor.

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal bidrag	55 765	53 413	51 105	50 885	53 943
Löpande priser miljoner kronor	856	836	809	872	951
1990 års penningvärde Miljoner kronor	532	517	490	487	490

Källa: Boverket, Boverkets enkät om bostadsanpassningsbidrag, reparationsbidrag och återställningsbidrag.

Tabell 24. Bostadsanpassnings- och reparationsbidrag kommungruppvis under 2023.

Belopp per invånare, antal bidrag per tusentals invånare och genomsnittligt bidragsbelopp fördelat över kommungrupper. År 2023.

Kommungrupp	Belopp per inv. 2023, Kr	Antal bidrag per tusen inv. 2023	Genomsnittligt bidragsbelopp 2023, Kr
Storstockholm	78	5,0	15 593
Storgöteborg	87	4,2	21 764
Stormalmö	50	2,9	17 800
Större högskoleorter	90	5,2	19 520
Mindre högskoleorter	104	5,8	17 759
Övriga med fler än 25 000 invånare	94	4,9	21 289
Övriga med färre än 25 000 invånare	118	5,2	24 173
Hela landet	90	5,1	17 638

Källa: Boverket, Boverkets enkät om bostadsanpassningsbidrag, reparationsbidrag och återställningsbidrag 2024.

Tabell 25. Antal anmälningar om diskriminering med diskrimineringsgrund funktionsnedsättning inom bostadsområdet, respektive andel av samtliga diskrimineringsanmälningar, år 2020–2023.

År	Antal anmälningar funktionsnedsättning	Antal anmälningar totalt bostad	Andel anmälningar funktionsnedsättning och bostad %	Andel som rör diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning alla anmälningar %
2020	27	67	40	32
2021	40	96	42	37
2022	33	77	43	39
2023	63	114	55	46

Källa: Diskrimineringsombudsmannen, Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023.

5. Digitalisering

Tabell 26. Har inte råd med dator

Personer som har svarat att de inte har råd med dator. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	2,5 (± 0,9)	3,7 (± 1,1)	1,5 (± 0,4)	1,7 (± 0,4)
Kvinnor 16+ år	3,5 (± 1,5)	4,1 (± 1,6)	1,6 (± 0,6)	1,7 (± 0,5)
Män 16+ år	1,5 (± 1,0)	3,2 (± 1,6)	1,5 (± 0,5)	1,6 (± 0,5)
Samtliga 30–64 år	3,8 (± 1,7)	6,0 (± 2,1)	1,7 (± 0,5)	1,9 (± 0,5)
Kvinnor 30–64 år	4,4 (± 2,6)	6,8 (± 3,0)	2,2 (± 0,9)	1,9 (± 0,7)
Män 30–64 år	3,1 (± 2,2)	5,1 (± 2,9)	1,3 (± 0,6)	1,9 (± 0,7)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 27. Tillgång till internet i bostaden

Personer som har svarat att de inte har tillgång till internet i bostaden. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	91,8 (± 1,6)	91,3 (± 1,6)	97,2 (± 0,5)	97,6 (± 0,4)
Kvinnor 16+ år	89,6 (± 2,4)	89,2 (± 2,4)	96,8 (± 0,7)	97,4 (± 0,6)
Män 16+ år	94,4 (± 2,1)	93,6 (± 2,1)	97,6 (± 0,6)	97,8 (± 0,5)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 28. I vilken utsträckning har ni utformat era digitala system och tjänster på ett tillgängligt sätt? – Andel kommuner

Svarsalternativ	I stor	I viss	I liten	Inte alls	Vet ej
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	24	49	16	9	0
Externa webbplatser	56	32	5	1	0
Digitala tjänster	23	53	12	2	10

Källa: MFD, Resultat från uppföljning av kommuner 2024.

Tabell 29. I vilken utsträckning har ni utformat era digitala system och tjänster på ett tillgängligt sätt? – Andel regioner

Svarsalternativ	I stor	I viss	I liten	Inte alls	Vet ej
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	26	53	16	5	0
Externa webbplatser	74	26	0	0	0
Digitala tjänster	5	63	0	0	11

Källa: MFD, Resultat från uppföljning av regioner 2024.

Tabell 30. I vilken utsträckning har ni utformat era digitala system och tjänster på ett tillgängligt sätt? – Andel myndigheter

Svarsalternativ	I stor	I viss	I liten	Inte alls	Vet ej	Ej relevant
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	29	45	11	2	6	7
Externa webbplatser	61	29	1	1	3	5
Digitala tjänster	31	37	5	0	10	18

Källa: MFD, Resultat från uppföljning av myndigheter 2024.

Tabell 31. Andel statliga myndigheter som regelbundet följer upp resultatet av digital verksamhetsutveckling genom att följa upp digitala lösningars användbarhet/tillgänglighet

2022	2023
26,8	31,1

Källa: Digg, Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2023. Bilaga 3, Sammanställning av resultat 2023, fråga 31.

6. Offentlig upphandling

Tabell 32. Analyserar tillgänglighetsaspekter vid upphandling.

Andel upphandlande aktörer som analyserar tillgänglighetsaspekter, ställer krav på tillgänglighet, respektive följer upp krav, vid upphandling. År 2022.

	Analyserar tillgänglighetsaspekter	Ställer krav på tillgänglighet	Följer upp krav på tillgänglighet
Statliga myndigheter	71	72	40
Kommuner	45	59	36
Regioner	69	88	63
Offentliga bolag	63	67	60

Källa: Upphandlingsmyndigheten, Den nationella upphandlingsenkäten 2022.

Tabell 33. Svårigheter att kontrollera uppnådda krav på tillgänglighet.

Andel som uppskattar hur lätt eller svårt de upplever det är att kontrollera att upphandlade varor, tjänster och produkter uppfyller kraven på tillgänglighet vid leverans. År 2024

	Statliga myndigheter	Kommuner	Regioner
Mycket lätt	0,8	0,6	-
Lätt	21,9	16,3	42
Svårt	27,5	29,8	21
Mycket svårt	3,2	9,5	16
Vet ej	42,1	39,9	21
Köper in kompetensen externt	4,5	3,9	-

Källa: MFD, Resultat från uppföljning av kommuner 2024, Resultat från uppföljning av regioner 2024, Resultat från uppföljning av statliga myndigheter 2024.

7. Hälsa, folkhälsa och social välfärd

Tabell 34. Självskattad hälsa.

Andel personer som svarat bra eller mycket bra på frågan: Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? År 2020, 2022 och 2024.

År	Personer med funktionsnedsättning			Personer utan funktionsnedsättning		
	2020	2022	2024	2020	2022	2024
Samtliga +16	44,58	42,64	43,80	81,22	79,69	76,38
Kvinnor 16+ år	40,76	36,18	41,18	80,03	78,37	74,72
Män 16+ år	48,87	49,86	46,79	82,34	80,95	77,95
16–29 år	-	62,88	55,61		80,17	79,74
30–44 år	-	59,13	57,82	-	83,24	77,78
45–64 år	-	41,64	43,23	-	80,25	75,27
65–84 år	-	34,60	34,53	-	74,55	73,39
85 år och äldre	-	25,60	32,21	-	64,28	66,89

Källa: Folkhälsomyndigheten, Nationella Folkhälsoenkäten.

Tabell 35. Självskattad hälsa bland skolbarn 2021/2022.

Redovisar andelen skolbarn som svarat att de har en mycket bra hälsa 2021/2022. I enkäten ställs frågan "Hur tycker du din hälsa är?" med svarsalternativen mycket bra, bra, ganska dålig och dålig. Andelen som har en mycket bra hälsa är mindre bland barn med funktionsnedsättning än dem utan. Observera att enkäten skickas endast ut till elever som går i grundskola, och inte till elever på anpassad skola eller specialskolan.

	Barn med funktionsnedsättning	Barn utan funktionsnedsättning
Flickor 11 år	38	44
Pojkar 11 år	42	54
Flickor 13 år	22	29
Pojkar 13 år	36	47
Flickor 15 år	16	24
Pojkar 15 år	34	45
Alla (andel)	30	40
Totalen (antal)	3 453	11 848

Källa: Folkhälsomyndigheten, Skolbarns hälsovanor 2021/2022.

Tabell 36. Ej tillfredsställt vårdbehov.

Andel personer som har svarat ja på följande fråga: Har det, under de senaste 12 månaderna, hänt att du för egen del verkligen behövt en läkarundersökning eller läkarvård? Räknar inte med tandläkarvård. Och har svarat nej på följdfrågan: Har du då blivit undersökt eller fått vård vid varje tillfälle som du verkligen behövde det under de senaste 12 månaderna? År 2022–2021. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	10,2 (±1,9)	11,6 (±1,8)	4,1 (±0,5)	4,2 (± 0,5)
Kvinnor 16+ år	12,1 (±2,9)	11,4 (±2,4)	4,4 (±0,8)	4,7 (± 0,8)
Män 16+ år	8,0 (±2,4)	11,8 (±2,8)	3,7 (±0,8)	3,8 (± 0,7)
16–29 år	9,3 (±4,2)	14,5 (±4,9)	5,1 (±1,4)	5,4 (± 1,5)
30–64 år	11,9 (±3,0)	15,6 (±4,9)	4,2 (±0,7)	4,4 (± 0,7)
65 år och äldre	8,6 (±3,0)	8,0 (± 2,4)	2,9 (±0,8)	2,8 (± 0,8)
Svensk bakgrund	9,3 (±2,0)	11,3 (± 2,0)	3,6 (±0,5)	3,6 (± 0,5)
Utländsk bakgrund	13,0 (±4,8)	12,3 (± 4,1)	5,4 (±1,4)	6,0 (± 1,3)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 37. Ej tillfredsställt tandvårdsbehov.

Andel personer som har svarat ja på följande fråga: Har det, under de senaste 12 månaderna, hänt att du för egen del verkligen behövt en tandläkarundersökning eller tandvård? Och har svarat nej på följdfrågan: Har du då blivit undersökt eller fått tandvård vid varje tillfälle som du verkligen behövde det under de senaste 12 månaderna? År 2022–2021. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	7,8 (±1,8)	9,1 (±1,7)	3,1 (±0,5)	3,5 (±0,5)
Kvinnor 16+ år	8,1 (±2,5)	9,1 (±2,2)	2,5 (±0,6)	3,3 (±0,7)
Män 16+ år	7,4 (±2,5)	9,0 (±2,5)	3,6 (±0,7)	3,7 (±0,7)
16–29 år	7,3 (±4,7)	8,2 (±4,0)	3,5 (±1,2)	3,5 (±1,2)
30–64 år	9,0 (±2,8)	11,0 (±3,3)	3,3, (±0,7)	3,7, (±0,6)
65 år och äldre	6,6 (±2,3)	6,5 (±2,5)	2,0 (±0,9)	2,8 (±0,8)
Svensk bakgrund	6,2 (±1,8)	7,9 (±1,8)	2,2 (±0,5)	2,1 (±0,4)
Utländsk bakgrund	12,9 (±4,8)	12,8 (±4,3)	5,4 (±1,3)	7,3 (±1,4)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 38. Genomsnittlig livsnöjdhet/livstillfredsställelse bland skolbarn.

Redovisar skolbarns genomsnittliga livsnöjdhet 2021/2022. För att mäta tillfredsställelse med livet används Cantrils steg. Instrumentet skattar tillfredsställelse med livet på en 11-gradig skala, där 0 står för det sämst tänkbara och 10 för det bäst tänkbara livet. Frågan lyder: "Om du tänker på ditt liv i största allmänhet, var tycker du att du står just nu?". Här redovisas den genomsnittliga livstillfredsställelsen. Observera att enkäten skickas endast ut till elever som går i grundskola, och inte till elever på anpassad skola eller specialskolan.

	Barn med funktionsnedsättning	Barn utan funktionsnedsättning
Flickor 11 år	7,3	7,8
Pojkar 11 år	7,8	8,3
Flickor 13 år	6,2	6,7
Pojkar 13 år	7,2	7,7
Flickor 15 år	6,0	6,5
Pojkar 15 år	7,0	7,3
Samtliga	6,8	7,3

Källa: Folkhälsomyndigheten, Skolbarns hälsovanor 2021/2022.

Tabell 39. Nöjd med livet, i låg grad.

Andel som skattat sin nöjdhet med livet på skala 0–10. Baseras på följande fråga: På en skala från 0 till 10, hur nöjd är du på det hela taget med ditt liv nuförtiden? 0 betyder att du inte alls är nöjd och 10 att du är helt och hållet nöjd. De som svarat 0, 1, 2, 3, 4 eller 5 bedöms vara nöjda med livet i låg grad. År 2021–2022. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	29,1 (±2,9)	32,5 (±2,7)	10,4 (±0,9)	9,9 (±0,8)
Kvinnor 16+ år	29,3 (±4,0)	33,2 (±3,7)	10,4 (±1,2)	9,3 (±0,8)
Män 16+ år	28,9 (±4,2)	31,7 (±4,1)	10,5 (±1,3)	10,5 (±1,1)
16–29 år	27,0 (±7,1)	30,5 (±6,6)	12,2 (±2,3)	11,1 (±2,0)
30–64 år	32,9 (±4,4)	35,8 (±4,2)	10,1 (±1,1)	9,9 (±1,0)
65 år och äldre	25,3 (±4,4)	29,3 (±4,2)	9,9 (±1,8)	8,9 (±1,4)
Svensk bakgrund	28,6 (±3,2)	31,5 (±3,0)	9,3 (±1,0)	7,8 (±0,7)
Utländsk bakgrund	30,8 (±6,8)	35,8 (±6,3)	13,6 (±2,1)	15,5 (±2,0)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 40. Övervägt att ta sitt liv.

Andel som svarat ja, under de senaste 12 månaderna på frågan: Har du någon gång kommit i den situationen att du allvarligt övervägt att ta ditt liv? Svarsalternativen är: 1. Nej, aldrig 2. Ja, för mer än 12 månader sedan 3. Ja, under de senaste 12 månaderna. År 2020, 2022 och 2024.

År	Personer med funktionsnedsättning			Personer utan funktionsnedsättning		
	2020	2022	2024	2020	2022	2024
Samtliga 16+ år	6,16	5,83	6,29	2,41	2,64	3,03
Kvinnor 16+ år	6,46	6,22	5,99	2,7	2,81	3
Män 16+ år	5,83	5,39	6,62	2,13	2,49	3,06
16–29 år	-	15,37	15,57	-	6,98	6,63
30–44 år	-	10,26	9,83	-	2,81	3,93
45–64 år	-	5,69	5,59	-	0,88	1,53
65–84 år	-	2,02	2,76	-	0,6	0,57
85 år och äldre	-	1,44	1,34	-	0,7	0,32

Källa: Folkhälsomyndigheten, Nationella Folkhälsoenkäten.

Tabell 41. Antal personer som beviljats assistenttimmar och genomsnittligt antal timmar per vecka.

Assistansberättigade och genomsnittligt antal timmar per vecka. Uppdelat mellan samtliga, kvinnor och män. År 2018–2023.

År	Assistansberättigade			Genomsnittligt antal timmar per vecka		
	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
2023	13 253	5 905	7 348	133,9	131,1	136,2
2022	13 380	6 023	7 357	132,5	129,8	134,7
2021	13 683	6 181	7 502	131,2	128,5	133,5
2020	13 867	6 279	7 588	130	127,2	132,3
2019	14 159	6 432	7 727	128,9	126,3	131,2
2018	14 508	6 606	7 902	128,9	126,3	131,1

Källa: Försäkringskassan, Statistikdatabasen: antal personer som fått assistansersättning från och med 1994.

Tabell 42. Brukarundersökning inom LSS och SoL.

Brukarundersökning i gruppboende, serviceboende, daglig verksamhet (LSS), assistans, boende med särskild service, boendestöd, sysselsättning (SoL). Nyckeltal är rätt stöd, kommunikation, trygghet och trivsel. År 2022, 2023 och 2024. Nyckeltalen kommer från en brukarundersökning där alla enheter i kommunen inte nödvändigtvis deltagit, och en delmängd på de deltagande enheterna kan ha svarat. Detta innebär osäkerhet i resultaten och jämförelser över tid bör göras med försiktighet.

Rätt stöd	2022	2023	2024
Brukarbedömning gruppboende LSS - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (%)	81	82	82
Brukarbedömning serviceboende LSS - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (%)	78	77	75
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (%)	86	86	86
Brukarbedömning Personlig assistans - Brukaren får den hjälp hen vill ha av assistenterna, andel (%)	88	84	86
Brukarbedömning boende särskild service SoL - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (%)	73	77	77
Brukarbedömning boendestöd SoL - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (%)	87	87	86
Brukarbedömning sysselsättning SoL - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (%)	88	89	87
Kommunikation	2022	2023	2024
Brukarbedömning gruppboende LSS - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (%)	82	71	70
Brukarbedömning serviceboende LSS - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (%)	77	69	67
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (%)	86	78	79
Brukarbedömning Personlig assistans - Alla assistenter pratar så brukaren förstår, andel (%)	84	81	76
Brukarbedömning boende särskild service SoL - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (%)	77	71	70
Brukarbedömning boendestöd SoL - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (%)	87	88	88
Brukarbedömning sysselsättning SoL - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (%)	89	85	87

Trygghet	2022	2023	2024
Brukarbedömning gruppbostad LSS - Brukaren är aldrig rädd för något hemma, andel (%)	67	67	67
Brukarbedömning servicebostad LSS - Brukaren är aldrig rädd för något hemma, andel (%)	66	67	66
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren är aldrig rädd för något på sin dagliga verksamhet, andel (%)	75	75	75
Brukarbedömning Personlig assistans - Brukaren känner sig trygg med alla sina assistenter, andel (%)	82	78	-
Brukarbedömning boende särskild service SoL - Brukaren är aldrig rädd för något hemma, andel (%)	62	64	65
Brukarbedömning sysselsättning SoL - Brukaren är aldrig rädd för något på sin sysselsättning, andel (%)	78	80	78
Trivsel	2022	2023	2024
Brukarbedömning gruppbostad LSS - Brukaren trivs alltid hemma, andel (%)	83	83	82
Brukarbedömning servicebostad LSS - Brukaren trivs med alla i boendepersonalen, andel (%)	76	77	77
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren trivs alltid på sin dagliga verksamhet, andel (%)	85	85	85
Brukarbedömning Personlig assistans - Brukaren trivs med sina assistenter, andel (%)	84	81	81
Brukarbedömning boende särskild service SoL - Brukaren trivs alltid hemma, andel (%)	72	71	75
Brukarbedömning boendestöd SoL - Brukaren trivs med sina boendestödjare, andel (%)	88,6	89,7	90
Brukarbedömning sysselsättning SoL - Brukaren trivs på verksamheten, andel (%)	85	88	85

Källa: Kolada, Brukarbedömning funktionsnedsättning.

8. Kultur och fritid

Tabell 43. Andel som inte har råd att delta i fritidsaktivitet.

Andel personer som har svarat att de inte har råd med att delta i fritidsaktiviteter. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	13,0 (± 2,1)	13,5 (± 2,0)	5,3 (± 0,7)	6,7 (± 0,6)
Kvinnor 16+ år	15,7 (± 3,0)	15,2 (± 2,7)	6,5 (± 1,1)	8,3 (± 1,0)
Män 16+ år	10,0 (± 2,8)	11,7 (± 2,9)	4,2 (± 0,9)	5,2 (± 0,8)
Samtliga 30–64 år	20,9 (± 3,9)	21,5 (± 3,6)	6,3 (± 1,0)	8,5 (± 1,0)
Kvinnor 30–64 år	25,2 (± 5,5)	25,1 (± 5,0)	8,0 (± 1,5)	10,8 (± 1,5)
Män 30–64 år	16,0 (± 5,4)	17,7 (± 5,2)	4,7 (± 1,2)	6,3 (± 1,2)
Svensk bakgrund*	9,6 (± 1,9)	11,0 (± 2,0)	2,4 (± 0,5)	3,2 (± 0,5)
Utländsk bakgrund*	24,4 (± 6,1)	21,9 (± 5,3)	13,5 (± 2,1)	16,3 (± 2,0)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). *Samtliga 16+ år

Tabell 44. Andel som regelbundet ägnar sig åt en fritidsaktivitet utanför hemmet som kostar pengar.

Andel personer som har svarat att de regelbundet ägnar sig åt en fritidsaktivitet utanför hemmet som kostar pengar. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	41,4 (± 3,0)	42,5 (± 2,7)	63,2 (± 1,3)	66,0 (± 1,1)
Kvinnor 16+ år	37,6 (± 4,0)	39,9 (± 3,6)	60,1 (± 1,9)	62,5 (± 1,6)
Män 16+ år	45,7 (± 4,5)	45,4 (± 4,1)	66,2 (± 1,8)	69,3 (± 1,6)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 45. Andel som idrottat eller motionerat varje vecka, senaste 12 månaderna.

Andel personer som har svarat att de idrottat eller motionerat varje vecka. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	34,3 (± 2,9)	31,8 (± 2,6)	52,0 (± 1,3)	52,3 (± 1,2)
Kvinnor 16+ år	31,1 (± 3,9)	30,4 (± 3,4)	49,0 (± 1,9)	50,7 (± 1,7)
Män 16+ år	38,1 (± 4,3)	33,3 (± 3,9)	54,9 (± 1,9)	53,8 (± 1,7)

Källa: SCB, Undersökning av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 46. Andel skolbarn som tränar minst fyra gånger i veckan.

Redovisar andelen skolbarn som svarat att de tränar minst fyra gånger i veckan 2021/2022.³⁷⁰ 28,2 procent av de elever som deltog i undersökningen anger att de har en långvarig sjukdom, funktionsnedsättning eller annat långvarigt hälsoproblem. Svarsandel anges i procent.

År	Barn med funktionsnedsättning	Barn utan funktionsnedsättning
	2021/22	2021/22
Flickor 11 år	32	30
Pojkar 11 år	38	40
Flickor 13 år	33	32
Pojkar 13 år	41	48
Flickor 15 år	31	29
Pojkar 15 år	49	55
Samtliga	37	39

Källa: Skolbarns hälsovanor 2021/2022.

³⁷⁰ Skolbarns hälsovanor genomförs vart fjärde år. Här presenteras de senast tillgängliga siffrorna.

9. Demokratisk delaktighet

Tabell 47. Medlem i ett politiskt parti.

Andel personer med funktionsnedsättning som är medlem i ett politiskt parti och övriga befolkningen. Fördelat utifrån kön, ålder, svensk och utländsk bakgrund. År 2022–2023. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	7,4 (± 1,7)	7,1 (± 1,3)	4,7 (± 0,5)	4,6 (± 0,5)
Män 16+ år	7,9 (± 2,4)	5,0 (± 1,6)	5,2 (± 0,8)	5,4 (± 0,8)
Kvinnor 16+ år	7,1 (± 2,5)	8,9 (± 2,0)	4,2 (± 0,7)	3,8 (± 0,6)
Samtliga 16–29 år	7,8 (± 4,9)	8,4 (± 3,4)	2,3 (± 1,0)	4,2 (± 1,3)
Samtliga 30–64 år	6,0 (± 2,0)	5,7 (± 1,8)	4,9 (± 0,8)	3,7 (± 0,6)
Samtliga 65 år och äldre	9,0 (± 3,1)	8,0 (± 2,2)	6,3 (± 1,1)	7,3 (± 1,1)
Svensk bakgrund	8,0 (±2,0)	8,2 (±1,6)	5,2 (±0,6)	5,0 (±0,6)
Utländsk bakgrund	5,6 (±3,2)	3,4 (±2,0)	3,4(±1,0)	3,5 (±1,0)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 48. Valdeltagande nationella val 2022.

Andel personer med och utan funktionsnedsättning som röstat i valet 2022 utifrån kön, ålder, utrikes- och inrikes född och ensamstående eller sammanboende. Skattade andelar i procent samt felmarginal (95-procentigt konfidensintervall).

År	Personer med funktionsnedsättning	Övriga befolkningen
	2022	2022
18–29 år	72,7 (±4,2)	80,5 (±1,8)
30–49 år	78,5 (±3,3)	86,6 (±0,9)

	Personer med funktionsnedsättning	Övriga befolkningen
År	2022	2022
50–64 år	83,7 (±3,1)	91,5 (±0,9)
65+ år	72,9 (±2,3)	88,6 (±1,0)
Män	79,1 (±2,2)	86,2 (±0,7)
Kvinnor	74,2 (±2,0)	88,5 (±0,7)
Utrikes född	60,5 (±4,5)	66,2 (±1,8)
Inrikes född	79,5 (±1,4)	91,9 (±0,4)
Ensamstående	70,0 (±2,4)	82,3 (±1,1)
Sammanboende	84,2 (±2,0)	91,8 (±0,5)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Tabell 49. Brukarbedömning LSS inflytande.

Andel som svarat ja på frågan om de får bestämma om saker som är viktiga hemma, respektive andel som svarat ja på frågan om de får bestämma om saker som är viktiga i daglig verksamhet, år 2021–2023. Nyckeltalen kommer från en brukarundersökning där alla enheter i kommunen inte nödvändigtvis deltagit, och en delmängd på de deltagande enheterna kan ha svarat. Detta innebär osäkerhet i resultaten och jämförelser över tid bör göras med försiktighet.

Gruppbostad LSS	Andel
2021	78
2022	78
2023	79
Daglig verksamhet	Andel
2021	75
2022	76
2023	75

Källa: Brukarbedömning funktionsnedsättning.

Tabell 50. Indikatorer som belyser individens delaktighet och inflytande.

Bostad med särskild service och daglig verksamhet. Andel enheter i procent. År 2019 och 2022.

Brukarinflytande	Bostad med särskild service 2019	Bostad med särskild service 2022	Daglig verksamhet 2019	Daglig verksamhet 2022
Samtliga personer på enheten har en aktuell genomförandeplan	83	81	71	63
Samtliga personer på enheten har en aktuell genomförandeplan som innehåller dokumentation om delaktighet	72	69	63	58
Samtliga personer på enheten har en som innehåller individuellt utformade mål	77	73	67	61
Gemensamma möten genomförs minst en gång i månaden	48	38	64	59
Enheten har genomfört en undersökning om enskildas uppfattning av verksamhetens kvalitet och använt resultaten för att utveckla verksamheten	64	60	67	63

Källa: Socialstyrelsen, Enkät Enhetsundersökning LSS.

10. Rättsväsende

Tabell 51. Utsatt för fysiskt våld.

Andel fördelat på kvinnor och män med och utan funktionsnedsättning och ålder. År 2020, 2022 och 2024.

	2020	2022	2024
Män med funktionsnedsättning			
16–29 år	11,13	-	6,85
30–44 år	4,12	3,01	4,53
45–64 år	4,19	3,81	3,27

	2020	2022	2024
65–84 år	2,67	1	1,89
85 år och äldre	-	0,68	0,43
Män utan funktionsnedsättning			
16–29 år	3,71	4,69	4,19
30–44 år	3,14	1,87	2,21
45–64 år	2,08	1,4	1,75
65–84 år	1,93	0,85	0,85
85 år och äldre	-	0	0,93
Kvinnor med funktionsnedsättning			
16–29 år	5,38	9,41	8,42
30–44 år	4,59	4,02	1,63
45–64 år	4,32	1,85	2,67
65–84 år	1,36	0,65	0,98
85 år och äldre	-	0,79	1,31
Kvinnor utan funktionsnedsättning			
16–29 år	4,53	3,54	3,3
30–44 år	2,61	1,5	1,54
45–64 år	2,39	1,32	0,86
65–84 år	1,04	0,19	0,66
85 år och äldre	-	0	0

Källa: Folkhälsomyndigheten, Nationella Folkhälsoenkäten.

Tabell 52. Utsatt för hot om våld.

Andel fördelat på kvinnor och män med och utan funktionsnedsättning och ålder. År 2020, 2022 och 2024.

	2020	2022	2024
Män med funktionsnedsättning			
16–29 år	14,6	-	9,08
30–44 år	8,7	4,84	5,7
45–64 år	7,4	7,16	5,04
65–84 år	4,34	0,87	1,84
85 år och äldre	-	0,71	2,25
Män utan funktionsnedsättning			
16–29 år	6,03	5,86	5,77
30–44 år	4,53	3,74	5,37
45–64 år	3,63	2,58	2,81
65–84 år	2,89	1,77	1,82
85 år och äldre	-	0	3,62
Kvinnor med funktionsnedsättning			
16–29 år	8,58	16,77	12,66
30–44 år	5,11	7,84	7,17
45–64 år	7,77	6,84	4,74
65–84 år	1,86	1,72	1,61
85 år och äldre	-	1,51	1,9
Kvinnor utan funktionsnedsättning			
16–29 år	7,63	5,39	6,18
30–44 år	4,23	2,77	4,09
45–64 år	4,25	2,46	3,08
65–84 år	1,77	1,38	1,69
85 år och äldre	-	0	0

Källa: Folkhälsomyndigheten, Nationella Folkhälsoenkäten

Tabell 53. Avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro.

Andel som avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro utifrån kön, ålder, svensk och utländsk bakgrund för personer med funktionsnedsättning och övriga i befolkningen. År 2021–2022.

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	26,5 (± 2,8)	25,7 (± 2,5)	16,7(±1,0)	16,0(±0,9)
Män 16+ år	13,1 (± 3,0)	16,1 (± 3,3)	8,0 (± 1,0)	8,3 (± 1,0)
Kvinnor 16+ år	38,2 (± 4,3)	34,2 (± 3,7)	25,9 (± 1,7)	24,1 (± 1,5)
Samtliga 16–29 år	34,1 (± 7,5)	28,3 (± 6,3)	19,3 (± 2,6)	19,2 (± 2,4)
Samtliga 30–64 år	25,0 (± 4,0)	24,6 (± 3,6)	13,8 (± 1,2)	13,7 (± 1,1)
Samtliga 65 år och äldre	23,4 (± 4,3)	25,5 (± 4,0)	22,2 (±2,2)	19,3 (±1,9)
Svensk bakgrund	27,4 (± 3,2)	26,1 (± 2,8)	17,2 (±1,1)	16,1 (±1,0)
Utländsk bakgrund	23,3 (± 6,3)	24,3 (± 5,6)	15,5 (± 2,1)	15,8 (± 1,9)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

11. Konsumentpolitik

Tabell 54. Har hamnat efter med betalningar under de senaste 12 månaderna.

Andel som har hamnat efter med betalningar under de senaste 12 månaderna utifrån kön, svensk och utländsk bakgrund för personer med funktionsnedsättning och övriga i befolkningen. År 2022–2023.

År	Personer med funktionsnedsättning		Personer utan funktionsnedsättning	
	2022	2023	2022	2023
Samtliga 16+ år	12,6 (± 2,2)	11,1 (± 1,9)	5,0 (± 0,6)	5,1 (± 0,6)
Kvinnor 16+ år	12,2 (± 3,0)	10,4 (± 2,4)	4,7 (± 0,9)	4,5 (± 0,8)
Män 16+ år	13,0 (± 3,2)	12,0 (± 3,0)	5,2 (± 0,9)	5,7 (± 0,9)
Svensk bakgrund*	11,0 (± 2,3)	9,4 (± 2,0)	2,9 (± 0,6)	2,8 (± 0,5)
Utländsk bakgrund*	17,9 (± 5,3)	16,8 (± 4,9)	10,5 (± 1,9)	11,3 (± 1,8)

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). *Samtliga 16+ år

Tabell 55. Antal inkomna anmälningar om diskriminering inom området varor och tjänster.

År	Diskrimineringsgrund funktionsnedsättning		Diskrimineringsform bristande tillgänglighet	
	2022	2023	2022	2023
Antal anmälningar	266	320	89	156

Källa: Diskrimineringsombudsmannen, Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2023.

12. Krisberedskap

Tabell 56. Aktuell och komplett kontinuitetsplan

Andel med aktuell och komplett kontinuitetsplan med reservrutin, återställningsrutin, återgångsrutin och nödvändiga kontaktuppgifter för de verksamheter för särskilt sårbara grupper som verksamheten bedriver i egen regi. År 2023–2024*.

Boendetyp	2023	2024
Hem för vård eller boende för barn och unga	11 %	8 %
Hem för vård eller boende för vuxna	10 %	6 %
Boendestöd för vuxna	18 %	16 %
Stödboende för barn och unga	12 %	16 %
Stödboende för vuxna	19 %	15 %
Bostad med särskild service för barn med funktionsnedsättning, SoL	14 %	x**
Bostad med särskild service, LSS-barn	18 %	15 %
Bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning, SoL	21 %	17 %
Bostad med särskild service, LSS-vuxen	21 %	22 %
Särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre	24 %	23 %
Hemtjänst, service och/eller personlig omvårdnad i ordinärt boende	23 %	23 %
Kommunal hälso- och sjukvård	25 %	21 %

Källa: Socialstyrelsen, 2024 - Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård. * Indikatorn om aktuella kontinuitetsplaner har reviderats inför 2023. Nu ställs inte endast frågan om huruvida planer finns eller inte, utan frågan omfattar även innehållet i planerna. För att en kommun ska uppfylla indikatorn måste kontinuitetsplanerna omfatta reservrutin, återställningsrutin, återgångsrutin och nödvändiga kontaktuppgifter för de verksamheter för särskilt sårbara grupper som verksamheten bedriver i egen regi. För att kommunen ska uppfylla indikatorn krävs därtill, liksom tidigare år, att kontinuitetsplanen är aktuell, det vill säga att den har följts upp eller upprättats nyligen. Sammantaget medför ändringarna i indikatorn att resultaten för 2023 inte är direkt jämförbara med tidigare resultat. ** Uppgift saknas för år 2024. Från 2024 redovisar Socialstyrelsen inte längre uppgifter för denna boendeform.

Tabell 57. Krav på krisberedskap vid upphandling

Andel med krav på krisberedskap ingår vid upphandling av tjänster som utförs för särskilt sårbara grupper. År 2023–2024.

Boendetyp	2023	2024
Hem för vård eller boende för barn och unga	41 %	40 %
Hem för vård eller boende för vuxna	38 %	36 %
Boendestöd för vuxna	33 %	24 %
Stödboende för barn och unga	39 %	38 %
Stödboende för vuxna	36 %	35 %
Bostad med särskild service för barn med funktionsnedsättning, SoL	34 %	x*
Bostad med särskild service, LSS-barn	35 %	31 %
Bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning, SoL	36 %	33 %
Bostad med särskild service, LSS-vuxen	39 %	37 %
Särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre	48 %	48 %
Hemtjänst, service och/eller personlig omvårdnad i ordinärt boende	47 %	46 %
Kommunal hälso- och sjukvård	38 %	36 %

Källa: Socialstyrelsen, 2024 - Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård. *Uppgift saknas. Från 2024 redovisar Socialstyrelsen inte lägre uppgifter för denna boendeform.

Tabell 58. Aktuell evakueringsplan för särskilt sårbara grupper

Andel med evakueringsplan för evakuering av särskilt sårbara grupper i boenden som bedrivs i egen regi. År 2023–2024.

Boendetyp	2023	2024
Hem för vård eller boende för barn och unga	25 %	22 %
Hem för vård eller boende för vuxna	20 %	23 %
Boendestöd för vuxna	x*	x*
Stödboende för barn och unga	31 %	24 %
Stödboende för vuxna	31 %	28 %
Bostad med särskild service för barn med funktionsnedsättning, SoL	26 %	x**
Bostad med särskild service, LSS-barn	37 %	33 %
Bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning, SoL	38 %	34 %
Bostad med särskild service, LSS-vuxen	41 %	40 %
Särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre	44 %	43 %
Hemtjänst, service och/eller personlig omvårdnad i ordinärt boende	36 %	33 %
Kommunal hälso- och sjukvård	40 %	34 %

Källa: Socialstyrelsen, 2024 - Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård. *Verksamheten omfattas inte. ** Uppgift saknas för år 2024. Från 2024 redovisar Socialstyrelsen inte lägre uppgifter för denna boendeform.

Tabell 59. Beredskapsplan för höga temperaturer

Andel med beredskapsplan för höga temperaturer för särskilt sårbara grupper som inkluderar rutiner om att larma verksamheter som bedrivs i egen regi. År 2023–2024.

Boendetyp	2023	2024
Hem för vård eller boende för barn och unga	48 %	48 %
Hem för vård eller boende för vuxna	56 %	54 %
Boendestöd för vuxna	x*	x*
Stödboende för barn och unga	x*	x*
Stödboende för vuxna	x*	x*
Bostad med särskild service för barn med funktionsnedsättning, SoL	70 %	x**
Bostad med särskild service, LSS-barn	79 %	83 %
Bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning, SoL	81 %	86 %
Bostad med särskild service, LSS-vuxen	82 %	88 %
Särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre	85 %	90 %
Hemtjänst, service och/eller personlig omvårdnad i ordinärt boende	82 %	86 %
Kommunal hälso- och sjukvård	83 %	88 %

Källa: Socialstyrelsen, 2024 - Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård. *Verksamheten omfattas inte. ** Uppgift saknas för år 2024. Från 2024 redovisar Socialstyrelsen inte lägre uppgifter för denna boendeform.

13. Indikatorer för uppföljning av offentliga aktörers arbete med funktionshinderpolitiken

Dataunderlaget är hämtat från Myndighetens för delaktighets (MFD) årliga enkätuppföljning av kommuner, regioner och statliga myndigheter. Deltagandet varierar från år till år, och bygger på en självskattning från respektive myndigheter. Resultaten bör därmed tolkas med försiktighet. Samtliga tabeller redovisar svarsandel i procent för statliga myndigheter, kommuner respektive regioner. På flera av frågorna kan de svarande fylla i flera alternativ. Det gör att

totalen kan bli över 100. Siffrorna är avrundade till närmaste heltal. För närmare information om bortfall, svarsfrekvens och frågor hänvisas till: MFD, *Resultat från uppföljning av kommuner 2024*, *Resultat från uppföljning av regioner 2024*, *Resultat från uppföljning av statliga myndigheter 2024*.

Universell utformning

Tabell 60. Ställt krav på tillgänglighet vid upphandling.

Har ni under de senaste månaderna ställt krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning vid upphandling, när så varit relevant?

	Ja, i alla de flesta upphandlingar	Ja, i någon eller några upphandlingar	Har inte utfört någon upphandling de senaste 12 månaderna	Nej	Vet ej
Statliga myndigheter	23	38	14	15	11
Kommuner	23	46	5	7	19
Regioner	42	53	0	0	5

Tabell 61. Utvärdering av upphandlade produkter och tjänster

I vilken utsträckning utvärderar ni om upphandlade produkter eller tjänster uppfyller de krav på tillgänglighet som ni ställt, när så har varit relevant?

	I stor utsträckning	I viss utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls
Statliga myndigheter	31	37	16	16
Kommuner	29	39	24	8
Regioner	48	21	26	5

Tabell 62. Rutiner eller arbetssätt för att kontrollera nya produkter eller tjänster.

Har ni rutiner eller arbetssätt för att kontrollera att nya produkter eller tjänster som myndigheten/regionen/kommunen upphandlar är tillgängliga för olika målgrupper?

	Ja användartest	Ja efterkontroll	Nej	Vet ej
Statliga myndigheter	15	20	38	31
Kommuner	9	20	43	32
Regioner	26	21	11	53

Tabell 63. Rutiner eller arbetssätt för att universellt utforma myndighetsbeslut (Indikator även relevant för individuella stöd och lösningar).

Har ni rutiner för att de beslut som kommunen/regionen/myndigheten fattar, både individärenden och övergripande beslut, är tillgängligt utformade?

	Ja, vi har rutiner för att utforma beslut som rör individärenden	Ja, vi har rutiner för att utforma övergripande myndighetsbeslut	Nej
Statliga myndigheter	45	56	32
Kommuner	59	49	27
Regioner	53	53	37

Tabell 64: Rutiner eller arbetssätt för att universellt utforma tryckt informationsmaterial.

Har ni rutiner eller arbetssätt att kontrollera att informationsmaterial även framställs i alternativa format tillgängliga för olika målgrupper?

	Ja, för tryckt informationsmaterial	Ja, för digitalt informationsmaterial	Nej	Vi tar inte fram informationsmaterial
Statliga myndigheter	25	56	17	27
Kommuner	36	70	26	1
Regioner	74	84	5	0

Åtgärda bristande tillgänglighet

Tabell 65: Rutiner för inventering av tillgänglighet i digitala system och tjänster.

Har ni rutiner för att inventera brister i tillgänglighet i era digitala system och tjänster?

Statliga myndigheter:

Alternativ	Ja	Nej	Vet ej	Ej relevant
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	47	26	16	11
Externa webbplatser	72	7	10	10
Digitala tjänster	42	15	20	24

Kommuner:

Alternativ	Ja	Nej	Vet ej	Ej relevant
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	48	25	26	0
Externa webbplatser	70	10	20	1
Digitala tjänster	39	23	36	1

Regioner:

Alternativ	Ja	Nej	Vet ej
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	53	26	21
Externa webbplatser	90	5	5
Digitala tjänster	68	11	21

Tabell 66. Åtgärdande av bristande tillgänglighet i digitala system och tjänster.

Har ni åtgärdat eventuella identifierade brister i tillgängligheten i era digitala system och tjänster under de senaste tolv månaderna?

Statliga myndigheter:

Alternativ	Inga brister	Ja, åtgärdat alla	Ja, åtgärdat några	Nej, inte åtgärdat	Vet ej	Ej relevant
Interna arbets- och kommunikationsplattformar	6	9	39	9	25	14
Externa webbplatser	7	18	43	2	19	11
Digitala tjänster	4	7	33	2	29	24

Kommuner:

Alternativ	Inga brister	Ja, åtgärdat alla	Ja, åtgärdat några	Nej, inte åtgärdat	Vet ej	Ej relevant
Interna arbets- och kommunikations-plattformar	5	7	46	8	31	5
Externa webbplatser	3	19	51	2	23	3
Digitala tjänster	3	6	41	6	41	3

Regioner:

Alternativ	Inga brister	Ja, åtgärdat alla	Ja, åtgärdat några	Nej, inte åtgärdat	Vet ej
Interna arbets- och kommunikations-plattformar	0	11	68	11	11
Externa webbplatser	0	26	74	0	0
Digitala tjänster	0	5	63	11	21

Tabell 67. Inventering av brister i tillgängligheten i offentliga lokaler.

Har ni rutiner för att inventera brister i tillgängligheten i de lokaler där kommunen/regionen/myndigheten bedriver sin verksamhet?

	Ja	Nej
Statliga myndigheter	83	17
Kommuner	60	40
Regioner	63	37

Tabell 68. Åtgärdande av bristande tillgänglighet i lokaler.

Har ni åtgärdat eventuellt identifierade brister i tillgängligheten i myndighetens/regionens/kommunens arbetslokaler under de senaste tolv månaderna?

	Inte identifierat några brister	Åtgärdat alla identifierade brister	Åtgärdat några av de identifierade bristerna	Nej, har identifierat brister men ej åtgärdat dem	Vet ej
Statliga myndigheter	33	22	36	4	5
Kommuner	5	12	60	5	19
Regioner	0	11	89	0	0

Individuella stöd och lösningar

Tabell 69. Beredskap att erbjuda individuella stöd och lösningar.

Kan myndigheten/regionen/kommunen erbjuda något/några av dessa individuella stöd och lösningar för personer med funktionsnedsättning vid behov?

Statliga myndigheter:

Områden	Ja	Nej	Vet ej
Tolktjänst (teckenspråk, dövblindtolkning, tecken som stöd, skrivtolkning)	72	17	12
Ledsagning	49	31	20
Ta fram information i alternativ text (ex. talad text, punktskrift, lättläst text)	76	9	15
Ta fram material på teckenspråk	46	28	27
Erbjuda alternativa kontaktvägar till myndigheten	70	12	18
Annat, ange i kommentarsfält	34	25	41

Kommuner:

Områden	Ja	Nej	Vet ej
Tolktjänst (teckenspråk, dövblindtolkning, tecken som stöd, skrivtolkning)	85	3	11
Ledsagning	80	6	14
Ta fram information i alternativ text (ex. talad text, punktskrift, lättläst text)	80	6	14
Ta fram material på teckenspråk	39	22	39
Erbjuda alternativa kontaktvägar till myndigheten	76	7	17
Annat, ange i kommentarsfält	42	17	42

Regioner:

Områden	Ja	Nej	Vet ej
Tolktjänst (teckenspråk, dövblindtolkning, tecken som stöd, skrivtolkning)	95	5	0
Ledsagning	63	16	21
Ta fram information i alternativ text (ex. talad text, punktskrift, lättläst text)	74	5	21
Ta fram material på teckenspråk	63	16	21
Erbjuda alternativa kontaktvägar till myndigheten	72	6	22
Annat, ange i kommentarsfält	29	29	43

Tabell 70. Rutiner för tillgänglighet i individärenden (Indikator även relevant för universell utformning).

Har ni rutiner för att de beslut som kommunen/regionen/myndigheten fattar, både individärenden och övergripande beslut, är tillgängligt utformade?

	Ja, vi har rutiner för att utforma beslut som rör individärenden	Ja, vi har rutiner för att utforma övergripande myndighetsbeslut	Nej
Statliga myndigheter	45	56	32
Kommuner	59	49	27
Regioner	53	53	37

Tabell 71. Kunskap om råd och stöd för individuella stöd och lösningar

Har ni som arbetsgivare kunskap om var ni kan få råd och stöd när ni behöver erbjuda individuella stöd och lösningar för arbetstagare med funktionsnedsättning?

	Ja	Nej
Statliga myndigheter	96	4
Kommuner	93	7
Regioner	100	0

Förebygga och motverka diskriminering

Tabell 72. Kompetenshöjande insatser inom diskriminering.

Ingår kompetenshöjande insatser om diskriminering på grund av funktionsnedsättning i myndighetens plan för aktiva åtgärder?

	Ja	Nej	Vet ej
Statliga myndigheter	48	47	4
Kommuner	47	34	19
Regioner	53	37	10

Tabell 73. Tillgänglighet i rekryteringsprocess.

I vilken utsträckning säkerställer ni att era rekryteringsprocesser ger personer med funktionsnedsättning lika möjligheter som andra att söka och konkurrera om tjänster hos er?

	I stor utsträckning	I viss utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls
Statliga myndigheter	55	38	3	4

Kommuner	47	40	11	1
Regioner	58	32	10	0

Jämställdhet och barnrätt

Tabell 74. Funktionshinderperspektivet ingår i övrigt mångfaldsarbete.

Ingår ett funktionshinderperspektiv i ert arbete med mångfaldsfrågor, exempelvis barnrätt och jämställdhet?

Statliga myndigheter:

	Ja	Nej	Ej relevant
Barnrättsarbete	20	36	44
Jämställdhetsarbete	83	17	0

Kommuner:

	Ja	Nej	Ej relevant
Barnrättsarbete	60	35	5
Jämställdhetsarbete	69	28	3

Regioner:

	Ja	Nej	Ej relevant
Barnrättsarbete	79	21	0
Jämställdhetsarbete	84	16	0

Aktiv involvering

Tabell 75. Förekomst av samråd med funktionshindersorganisationer.

Genomför ni samråd med funktionshinderorganisationer (minst en gång per år)?

	Ja, vi har ett centralt samråd	Ja, vi har verksamhetsnära samråd	Nej
Statliga myndigheter	13	17	74
Kommuner	84	36	5
Regioner	100	63	0

Tabell 76. Syfte med samråd.

I vilket/vilka syften genomför ni samråd med funktionshinderorganisationer?

	Infor- mera	Inhämta synpunkter på kommande beslut	Inhämta synpunkter på verksamhets- utveckling	Följa upp vår verksamhet	Identi- fiera brister	Annat
Statliga myndigheter	67	42	79	30	74	21
Kommuner	95	87	80	48	79	9
Regioner	100	89	89	63	84	16

Tabell 77. Utvärdering av centrala samråd.

Följer ni upp de centrala samråd som genomförs tillsammans med funktionshinderorganisationerna?

	Ja	Nej
Statliga myndigheter	72	28
Kommuner	84	16
Regioner	95	5

Tabell 78. Inhämtning av kunskap från personer med funktionsnedsättning.

I vilken utsträckning har ni anordnat dialoger eller fokusgrupper som riktat sig mot enskilda medborgare med funktionsnedsättningar, för att få kunskap och synpunkter?

	I stor utsträckning	I viss utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls
Statliga myndigheter	2	16	18	64
Kommuner	6	35	32	28
Regioner	0	56	25	19